

ספר המדות

מהות הספר ומעשיהו • הקדמה של דפוס ראשון • הקדמה מדפוס שני • הקדמה שניה מה ששמעתי מפיו הקדוש • אמת • אמת חלק שני • הכנסת אורחים • הכנסת אורחים חלק שני • אהבה • אהבה חלק שני • אמונה • אמונה חלק שני • אכילה • אכילה - חלק שני • אלמן • אלמן חלק שני • ארץ-ישראל - חלק שני • אבדה - חלק שני • בנינים • בנינים חלק שני • בית • בית חלק שני • בושה • בגדים • בגדים חלק שני • בטחון • בטחון חלק שני • בשורה • בשורה חלק שני • גאווה • גניבה וגזילה • גניבה וגזילה - חלק שני • דעת • דעת - חלק שני • דרך • דרך - חלק שני • דין • המתקת דין • המתקת דין - חלק שני • התבודדות • התבודדות - חלק שני • הרהורים • הרהורים - חלק שני • התנשאות • התנשאות - חלק שני • הצלחה • הצלחה - חלק שני • הריון • הריון - חלק שני • הוראה • ודוי דברים - חלק שני • זיפן • זכות אבות • זכות אבות - חלק שני • זכירה • זקנים - חלק שני • זריזות - חלק שני • חלום • חלום - חלק שני • חן • חן - חלק שני • חנפה • חנפה - חלק שני • חקירה • חדושי דאורייתא - חלק שני • חתון - חלק שני • טבע - חלק שני • טלטול - חלק שני • טהרה - חלק שני • ישועה • יראה • יראה - חלק שני • יחוס - חלק שני • כבוד • כבוד - חלק שני • כעס • כשוף • לימוד • לימוד - חלק שני • לשון הרע • לשון הרע - חלק שני • ליצנות • מריבה • מריבה - חלק שני • ממון • ממון - חלק שני • מפלת • מסור • משקה • משיח - חלק שני • מוהל • מפרסם • נאוף • נאוף - חלק שני • נדה • נדה - חלק שני • נפילה • נפילה - חלק שני • נבול-פה • נהנה מאחרים • נהנה מאחרים - חלק שני • נגינה • חלק שני • נסיון - חלק שני • נר תמיד - חלק שני • ספירת העמר - חלק שני • סוד - חלק שני • ספר - חלק שני • סגלה - חלק שני • ענוה • ענוה - חלק שני • עצבות • עצבות - חלק שני • עצירות • עברה • עצלות • עונש • עצה • עזות • עזות - חלק שני • פחד • פחד - חלק שני • פדיון שבויים • פדיון שבויים - חלק שני • פרישות - חלק שני • פוסק • חלק שני • צדקה • צדקה - חלק שני • צדיק • צדיק - חלק שני • קללה • קללה - חלק שני • קלפה • קלפה - חלק שני • קנאה • קרי • קרי - חלק שני • קשוי לילד • הרחקת רשעים • הרחקת רשעים - חלק שני • רחמנות • רחמנות - חלק שני • ראייה • חלק שני • רפואה - חלק שני • שמחה • שמחה - חלק שני • שכרות • שכרות - חלק שני • שריים • שריים - חלק שני • שחד • שלום • שבועה • שבת - חלק שני • שנה - חלק שני • שוחט - חלק שני • תשובה • תשובה - חלק שני • תוכחה • תוכחה - חלק שני • תפלה • תפלה - חלק שני

מהות הספר ומעשיהו

הקדמה של דפוס ראשון

הקדמה מדפוס שני

הקדמה שניה מה ששמעתי מפיו הקדוש

אות א

אמת

א.
ב.
ג.
ד.

מז.
מח.
מט.
נו.
נז.

אמת חלק שני

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט

הכנסת אורחים

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז

הכנסת אורחים חלק שני

א
ב
ג

אהבה

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט

י.א.ג.ב.ג.

אהבה חלק שני

א.ב.ג.ד.ה.ו.

אמונה

א.ב.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.יא.יב.יג.יד.טו.טז.יז.יח.יט.כ.כא.כב.כג.כד.כה.כו.כז.כח.כט.ל.לא.לב.לג.לד.לה.לו.לז.לח.לט.מ.מא.מב.מג.מד.מה.מו.מז.מח.מט.

ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סת.

אמונה חלק שני

א.

אֲנִי מְבַרְכֶם וְאֵלֵיכֶם מְבַרְכֶם

אכילה

אֲנִי מְבַרְכֶם וְאֵלֵיכֶם מְבַרְכֶם

אכילה - חלק שני

אֲנִי מְבַרְכֶם וְאֵלֵיכֶם מְבַרְכֶם

יג.
יד.
טו.

אלמן

א.

אלמן חלק שני

א.

ב.

ארץ-ישראל - חלק שני

א.

ב.

ג.

ד.

ה.

ו.

ז.

אבדה - חלק שני

א.

אות בית

בנים

א.

ב.

ג.

ד.

ה.

ו.

ז.

ח.

ט.

י.

יא.

יב.

יג.

יד.

טו.

טז.

זו.
ית.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.

נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סת.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.
עד.
עה.
עו.
עז.
עת.
עט.
פ.
פא.
פב.
פג.
פד.
פה.
פו.
פז.
פת.
פט.
צ.
צא.
צב.
צג.
צד.
צה.
צו.
צז.
צח.
צט.
ק.

קא.
קב.
קג.
קד.
קה.
קו.
קז.
קח.

בנים חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.

בית

אנו מאמינים כי כל אדם יכול להשיג את מיטת הישגיו.

בית חלק שני

אנו מאמינים כי כל אדם יכול להשיג את מיטת הישגיו.

בושה

אנו מאמינים כי כל אדם יכול להשיג את מיטת הישגיו.

יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.

בגדים

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.

בגדים חלק שני

א.נ.ג.ו.ח.ט.י.כ.ל.מ.נ.ס.פ.צ.ק.ר.ש.ת.י.ח.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.כ.ל.מ.נ.ס.פ.צ.ק.ר.ש.ת.י.ח.ג.ד.ה.ו.ז.

בטחון

א.נ.ג.ו.ח.ט.י.כ.ל.מ.נ.ס.פ.צ.ק.ר.ש.ת.י.ח.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.כ.ל.מ.נ.ס.פ.צ.ק.ר.ש.ת.י.ח.ג.ד.ה.ו.ז.

בטחון חלק שני

א.נ.ג.ו.

בשורה

א.נ.ג.ו.ח.ט.י.כ.ל.מ.נ.ס.פ.צ.ק.ר.ש.ת.י.ח.ג.ד.ה.ו.ז.

בשורה חלק שני

א.נ.ג.ו.

אות גימל
א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. יו. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט. ל. לא. לב. לג.

גאווה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. יו. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט. ל. לא. לב. לג.

לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.

גניבה וגזילה

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.

גניבה וגזילה - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
אות ד
דעת
א.
ב.
ג.

ד
ו
נ
ז
ח
ט
י
כ
ל
מ
נ
ס
ע
פ
צ
ק
ר
ש
ת

דעת - חלק שני

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט

אין אנו מבינים את

דבר

אנו מבינים את כל מה שאנו יכולים

דבר - חלק שני

אנו מבינים את

דבר

אנו מבינים את

זו
ה
ט
אות ה

המתקת דין

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו

לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סח.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.
עד.
עה.
עו.
עז.
עח.

עט.
פ.
פא.
פב.
פג.
פד.
פה.
פז.
פח.
פט.
צ.
צא.
צב.
צג.
צד.
צה.
צו.
צז.
צח.
צט.
ק.
קא.
קב.
קג.
קד.
קה.
קו.
קז.
קח.
קט.

המתקת דין - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.

ג.א.ב.

התבודדות

א.
ב.

התבודדות - חלק שני

א.

הרהורים

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.

ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.
נט.
ס.
סא.

הרהורים - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.

מ.
מז.
מח.
מט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.

התנשאות - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.

הצלחה

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

ג. כ. ט. י. ז. א. ב. ג. ד. ט. ז. י. ט.

הצלחה - חלק שני

א.
ב.
ג.

הריון

א.
ב.
ג. ד. ה. ו. ז.

הריון - חלק שני

א.

הוראה

א.
ב.
ג. ד. ה. ו. ז.

אות ו'

ודוי דברים - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט.

אות ז'

זיפן

א. ב.

זכות אבות

א.

זכות אבות - חלק שני

א. ב. ג.

זכירה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז.

זקנים - חלק שני

א. ב. ג.

זריזות - חלק שני

א.
אות ח

חלום

א.
ב.
ג.
ד.

חלום - חלק שני

א.

חן

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.

חן - חלק שני

א.

חנפה

א.
ב.
ג.
ד.

פ.ט.ג.

חנפה - חלק שני

א.

חקירה

א.

ב.ג.

חדושין דאוריתא - חלק שני

א.ב.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.יא.יב.יג.יד.טו.טז.

חתון - חלק שני

א.ב.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.

יא.
אות ט

טבע - חלק שני

א.
ב.

טלטול - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

טהרה - חלק שני

א.
אות יוד

ישועה

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.

לה.
לו.
לז.
לח.

יראה - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.

יחוס - חלק שני

א.
ב.
ג.
אות כף

כבוד

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.

כט. כח. כז. כו. כה. כד. כג. כב. כא. כ.

כבוד - חלק שני

א. ב. ג. ד.

כעס

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג.

כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.

כשורף

א.
ב.
ג.

אות למד

לימוד

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.

טו.
זו.
ית.
יט.
נו.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.

נ.ת.
נ.ט.
ס.
ס.א.
ס.ב.
ס.ג.
ס.ד.
ס.ה.
ס.ו.
ס.ז.
ס.ח.
ס.ט.
ע.
ע.א.
ע.ב.
ע.ג.
ע.ד.
ע.ה.
ע.ו.
ע.ז.
ע.ח.
ע.ט.
פ.
פ.א.
פ.ב.
פ.ג.
פ.ד.
פ.ה.
פ.ו.
פ.ז.
פ.ח.
פ.ט.
צ.
צ.א.
צ.ב.

לימוד - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

אות מס

מריבה

אנחנו מודים לך על שיתוף הפעולה והתמיכה שלך בנושא זה. אנחנו מקווים שאתה מרוצה מהתוצאות.

לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
ני.
נו.
נת.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סח.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.

ע.ד.
ע.ה.
ע.ו.
ע.ז.
ע.ח.
ע.ט.
פ.
פ.א.
פ.ב.
פ.ג.
פ.ד.
פ.ה.
פ.ו.
פ.ז.
פ.ח.
פ.ט.
צ.
צ.א.
צ.ב.
צ.ג.
צ.ד.
צ.ה.
צ.ו.
צ.ז.
צ.ח.
צ.ט.
ק.
ק.א.
ק.ב.
ק.ג.
ק.ד.
ק.ה.
ק.ו.
ק.ז.
ק.ח.
ק.ט.
ק.י.

מריבה - חלק שני

א.
ב.
ג.

כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.
נט.
ס.
סא.

[סב.](#)

[סג.](#)

[סד.](#)

[סה.](#)

[סו.](#)

[סז.](#)

[סת.](#)

[סט.](#)

[ע.](#)

[עא.](#)

[עב.](#)

[עג.](#)

[עד.](#)

[עה.](#)

[עו.](#)

[עז.](#)

[עת.](#)

[עט.](#)

[פ.](#)

[פא.](#)

[פב.](#)

[פג.](#)

[פד.](#)

[פה.](#)

[פו.](#)

[פז.](#)

[פת.](#)

[פט.](#)

[צ.](#)

[צא.](#)

[צב.](#)

[צג.](#)

[צד.](#)

[צה.](#)

[צו.](#)

[צז.](#)

[צח.](#)

[צט.](#)

[ק.](#)

[קא.](#)

[קב.](#)

[קג.](#)

ממון - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט.

מפלת

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט.

מסור

א.
ב.
ג.
ד.

משקה

א.
ב.

משיח - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

מוהל

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.

מפרסם

א.
ב.
ג.

אות נון

נאוף

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

נא לא לנהל את המערכת

נאור - חלק שני

אין להנהל את המערכת

נדה

אין להנהל את המערכת

נדה - חלק שני

אין להנהל את המערכת

נפילה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז.

נפילה - חלק שני

א. ב. ג.

נבול-פה

א. ב. ג. ד. ה. ו.

נהנה מאחרים

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י.

יא.
יב.

נהנה מאחרים - חלק שני

א.
ב.

נגינה - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

נסיון - חלק שני

א.
ב.
ג.

נר תמיד - חלק שני

א.
אות ס

ספירת העמר - חלק שני

א.
ב.
ג.

סוד - חלק שני

א.

ספר - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.

אָנוּ גוּגוּלֵנוּ

עצירות

אָנוּ גוּגוּ

עברה

אָנוּ גוּ

עצלות

אָנוּ גוּ

עונש

אָנוּ גוּגוּלֵנוּ

עצה

אָנוּ גוּגוּלֵנוּ גוּגוּלֵנוּ גוּגוּלֵנוּ

עזות

א. ט. נ. ע. ה. ד. ב. א. ט. פ. א. ט. ב. א.

עזות - חלק שני

א. ב. א. ט. פ. א. ט. ב. א.

פחד

א. ט. נ. ע. ה. ד. ב. א. ט. פ. א. ט. ב. א. ט. פ. א. ט. ב. א. ט. פ. א. ט. ב. א.

כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.

פחד - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

פדיון שבויים

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.

פדיון שבויים - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.

פ.ט.נ.

פרישות - חלק שני

א.ב.ג.ד.

פוסק - חלק שני

א.ב.ג.ד.

אות צ

צדקה

א.ב.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.יא.יב.יג.יד.טו.טז.יז.יח.יט.כ.כא.כב.כג.

כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.

טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.

נז.
נח.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סח.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.
עד.
עה.
עו.
עז.
עח.
עט.
פו.
פא.
פב.
פג.
פד.
פה.
פו.
פז.
פח.
פט.
צ.
צא.
צב.
צג.
צד.
צה.
צו.
צז.
צח.

צט.
ק.
קא.
קב.
קג.
קד.
קה.
קו.
קז.
קח.
קט.
קי.
קיא.
קיב.
קיג.
קיד.
קטו.
קטז.
קיז.
קיח.
קיט.
קכ.
קכא.
קכב.
קכג.
קכד.
קכה.
קכו.
קכז.
קכח.
קכט.
קל.
קלא.
קלב.
קלג.
קלד.
קלה.
קלו.
קלז.
קלת.
קלט.
קמ.

קמא.

קמב.

קמג.

קמד.

קמה.

קמו.

קמז.

קמח.

קמט.

קנ.

קנא.

קנב.

קנג.

קנד.

קנה.

קנו.

קנז.

קנח.

קנט.

קס.

קסא.

קסב.

קסג.

קסד.

קסה.

קסו.

קסז.

קסח.

קסט.

קע.

קעא.

קעב.

קעג.

קעד.

קעה.

קעו.

קעז.

קעת.

קעט.

קפ.

קפא.

קפב.

קפג.
קפד.
קפה.
קפו.
קפז.
קפת.
קפט.
קצ.
קצא.
קצב.
קצג.
קצד.
קצה.
קצו.
קצז.
קצח.
קצט.
ר.
רא.
רב.
רג.
רד.
רה.
רו.
רז.
רח.
רט.

צדיק - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.
טו.
טז.
יז.
יח.
יט.
כ.
כא.
כב.
כג.
כד.
כה.
כו.
כז.
כח.
כט.
ל.
לא.
לב.
לג.
לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נח.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סח.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.
עד.
עה.
עו.
עז.
עח.
עט.
פ.
פא.
פב.
פג.
פד.
פה.
פו.
פז.
פט.
צ.
ца.
צב.
צג.
צד.
צה.
צו.
צז.
צח.
צט.

יד. טו. טז. ז. ח. ט. כא.

אות ק

קללה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט.

קללה - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט.

קלפה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא.

קלפה - חלק שני

א.

קנאה

א.

ב.

ג.

ד.

ה.

ו.

ז.

ח.

ט.

י.

קרי

א.

ב.

ג.

ד.

ה.

ו.

ז.

ח.

ט.

י.

קרי - חלק שני

א.

ב.

ג.

ד.

ה.

ו.

ז.

ח.

ט.

י.

קשוי לילד

א.

ב.

ג.

ד.

ה.

ו.

ז.

ח.

ט.

י.

אות ריש

הרחקת רשעים

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ.

הרחקת רשעים - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י.

רחמנות

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ.

י.א.ב.

רחמנות - חלק שני

א.ב.ג.

ראיה - חלק שני

א.ב.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.יא.יב.יג.יד.

רפואה - חלק שני

א.ב.ג.ד.

אות שין

שמחה

א.ב.ג.ד.ה.ו.ז.ח.ט.י.

שבועה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י.

שבת - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו.

שנה - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה.

שוחט - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט.

אות תיו

תשובה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז.

ג.ו.ח.ט.י.יא.יב.יג.יד.טו.טז.יז.יח.יט.כ.כא.כב.כג.כד.כה.כו.כז.כח.כט.ל.לא.לב.לג.לד.לה.לו.לז.לח.לט.מ.מא.מב.מג.מד.מה.מו.מז.מח.

מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נח.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סח.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.
עד.
עה.
עו.
עז.
עת.
עט.
פ.
פא.
פב.
פג.
פד.
פה.
פו.
פז.
פח.
פט.
צ.

צא.
צב.
צג.
צד.
צה.
צו.
צז.
צח.
צט.
ק.
קא.
קב.
קג.

תשובה - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.

תוכחה

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.

תוכחה - חלק שני

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט. ל. לא. לב. לג.

תפלה

א. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט. ל. לא. לב. לג.

לד.
לה.
לו.
לז.
לח.
לט.
מ.
מא.
מב.
מג.
מד.
מה.
מו.
מז.
מח.
מט.
נ.
נא.
נב.
נג.
נד.
נה.
נו.
נז.
נת.
נט.
ס.
סא.
סב.
סג.
סד.
סה.
סו.
סז.
סת.
סט.
ע.
עא.
עב.
עג.
עד.
עה.

עו.
עז.
עח.
עט.
פו.
פא.
פב.
פג.
פד.

תפלה - חלק שני

א.
ב.
ג.
ד.
ה.
ו.
ז.
ח.
ט.
י.
יא.
יב.
יג.
יד.

מהות הספר ומעשיהו

זה הספר נדפס פעם ראשון במאהלוב בשנת תקע"א
ושנית נדפס בשנת תקפ"א ע"י מוהרנ"ת זצ"ל
בתוספות כמה מעלות טובות כאשר יבואר בהקדמה
ומאז הודפס פעמים רבות גם בשם "הנהגות ישראל"
וכעת מובא לדפוס בארץ ישראל בעיה"ק צפת תובב"א

הקדמה של דפוס ראשון

בראש הומיות יקרא מעשה איש ופקדתו, במה יזכה נער את ארחו להיטיב אחריתו, יריע אף יצריח מעלת קדשת כל המדות הטובות, יקר תפארת גדלתם, ולעמת זה פגם הגדול והנורא של כל מדה רעה, רחמנא לצלן, עצם גנות חרפתם, שומר נפשו ירחק מהם לבל ילכד ברשתם. פקח עיניו וראה, כמה גדול פח המדות וסגלתם יעלה לשמים שיאם ואחיזתם, אם בעל נפש אתה תמצא מרגוע לנפשך, אשר ייטב לך לעד, למען תלך לבטח דרךך ואשורך לא תמעד:

הקדמה מדפוס שני

בזה הספר מבארים כל המדות והנהגות על סדר א"ב. ונחלק לשני חלקים. והם מכנים אצלנו בשם א"ב ישן וא"ב חדש. החלק הא' הם לקוטים ונפלאים אשר לקט רבנו הטהור והקדוש בימי ילדותו, כל אשר השיגה יד חכמתו הגדולה להבין דבר מתוך דבר, ואסף מכל ספרי קדש, כל אשר מצא בהם, מה שנוגע למוסר ולהנהגות ומדות ישרות, וכתבם אצלו לזכרון. הן מה שמצא מבאר בדברי רז"ל איזה מעלה של מדה טובה או להפך גנות מדה רעה, הכל פאשר לכל היה מאסף עליז עליו. והעתיקם אצלו על סדר א"ב אצל כל מדה ומדה, למען יהיה לו לזכרון לראות בעיניו מעלת כל מדה ומדה והפוכה, למען לכת בדבר טובים וארחות צדיקים לשמר. ונוסף לזה השיגה חכמתו הרמה דברים רבים יקרים ונפלאים אשר אינם מבארים בפרוש בדברי חז"ל אך ברב עצם השגתו הבין דבר מתוך דבר, והשיג חדושים יקרים בעניני המדות מתוך הפסוקים ומתוך דברי רז"ל, אשר אינם מבארים בדבריהם בפרוש, כי אם ברמז למשפיל כמותו. והכל אסף וקבץ ביחד על סדר א"ב, וברבות הימים נמצא אצלו חבור שלם על כל המדות, וצוה להעתיק הכל, ומפיו יקרא אלי, ואני כותב על הספר, למען לא ימוש ספר הזה מפנינו, להגות בו תמיד, למען נחדל ממדות רעות. כי כל אחד בראותו מסדר עצם גנות מדה רעה וגדל הפסדה, והפגם הנורא המגיע עליה, יחוס על נפשו, ויאזר מתניו לעמד פנגדה, ויבקש ממי שהרחמים שלו למלט נפשו מני שחת, להצילו מאותן המדות רעות או תאוות רעות וכיוצא בהן, וכן להפך במדות טובות:

גם משפיל על דבר ימצא טוב, עצות נכונות איד להזהר מאיזה מדה, על ידי שיהיה נשמר מהמדה הסמוכה אליה, כי הם שכנים זו לזו, וכל אחד שומרת חברתה, כמבאר בסמוך בהקדמה ששמעתי מפיו הקדוש. ומעלת ספר זה, אין מן הצורך לבאר לכל בעל אמת החפץ באמת ומתגעגע לאחז

בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, בְּוֹדָאֵי יִמְצָא בּוֹ מְרֻגָוֶע לְנַפְשׁוֹ. אֲשֶׁרֵי שְׂיֵאחֲזוּ בּוֹ, אִז טוֹב לוֹ
בְּזֶה וּבְבָא, כִּי כָל הַסֵּפֶר הַזֶּה מֵיִסָּד עַל פְּסוּקֵי תַנ"ךְ וְעַל דְּבָרֵי חַז"ל, כְּלָם
נְכוּחִים לְמַבִּין וְיִשְׂרָאֵל לְמוֹצְאֵי דַעַת:

הַחֲלֵק הַבִּי הוּא גַם-כֵּן כְּעֵין הַחֲלֵק הָאֵל! בְּצַלְמוֹ וְתַבְנִיתוֹ, אֵין * בִּינִיָּהִם
הַבְּדִל, כִּי הוּא גַם-כֵּן בְּאוֹר מַעֲלַת מַדּוֹת טוֹבוֹת, וּגְנוּת מַדּוֹת רָעוֹת, וְכִיּוֹצֵא
בְּזֶה.

*

אוּלָם הַהִפְרָשׁ בִּינִיָּהִם, כִּי הָעֲנִיָּנִים הַמְבֹאָרִים בַּחֲלֵק הָאֵל עַל כָּל מַדָּה
וּמַדָּה, הֵם דְּבָרִים הַמְבֹאָרִים בְּסִפְרֵים בְּפְרוּשׁ, אוֹ עַל-כָּל-פְּנִים בְּרַמְזוֹ,
וּמִשְׁכִּיל עַל דְּבָר, הַרוֹצֵה לְהַעֲמִיק עֵינָיו לְהַבִּין דְּבָר מֵתוֹךְ דְּבָר, יוֹכֵל לְהַבִּין
וּלְהַשִּׁיג מֵהֵיכָן הוֹצִיא הָרַב עֲנָן זֶה, מֵאִיזָה פְּסוּק אוֹ מֵאִיזָה מֵאִמֶּר חַז"ל.
כִּי כָל הַדְּבָרִים הַמְבֹאָרִים בְּא"ב הַיֵּשׁוּן, לֹא נִפְלְאוּת הִיא וְלֹא רְחוּקָה הִיא
מֵהַמַּעֲיָן, לְבּוֹא עַד תְּכוּנָתוֹ, לְהַבִּין וּלְהַשִּׁיג, מֵהֵיכָן הָעֲנָן נוֹבֵעַ. אִם אָמְנָם,
לוֹלָא הָרַב אֲשֶׁר הָאִיר עֵינֵינוּ בְּדְבָרִים אֵלוֹ, לֹא הָיָה בָּא עַל לֵב הַמַּעֲיָן
לְהוֹצִיא דְּבָרִים אֵלוֹ מֵתוֹךְ הַסִּפְרֵי-קֹדֶשׁ, אֲךָ אַחַר אֲשֶׁר כָּבַר גְּלָה לְעֵינֵינוּ
דְּבָרִים אֵלוֹ, יוֹכֵל הַמִּשְׁכִּיל אֲשֶׁר לְבוֹ שְׁלֵם בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ, בְּסִפְרֵי תַנ"ךְ
וְאֲגָדוֹת רַז"ל וְשְׁאָר מְפָרְשִׁים, לְהַבִּין וּלְהַשִּׁיג, מְקוֹר הַדְּבָרִים. אוּלָם
הָעֲנִיָּנִים הַמְבֹאָרִים בַּחֲלֵק הַבִּי הֵם עֲנִיָּנֵי הַשְּׂגוֹת גְּבוּהוֹת וְנוֹרְאוֹת, אֲשֶׁר
הַשִּׁיג הַמְחַבֵּר זַצ"ל בִּימֵי גְדֻלוֹתוֹ, וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גְּבוּהוֹ מִשְׁכָּל הָאֲנוּשֵׁי
וְנַעֲלָמוֹ מַעֲיָן כָּל, כִּי כָל עֲנָן וְעֲנָן יֵשׁ בּוֹ טַעַם נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד וְנִסְמָךְ עַל
אִיזָה מְקָרָא אוֹ מֵאִמֶּר חַז"ל בְּרַמְזוֹ נִפְלָא נַעֲלָם מְאֹד, כְּדַרְכּוֹ הַנִּפְלָא, כְּאֲשֶׁר
יִרְאֶה הַרוֹצֵה בְּעֵינָיו, כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה עֲנִיָּנִים הַמְבֹאָרִים כְּאֵן בְּלֵי שׁוּם
טַעַם וְרֵאָה, וּבְתוֹךְ הַחֲבוּר הַגְּדוֹל שֶׁל דְּרוּשִׁים מְבֹאָר שֶׁם עֲנָן שְׁלֵם וּדְרוּשׁ
נִפְלָא וְנוֹרָא עַל עֲנָן זֶה בְּאֲרִיכוֹת גְּדוֹל, וְזֶה תַמְצָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. כְּמוֹ כֵּן
יִלְמַד סְתוּם מִן הַמְפָּרֵשׁ, כִּי גַם בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר לֹא בֵּאֵר הָעֲנָן בְּפְרוּשׁ, גַּם שֶׁם
הַשִּׁיגָה יָדוֹ הַגְּדוֹלָה הַשְּׂגָה שְׁלֵמָה עַל זֶה אֲךָ לֹא רָצָה לְבָאָר כָּל הָעֲנָן מִטַּעַם
הַכְּמוּס אֲתוֹ. כִּי כָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כְּלָם הֵם דְּבָרִים עֲלִיּוֹנִים וּמְמַקּוֹם
קְדוּשׁ יִתְהַלְכוּ, מְמַקּוֹר עֲלִיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד וְאֵין בָּהֶם דְּבָר אֲשֶׁר לֹא
יְהִיָּה בּוֹ דְּרוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא עַל מָה אֲדַנִּי הָעֲנָן הַטְּבָעוֹ, טַעַמוֹ שֶׁל דְּבָר וְעֵינָיו
וּסְמִיכוֹת נִפְלָא וְעַמֵּק וְנִסְתָּר מְאֹד בְּתוֹךְ תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב אוֹ שְׂבַע-לִפְהָ, וְלֹא
עֲלִינוּ לְהַרְבּוֹת בְּעַצֵּם שְׂבַח דְּבָרִים אֵלוֹ, כִּי כָל הַמוֹסִיף גּוֹרַע. כִּי לֹא נַעֲלָם
מַעֲיָנֵינוּ שְׂפִלוֹת עֲרַכְנוּ, וּגְדֻלַּת אֲדוּנָנוּ, הָרַב הַקְּדוּשׁ בּוֹצִינָא עֲלָה זַצ"ל,
וְעַצֵּם הָעֲלָמוֹ וְהַסְתָּרָתוֹ מַעֲיָנֵי הָעוֹלָם. אֵי לְזֹאת עֲלִינוּ לְשׁוּם לְפִינוּ מַחְסוּם,
הֵס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר לְבָלֵי לְסַפֵּר בְּעַצֵּם שְׂבַחוֹ הַקְּדוּשׁ, לֹא דְבָר וְלֹא חֲצִי דְבָר
וְהַמִּשְׁכִּיל כְּעַת יָדָם, אֵל אֱלֹקִים ה' הוּא יוֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יָדַע. אֲשֶׁרֵי
הַמְחַכֶּה וְיִגְיַע לִימִים אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהֶם חֲפָץ, בְּעַת אֲשֶׁר תִּצְמַח קֶרֶן יִשְׂרָאֵל
אֲמַת מֵאֲרָץ תִּצְמַח וְכוּ'. "שְׁפַת אֲמַת תִּכּוֹן לְעַד" כּוֹנֵנֶת לֹא כְּתִיב אֲלָא
תִּכּוֹן. סְמָא דְּמַלְתָּא - מִשְׁתַּוְּקָא, כָּל חַד לְפּוּם דְּמִשְׁעַר בְּלַבְיָה גְּבוּן וְיִשְׁכִּיל
עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים.

אולם באנו בדברים האלה להעיר לב המעינים להודיעם מהות הספר ומעשהו, וכל עלינו להודיע לגלות אנו אנשי שלומנו אשר כבוד רבנו אור הנעלם זכר צדיק וקדוש לברכה, הזהיר מאד לעסק בזה הספר, ושלא ימוש מפניו כי הוא חיינו. וכתבו בעצמו בכרך קטן מאד, ואמר שפונתו - כדי שיוכל כל אחד לשאתו אצלו תמיד, כי המדות הם יסוד כל התורה כלה - ובזה יזכה נער את ארחו לשמר ככל הכתוב בזה הספר, אז יצליח את דרכיו ואז ישפיל. כי זה עקר עבודת האדם כל ימי חלדו; לברח ממדות רעות ומתאוות רעות, ולאחז במדות טובות והנהגות ישרות המבארים בזה הספר.

אשרי איש שישמע לדברים האלה לקיים ככל הכתוב בו. לעולם לא ימוט, וענתה בו צדקתו ביום מחר כי יבוא על שכרו, במדה שאדם מודד - בה מודדין לו. אשרי הבוחר בחיים ישלם ה' פעלו, אם ילצים הוא יליץ לא יעשר ולא יקום חילו אוי לנפשו כי גמול ידיו יעשה לו, ולא יטה לארץ מנלו, טוב לפני האלקים ימלט ממנו. מה רב טוב הצפון למולו, בשמחתו לא יתערב זר, נפש עמל עמלה לו, תשתפף נפשנו אל ה' לשום חלקנו עמו להסתופף בצלו, ולא יאשמו כל החוסים בו עין לא ראתה אלקים זולתה יעשה למחכה לו :

דברי המעתיק הנאנח והנדכה על הסתלקות פאר ראשנו, גאון עזנו, מחמד עינינו. מה נאמר מה נדבר המקום ינחם אותנו; הק' נתן בן אדוני אבי מורנו נפתלי הירץ גרו יאיר, מנעמראב רבתי: חתן הרב הגאון המפרסם הצדיק מורנו הרב דוד צבי זצ"ל, אב בית דין דפה קהלת מאהלו?ב.

והנה כבר נדפס פעם א' זה הספר הקדוש, ואידי דחביבא קפצו עליהו זבינא ולא נשאר מהם עד אחד, כי רבו העם המתאווים לספר הזה. לאשר בכרך קטן כזה כלולים כל המדות וכמה דברים ועצות בדרכים ישרים לעבודת הבורא, אין דבר בעולם נמנע ממך שלא ידבר ממנו בספר הזה, כאשר יראה הקורא בעיניו, ויסודתו בהררי קדש על פסוקי תנ"ך ודברי רז"ל בגמרא ומדרשים ובהר הקדוש ושאר ספרים קדשים, על-כן אמרנו להדפיסם שנית, בכמה תקונים והוספות חדשות ונפלאות :

וזאת לדעת, כי זה הספר העתיקתי אות באות מפיו הקדוש, כי אצלו ז"ל היו כתובים על דפין קטנים כל הדברים האלה, ויותר מזה אפלו כפלים, ומחמת שלא היה רצונו למסר להעולם להעתיק כל דבריו שהיו כתובים אצלו בדרכים פאולה, על-כן לא רצה למסר לי כתביו פהויתן להעתיקם, רק טרח בעצמו ובכבודו וקרא לפני בפיו הקדוש מלה במלה מתוך כתביו הנ"ל, ומפיו יקרא אלי, ואני כותב על הספר. ונשמע מפיו שאמר שעל אות רפואה לבד, היו אצלו כמה וכמה בויגין כתובים, כמדמה שאמר ריש בויגין, אך לא רצה למסרם להעולם.

וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שספר לפני זמן רב קדם שמסר לי להעתיק זה הספר הא"ב, שיש אצלו כתבים כאלו על כל המדות ושאר ענינים, והם דברי הספר הזה. ואז אמר לי שהשיג כל הרפואות שבעולם בתוך גבולי ארץ־ישראל שבספר יהושע, כי שמות כל הערים הכתובים שם אצל כל גבול וגבול הם צרופי שמות של כל הרפואות שבעולם, איך הם נקראים בכל הלשונות. כי ארץ־ישראל היא קומה שלמה, וחלוקת ארץ־ישראל הוא כפי קומת אדם, הינו שחלק וגבול זה הוא בחינת ראש, וחלק וגבול זה הוא בחינת יד זמין, וכיוצא בזה כל הי"ב גבולים של ארץ־ישראל, שנתחלקה לשבטים שכלם הם כפי חלקי קומת אדם כמובא מזה בספרים. ואמר שאצל כל גבול של ארץ־ישראל כתובים שם הרפואות השייכים לאותו האבר, שמכון כנגד זה הגבול כנ"ל. כל זה שמעתי מפיו הקדוש כבר, והבנתי מדבריו הקדושים, שכל זה השיג בימי ילדותו ממש, אבל לא זכינו לקבל ממנו כי אם דברי הספר הזה, אשר ראה והכין והביט והיה מפלס הדברים במאזני שכלו הקדוש, מה שצריך למסר להעולם, שהם הדברים האלה שמסר להעתיקם כנ"ל, ומה שצריכין להעלים מהעולם, שהטעינם שרפה (כמבאר במקום אחר):

והנה אצלו ז"ל, היו כתובים כל הדברים האלה שבספר הזה, עם ציון המקומות שהוציא מהם השגות אלו. אבל כשהעתיקתי מפיו הקדוש, לא נתן לי להעתיק כי אם אלו הדברים לבד כהיותן, ולא הודיע מקומם איה. אבל מפתלי דבוריו הקדושים הבנתי, שיוכל כל אדם למצא איזה מראה מקום ורמז לאלו הדברים, מהיכן הם נובעים ויוצאים; מאיזה מקרא או מאמר רז"ל, וקצתם הם מאמרים מפרשים בדברי רז"ל, כאשר יראה הרואה בעיניו. וכבר יגעו ומצאו כמה אנשים דברים הרבה מספר הזה, היכן הם רמוזים.

וכעת, בעת עסקנו להדפיסו שנית, העולה על רוחי היה, לבלי להעתיק מאלו הרמזים והמראה מקומות לא דבר ולא חצי דבר, מפמה טעמים, וגם מחמת שעדין לא יצאנו ידי חובותינו למצא רמזי כל הדברים, על־כן היה בידעתי לבלתי להציג שום דבר מהם. אך אחרי שובי נחמתי, כי אטו מאן דלא יכול למעבד כלא מצוה וכו', וכל אשר תמצא ידך לעשות בכלחך עשה, על־כן נמלכתי, להציג כמה רמזים אצל כמה דברים, אשר כבר מצאה ידי ויד בניגילי למצא רמז המראה מקום, היכא רמיזא מלתא דנא באורייתא דבכתב או בעלפה, ומעט מזער ששמעתי מפיו הקדוש בעצמו, כאשר יבאר במקומו. כי יש דברים הרבה הכתובים כאן בקצור, ובאמת גלה על ענין זה תורה ארפה בבאור נפלא ונורא פדרך הנפלא מאד.

והמעין באמת, גבין מאליו כי אחרי כל אלה אפלו במקום שמצאנו הרמז, הוא רק רמז ואסמכתא בעלמא, אבל גוף עצם הענין, באיזה דרך השיגו, נעלם מעינינו, כי כל דבריו הם דברי אלקים חיים, שהשיג כל דבר ודבר במקום שהשיג וקרא אסמכתא בעלמא הוא, כי ליכא מלתא דלא רמיזא באורייתא, ועל־כן אי לאו דדלא חספא, והסיר מסוה הענין החופף על

עינינו, וגלה השגות הללו, לא אשכחין מרגניתא, כי אין בלחנו לדון וללמד בעצמנו דברים כאלה מפסוקים ודברי רז"ל כפיאם מי שזוכה לקדש עצמו באמת עד שיזכה להשיג השגות מלמעלה, והחכם יבין מדעתו כל זה.

גם תקנתי עכשו הסדר של דברים הקדושים האלה. כי ספר הא"ב הראשון נדפס שלא בפני ועות המדפיס, שהדפיס האלף-בית השני בפני עצמו. וחלקו לגמרי מן הראשון, ולא כן אנכי עמדי, כי האף אמנם חלוקים הם בכמה חלוקים, כאשר מבאר למעלה, אך אף-על-פירן אין להרחיקם זה מזה. כי מאחר ששניהם כאחד טובים, ושניהם מדברים ממהות המדות, מעלתם ופחיתותם וכו', בנדאי ראוי להציג ביחד כל הדברים המדברים ממדה אחת, כגון אות א' אמת, טוב אשר יפה שיהיו מחברים יחד כל הדברים המדברים ממעלת האמת וגנות השקר, אף-על-פי שהשגות של הא"ב השני שגבו ועצמו מאד מאד מן הראשון כפי"ל, אף-על-פירן פנימיות פונתם אחד, ושניהם לדבר אחד נתפנו, לגלות גנות השקר ומעלת האמת, כדי שנתחזק בכל כחנו לבלי לדבר שקר, רק אמת בשם ה'. ובשביל זה גלה לנו כל התועליות המגיעים על-ידי האמת ולהפך, כל ההפסידות הבאים על-ידי השקר, ובאיזה דרך זוכין לאמת וכיוצא בזה. הן כל הדברים האלה, אם מקור חוצבם ממקום שנובעים, המה משנים זה מזה וגבוהים זה מזה, כי גבוה על גבוה שומר וכו', עם-כל-זה כלם שבים למקום אחד, כדי שנוזכה לאמת.

על-כן אמרתי להציג הכל בסדר, וכל הדברים יחדו יהיו תמים בסדר אחד על-פי א"ב. רק נטיתי קו, בין הדברים של האלף-בית הראשון ובין ההשגות של הא"ב השני. וגם הצגתי עגול כזה אצל התחלת כל דבר ודבר שהוא מא"ב השני, למען ידע הקורא מאיזה מעין נובעים דברים אלו. כי כבר גליתי, ששמעתי מפיו הקדוש, שדבריו האחרונים שבא"ב השני גברו וגבהו מאד מאד מהראשונים, על-כן גבול שמתי ביניהם להבחין ולידע. והשם הטוב ינחנו בדרך הישר והאמת, ונזכה ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל הדברים האלה הכתובים כאן, ולהבין ולהשפיל את כל דרכי העצות המבארים כאן אצל כל מדה ומדה, אז נצליח את דרכנו ואז נשפיל:

גם זאת לדעת, שכמה דברים נמצאו כפולים בהא"ב השני. והטעם כי דע אחי שספר הא"ב השני מסר לנו רבנו ז"ל בכתיבת ידו הקדושה, ואצלו לא היו כתובים הדברים על סדר הא"ב רק כפי סדר ההשגות, כפי מה שהשיג כל דבר ודבר במקומו וזמנו, וצוה עלינו להעתיק הדברים ולסדרם כל דבר ודבר למדה השייכה לזה על-פי סדר הא"ב, וגם פקד עלינו בפרוש שכל השייך לבי או גי דברים, שגרשם אותו ב' או ג' פעמים אצל כל מדה ומדה, וכן עשינו. כגון למשל באות ל' לימוד (בסימן ד): מי שלמודו וכו', שאכילתו וכו', על-ידי זה שונאיו נדוניו וכו', זה הענין שייך ללימוד וגם שייך למריבה וכן לאות א' אכילה, על-כן נרשם בכל אלו המקומות, ומזה תקיש על השאר. כי פונתו הקדושה היה, כדי שייקל על המעיין החפץ

לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ לְמִצְאָה מִבְּקֵשׁוֹ בְּנִקְלָה. שְׂאֵם יִרְצֶה לִידַע הַסְּגֻלָּה וְהַעֲנִין שֶׁל אֵיזָה מְדָה, שְׂיֻכַּל בְּנִקְלָה לְמִצְאָה עַל־פִּי סֵדֶר הָאֵ"ב בְּאֵיזָה עֲנִין שְׂיַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ כְּגוֹן בְּמִשְׁלַל הַנִּ"ל. לְפַעְמִים הָאָדָם רוֹצֵה לְחַפֵּשׂ לְמִצְאָה עֲנִין לִימוּד וְלְפַעְמִים יִרְצֶה לְמִצְאָה מִעֲנִין קִדְשֵׁת הָאֲכִילָה וְכוּ', וְעַל־כֵּן טוֹב שְׂיִהְיֶה נֶרְשָׁם בְּשָׂנֵי הַמְּקוֹמוֹת כְּדִי שְׂיֻכַּל לְמִצְאָה מִבְּקֵשׁוֹ בְּנִקְלָה בְּמִקוֹם שְׂיִרְצֶה, וְכֵן בְּשָׂר הַמְּדוּת, וּמְחַמֵּת זֶה הַדְּבָרִים כְּפוֹלִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִנְחֵנוּ בְּדַרְךְ אֱמֶת, וְכַאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסֵדֶר אוֹתָם כֵּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתָם, עַד יִשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְנוֹיָהֶם כִּיּוֹנִים אֶל אֲרָבוֹתָם בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

הקדמה שניה מה ששמעתי מפיו הקדוש

בְּעֲנִין הַמְּדוּת. דַּע הִנֵּה בְּכָל מְדָה וּמְדָה יֵשׁ בָּהּ כְּמָה וְכַמָּה בְּחִינּוֹת וְעֲנִינִים, וְכָל מְדָה הִיא בְּחִינַת קוֹמָה שְׂלֵמָה וְעַל־כֵּן כְּשֶׁחָסַר לְאָדָם בְּחִינָה אַחַת מִהַמְּדָה, אִף שְׂכַל הַמְּדָה הִיא שְׂלֵמָה אֲצִלוֹ, אִף־עַל־פִּי־כֵן מְחַמֵּת הַחֲסָרוֹן אֶחָד שְׂיֵשׁ לְאָדָם בְּהַמְּדָה, אִזִּי נִרְאֶה לוֹ, כְּאִלוֹ כָּל הַמְּדָה חָסְרָה אֲצִלוֹ. כְּמוֹ אֲצִל הָאָדָם כְּשֵׂיֵשׁ לוֹ חֲסָרוֹן בְּאֶבֶר אֶחָד, אִזִּי כָּל גּוּפוֹ מְבַלְבֵּל וּמְרַגֵּשׁ הַחֲסָרוֹן בְּכָל הַגּוּף, כְּמוֹ־כֵן כְּשֶׁחָסַר לְאָדָם אֵיזָה חֲסָרוֹן בְּהַמְּדָה נִרְאֶה לוֹ, כְּאִלוֹ חָסַר כָּל הַמְּדָה. וְהִנֵּה הַמְּדוּת הֵם שְׂכָנִים אֵלוֹ לְאֵלוֹ, עַל־כֵּן יְכוּלָה מְדָה אַחַת לַעֲזוֹר לְמְדָה אַחֶרֶת שֶׂהִיא שְׂכֵנָה אֲצִלָּהּ, וְכֵן בְּאֶבְרֵי הַמְּדָה יֵשׁ שְׂכָנִים וְיֻכַּל אֶבֶר מְדָה זוֹ לַעֲזוֹר לְאֶבֶר מְדָה אַחֶרֶת כְּדִגְמַת שְׂאֵמְרוּ רַז"ל: אֶבֶר מִחֲזִיק אֶבֶר, דְּהֵינּוּ כְּשֶׂאוֹכֵל זֶה הָאֶבֶר מִהַבְּהֵמָה יִתְחַזַּק אֶבֶר הָאָדָם, כֵּן אֲצִל הַמְּדוּת יֻכַּל לְסַיֵּעַ חֵלֶק מְדָה זוֹ, שֶׂהִיא בְּחִינַת אֶבֶר הַמְּדָה לְאֶבֶר מְדָה הַשְּׂכֵנָה אֲצִלָּהּ. וְעַל־כֵּן כְּשֶׂאָדָם רוֹצֵה לִילֵךְ בְּדַרְךְ הַקִּדְשׁ צָרִיךְ לְשַׁבֵּר כָּל הַמְּדוּת רְעוּת וְלִזְכּוֹת לְמְדוּת טוֹבוֹת, וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ עַצְמוֹ תָּמִיד וּלְחַפֵּשׂ בְּכָל מְדָה וּמְדָה אִם הִיא שְׂלֵמָה אֲצִלוֹ, וּכְשֶׂרוּאָה אֵיזָה חֲסָרוֹן בְּאֵיזָה מְדָה אִזִּי יִבְקֵשׁ לוֹ עֲזָר וְסִיוֵעַ מִהַמְּדָה הַשְּׂכֵנָה:

וְזֶהוּ עֲנִין הַנְּאָמְרִים בְּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ. וְהַעֲנִין: לְמַשַּׁל כְּשֶׁחָסַר לוֹ עֲנוּה, וְיֵשׁ מְדָה אַחֶרֶת הַמְּסֻגְלֶת לַעֲנוּה כְּגוֹן בְּטָחוֹן אִזִּי צָרִיךְ לְסַיֵּעַ לוֹ עַל־יְדֵי בְּטָחוֹן לְבוֹא לַעֲנוּה, דְּהֵינּוּ לְפַעְמִים הַבְּטָחוֹן הוּא בְּקַל לוֹ יוֹתֵר לְהַשִּׁיגוֹ וּלְהַגִּיעוֹ מִעֲנוּה, וְאִזִּי יַעֲשֶׂה הַקַּל עַל־יְדֵי זֶה יְבוֹא לְהַמְּדָה שֶׂהִיא כְּבִדָּה יוֹתֵר אֲצִלוֹ. וְלְפַעְמִים יֵשׁ לוֹ מְדָה אַחֶרֶת, אֲלָא שְׂאִינוּ מְשַׁתְּמֵשׁ עִמָּה, וּכְשֶׁצָּרִיךְ לְסַיֵּעַ לוֹ מִזוֹ הַמְּדָה לְמְדָה אַחֶרֶת, צָרִיךְ לְהִתְחִיל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִמָּה: (פְּרוּשׁ, עַל־פִּי מִשְׁלַל הַנִּ"ל. הֵינּוּ לְמַשַּׁל מִי שְׂרוּצָה לְבוֹא לַעֲנוּה וְרוּאָה שְׂבִטָחוֹן מְסֻגֵּל לַעֲנוּה, וּבְאֱמַת כְּבֵר יֵשׁ לוֹ מִדַּת הַבְּטָחוֹן, רַק שְׂאִינוּ

משתמש עם זאת המדה של בטחון, אזי כפשוטה לזכות לענוה, צריך להתחיל להשתמש עם מדת הבטחון וכן כל פיוצא בזה בשאר המדות. (והבו):

(אמר המעתיק) שמעתי איך נתגלגל הדבר שזכינו ברחמי הגדולים שנמסר לנו הספר הקדוש הזה הוא ספר המדות הזה מרבנו ז"ל. כי נתגלגל הזכות הזה על ידי זכאי הוא הרב ר' דב חיי'ליס ז"ל, ובאמת היה איש זכאי, לאשר שמעתי שנתקרב לרבנו ז"ל במסירות נפש ממש, כי הרב הנ"ל היה משמש בכתר הרבנות זמן הרבה בעיר לאדיזשין ברוסיה, ובזמן הזה היה כבר מקרב לרבנו ז"ל ופתאום נתלהב לבו מאד לעזב את המשרה של הרבנות ולתקוע אהלו באהלה של תורה של רבנו ז"ל בברסלב. ותכף עשה מעשה, ועשה פרוז בבית הכנסת של עירו שהוא עוזב את הרבנות ושם דרכו עם כל בני ביתו לעיר ברסלב, אשר שם משכן כבוד רבנו ז"ל. ושם מצא מרגוע לנפשו שזכה לראות את רבנו ז"ל בכל יום. וגם היה דרכו בכל יום, לילך לרבנו ז"ל ולספר לפניו ספורי מעשיות וחדושי תורה שנמצא באיזה ספרים מקדמונים, ולפעמים הגביה רבנו ידו הקדושה ואמר על איזה חדושי תורה ששמע מהרב הנ"ל, שהוא באמת רוח הקדש, והיה זאת להרב הנ"ל למשיבת נפש לידע איזה דבורי תורה הם רוח הקדש, ורבנו ז"ל פנו בזה מה שפנו פדרכו בקדש.

ופעם אחת, ספר הרב ר' דב הנ"ל לפני רבנו ז"ל, מעשה מראש ישיבה אחד, שהשיא את בתו לבחור אי מהישיבה, שהיה למדן מפלג ועסק יום ולילה בתורה, ובלילה היה לומד בבית המדרש, והתחיל לבוא אליו מגיד מן השמים והיה לומד עמו בכל לילה. אך זה המגיד היה מן הסטרא אחרא ולא מן הקדשה (כי מסתמא נכשל באיזה דבר אשר על ידי זה היה פח להסטרא אחרא להתאחו בו). והאברך הזה לא גילה זאת לשום אדם ולא ידע שהמגיד הוא מן הסטרא אחרא.

פעם אחת, התחיל המגיד הנ"ל לפתות אותו שיבוא אל אשתו בימי נדתה, והוכיח לו כי מן השמים הוא, ועל ידי זה תתעבר אשתו עם נשמת משיח. והאברך האמין לו, והתחיל לדבר עם אשתו שתשמע אליו לזה, ואמר לה כי בא אליו מגיד מן השמים וצוה עליו שיעשה כן כי מן השמים הוא זה. אך אשתו היתה יראת שמים מאד, ואמרה לו שתשאל מקדם את אביה, ועשתה כן. ותספר לאביה זאת, ונבהל מאד אביה מזה, כי הבין תכף שהמגיד הוא מן הסטרא אחרא.

ויקרא תכף לחתנו, ויאמר אליו, תדע שזה המגיד הוא מן הסטרא אחרא. והסימן הוא, כי אצל מגיד דקדשה נרשמים כל אי"ב על מצחו, והאותיות של שם הו"י"ה ב"ה מאירים על מצחו. ואצל מגיד מן הסטרא אחרא נרשמים גם כן אותיות הא"י"ב על מצחו, אך האותיות של שם הו"י"ה אינם מאירים. וכשיבוא אליך המגיד ותראה כי האותיות של שם הו"י"ה אינם מאירים על מצחו, תדע שהוא מן הסטרא אחרא, ותזהר מאד להשמר

ממנו. ובטח ירצה להזיקד, על כן אני מוסר לך שמות וקמיעות, ואז לא יוכל להזיקד.

ויהי בליקה בא אליו המגיד, והאברד פשראה שאין מאירים אצלו אותיות של השם הנו"ה ברוד הוא, ידע שהוא מן הסטרא אחרא, ועשה ככל אשר צוה עליו חותנו ונצול ממנו.

ואדמו"ר זצ"ל פשעמע המעשה הזאת נתלהב מאד, ויאמר להר"ר דב הנ"ל: אבל אצלנו ברוד השם מאירים כל אותיות הא"ב! ותכף מסר אז לאנשיו [להעתיק] ספר הא"ב שלו:

א

אות

אמת

א.

מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם ותברד, עד שילך במחשבתו מהיכל אל היכל ויראה את ההיכלות בעיני השכל, ישמר את עצמו מלומר שקר אפלו בטעות:

ב.

מתר לשנות בדבר השלום:

ג.
כַּת

שְׁקָרִים   אֵינָם   מְקַבְּלִים   פְּנֵי   הַשְּׂכִינָה :

ד.
שָׂרִי

לְהוֹ   לְצַדִּיקָא   לְסִגוּיָא   בְּרַמְאוּתָא   עִם   רַמְאִי :

ה.
כָּל

הַמוֹסִיף   גּוֹרֵעַ :

ו.
עַל-יָדֵי

שְׁקָר   בָּאִים   הַרְהוּרִי   עֲבוּדָה-זָרָה :

ז.
עַל-יָדֵי

אָמַת   לֹא   יָמוּת   קִדָּם   זְמַנּוֹ   הַקְּצוּב :

ח.

מרוח פיו של השקרן נעשה היצר הרע, וכשיבוא משיח אז לא יהיה שקר, ובשביל זה לא יהיה יצר הרע בעולם:

ט.

מי שהוא איש אמת, אזי הוא מפיר באחר אם אחר דובר שקר אם לאו:

י.

הסימן של השקר - כשלא יסכימו עליו רבים, והוא מגי' שהקדוש-ברוך-הוא שונאן:

יא.

עשיר מכחש אין הדעת סובלו והוא נבזה בעיני עצמו:

יב.

תקון לפה - שיתן צדקה:

יג.

על-ידי אמת העולם נשמר מפל הזקות:

יד.

על-ידי חנפה בא לשקר:

טו.

מי שנותן צדקה שכרו שזכה לאמת:

טז.

השקר שונא עניות:

יז.

אדם נפר על-ידי משרתיו אם הוא אוהב שקר כי זה בזה תלוי. לפעמים משרתיו נופלים לעברות על-ידי שהוא שקרו, ולפעמים הוא נופל לשקר על-ידי משרתיו שאינם הגונים:

יח.

כְּשֶׁאֵין אֱמֶת אֵין חֶסֶד. גַּם אֵינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי-אָדָם:

יט.

הַשֶּׁקֶר מַעֲכָב אֶת הַיְשׁוּעָה, כִּי הַשֶּׁקֶר מְגַלֶּה עֲוֹנוֹתָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹשִׁיעוּ לוֹ:

כ.

הָאֱמֶת הוּא פּוֹדֶה מְכַל הַצָּרוֹת:

כא.

טוֹב לְאָדָם שְׂיָמוֹת מִשְׂיַחֲיָה וַיְהִי שֶׁקֶר בְּעֵינֵי בְנֵי-אָדָם:

כב.

כְּשֶׁיֵשׁ אֱמֶת יֵשׁ שְׁלוֹם:

כג.
מי

שְׂרָחוֹק מֵאֶמֶת רְחוֹק מֵאֲדָקָה :

כד.
על-ידי

אֶמֶת נִשְׁמַר אוֹת בְּרִית :

כה.
על-ידי

אֶמֶת יִזְכָּה לְשֵׁם עוֹלָם :

כו.

אִישׁ וְאִשָּׁה שְׂרָגִילִין לוֹמַר שְׂקָר הַבְּנִים שְׁלָהֶם יְהִיוּ מִתְנַגְּדִים, גַּם יְהִיוּ פּוֹגְמִים בְּבְרִית :

כז.

הַשְּׂקָר בָּא עַל-יְדֵי שְׂמֻקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ פֶּחַד מִבְּנֵי-אָדָם :

כח. על-ידי

השקר שוכחין את הקדוש-ברוך-הוא :

כט.

מי שאין לו בטחון הוא דובר שקרים, ועל-ידי שקרים אין יכול לבטח באמת:

ל.

לפי הרחוק מאמת כן מחזיק את הסור-מרע לשוטה:

לא.

מי שרוצה לסור מרע ורואה שאין אמת בעולם, עושה עצמו כשוטה:

לב.

מי שאינו אומר שקר הקדוש-ברוך-הוא מושיעו בעת צרתו, גם בנים יהיו לו:

לג.

על-ידי דבור שוא בא מכות בנים :

לד.

מי שמקשר לשוא בא לשכחה :

לה.

על-ידי שקר בא לנאוף, ומחזיק ידי מרעים שלא יחזרו בתשובה :

לו.

על-ידי שקרים אין לו רפואה אפלו בהרבה רפואות :

לז.

מי שדובר כזבים נופל בהרב. גם נעשה שוטה :

לח.
על-ידי

יבא יראה לאמת:

לט.

מי ששומר את עצמו משקר הוא מנצח תמיד:

מ.

מתר לשנות כדי להציל את עצמו:

מא.

מי שאוהב כזבים הוא מבזה את הצדיק, גם הוא בעצמו נתבזה:

מב.

מי שדובר כזבים הוא אובד:

מג.

על-ידי אמת נצול מלשון-הרע, גם תפלתו נתקבל. גם כשדנים אותו

לְמַעַלְהָ, דְּנִים אוֹתוֹ לְפִי זְכוּיֹת שְׁלוֹ:

מד.

עַל-יְדֵי חֲלוּמוֹת יָדַע אָדָם אִם לְבוֹ אֶמֶת עִם אֱלֹקָיו:

מה.

מִי שְׁמַקִּים דְּבוּרוֹ יְכוֹל לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת:

מו.

מִי שְׁאִין לוֹ גְּאֹנָה נְצוֹל מְשַׁקֵּר:

מז.

מִי שֶׁשׁוּמֵר אֶת עַצְמוֹ מִשְׁחֹק שֶׁל הַתּוֹל, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא אִישׁ אֶמֶת.

מח.

מִי שֶׁהִיא שְׁקָרוֹ מְגַלְגֹּל הָעֶבֶר, עַל-יְדֵי-זֶה כְּשֶׁנִּתְגַּלְגַּל, נַעֲשֶׂה אִטֵּר-יָד:

מ.ט.

מי ששומר את עצמו ודובר תמיד אמת, כאלו עשה שמים וארץ ואת הים
ואת כל אשר בם:

נ.

השקר אינו אלא בפיו, אבל לא בכתב:

נא.

דברו תורה ונביאים וחכמים בלשון הבאי:

שני חלק אמת

א.

על-ידי שקר דבריו אינם נשמעים. גם על-ידי שקר מאלמן חס ושלום,
נשים:

ב.

על-ידי אמת נתגלה יחודו בעולם:

ג.

כשאתה רואה שקרו, תדע, שגם המנהיג של האיש הזה שקרו:

ד.

על-ידי שקר בא לידי גלוי-עריות ושפיכות-דמים: וגם מכשיל את הכשרים בגלוי-עריות ושפיכות-דמים, ומראה הטר מן התורה:

ה.

מי שאינו משנה בדבורו, הוא יכול להשפיל הגבוהים ולהגביה השפלים:

ו.

מי שאינו מדבר אחד בפה ואחד בלב, אינו מתירא מטביעת מים:

שבע:

מביא

שקר:

על-ידי

בא

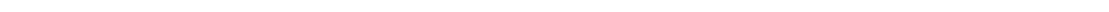
והעצירות

הקץ:

בא

אמת

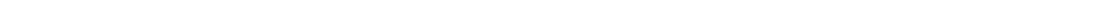

אורחים

הכנסת

מי שאין מכניס אורחים, בזה מחזיק ידי מרעים, שלא יחזרו בתשובה:

עיר שאין בה הכנסת אורחים באים לידי גלוי-עריזות, ועל-ידי גלוי-עריזות

בא

עליהם

הריגה:

ג.

הכנסת

אורחים

מזכה

את

האשה

לבנים:

ד.

הכנסת

אורחים

כהכנסת

שבת:

ה.

המארח תלמיד-חכם בתוך ביתו מעלה עליו הפתוב פאלו הקריב תמידין:

ו.

גדולה הכנסת אורחים מהשפמת בית-המדרש ונהקבלת פני שכינה:

ז.

כיון

דלא

שכיחי

רבנו

גביהו

ככותיים

דמו:

הכנסת אורחים חלק שני

א. על-ידי הכנסת-אורחים אימתו מטלת על הבריות:

ב. סגלה להחזיר לאשה וסתה על-ידי הכנסת-אורחים:

ג. על-ידי קדשת השם יתברך ההתנשאות של ראשי-הדור בתקף ועז, ועל-ידי-זה נחשב בעיני כל המצוה של הכנסת-אורחים, ועל-ידי-זה הלומדים זוכים שהלכה כמותם:

אהבה

א.

כְּשֶׁאִין אַהֲבָה בֵּין בְּנֵי אָדָם, עַל-יְדֵי-זֶה הֵם הוֹלְכֵי רָכִיל, וְעַל-יְדֵי רָכִילוֹת
בָּאִים לְלִיצְנוֹת, וְעַל-יְדֵי לִיצְנוֹת הֵם דּוֹבְרִים שָׂקָר:

ב.

עַל-יְדֵי שְׂנְאָה בָּא בְּהִלּוֹת, וְעַל-יְדֵי שְׂנְאָה בָּא שְׂרָפָה:

ג.

עַל-יְדֵי אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִשְׁמָר הַנֶּפֶשׁ מִכָּל פְּגָעִים רָעִים:

ד.

כְּשֶׁתָּשׁוּב בְּתַחֲלָה עַל עֲוֹנוֹתֶיךָ תּוּכַל לְבוֹא לְאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

ה.

מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִסִּירַת-נֶפֶשׁ הַכֹּל אוֹהֵבִין אוֹתוֹ:

ו.
על-ידי

אהבה

בא

התחזקות:

ז.

כשתחזק את האדם בעבודת השם יתברך הוא יאהב אותך:

ח.

על-ידי אמירת הלל בקול גדול זוכים לאהבת השם יתברך:

ט.

כשתהא נזהר משנאת חנם, אזי כשיהיה לך איזהו משפט עם אדם שאינו רוצה לפשר עמך, על-ידי-זה יתפשר עמך:

י.

מי שנזהר משבועת שקר, בודאי לא יעבר על "לא תקם ולא תטר":

יא.
השום

מסגל לאהבה:

יב.
העובד

מאהבה - זכותו מגן עד אלפים דור:

יג.

במקום שעושי תנאי או איזה פרייתות ברית, השם יתברך שם הוא:

אהבה חלק שני

א.

כשהצמחים גדלים במלואם, על-ידי-זה אהבה בעולם:

ב.

אהבת אשה לבעלה נכר בזבובים ויתושים שבבית. גם על-ידי אהבתם

יכולין לידע פח היצר הרע אם כפר נחלש אם לאו:

ג.

חכמי הדור שיש ביניהם אהבה שרואים זה עם זה לפרקים, אזי יש פח
בידם לדון את כל העולם ודיניהם דין, ואין מי שישנה ויבטל דינם, כי
הקדוש-ברוך-הוא אב-בית-דין שלקהם:

ד.

על-ידי שנאת-חנם נכשל בטרפות:

ה.

על-ידי תאות אכילה הוא אוהב בן אחד יותר משאר בניו:

אמונה

א.

צריך להאמין בהשם ותברך בדרך אמונה ולא בדרך מופת:

ב.

על-ידי ענוה תזכה לאמונה:

ג.

בראותך שנוי מעשה אל תאמר מקרה הוא, אלא תאמין כי זה השגחת השם ותברך:

ד.

יש דברים שהם מביאים הזק גדול לעולם. והדבר קשה: למה נבראו? תדע, שבדאי יש בהם צד אחד לטובה:

ה.

מי שיש לו הנאה מדבור של אפיקורוס, אפלו שאינו מדברי אפיקורסות, על-ידי-זה בא להרהורי עבודה-זרה:

ו.

על-ידי אמונה האדם חביב להשם יתברך כאשר לבעלה:

ז.

מי שאינו מכין את לבו, אינו יכול לבוא לאמונה:

ח.

מי שנאבד לו איזהו דבר, בגדוע שנפל מאמונתו:

ט.

מי שנאבד אמונתו ממנו ילך על קברי ישראל, ויספר החסדים שעשה לו הקדוש-ברוך-הוא:

י.

אמונה תולה בפה של אדם:

יא.
על-ידי

הלמוד נשברים כל הכפירות:

יב.
על-ידי

אמונה נתברך:

יג.
על-ידי

רבוי אכילה נופלים מאמונה:

יד.

כשתסתכל בשמים כשהם זכים ובהירים תזכה לאמונת חכמים:

טו.

כשנופל איזה קטנה על השם יתברך, אזי תשתק, ועל-ידי השתיקה מחשבותיך בעצמם ישיבו לך תרוץ על קשיותיך:

ט.ז.

בְּשִׁמְחָרְפִּין אוֹתָהּ וְאַתָּה שׁוֹתֵק, תִּזְכֶּה לְהַבִּין תְּרוּץ עַל קִשְׁיוֹתֶיהָ וְתִזְכֶּה לְרוּחַ בְּיָנָה:

י.ז.

בְּשִׁישׁ לְאָדָם מִתְנַגְּדִים לוֹמְדִים וְעֹשִׂירִים גְּדוֹלִים, דַּע, שְׁזָה נַעֲשֶׂה מִחֲמַת שְׁנֵפֶל בְּמָה פְּעָמִים מְאֻמּוֹנָה:

י.ח.

אֲמוֹנָה חָשׁוּב בְּצַדִּיקָה:

י.ט.

עַל-יָדֵי אֲמוֹנָה נִתְחַכֵּם:

כ.

מִתְחַלֶּה צָרִיד לְהֶאֱמִין בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַחֲרֵי-כֵן יִזְכֶּה לְהַבִּין אוֹתוֹ בְּשִׁכּוֹל:

כא.
זווגא

דיקדשא-בריד-הוא על-ידי נשמות ישראל:

כב.
הפשע

של אדם מכניס כפירה לאדם:

כג.
קשנופל

מאמונתו יבכה:

כד.
אמונה

בא על-ידי שתיקה:

כה.
על-ידי

קנאה אדם נופל מאמונתו:

כו.

מי שאין לו אמונה, בידוע שמזלזל בדברי-תורה:

כז.

מי שמנקה בכל עת ידיו, על-ידי-זה מזכה את לבו:

כח.

כשאדם נופל מאמונה, ידע שדנין אותו למעלה:

כט.

כשנופל מאמונתו בא לידי קרי, ולידי הרהורי אשה, ולידי הרהורי עבודה-זרה:

ל.

אמונה בא על-ידי אדקה:

לא.

על-ידי אמונה יכול להבין את השם ?תברך:

לב.

על-ידי אמונה יכול לבוא לבטחון:

לג.

על-ידי אמונה הקדוש-ברוך-הוא יסלח לך על עוונותיך:

לד.

לפעמים הקדוש-ברוך-הוא שולח צער לאדם ומכה אותו ואין מפיל אותו לחלשה, אין זה כי-אם בשביל אמונה:

לה.

על-ידי שבועת שקר נופל מאמונה:

לו.

מי שָׁאִין לוֹ אָמוּנָה אֵינּוּ מְקַבֵּל מוֹסֵר:

לז.

מי שָׁאִין מֵאִמּוֹן בְּדַבְרֵי הַצַּדִּיק לְסוֹף שָׁאִין נִהְיֶה מֵהַדְּבָר אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא רוֹאֶה:

לת.

מי שָׁאִין לוֹ אָמוּנָה, בְּוַדַּאי חֲקוֹת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶצְלוֹ נִמָּאָס:

לט.

מְשִׁיחַ יְבוֹא בְּפֶתַע פְּתֹאוֹם, וְעַל-יְדֵי-זֶה מַחְמַת שְׂמֵחָה יִפְחָדוּ יִשְׂרָאֵל:

מ.

כְּשִׁיבוֹא מְשִׁיחַ, אֲזִי כָּל הַשָּׂרִים שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה יִחָלוּ, אָבֵל עֲכָשׁוּ כְּשִׁישׁ עֲלֶיהָ לְאִיזָה שָׂר, אֲזִי יִשְׂרָאֵל הֵם חוֹלִים:

מא.

לְעֵתִיד לְבֹא כָּל אֶחָד הַזֵּעִיר מִחֲבָרוֹ בְּשָׁנִים יִהְיֶה יוֹתֵר לְמַעַלָּה:

מב.

לֹא חֲרָבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בְּשָׁבִיל שְׂחָלָיו אֶת הַשָּׁבֶת, וּבִטְלוּ קְרִיאַת-שְׁמַע שְׁחֲרִית וְעֶרְבִית, וּבִטְלוּ תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית-רַבּוֹן, וְלֹא הָיָה לָהֶם בְּשֶׁת-פָּנִים זֶה מְזִהָ, וְהִשְׁוִי קָטָן וְגָדוֹל, גַּם לֹא הוֹכִיחוּ זֶה אֶת זֶה, גַּם בָּזוּ תִּלְמִידֵי-חֲכָמִים, גַּם פְּסָקוֹ מִמְּנָה אֲנָשִׁי-אֲמָנָה:

מג.

אֵין יְרוּשָׁלַיִם נִפְדֵּית אֶלָּא בְּצַדֻקָּה:

מד.

מִלְחָמָה אֶתְחַלְתָּא דְגֵאֲלָה הוּא:

מה.

מִי שְׁמַגְדֵּל חֲזִירִים הוּא מְעַכֵּב אֶת הַגֵּאֲלָה:

מו.

לא יבנה ירושלים עד שיהיה שלום בין ישראל:

מז.

מה שישאל הולכים בגלות מאמה לאמה, הוא סימן שיבוא משיח:

מח.

כשאמות מחרפין אותנו ביותר זה סימן על משיח:

מט.

אין הבית-המקדש נבנה עד שיכלה גאון:

נ.

על-ידי אחדות שיהיה בישראל יבוא משיח:

נא. מְשִׁיחַ

בָּבֹא בְשָׁנָת בְּרָכָה :

נב. אֵין מְשִׁיחַ

בְּא עַד שְׂיִכְלוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת שְׁבַגּוּף :

נג.

הַמְּשִׁיחַ בְּתוֹ לְתַלְמִיד-חֶכֶם, וְהַמְּהַנְּהוּ מִנְּכֶסֶד, וְהַעוֹשֶׂה פְּרָקְמֻטָּא לְתַלְמִיד-חֶכֶם, זֹכֶה לְתַחֲתִית הַמְּתִים :

נד.

מְרוּחַ פִּיּו שֶׁל הַשְּׁקָרוֹ נַעֲשֶׂה יֶצֶר-הָרַע, וְכִשְׂיִבּוֹא מְשִׁיחַ אָזִי לֹא יִהְיֶה שְׁקָר, בְּשִׁבִּיל זֶה לֹא יִהְיֶה יֶצֶר-הָרַע בְּעוֹלָם :

נה.

מִי שֶׁהוּא אִישׁ אֲמֵת, הוּא יָכוֹל לְהַפְּיֵר בְּאַחַר, אִם אַחַר דּוֹבֵר אֲמֵת אִם לֹא :

נו.
השקר

לא יסכימו עליו רבים:

נז.

הקדוש-ברוך-הוא שונה לזה האיש, המדבר אחד בפה ואחד בלב:

נח.

עשיר מכחש אין הדעת סובלו, וגם הוא נבזה בעיני עצמו:

נט.
תקון

לפה - שיתן צדקה:

ס.

על-ידי האמת העולם נשמר מכל הזקות:

ס.א. על-ידי

חֲנֻפָּה   בָּא   לְשָׁקֵר :

ס.ב. מי

שְׁנוּתוֹ   צְדָקָה   שְׂכָרוֹ   שְׂיִזְכָּה   לְאֵמֶת :

ס.ג. על-ידי

שָׁקֵר   בְּוֹדָאֵי   תִּשְׁנָא   הַעֲנוּיִם :

ס.ד.

אָדָם נָכַר עַל-יְדֵי מְשֻׁרְתָיו אִם הוּא אוֹהֵב שָׁקֵר אִם לֹא :

ס.ה. כְּשֶׁאֵין

אֵמֶת   אֵין   חֶסֶד :

ס.ו.

כְּשֵׁישׁ לְךָ שָׁקֵר, אֲזִי כְּשֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת לְךָ אֵיזָה יְשׁוּעָה,

אָזי הַשָּׁקֶר מְגַלָּה עֲוֹנוֹתַיָּךְ, כִּדֵּי שְׂלֵא יוֹשִׁיעַ לָךְ:

ס.ז.

עַל-יְדֵי אֲמֵת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פּוֹדֶה אוֹתְךָ מִכָּל הַצָּרוֹת:

ס.ח.

טוֹב לְאָדָם שְׂיָמוּת, מִשְׂיַחֲיָה וְיִהְיֶה שְׂקָרוֹ בְּעֵינֵי בְנֵי-אָדָם:

שני

חלק

אמונה

א.

לְפַעֲמִים אָדָם בָּא לְאִיזָהוּ מְקוֹם, וַיֵּשׁ לוֹ צֶעַר בְּזָה הַמְּקוֹם, יֵדַע שֶׁזֶּה הַמְּקוֹם הָיָה בּוֹ אֲבוֹתָיו וְנִפְלַל לָהֶם אִיזָה כְּפִירָה, אוֹ בְּנֵיו יָבוֹאוּ בַּמְּקוֹם הַזֶּה לְאִיזָהוּ כְּפִירָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא סוֹבֵל עֲכָשׁוֹ צֶעַר בַּמְּקוֹם הַזֶּה:

ב.

על-ידי

חנפה

בא

לידי

כפירה:

ג.

אין הקדוש-ברוך-הוא עושה מופתים אלא לזה שהוא מאמין בשני
עולמות:

ד.

על-ידי אמונה נתבטלון הגזרות שאמות גוזרין עלינו:

ה.

דע, שיש לכל עשב ועשב כח מיוחד לרפאות איזה חולאת מיוחדת. וכל זה
אינו אלא למי שלא שמר אמונתו ובריתו, ולא שמר את עצמו מלעבר על
"אל תהי בז לכל אדם". אבל מי שיש לו אמונה בשלמות, והוא גם-כן
שומר הברית ומקיים "אל תהי בז לכל אדם", אין רפואתו תולה בחלקי
עשבים המיוחדים לחולאתו, אלא נתרפא בכל מאכל ומשקה בבחינת
"וברוך את לחמך" וכו', ואין צריך להמתין עד שיתרמי לו עשבים
המיוחדים לרפאותו:

ו.

עקר הישועה הבאה אינה אלא על-ידי אמונה, ומדת אמונה היא לפי

כְּשֶׁהוֹלֵךְ מֵרֵב לְרֵב, אִזּוֹ צָרִיךְ לְחַזֵּק אֲמוּנָתוֹ בְּאַחֲדוֹת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַלְמוּד מֵהֶרְבֵּה מְלַמְּדִים מִזֵּיק לְאֲמוּנַת הַיְחוּד. וְכֵן הֵרֵב שֵׁשׁ לֹא אֲמוּנַת הַיְחוּד, הוּא יָכוֹל לְהֵאִיר לְכָל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד לְפִי כָחוֹ, וְכָל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא מֵהַ שְׂצָרִיךְ לֹא וְלֹא יוֹתֵר:

הנחמה

בא

על-ידי

אמונה:

על-ידי

מעוט

אמונה

נתרבו

הזבובים

בעולם:

מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִלְעֵבֵר עַל "לֹא תַחְמוֹד", עַל-יְדֵי-זֶה נִצּוֹל מִכַּעַס וּמִגְאָוָה וּמִחֲסָרוֹן אֲמוּנָה, הַבָּאָה עַל-יְדֵי כַּעַס וּגְאָוָה:

יא.

על-ידי שׂאין מודיעין אלקותו לַאֲמוֹת הָעוֹלָם, על-ידי-זֶה אַמּוֹת הָעוֹלָם
מְסִיתִין וּמְכַרִּיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לִילָךְ בְּחֻמּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת:

יב.

על-ידי קלקול אַמוּנָה נְתַעוֹרְרִין דִּינִים, וְעַל-ידי הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה
נְתַעוֹרְרִין דִּינֵי דִּינִים, הִינּוּ שְׂדָנִים אֶת הַדִּינִים שְׂנֵדוֹן כָּבֵד, אִם נְדוֹן פְּרָאוּי
בְּלֵי וְתַרְנוֹת:

יג.

שְׂפוּל בְּנִים בָּא, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, עַל מִי שְׂמִפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ מְאֻמוּנָה:

יד.

אֲשֶׁה הִזְהִירָה בְּחֻלָּה בְּנִיָּה בְּעַלֵי-אַמוּנָה:

טו.

על-ידי אַמוּנָה נְתִישֵׁב הַדַּעַת:

טז.

על-ידי תורה בא לאמונה, ועל-ידי אמונה בא לקדוש השם:

יז.

מי שאינו יכול לישן, יעלה על מחשבתו אמונת תחית-המתים:

יח.

קטני אמה - קשה להם להשיג חדושין דאורייתא:

אכילה

א.

ממה שאתה אוכל תשיר, כדי שיחול ברכת השם במזונותיך:

ב.

שְׁלַחְנוּ שֶׁל אָדָם מְטֵהָר לֹו מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו :

ג.

שְׁלַחְנוּ שֶׁל אָדָם מְזַכֶּה לוֹ לְעֹלְמָא דְאַתִּי וּמְזַכֶּה לְפָרְנִסָּה, וְהוּא רָשׁוּם לְטוֹב לְעֹלָא וּלְעֹלָא, וּמְזַכֶּה לִיהָ לְאַתְוִסְפָּא לִיהָ כַּח וּגְבוּרָה בְּשַׁעָה שְׂאֲצֻטְרִיד לִיהָ :

ד.

בְּעוֹן עֲנוּי הַדִּין וְעוֹת וְקִלְקוּל הַדִּין וּבְטוּל תּוֹרָה בְּצַרְת בָּא, וּבְגִי-אָדָם אוֹכְלִים וְאִינָם שְׂבִיעִים וְאוֹכְלִים לְחָמָם בְּמִשְׁקָל :

ה.

כְּשֶׂאוּכַל קֶצֶת, לְבוּ נְמִשְׂדָּ יוֹתֵר אַחַר אֲכִילָה, מִמִּי שֶׁלֹּא אָכַל כָּלֵל וְנִתְיָאֵשׁ מִלְּאַכַּל :

ו.

מִפְּנֵי מָה נִתְחַיְבוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָיָה, מִפְּנֵי שְׁנֵהֲנוּ מִסְעָדָה שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע :

ז.

מִזְבַּח מִזִּיחַ גְּזֵרוֹת רְעוֹת וּמְכַפֵּר עֲוֹנוֹת וּמְזִין וּמְחַבֵּב. וְהִשְׁלַחַן דּוֹמָה
לְמִזְבֵּחַ:

ח.

הָאוֹכֵל בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, כְּאֵלוֹ בָּא עַל אִשָּׁה זֹנָה, וְהַמְזַלְזֵל בְּנְטִילַת יָדַיִם,
נֶעְקָר מִן הָעוֹלָם:

ט.

אֵין שׁוֹתִין מִיַּם בְּפָנָיו רַבִּים:

אכילה - חלק שני

א.

מִי שֵׁישׁ לוֹ צֶלֶם-אֱלֹקִים, עַל-יְדֵי אֲכִילָתוֹ דָּבָר מִן הַחַי נִתְעַלָּה וְכוּן לְהַפֹּד:

ב.

אכילות   הדגים   מעוררין   תאנות   הזווג :

ג.

על-ידי   ברפת-המזון   נתודע   השם   יתברך   בעולם :

ד.

על-ידי   ברפת-המזון   נתישב   המלכות   מן   המריבות   והמלחמות :

ה.

מי שלמודו בתורה במחין זכים, שאכילתו כל-כף בקדשה, שזון מזון שהמלאכים נזונין ממנו, על-ידי-זה שונאיו נדונין בחנק. וסימן לדבר: "ויהי ביום השלישי בהיות הבקר", "ובבקר היתה שכבת הטל", "ויהי באשמרת הבקר". (פרוש סימן זה שמעתי מפיו הקדוש: כי "ויהי ביום השלישי בהיות הבקר" נאמר במתן-תורה, שזהו בחינת מה שמבאר לעיל, מי שלמודו במחין זכים. "ובבקר היתה שכבת הטל" נאמר במן, שהוא מזון שהמלאכים נזונין ממנו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל. "ויהי באשמרת הבקר" נאמר בקריעת ים-סוף, שנטבעו המצרים בים, שזהו בחינת חנק כמו שאמרו רבותינו ז"ל. ולמד בקר מבקר, על-ידי-זה מצא השגה הנ"ל בתוך התורה):

ו.

מי שאינו מרגיש טעם באכילתו, ידע שנתק ממנו השם? תבדוק:

ז.

אכילת הצדיקים גדולה יותר מהקרבות ומזויגן:

ח.

הדגים שמנים בזכות הקרבות:

ט.

מי שפלב נשכו, בדוע שרחמי השם מסלקין ממנו: גם בדוע שנכשל במאכלות אסורות:

י.

מי שנזקק ממאכלות אסורות הוא נצול מחיות רעות:

יא.

מי ששונאיו נתרוממים, הוא נופל לתאנות אכילה:

יב.

על-ידי תאנות אכילה הוא אוהב בן אחד יותר משאר בניו:

יג.

ליכו ליחמו בילחמי וישתנו ראשי-תבות לולב, "ביין" עם האותיות - גימטריא ראשי-תבות של איתרוג הידס ערבה "מסקתי" זה בחינת סופות. על-ידי מצות נטילת ד' מינים ועל-ידי ספה - אדם זוכה לאכילה ושתיה ומלבושים, וגם לחיות הנשמה: על-ידי ספה זוכה למלבושים, בחינת "בשומי ענן לבושו": על-ידי ערבי נחל זוכה לשתיה, על-ידי הידס זוכה לחיות הנשמה, ועל-ידי לולב איתרוג זוכה לאכילה, כי יש בהם פרי, שהם מיני מאכל:

יד.

אכילה ושתיה בא על-ידי חק ומשפט:

טו.

מה כשאדם שותה מתחיל לומר ולנגן ולא כן באכילתו, מחמת שאמרו שירה על הבאר, ולא אמרו שירה על הפון:

אלמן

א.

מי שמתה אשתו, יאמר בכל יום פְּרַשְׁתָּ אִשָּׁם, עד שישא אשה אחרת:

אלמן חלק שני

א.

על-ידי שקר דבריו אינם נשמעים: גם על-ידי שקר מאלמן חס ושלום נשים:
כמה

ב.

כשמתה אשתו של אדם, אזי כאלו נחסר לו עצם מעצמיו. אבל הצדיק, אף-על-פי שאשתו מתה, אינו נחסר לו עצם. וזהו: אלמן - אותיות: אחת מהנה לא נשברה:

ארץ-ישראל - חלק שני

א.

על-ידי ישיבת ארץ-ישראל משיגין השגחת השם יתברך על העולם:

ב.

לפי החדוש שאדם מחדש בתורה, כן נמשך לו הארה מקדשת ארץ-ישראל:

ג.

על-ידי השתוקקות שאדם משתוקק לביאת ארץ-ישראל, על-ידי-זה נשפע פרנסה גדולה:

ד.

מי שהוא מפרנס את הרבים, על-ידי-זה ממשיך הברכה מארץ-ישראל לחוץ לארץ:

ה.

מי שמשתוקק לארץ-ישראל, על-ידי-זה מעורר השתוקקות אצל אביו ואמו, הינו נשמותיהם, ובאים לארץ-ישראל, והקדוש-ברוך-הוא בא עמם ומצפים ומשתוקקים אליו:

ו.

על-ידי הממון שנותן לעניי ארץ-ישראל, על-ידי-זה ממונו נתקים בידו:

ז.

מי שיודע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על ראש-השנה אם לאו. כי מי שזוכה להיות אצל צדיק אמתני על ראש-השנה, אזי בכל מקום שהאיש הזה מסתכל, נעשה אותו האויר בחינת אוירא דארץ-ישראל. ועל-כן מי שיודע מטעם ארץ-ישראל, כל אחד לפי ערכו, הוא מחיב להרגיש ארץ-ישראל, כשפוגע ומתועד יחד עם זה האיש, שהיה אצל צדיק אמתני על ראש-השנה, כי על-ידו נעשה האויר בבחינת ארץ-ישראל כנ"ל:

אבדה - חלק שני

א.

מי שמחזיר אבדה לבעליו, בפתח הזה הוא מגיב גרים:

בית

אות

בנים

א.

כל הבוכה ומתאבל על אדם כשר, זוכה לגדל את בניו:

ב.

צריך לשמר את התינוק, שלא ילך בגלוי הראש:

ג.

אין צריך לאדם לדאג על פרנסת בניו, כי פשהם גדלים גדלה פרנסתם עמם:

ד.

מי שֶׁמְבִטֵּל אֶת חֲבֵרוֹ מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, הוֹלֵךְ לְשֵׂאוֹל בְּלֹא וָלֶד:

ה.

כָּל הַכּוֹפֶה אֶשְׁתּוֹ לְדַבֵּר-מִצְוָה, הוּא יֵה בְּנִים שְׂאִינָם מְהַגְנִים:

ו.

אִשָּׁה שֶׁדָּמְיָה מְרַבֵּין צַעַר גְּדוֹל בְּנִים שְׂלָה יוֹתֵר בְּעֶצְבוֹן:

ז.

בֵּית כְּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, בֵּית תַּלְמִיד-חֶכֶם לְעַם-הָאָרֶץ זָרַע אֵין לָהּ:

ח.

הַתְּעֵנִית שֶׁל חֲמִישִׁי בְּשֶׁבֶת מְסַגֵּל לְגְדוֹל בְּנִים:

ט.

צְנִיעוּת שְׂבָאָה מְזַכָּה לָהּ לְבָנִים הַגּוֹנִים :

י.

עַל-יְדֵי שְׂמֵחַת יוֹם-טוֹב וְעַל-יְדֵי הַנְּחֻת תְּפִלִּין כְּרָאוּי, תִּלְדוּ אֶשְׁתּוֹ בְּנִים זְכָרִים :

יא.

לְפַעֲמִים מִי שֶׁאֵין לוֹ בְּנִים, וְכִשְׂמֵחַתְּפִלִּין עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּנִים, הוּא מֵת :

יב.

בְּעוֹן נְדָרִים בְּנִים מְתִים :

יג.

שְׁנוּי מְקוֹם גּוֹרֵם לְבָנִים :

יד.

בְּנִים גְּדוֹלִים אֵינָם מְתִים בְּעוֹן אָבוֹתֵיהֶם, אָבֵל בְּמָקוֹם שְׂיֵשׁ חֲלוּל הַשֵּׁם
אֶפְלוּ גְּדוֹלִים מְתִים:

טו.

דָּאֲכָלָא בְּשָׂרָא וְשִׁתְיָא חֲמָרָא, הוּי לֵה בְּנִים בְּרִיאִים:

טז.

הַמְסִתְפַּל בְּעֻקְבָה שֶׁל אִשָּׁה וּבְאִשְׁתּוֹ נֹדָה, הוּי לֵה בְּנִים שְׂאִינָם מְהַגְנִים:

יז.

הַדָּר עֶשֶׂר שָׁנִים בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְאִין לוֹ בְּנִים, יוֹצִיא, שְׂמָא לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת
מִמֶּנָּה:

יח.

מֵה יַעֲשֶׂה אָדָם וְיִהְיוּ לוֹ בְּנִים זְכָרִים, יִשָּׂא אִשָּׁה הַהוֹגְנֶת לוֹ, וַיִּקְדֹּשׁ אֶת
עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, וַיִּבְקֹשׁ מִמֶּי שְׂהַבְנִים שְׁלוֹ:

י.ט. כָּל

המוֹלִיד בְּדוֹמָה לוֹ הוּא מוֹלִיד :

כ.

יִשְׁמַר אָדָם אֶת עַצְמוֹ, מִלְּקוּץ אֵיזָה אֵילָן בְּלֹא זִימְנִיה, כִּי זֶה מְזִיק לְגִדּוֹל
בָּנִים :

כ.א.

כָּל הַרוֹדֵף צְדָקָה, זוֹכֶה לְבָנִים בְּעָלֵי עֵשֶׂר, בְּעָלֵי חֲכָמָה, בְּעָלֵי אֲגָדָה :

כ.ב.

מִה יַעֲשֶׂה אָדָם וַיְהִיָּה לוֹ בָּנִים, יִפְזֹר מְעוֹתָיו לְעַנְיִים, וַיִּשְׁמַח אֶת אִשְׁתּוֹ
לְפָנָיו תִּשְׂמֵשׁ :

כ.ג.

כִּשֶׁם שֶׁאָסוּר לְהַרְג אָדָם, כֵּן אָסוּר לְקוּץ אֵילָן מֵאֲכָל קֶדֶם זִמְנוֹ :

כד.

יוֹאֵב שָׁלַח הַנִּיחַ בֶּן כָּמוֹתוֹ נֹאמֵר בּוֹ מִיִּתָּהּ, דָּוִד שֶׁהֵנִיחַ בֶּן כָּמוֹתוֹ נֹאמֵר בּוֹ
שְׂכִיבָה:

כה.

בֵּית הַתְּחִלָּה - לֹא שְׁלָטָה בָּהּוּ עֵינָא בִישָׂא:

כו.

כָּל הַמְּגִדֵל יָתוּם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ כָּאֵלוֹ יִלְדוּ:

כז.

כָּל הַמְּלַמֵּד בֶּן חֲבֵרוֹ תוֹרָה כָּאֵלוֹ יִלְדוּ:

כח.

אַרְבָּעִים יוֹם קִדְּם יְצִירַת הַנֶּלֶד יִתְפַּלֵּל עַל אִשְׁתּוֹ, שְׁתִּלַּד זָכָר:

כ.ט.

מי שמהרהר בזנות, גם אשתו באה לידי הרהורים, וכשאשתו מהרהרת, על-ידי-זה הקלפות באין עליה בחלום, ועל-ידי-זה תבנים שלה מתים:

ל.

מי שמזנה, אשתו מזנה עליו:

לא.

כל השורף תבואתו של חברו, אינו מניח בן ליוֹרשו:

לב.

אשה שמשפלת בניה בשעת לידה תניח על ראשה תפוח:

לג.

כל העושה דבר-מצנה ולא גמרו, קובר אשתו ובניו:

לד.

הנושא אשה לשם ממון הוין לה בנים שאינם מהגנים, ומפסיד את הממון
בזמן קצר:

לה.

העוסק בתורה ובגמילות-חסדים, זוכה להרבה בנים:

לו.

אין הבנים מתים בעוון האבות, אלא כשאוחזים מעשה אבותיהם
בידיהם:

לז.

התשמיש יפה לנולד, ללבנו ולזרזו ולהיות בעל-צורה ובעל-כח:

לח.

מי שאין לו בנים יקבל על עצמו גלות:

לט.

היִוֵרֵד לְאִמָּנוֹת חֲבֵרוֹ, כָּאֵלוֹ בָּא עַל אִשָּׁת רַעְהוּ:

מ.

כְּשֶׁנִּמְסָר אָדָם בְּיַד שׁוֹנְאָיו, הֲוֵי כְמוֹ שְׂכוֹל בְּנִים:

מא.

מִי שֶׁבָּא עַל הַכּוֹתֵית אוֹ זָכָר, אוֹ הִרְהֵר בְּעִבּוּדָה זָרָה, לֹא יִהְיֶה לוֹ בֶּן תִּלְמִיד-חֶכֶם, וְאִם יִלְמַד בְּנוֹ תוֹרָה יִהְיֶה שְׂכָחוֹ:

מב.

בְּנִים הַטּוֹבִים הוּא רְפוּאָה גְדוֹלָה לְאִבוֹת:

מג.

עַל-יְדֵי שֶׁקָר הַבְּנִים מְתִים:

מד.

כָּל שְׂאֵינוּ פּוֹרֵשׁ מֵאֲשֶׁתוֹ סָמוּךְ לְוֹסְתָהּ, אֶפְלוּ הוּי לֵה בְּנִים כְּבָנֵי אֶהְרֹן -
מֵתִים.
וְכָל הַפּוֹרֵשׁ, הוֹנֵן לֵה בְּנִים זְכָרִים וּרְאוּיִין לְהוֹרָאָה:

מה.

כָּל הַמְבַדִּיל עַל הַיַּיִן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הוֹנֵן לֵה בְּנִים זְכָרִים וּרְאוּיִין לְהוֹרָאָה:

מו.

הַמְקַדֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ דָּרֶךְ צְנִיעוּת, הוֹנֵן לֵה בְּנִים זְכָרִים:

מז.

זֶהָר מְאֹד שְׁלֵא יִינַק הַנֶּלֶד מֵאִשָּׁה רְעָה, כִּי חֵלֶב מְטַמֵּא וְחֵלֶב מְטַהֵר:

מח.

חֲמִין וְשָׂמוֹ מְבָרִין אֶת הַנֶּלֶד:

מ.ט.

מי שאינו עוזר את עצמו מלהטיל מים, תפלתו שמתפלל על בניו נשמעת:

נ.

הולך הולך אחר צורת אב ואם:

נא.

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמות גוג-ומגוג:

נב.

יקדים ויחשיך לבית-הכנסת, על-ידי-זה יאריך ימי בניו:

נג.

אל ישנה אדם בנו בין הבנים:

נד.

על-ידי חנכה ונר שבת הוי לה בנים תלמידי-חכמים:

נה.

דרחים רבנו הוי לה בניו רבנו, דמוקיר רבנו הוי לה חתניתיה רבנו:

נו.

בעון נדרים גם בעון בטול תורה גם בעון מזוזה גם בעון ציצית גם בעון שנאת חנם בנים מתים כשהם קטנים:

נז.

מי שנותן מעשר מן מעותיו, בניו נצולים מהחלי הנקרא סמקא:

נח.

תינוקות של בית-רבן נתפסין על הדור:

נט.

על-ידי הדסים בשבת זוכה לבנים תלמידי-חכמים:

ס.

אשה שמשפלת את בניה, הסגלה לזה, שתרחץ את הפלה קדם החפה:

סא.

לפי אכילותיו של אדם פן בניו ובנותיו:

סב.

מי שבניו מתים אל ישמש מטתו בחל, פי-אם משבת לשבת:

סג.

דריכת הקשת בלייג בעמור הוא סגלה לבנים: גם התפלה שמתפללין לפני העמוד בנגינה הוא סגלה לבנים:

סד.

צָרִיף מְנַעֲרִיו : אֶת הַתִּינוּק דָּרַךְ-אָרֶץ מְנַעֲרִיו :

סה.

הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשׁוּבוֹת, שְׂאוּמְרִין קִדְּם אֹר הַיּוֹם, הוּא סִגְלָה לְבָנִים.
גַּם לְאִשָּׁה שְׂנַחֲסָר חֲלָבָה.
גַּם לְאִשָּׁה רָעָה שֶׁהִיא כְּעֶסְנִית :

סו.

מִי שֶׁהוּא מְקַטֵּין אֶת עֲצָמוֹ בְּפָנָי רַבּוֹ וְשׂוֹאֵל מִמֶּנּוּ כָּל הַסְּפִקוֹת, אֶף-עַל-פִּי
שָׂרְבוּ מְבִישׁ אוֹתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכָה, שְׂיֻצָא מִמֶּנּוּ בֵּן שֶׁהוּא גְדוֹל בְּתוֹרָה
יֹתֵר מִרַבּוֹ :

סז.

מִי שֶׁמְקַבֵּל אֶת הַיְסוּרִים בְּאַהֲבָה, זֹכָה לְזֶרַע שְׂיִאֲרִיכוּ יְמֵיהֶם :

סט.

פְּעֻלוֹת הַשֵּׁם נִמְשָׁכִין אַחַר הַשֵּׁם שֶׁל אָדָם, כִּי שְׂמָא גָרִים :

ס.ט.

מי שְׁמַגְבִּיהַ קוֹלוֹ כְּדִי לְהַתְפַּאֵר בּוֹ, בָּאִים בְּנֵיו לְשַׁבְּיָהּ:

ע.

מי שָׂאִין לוֹ בְּנִים, יְהֵא רְגִיל בְּשָׂמוֹן:

ע.א.

וְלַפְעָמִים יַעֲקֹר דִּירָה וְיַחֲיוּ בְּנָיו:

ע.ב.

עַל-יְדֵי רְדִיפַת שְׁלוֹם מֵצִיל אֶת בְּנָיו מִמִּיתָה וּמַגְלוֹת:

ע.ג.

מי שְׁעוֹשֶׂה אֵיזָה דְבָר, וְהַדְּבָר הוּא אַחַר-כֵּן מְכַשׁוֹל לְבְנֵי-אָדָם, עַל-יְדֵי-זֶה הַטּוֹבָה נִפְסָק מְזַרְעוֹ:

עד.

לְפַעַמִּים מַחֲמַת אֶהְבֶּה גְדוּלָה שֶׁבֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אֵינָה מוֹלֶדֶת:

עה.

לְרַב הָעֵקְרוֹת כְּשֶׁהֵם נִפְקְדוֹת, מוֹלִידִים זָכָר:

עו.

עַל-יָדֵי אוֹנָאֵת דְּבָרִים הַבְּנִים מְתִים:

עז.

יֵשׁ כַּח בְּיַד הַצַּדִּיק לְקַלֵּל אֶת הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ בְּנִים הַגּוֹיִנִים:

עת.

מִי שֶׁהַצַּדִּיק נַעֲשֶׂה אַכְסֵנְיָה אָצֵלוֹ, נִתְבָּרַךְ בְּבָנִים:

עט.

מִי שֶׁמְשַׁתְּקֵק לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מְצֻנָה וְאֵין זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ, עַל-יָדֵי-זֶה

יִזְכֶּה לְבָנִים, וְגִדְלָתוֹ מוֹרִישׁ לְבָנָיו, וּבָנָיו יִזְכוּ לַעֲשׂוֹת הַמְצָוָה הַזֹּאת:

פ. מִי שְׁמַקְפֵּחַ פְּרִנְסָה, לְסוֹף שְׁבָנָיו מֵתִים:

פ.א. מֵאֲגָנִיט סִגְלָה לְבָנִים:

פ.ב. בָּנָיו שֶׁל אָדָם מֵתִים, כְּשֶׁעוֹסֵק בְּשִׂמּוֹת הַטְּמָאָה אוֹ בְּכֶשֶׁפִּים אוֹ שְׂמָאֲמִין בָּהֶם:

פ.ג. כְּשֶׁאִישׁ וְאִשָּׁה רוֹחֲצִים יְדֵיהֶם וְנוֹתְנִים צְדָקָה קֹדֶם הַתְּשֻׁמִּישׁ, בְּזֶה הֵם מְסִירִים אֶת רוּחַ הַטְּמָאָה מֵהַיְלָדִים שֶׁהֵם מוֹלִידִים:

פ.ד.

יש אשה שמגדלת נקבות, ואינה מגדלת זכרים:

פ.ה.

אמירת פרשת ציצית במסירות-נפש וביראה גדולה גם הלבשת ערומים,
על-ידי-זה זוכה לבנים זכרים:

פ.ו.

שנה שיש בה ברכה, סימן שגם ישראל יפרו וירבו:

פ.ז.

אשה שעוסקת בכשפים, בניה מתים ונעשית אלמנה:

פ.ח.

מינקת שנחסר חלבה - הסגלה לזה שיתאבל בעלה על ירושלים:

פ.ט.

מפּוֹת בְּנִים בָּא עַל-יְדֵי שׂוּא, גַּם הַמָּקוֹם גּוֹרֵם:

צ.

מִי שֶׁמְשַׁמַּח חֲתָן וְכֻלָּה, יִזְכָּה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתּוֹ זְכָרִים:

צ.א.

גַּם עַל-יְדֵי הַזְּהָרוֹת הַזֵּהוּרוֹת גְּרוֹת:

צ.ב.

שָׁנָה שֶׁיֵּשׁ הָרַבָּה גְּשָׁמִים, סִימָן שֶׁנּוֹלָדִים בְּזָה הַשָּׁנָה הָרַבָּה זְכָרִים:

צ.ג.

אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שֶׁהֵם מְקַלְלִים אֶת עַצְמָם, אֵין מְגַדְּלִין אֶת בְּנֵיהֶם:

צ.ד.

סִגְלָה לְגַדוֹל בְּנִים: תִּזְרַע אֵיזָה מִין תְּבוּאָה, וְכִשְׁתִּקְצַר אוֹתָהּ, תִּתֵּן אוֹתָהּ

לְעַנְיִים, וְאַתָּה לֹא תִהְיֶה מְמַנָּה:

צה.

מִי שֶׁמָּטִיל אֵימָה יִתְּרָה עַל דִּירוֹ, אִין מִתְקַיֵּמִין לוֹ בְּנִים חֲכָמֵי לֵב:

צו.

מִי שֶׁאִין לוֹ רְחֻמָּנוּת עַל בְּנָיו, בְּיָדוּעַ שֶׁאִין לוֹ חֶלֶק בְּשֶׁכֶל דְּקָדְשָׁה:

צז.

כְּשֶׁאִינוֹ חוֹזֵר עַל לְמוּדוֹ וְשׁוֹכַח, עַל-יְדֵי-זֶה הַבְּנִים מֵתִים:

צח.

עַל-יְדֵי זְנוּת אִין מְגַדְּלִים בְּנִים:

צט.

שֵׁם "אֵלֹקִים" שְׁמִירָה לְבָנִים:

ק.

מי שמשתדל שיהיה פרנסה לדורשי השם, על-ידי-זה יזכה שלא יצאו בניו לתרבות רעה:

קא.

על-ידי אמונת צדיקים הבנים חיים וקיימים:

קב.

כשזכר בא לעולם בא לעולם בא לעולם:

קג.

מי שמצער את אביו ואמו על-ידי-זה אינו זוכה לגדל זכרים:

קד.

מי שרויף שלום, על-ידי-זה יזכה לראות בנים לבניו:

קה.

קלקול הדלת או החלון זה סימן חס ושלום לחלשת בנים:

קו.

המחלקת זה סימן רע לבנים, ושלום זה סימן טוב לבנים:

קז.

הבנים שוטים כשאביו כעס:

קח.

על-ידי כבוד אב תזכה לבנים זכרים:

בנים חלק שני

א.

מִי שֵׁשׁ לוֹ צֶעַר גְּדוֹל בָּנִים, יִקְרָא בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. גַּם עַל-יְדֵי
הַקְּרִיָּאָה נְצוּל מַעֲלִילוֹת שֶׁל גְּזֵלָה:

ב.

סִגְלָה לְבָנִים, לְהַקְטִין אֶת עֲצָמוֹ:

ג.

מִטַּע הַפָּרִס מְזִיק לְגְדוֹל וְלְדוֹת:

ד.

הַשְׁתַּדְּלוֹת בְּפִדְיוֹן-שְׁבוּיִים מְסַגֵּל לְהוֹלֵדָה:

ה.

אֲמִירַת הַמַּעֲמָדוֹת טוֹב לְבָנִים:

ו.

אִשָּׁה שֶׁבָּנְיָהּ מֵתִים בְּחִלֵּי הַנִּקְרָא "סִמְקָא", הֵינּוּ "זְדוּשִׁין", תִּרְחֹץ אוֹתָם בְּשֶׁמֶן, וְהִשְׁמֵן הַזֶּה תִּדְלוֹק אוֹתוֹ אַחֲר־כֵּן בְּטְבִילַת מַצּוֹה:

ז.

מִי שֶׁקָּמִים עָלָיו רַבִּים וְחוֹלְקִים עָלָיו עַל אַמוּנָתוֹ וְהוּא עוֹמֵד כְּנִגְדָם וְטוֹעֵן כְּנִגְדָם דְּבָרִים הַנִּתְקַבְּלִים, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה לְבָנִים רַבִּים, וְהָעוֹלָם נִתְמַלֵּא מִזְרָעוֹ:

ח.

הָא הַנַּעֲשֶׂה מִכֶּסֶף, מִסָּגֵל לְפָרִיָה וּרְבִיָּה:

ט.

לְפַעֲמִים בְּנֵי הַבַּיִת גוֹרֵם לְאִשָּׁה שְׁלֵא תֵלֵד, כְּשֶׁהַעֲצִים שֶׁבְּבִנְיָן אֵינָם מִנְּחִים כְּסֹדֵר הַנִּתֵּן לָהֶם מִשִּׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאִז הַבַּיִת נִקְרָא הָרוּס אֶפְלוּ בְּבִנְיָנוּ, וְהָהָרוּס הַזֶּה בָּא וּמְזִיק לְאִשָּׁה וְאִנָּה מוֹלְדֵת:

י.

צָרִיךְ לְחַזֵּר אַחֲר מוֹהֵל צָדִיק וִירָא-שְׁמִים, כִּי כְּשֶׁהַמוֹהֵל אֵינּוּ טוֹב, יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלֵא יִהְיֶה מוֹלִיד, חֵס וְשְׁלוֹם, הַנִּמּוֹל עַל-יְדוֹ. גַּם עַל-יְדֵי שְׁהַמוֹהֵל אֵינּוּ טוֹב, עַל-יְדֵי-זֶה בָּא הַתִּינוּק, חֵס וְשְׁלוֹם, לִיְדֵי חִלֵּי נוֹפֵל:

יא.

מי שיש לו בן עוסק בתורה, כאלו לא מת:

יב.

החלב של צדקת הוא טוב לתינוק לירא-שמים וגם נותנת לו ממשלה בעולם הזה:

יג.

שכול בנים בא, חס ושלום, על מי שמפיל את חברו מאמונה:

יד.

כשיש שלום מלכות, על-ידי-זה נולדים בישראל בעלי הוראה:

טו.

מי ששומר את עצמו גם את העת והזמן שמזוג, שלא יהיה לא הוא ולא העת והזמן חס ביותר ולא קר ביותר, על-ידי-זה בניו הנולדים יהיו חכמים גדולים:

טז.

מי שהוא שולט בַּיָּצֵרוֹ, בְּנֵיוֹ אֵינָם יוֹצְאִים לְתַרְבוֹת רָעָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְמוֹנֵוּ
נְתַבְרָד, וְעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יבוא לִידֵי נְסִיוֹן:

יז.

אֲפֹלוּ אִשָּׁה צְדָקָת כְּשֶׁהִיא אֵינָה מִיַּחְסָת, עַל-יְדֵי-זֶה מוֹלְדֵת בְּנִים שְׂאִינָם
הַגּוֹיִנִים:

יח.

בְּזִמּוֹ שֶׁהִדְגָּן רַב בְּעוֹלָם, זֶה סִימָן לְלֵדֵת זְכָרִים, וּבְזִמּוֹ שֶׁהֵיִן רַב בְּעוֹלָם,
זֶה סִימָן לְלֵדֵת נְקִבּוֹת:

יט.

מִי שְׂאִין לוֹ בֵּן זָכָר, יִרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהַבִּיא מַתָּנוֹת לְתַלְמִידֵי-חֻכְמַיִם,
וַיֹּאמֶר פְּרָשָׁה שֶׁל בְּכוֹרִים, וְגַם יִלְמַד גְּמָרָא הַרְבֵּה וַיִּמְעַט בְּלַמוּד הַגְּדָה, כִּי
לַמוּד הַגְּדָה הוּא מְסַגֵּל לְבָנוֹת:

ב.

על-ידי למווד פוסקים, עד שיגיע להורות הוראות, על-ידי-זה גורם פקידה
לכמה לקרות:

כא.

לפעמים על-ידי תפיסה נצול מפליון בנים:

כב.

על-ידי צדקה זוכה לבנים:

כג.

סגלה למקשה יליד, שתתלה על צוארה מפתח של הבית-עלמיו. גם
המפתח הזה מסגל לעקרה:

כד.

הבנים מתים, חס ושלום, על-ידי ראית קרי:

כה.

יש עצים המונעים ההולדה והגדול בנים כשעושים מטה, ויש עצים
הגורמים ההולדה והגדול בנים:

כו.

מי שבניו מתים כשהם קטנים, תעשה לו אמו כתונת, והוא ילך בו תמיד
עד שיגדיל:

כז.

כשישראל פרים ורבים, אזי האמות מחדשין עלינו גזרות:

כח.

הסגולים מועילים להולדה:

כט.

הקוצים מסגלים להולדה:

ל.

מי שנולד מהול, בגדוע שפח המדמה שלו טוב ויפה:

בית

א.

בית שאין דרים בו יזהר מלהפגס בתוכו, כי הוא מקום שדים:

ב.

מאן דביש לה במתא זה ילד למתא אחריתא:

ג.

כשהבית מזמן לברכה, אזי כשהצדיק בא לבית הזה גם הברכה באה:

ד.
יש

מקום   מזמן   לטובה   והוא-הדין   להפוך :

ה.

לענן טובות ורעות הבאות לאדם קרוב לדרך הטבע, הכל לפי הזמן ולפי המקום :

ו.
דפוע

קנאה   מחריב   ביתו :

ז.

מקום שאדם יוצא ממנו אינו מתאנה לאותו מקום להנות ממנו :

ח.
אם

עם-הארץ   חסיד,   אל   תדור   בשכונתו :

ט.

כָּל בַּיִת שֶׁנִּשְׁמָעוֹ בּוֹ דְבָרֵי-תוֹרָה בְּלִיָּלָה, שׁוֹב אֵינוֹ נִחָרֵב:

י.

עִיר שֵׁשׁ בָּהּ מַעֲלוֹת וּמוֹרְדוֹת מְזַקְּנִין בְּחָצֵי יְמֵיהֶם:

יא.

אִם נִשְׁפָּד בְּבַיִת יֵין כַּמִּים אֵיכָא בְּרַכָּה:

יב.

אֵל תִּכְנֹס לְבַיִת שֵׁשׁ בּוֹ צְלָמִים:

יג.

מִי שֶׁרוֹצֶה לְכַנֵּס לְבַיִת לְדוֹר בְּתוֹכוֹ, יֹאמֶר הַתּוֹרָה כְּלָה וְאַחַר-כֵּן יִכְנֹס לְדוֹר בְּתוֹכוֹ:

יד.
מי

שָׂאִין לוֹ קָרָקַע, אֵינּוּ אָדָם:

טו.
יש

מְקוֹם שְׂגוּרִים לְעֵבֶר עֲבָרוֹת:

טז.
כַּעַס

וּזְנוּת שֶׁל אִשָּׁה מְחָרִיב אֶת הַבַּיִת:

יז.

כְּשֶׁנֶּחָרַב אֶסְקַפֵּת הַבַּיִת אוֹ פְתִיחָהּ הוּא סִימָן רָע לַבַּיִת:

שני

חלק

בית

א.

לְדוֹר בְּעֶלְיָהּ הוּא טוֹב יוֹתֵר לְעִבּוּדוֹת הַבּוֹרָא מִלְדוֹר בְּבֵית תַּחְתּוֹן.

ב.

לְפַעֲמִים בְּנֵן הַבֵּית גּוֹרֵם לְאִשָּׁה שְׁלֹא תֵלֵד, כְּשֶׁהַעֲצִים שֶׁבְּבִנְיָן אֵינָם מְנַחִים כִּסְדֵר הַנֶּתֶן לָהֶם מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאִז הַבֵּית נִקְרָא הָרוֹס אֶפְלוּ בְּבִנְיָנוּ, וְהָהָרוֹס הַזֶּה בָּא וּמְזִיק לְאִשָּׁה וְאִינָה מוֹלְדֵת:

ג.

בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם נֶכֶר, אִם תִּמּוּ זְכוֹת אָבוֹתָיו אוֹ אִם חָלָה זְכוֹת אָבוֹתָיו:

ד.

צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּבִנְיָן הַבֵּית, שְׁלֹא יִהְיֶה בְּבִנְיָנוּ עֵץ מְאִילָנֵי הָעוֹשִׁין פְּרוֹת:

ה.

הַעֲצִים שֶׁבְּבִנְיָן, זָכָה אָדָם הֵם בְּבַחֲיִנַת שְׂרָפִים עוֹמְדִים, וְעוֹמֵד הַבִּנְיָן זָמֵן רַב, לֹא זָכָה - הַשְּׂרָפִים נִשְׂרָפִים, וְזֶהוּ הַשְּׂרָפוֹת דְּשִׁכְיָחִי:

כְּשֶׁאָדָם בּוֹנֵה חוֹמָה וְנוֹפֵל כְּפָתוֹ, יֵדַע שֶׁזֶה סִימָן רַע חֵס וְשָׁלוֹם לְזָרְעוֹ:

אֵין אָדָם נְהַנֶּה אֶלָּא כְּשֶׁזָר בְּמָקוֹם שֶׁזָרוּ אַבּוֹתָיו:

סֶגְלָה כְּשֶׁנִּכְנַס לְבֵית חֵדֶשׁ לְגוֹר, יִכְנִיס לְשֵׁם חֶרֶב אוֹ סַכִּין אוֹ שֶׁאֵר כְּלִי-זָיוֹן.
וְסִימָן לְדַבֵּר: בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת - כְּלִי חֶמֶס מְכֻרָתֵיהֶם, חֶרְבוֹתֵיהֶם,
מְגִירוֹתֵיהֶם:

הַכֶּפֶה שֶׁל בַּיִת הוּא סִימָן לְחִבּוּרָה אוֹ מְשֻׁפָּחָה מֵה שֶׁיִּקְרָה לָהֶם:

בושה

א.

מי שְׁמַבִּישׁ פְּנֵי חֵבְרוֹ, נִתְאַלֵּם וְשׁוֹכַח:

ב.

מִתֵּר לְבִישׁ אֶת הַרְבָּנִים שְׁשׁוֹכְרִין אֶת הַרְבָּנוֹת, וְרְאוּי לְבַזּוֹתוֹ וּלְהַקְל
בְּכַבּוּדוֹ, וְאִין עוֹמְדִין בְּפָנֵיהֶם, וְאִין קוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי, וְהַטְלִית שְׁעָלִיו
כְּמַרְדְּעַת שֶׁל חֲמוֹר:

ג.

טוֹב לְבַטֵּל תּוֹרָה מִלְבִּישׁ בֶּן יִשְׂרָאֵל:

ד.

הַמְבַזֶּה תַּלְמִיד-חֶכֶם אוֹ חֵבְרוֹ בְּפָנָי תַּלְמִיד-חֶכֶם הוּא אֶפְיִקוֹרְס, גַּם נִקְרָא
מְגַלָּה פָּנִים בְּתוֹרָה:

ה.

כְּתוּנָת שֶׁל צְדִיקִים מְכַפֶּרֶת עַל שְׁפִיכוֹת-דָּמִים:

כְּשֶׁבִנִי-אָדָם מְחַרְפִּין אוֹתָךְ, תִּתְעַנֶּה וְתִבְכֶּה :

כְּשֶׁבוֹשָׁה בָּא עֲלֶיךָ, אֵין זֶה אֶלָּא בְּשִׁבִיל שְׂתַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל הָעוֹנוֹת, שְׂאֵתָה
דָּשׁ בְּעֵקֶב :

גַּם בּוֹשָׁה בָּא, כְּשֶׂאֵתָה מְשַׁמַּח בְּצַרְתְּ חִבְרָךְ :

תִּצְיֵר לְפָנֶיךָ אוֹתִיּוֹת אֲמוּנָה, וּבְזָה לֹא יָבֹא עֲלֶיךָ שׁוֹם בּוֹשָׁה :

מִי שֶׁנִּצְרָךְ לְלוֹת עַל הַמְּשָׁכוֹן, בְּיָדוּעַ שְׂאֵלוֹ הַדְּבָרִים הַמְּמַשְׁכְּנִים הִיוּ נְבִזִים
בְּעֵינָיו בְּגִלְגוּל אַחֵר :

יא.

עַל אָדָם אֵיזָה בּוֹשָׁה, יִצְפָּה לִישׁוּעָה:

יב.

מִי שָׁרוּצָה לְהִתְבַּיֵּשׁ, יִצִּיר דָּמוֹת שָׁל אָמוֹ:

יג.

עַל-יָדֵי צְדָקָה לְשֵׁם שָׁמַיִם תִּבְאֵ לְמַדַּת בּוֹשָׁה:

יד.

עַל אָדָם אֵיזָה בּוֹשָׁה, בְּיָדוֹעַ שְׂאִין לוֹ בְּטַחֲוֹן:

טו.

מִי שֶׁכּוֹרֶה בּוֹר, סוֹף שֶׁבָּא לִידֵי אֵיזָה בְּזִיוֹן, וְלִפְעָמִים הַדְּבָר גּוֹרֵם שְׁנַעֲשָׂה שִׂיחָה בְּפִי בְּנֵי-אָדָם:

טז. על-ידי

בטחון לא יבוא עליך בושח:

יז. מי

שגוזל את העני, בושח בא עליך:

יח.

כשאתם מתרף ומביש אותך, והוא אינו אויב לך, תשא ותסבל את הבושח, כי זה מן השמים בודאי שיחרף אותך. ובזה הבזיון תהיה נסתר ונחבא מן השטן, שהוא שונא אותך והוא מגדיל את עצמו תמיד עליך ומקטרג עליך, ועל-ידי זאת הבושח שתסבל ממי שאינו אויב לך, על-ידי-זה לא יגדיל עליך השונא השטן:

יט.

על-ידי חנפה תהיה בזוי בין האמות, והאמות יקללו אותך ויקציפו עליך:

כ.

כשאתה מבזה אותך או שוחק ממך, בידוע שאתה בישת את אבותיו:

כא.

כְּשֶׁהַכֹּל מְבַזֵּין אוֹתְךָ וְעוֹשֵׂין לְךָ צַעַר, תִּדְּם וְלֹא תֵצֵא מִפֶּתַח בֵּיתְךָ:

כב.

כְּשֶׁמְבַיְשִׁין אוֹתְךָ, תִּתֵּן צְדָקָה:

כג.

עַל-יָדֶי צְדָקָה תִּזְכָּה לְמַדַּת בּוֹשָׁה:

כד.

בִּזְיוֹן הַמֶּלֶךְ, הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִפְרָע אֶפְלוֹ אִמָּה, שְׁבִזָּה מֶלֶךְ אַחַר שְׁלֹא מֵאֲמַתָּה:

כה.

הַחוּטָא וְתַבִּישׁ בְּעוֹלָם הַבָּא בְּפָנֶי אַבּוֹתָיו:

כו.

הַמְבִּיָּא תַלְמִיד-חֶכֶם, אֵין לוֹ רְפוּאָה לְמַכְתּוֹ:

כז.

נְכוּן כְּאִשֶּׁר יִשְׁמַע מִרְעֵהוּ דְּבֵר כְּזָב אַל יִקְפֹּץ וַיִּבְיָשֶׂהוּ, אֶלֶּא יִרְמֹז לוֹ בְּתַנוּעָה, כְּדִי שְׂיִפִּיר כִּי לֹא כֵן הוּא:

כח.

מְצוּה לְפָרְסֵם אֶת הַרְשָׁעִים:

כט.

הַמְתַּבֵּיִשׁ לֹא בְּמַהְרָה הוּא חוֹטֵא:

ל.

מִי שְׂאֵין לוֹ בּוֹשָׁה, בְּיָדוּעַ שְׂלֹא עֲמָדוּ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר-סִינַי:

לא.

נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים :

לב.

קשהברך מבישד, תודה לדבריו :

לג.

המלבין פני חברו ברבים, פאלו שופד דמים ויורד לגיהנם ואינו עולה :

לד.

נח לו לאדם שיבוא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חברו ברבים : ואין
לו חלק לעולם הבא :

לה.

אל תביש עם שאתה בתורה ומצוות, אכל לבעל-עבירה מתר לבישו ולהונו
בדברים :

לו.
כָּל

השְׁעָרִים נִנְעָלוּ חוּץ מִשְׁעָרֵי אוֹנָאָה:

לו.

הַכֹּל נִפְרָע בְּיַד שְׁלִיחַ חוּץ מֵאוֹנָאָה, וְאֵין הַפְּרָגָד נִנְעָל בְּפָנָיו:

בגדים

א.
בְּגָדֵי

אָדָם מְרַמְזִים עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל אָדָם:

ב.
מִי

שְׁהוֹלֵךְ יַחַף, בְּגָדוֹעַ שְׁהוּא חוֹטָא:

עלידי עזות־מצח נענש בבגדים גם עלידי שבועות:

מי שאינו נזהר להסתכל בערות אביו, לסוף שילכו בניו "ערום ויחף":

מי שאוכל קדם התפלה הוא נענש בבגדים:

עלידי גאון נענש בבגדים:

מי שמסית את חברו מדרך הטובה לדרך הרעה, עלידי זה אין לו במה ללבש:

ח.

מִי שְׁהוּא עָרַב בְּעַד עֲכוּוֹיִם, הוּא נֶעְנֵשׁ בְּבִגְדִים:

ט.

לְעֵתִיד הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִהְיֶה נִפְרָע מֵאוֹתָם הַמְלַבָּשִׁים מִלְבוּשׁ עֲכוּוֹיִם:

י.

מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּבִגְדִים קְרוּעִים מְחַמֵּת עֲנִיּוֹת, תִּקְנָתוֹ – הַבְּכִיָּה לִפְנֵי הַשֵּׁם
וְתִבְרָךְ:

יא.

כָּל הַמְבַזֶּה בְּבִגְדִים, לְסוֹף אֵינוֹ נִהְנֶה מֵהֶם:

יב.

מִי שְׁעוֹשֶׂה מִלְבוּשׁ לְעֵנִי, עַל־יְדֵי זֶה הוּא נֹצוֹל מִבְּזִיוֹנוֹת:

י.ג.

מי שְהוּא נִזְהָר מִלְבַּיֶשׁ שׁוּם אָדָם, זֹכֶה לְמַלְבוּשִׁים:

בגדים חלק שני

א.

עֲלִידֵי סְפוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים מִמְשִׁיכִין אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ בְּעוֹלָם, וְדוֹחָה הַרְבֵּה חֶשֶׁד וְצָרוֹת מִן הָעוֹלָם. גַּם זֹכֶה לְבָגָדִים נְאִים:

ב.

הַרְגִיל בְּקִלְלָה, עֲלִידֵי זֶה לֹא יִהְיֶה לוֹ בָּגָדִים עַל שַׁבָּת:

ג.

מִי שֶׁמְיַפֵּה תְמִיד אֶת רַגְלָיו בְּלְבוּשֵׁין נְאִים, לְמַשָּׁל בְּמַנְעָלִים יָפִים בְּיוֹתֵר אוֹ בְּמַכְנָסִים, עֲלִידֵי זֶה בָּא לְגִנְבוֹת הַדַּעַת:

ד.

הַמְזוּלָל בְּמַצּוֹת, צִיצִית, אֵינוֹ זוֹכֶה לְקַבֵּרָה:

ה.

הַעוֹשֶׂה בְּגָדִים לְחֵבְרוֹ, יְכוּל לְשַׁנּוֹת רְצוֹן חֵבְרוֹ לְכָל מָה שֶׁיִּרְצֶה, הוּא בְּגִשְׁמֵי
הוּא בְּרוּחָנִי:

ו.

כֶּשֶׁאָדָם לּוֹבֵשׁ לְבוּשׁ שֶׁל אָבִיו, עַל־יָדָי זֶה בְּנִקָּל לוֹ לִילָךְ בְּמַדּוּתוֹ שֶׁל אָבִיו:

ז.

לְכוּ לְחַמוּ בְּלַחְמֵי וְשֵׁתוֹ – רְאֵשֵׁי־תִבּוֹת לּוֹלֵב; בְּיֵין עִם הָאוֹתִיּוֹת – גִּימְטְרִיָּא
רְאֵשֵׁי־תִבּוֹת שֶׁל אֶתְרוּג הַדָּס עֲרֵבָה; "מְסַכְתֵּי" זוּ בְּחִינַת סְכוּת. עַל־יָדָי
מַצּוֹת נְטִילַת אֲרֵבָעָה מִיָּנִים וְעַל־יָדָי סֶפֶה – אָדָם זוֹכֶה לְאָכִילָה וְשֵׁתִיָּה
וּמְלַבּוּשִׁים וְגַם לְחֵיוֹת הַנְּשֻׁמָּה; עַל־יָדָי סֶפֶה זוֹכֶה לְמְלַבּוּשִׁים, בְּחִינַת
"בְּשׂוּמֵי עֵנָן לְבוּשׁוֹ" עַל־יָדָי עֲרֵבֵי נַחַל זוֹכֶה לְשֵׁתִיָּה, עַל־יָדָי הַדָּס זוֹכֶה
לְחֵיוֹת הַנְּשֻׁמָּה וְעַל־יָדָי לּוֹלֵב אֶתְרוּג זוֹכֶה לְאָכִילָה, כִּי יֵשׁ בָּהֶם פְּרִי, שֶׁהֵם
מִיָּנֵי מֵאֲכָל:

בטחון

א.

מי נָשִׂיט לּוֹ בְּטָחוֹן, אֵין לּוֹ שׁוּם פְּחָד:

ב.

עלִידֵי בְּטָחוֹן בָּא שְׁלוֹם:

ג.

בְּטָחוֹן בָּא עֲלֵידֵי יִרְאַת־שָׁמַיִם:

ד.

עלִידֵי אֶמוּנָה בָּא לְבְטָחוֹן:

ה.

מי שְׁאֵין לּוֹ בְּטָחוֹן, הוּא דוֹבֵר שְׁקָרִים:

ו.

עלידי שקרים אינו יכול לבטח באמת:

ז.

מי שבטוח בהשם יתברך, הקדוש־ברוך־הוא מצילו מכל צרות ובפרט מהריגה:

ח.

עלידי בטחון אין אדם צריך לחברו גם אין אדם מכלימו:

ט.

עלידי בטחון אדם נצול מדאגה:

י.

עלידי בטחון יזכה לידע שמות הקדוש:

יא.

מי שאין לו מדת הבטחון, ישמר את עצמו שלא לביש שום אדם גם יזהר להתפלל בכונת הלב:

יב.

מי שיש לו בטחון, לא יתקצרו זמיו:

יג.

מי שאין לו בטחון, יקום קדם אור הבקר ויאמר בקשות בקול רם:

יד.

עלידי שתיקה יזכה לבטחון:

טו.

עלידי זהירה מלתן תקיעת כף יזכה למדת הבטחון. גם עלידי שלא יתחבר עם רשעים:

טז.
עלידי

חנפה   נאבד   חבטחון :

יז.
מי

חירדו   הם   סגלה   לבטחון :

יח.
עלידי

חבטחון   האדם   נתקרב   להשם   לתברד :

יט.
מי

שבוטח   בעפוי"ם,   דיליה   דילהון :

בטחון   חלק   שני

א.

כשעושה אדם איזהו דבר באמונה ונכשל באיזה מכשול, יבטח שהקדוש-

ברוך הוא יצילו, והקדוש ברוך הוא הזמין לו זאת המכשול כדי שיעשה
דרך קבושה לבניו בזאת המכשול, שינצלו ממנו:

ב.

מי שנשמר מהרהורי עבודה זרה, זוכה בכל פעם לבטחון עד שאינו דואג
מה יאכל למחר, והוא במדרגת "ברוך די יום יום", ועל ידי זה הקדוש
ברוך הוא לא הביט און ולא ראה עמל בו, וכל הנוגע בו פאלו נוגע בבת-
עינו:

בשורה

א.

מי שהוא רגיל לומר בשורות טובות, הוא נתלבש מבחינת אליהו:

ב.

אל תבשר בשורה רעה, כי מחמת בשורה רעה מתו כמה נפשות:

ג.

העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות, והקדוש ברוך הוא הוא גוזר והוא מבטל:

ד.

המבשר בשורות רעות, נופל למחין דקטנות:

בשורה חלק שני

א.

מי שהוא רגיל לבשר בשורות טובות, עלידי זה לא יקאבו לו רגליו: ברכה חלק שני -

---

א.

המתברך צריך לתן להמברך איזה מתנה:

ב.
אל

תְּהִי בְרַב־תּוֹרָה גוֹי קָלָה בְּעֵינֶיךָ :

ג.

מִי שֶׁמִּקְרַב אֶת הָרְחוּקִים לְעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַבְּרָכוֹת מְסוּרִים בְּיָדוֹ :
בְּכִיָּה חֶלֶק - שְׁנֵי

א.

מִי שֶׁאֵין יָכוֹל לְבָבוֹת, יִסְתַּכֵּל עַל הָרְקִיעַ, כִּי הוּא גֵרָם בְּכִיָּה לְמַיִם :

ב.

הַבְּכִיָּה מְבַטֵּל הַרְהוּרֵי זְנוּת :

ג.

סִגְלָה לְחַלֵּי הַצְּנוּאֵר, שֶׁיִּבְכֶּה עַל חֶרְבּוֹ הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ :

גימל

אות

גאווה

א.

אין מְשִׁיחַ בָּא, עַד שְׂיִכְלָה גְּאוּה מִן הָעוֹלָם:

ב.

עלִידי גְּאוּה בָּא לִידי תְּאוֹת מְשִׁבְזָכוֹר גַּם בָּא לִידי פֶּעס, גַּם לְפִעְמִים אין אִשָּׁה מִתְעַבְרַת מְחַמַּת שְׁהִיא מְקַשְׁטֶת וְהִיא בְּעַלְת־גְּאוּה:

ג.

עלִידי גְּאוּה בָּא רָעַב בָּא גְּאוּה לְעוֹלָם:

ד.

עלִידי גְּאוּה בָּא לְשִׁכְרוֹת וְהוּא הַדִּין לְהַפְדֵּי:

ה.
עלידי

גאָה   בא   לפחד :

ו.
סגלה

לבטל   גאָה,   לתנו   צדקה :

ז.

מי שנוהג רבנות בעל־פֶּרֶם בגאָה, הקדוש־ברוך־הוא מעורר עליו
שונאים :

ח.

מי שֶׁלְבוּ רָם עָלָיו, יֵדַע שֶׁשָּׁעָה מְצַלַּחַת עָלָיו :

ט.

מי שֶׁמוֹשִׁיעַ לְעַנְיִים, יֵשׁ בּוֹ כַּח בְּהִסְתַּכְּלוּת עַל בְּעַלְיִגְאָה לְהַשְׁפִּיל אוֹתָם :

י.

מי שהולך בשוק ונופל, בגדוע שהוא גדלן:

יא.

סגלה לבטל גאון, שישתתף בצרתו של ישראל:

יב.

עני שהרשע רודף אותו תדע שהעני הוא בעל-גאון:

יג.

עלידי גאון נסגר הלב ועיני האדם מלהביט בפלאות השם יתברך, ליראה מאמונתו: נופל גאון

יד.

עלידי גאון נסגר הלב ועיני האדם מלהביט בפלאות השם יתברך, ליראה מלפניו:

טו.

אין להתגאות בהשגות גדולות או במעשים טובים, כי הכל על־ידי הצדיק
שָׁבֵדוֹר, וְהוּא אֶצֶל הַצַּדִּיק כְּעֵט אֶצֶל סוֹפֵר:

טז.

אֲכִילָה וְשִׁתְיָה מִבֵּיא לְגֵאוֹה:

יז.

תִּקּוֹן לְגֵאוֹה שְׁיִתְעַנֶּה:

יח.

סְגָלָה לְגֵאוֹה שְׁיִסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם:

יט.

מְבַהֵלִין אֶת הָאָדָם בְּחִלּוּמוֹת, כְּדִי לְהַסִּיר מִמֶּנּוּ גֵאוֹה שְׁקוּעַ, שֶׁהוּא מְכַסֶּה
מִמֶּנּוּ, שְׂאִינוֹ מְכִיר בָּהּ:

כ.
כָּל

הַמְתִּיחַר חֲכָמָתוֹ וּנְבוּאָתוֹ מִסְתַּלְקָת :

כא.

דַּל גֵּאָה אֵין הַדַּעַת סוּבְלוֹ. גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ מִתְחַרֵּט לְאַחַר זְמַן וְנִבְּזָה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ :

כב.

אֵי אֶפְשָׁר לְגֵאָה לְהַשְׁפִּיל דַּעְתוֹ וּבֹא לְיַדֵּי שְׂכַחָה :

כג.
יְהִיר

בְּעַל־מוֹם - הוּא :

כד.

לְפִי צַדִּיק הָעֵנָן יֵשׁ הִתַּר בְּדַבָּר לַעֲשׂוֹת דְּבָר, הַנִּרְאָה כְּאִלוֹ מִתְגַּאֶה :

כה.

מִי שֵׁישׁ בּוֹ גְסוּת, לְסוֹף נִכְשָׁל בְּאִשְׁת־אִישׁ; וְהוּא כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה; וּכְאֵלוּ
כּוֹפֵר בְּעֶקֶר; וּכְאֵלוּ בָּא עַל עֲרִיּוֹת כָּלָם; וּכְאֵלוּ בָּנָה בְּמָה; וּמִתְמַעֵט
מִחֻשְׁבֹּתוֹ וְאֵינְנוּ; וְרֵאוּי לְגַדְעוֹ כְּאִשְׁרָה; גַּם אֵין עֲפָרוֹ נִנְעָרֵת; וּשְׂכִינָה
מִיִּלְתָּ:

כו.

הַכּוֹבֵעַ שֶׁל צַדִּיק סְגֵלָה לְהַסִּיר הַגְּאָוָה:

כז.

עַל־יְדֵי אַמוּנָה יִהְיֶה לָךְ כַּח לְשֹׁבֵר אֶת עֲצָמָךְ מִגְּאָוָה, וְתִמְשַׁל עַל מֵדַת גְּאָוָה:

כח.

בְּעַל־גְּאָוָה מִחֻשְׁבוֹתָיו אֵין מִצְלִיחִין:

כט.

כְּשֶׁנִּזְדַּמּוּ לָךְ עֲבָרָה בְּלִי דַעַת בּוֹדְאֵי יֵשׁ לָךְ גְּאָוָה, וּבִזָּה מֵרְאוּי לָךְ, שְׁעֵדִין
אֵין אֶתָּה צַדִּיק:

ל.

כְּשָׁבָא לָךְ אֵיזָה גְדֻלוֹת, תִּדְאָג מִפְרַעְנֵיזוֹת:

לא.

גְּאֵוָה, אֶף־עַל־פִּי שְׁאֵינֹו נֹוֹתֵן צְדָקָה, הוּא טוֹב מְעַשִׂיר בְּעַל־
אֶף־עַל־פִּי שְׁנֹוֹתֵן צְדָקָה:

לב.

כְּשֶׁנֹּוֹפֵל לָךְ גְּדֻלוֹת, תִּצְיִר לְפָנֶיךָ דְמוֹת אַבִּיךָ:

לג.

גְּאֵוָה הוּא סִימֹן עַל שְׁכָר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם:

לד.

גְּאֵוָה בָּא עַל־יְדֵי שְׁלֵא תִקְנֶת חֲטָאוֹת נְעוּרִים:

לה.

מי שיינו מחמיץ, בידוע שהוא בעל־גאונה :

לו.

מי שיש לו גאונה, מדורו אינו מתקיים :

לז.

מי שיש בו גאונה, אין אני והוא יכולין לדור בעולם. ואפלו רוח קמעה עוברתו; ואין תפלתו נשמעת; ואין לו רפואה; ובא לידי עניות של תורה; ואשתו מבזת אותו :

לח.

מי שמלביש את עצמו במלבוש של תלמיד־חכם והוא אינו תלמיד־חכם, אין מכניסין אותו במחצתו של הקדוש־ברוך־הוא :

לט.

גאונה מעקבת את משיח ומטריד את האדם מן העולם :

מ.

הַפְּסוּק "אִם יַעֲלֶה לְשָׁמַיִם שִׂיאֹו", וְהַפְּסוּק "כִּי לֹא לְעוֹלָם חֶסֶן", הֵם
מְסַגְּלִים לְשִׁבַּר אֶת הַגְּאוּה:

גניבה

וגזילה

א.

מִי שֶׁנִּפְתָּה לְבוֹ לְגַזֵּל וְכִיּוֹן שֶׁהִתִּיר לְעַצְמוֹ גְּזֵלַת חֵבְרוֹ, הֵרִי הוּא מוֹכֵן לְכָל
חֵטָא וְעוֹן, וְאִין תִּקְנָה לְהַסִּירוֹ מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה:

ב.

בְּעוֹן הַגְּזֵל הַגּוֹבֵאֵי עוֹלָה וְרָעַב הָוָה וּבְנֵי־אָדָם אוֹכְלִין בְּשַׂר־בְּנֵיהֶם:

ג.

מִי שֶׁאִינּוֹ מְהַנֶּה אֶת אַחֲרִים מִמּוֹנוֹ, עַל־יְדֵי זֶה גְּזֵלָנִים בָּאִים עָלָיו:

ד.

הגדיל את חברו שנה פרוטה, כאלו נוטל נשמתו ונשמת בניו ובנותיו ואפלו גרמא:

ה.

מי שלא חס על ממון חברו, בידוע שהוא גנב:

ו.

אונאת ממון מתר להנאות את עבוי"ם:

ז.

מי שקופץ ידו מצדקה, גזלנים באים עליו:

ח.

מי ששם בטחונו על הגויים, לסוף לוקחין משלו בעל-כרחו:

ט.

עלידי הדינים והמלמדים שאינם טובים גם שוחטים, עלידי זה
השונאים אוכלים פרנסתם של ישראל:

י.

מי שמערב משקיו במים, גנבים באים עליו:

יא.

מי שנוטל חלק מגניבה, לסוף שיתגלה הדבר:

יב.

עיר שיש בה גנבים, בידוע שחרב אוהב שחד:

יג.

עלידי דברים בטלים באים גנבים:

יד.

מִתֵּר לְגַב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, כְּדֵי לְהַצִּיל נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל:

טו.

מִי שֶׁמְבַיֵּשׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, לְסוֹף שְׁמַקִּים יַעֲדוֹת שְׂקָר, כְּדֵי שְׂיִגְזַל מִמּוֹן:

טז.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּטָחוֹן מִנְעוּרָיו, הוּא נֶצוּל מִגְזָלָנִים:

יז.

עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת דְּבָרֵי שְׁטוֹת, הַגְּנָבִים בָּאִים:

יח.

עַל־יְדֵי שְׂקָר גְּנָבִים בָּאִים:

גניבה וגזילה - חלק שני

א.

עלידי גניבות דעת בא, חס ושלום, חלי הראה וחוזה:

ב.

עלידי גניבות דעת בא לידי הרהורי זנות עם גוזה:

ג.

עלידי גנבה מפסיד את הדעת:

ד.

הגנבה מזיק לעינים:

ה.

עלידי אמירת תקון חצות נצול מנגבים:

ו.

מי שיש לו צער גדול בנים, יקרא בכל יום מעשה בראשית: גם עלידי הקריאה נצול מעלילות של גזילה:

אות

ד

דעת

א.

פעמים הקדוש־ברוך־הוא מביא על האדם דברים, כדי שגבין מהדברים רחמנותו ואלקותו תברך:

ב.

מי שמחו מבלבל, יהיה רגיל בתפלת חבוק הנביא:

גַּם לְמוֹד שֵׁיף [שִׁפְתֵי־כֶהן] סִגְלָה לָזָה. גַּם אֲכִילַת חֲטָיִם:

מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם מוֹלִידִין טִבֵּעַ בְּאָדָם לְפִי טִבְעָם:

טַעַם דָּגוֹן מְבִיא דַעַת לְאָדָם:

חֲמָרָא וְרִיחָנִי פְקָחִין:

עֲלִידֵי הַמַּחְלָקֶת אֵין הַדַּעַת מִיִּשְׁבֵּת:

ח.

אדם מצטער מדבר הנראה לעיניו, יותר מהצער שמצער מהדיעה:

ט.

העוסק בתורה ובגמילות חסדים, זוכה להבנה:

י.

עלידי פת שחרית נתחכם:

יא.

הקדוש ברוך הוא משרה נבואתו על נביא של שליחות בהפסק, אפלו אינו חכם:

יב.

החכמים יכולים להשיג בחכמה דברים הרבה שאין בשכל הטבע להשיג:

יג.
הַרוּצָה

לְהַחֲפִים

יְדָרִים:

יד.

כְּשֶׁאָדָם רוּצָה לֵידַע אִיךָ לְהִתְנַהֵג בְּאִיזָה דְבָר, יִפְתַּח סֵפֶר יָבִין אִיךָ לְהִתְנַהֵג:

טו.

שְׁמֹרֶזֶת

מִפְקָח

הַלֵּב:

טז.

מִי

שֶׁהוֹלֵךְ

בְּתַמִּימוֹת,

נַעֲשֶׂה

מִשְׁכִּיל:

יז.

מִי שֵׁשׁ לוֹ אֶמוּנָה, זוֹכֶה אַחֲרָיָךְ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם בְּדַעַת גְּדוֹל:

יח.
עלידי

יראה תזכה לדעת:

יט.
עלידי

הכרת צדיקים תזכה לבניה לדעת:

כ.
מי

שהוא הצנעלקת מחשבותיו צוללים:

כא.
מה

שראה עיו, יותר נקל להבין אותו הדבר:

כב.
מי שישמר את עצמו מבשולי עכוי"ם ומנסד, זוכה לחכמה ומבין בכל ספר:

כג.

מי שיש לו גאווה, לא יזכה להבין ממשלת השם יתברך על הכל:

כד.

כשאין אלה עושה חסד, עלידי זה אין לה דעת:

כה.

כשאתה עושה שום חזק, ידיע להוי לה שפגמת בדעת:

כו.

מי שנתגלה לו איזהו שכל, בידוע שיתרומם במהרה איזהו התרוממות:

כז.

כשעושה תשובה בכל לב, הקדוש־ברוך־הוא נותן לבו לדעת תאותו ורצונו:

כח.

מי שלא תקן עוונותיו, אינו יכול לידע את הקדוש־בָרוּךְ־הוא :

כט.

עלידי אמת תזכה לדעת דרך השם :

ל.

גם עלידי הקנסת־אורחים :

לא.

כשתעשה חסד של אמת עם צדיקים, תזכה לדעת, שכל הדרכים הן תפלה הן אכילה הן שאר תענוגים, כלם הם דרך השם :

לב.

עלידי רנה של שמחה תהיה בִּרְדֵּעַת :

לג.

מִי שֶׁמְשַׁלְמִין לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְרַחֵם עָלָיו וְנוֹתֵן לוֹ
שָׂקֶל גָּדוֹל בְּעִבּוּדַת הַבּוֹרָא:

לד.

לְפִי הַגְּדֵלֶת מַעֲשֵׂים טוֹבִים שֶׁל אָדָם כֵּן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מַעְמִיק
מַחְשְׁבוֹתָיו שֶׁל אָדָם, הֵינּוּ שְׁנוֹתָן לוֹ מִחַ גָּדוֹל:

דעת - חלק שני

א.

דַּע, כִּי לְכֹל הָעוֹלָמוֹת וּלְכֹל נְבִרָא יֵשׁ לוֹ קוֹמָה מֵיַחֲדָת וּבְנִין מֵיַחַד. לְמַשָּׁל
מִין הָאָרֶזֶה – קוֹמָתוֹ נִבְדָּל מִמִּין הַצֶּאֱן הוּן בְּכַחוֹ וְהוּן בְּבִנְיָן אֵיבְרִיו, וְהוּן
בְּקוֹלוֹ וְכוּן בְּמִין הָאָרֶזֶה בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ הַבְּדֵל בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְכוּן בְּכֹל
הַנְּבִרָאִים. וְהַהֲבָדֵלִים הוּן כְּלָם רְמוּזִים בְּתַמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת וּבְצִוּוֹפֵיהֶם.
וְהַזִּוְכָה לְהַבִּין אֶת הַתּוֹרָה, יוֹכֵל לְהַבִּין רְמִיזוֹת כָּל הַהֲבָדֵלִים שֶׁבֵּין כָּל
הַנְּבִרָאִים וְגַם יַדַּע הַתְּאַחֲדוֹתָם, הֵינּוּ רֵאשִׁיתָם וְתַכְלִיתָם כִּי בְּרֵאשִׁית
וּבְתַכְלִית הֵם בְּאַחֲדוֹת בְּלִי הַבְּדֵל:

ב.

דַּע, לְפִי גְדֵל יְדִיעַת טְבַעֵי הָעוֹלָם כֵּן נִמְסָר וְנִשְׁתַּעֲבַד הָעוֹלָם תַּחְתָּיו. וּלְפִיכָךְ

היו נכנעים האריות תחת דניאל, כי דניאל היה חכם גדול, וכל רז לא אניס ליה, והיה יודע טבע האריות. והטבע מתנהגת בידיעת התורה, והיא תחת יד הידיעה. (אמר המעתיק: שמעתי מפי מו"ר מוהרנ"ת זצ"ל, שזה הא"ב שיך לאות א' הקדום לו, למה שמבאר שם: "והזוכה להבין את התורה – יוכל להבין רמיזות כל ההבדלים וכו', שזהו בחינת כל טבעי העולם", ועל זה סובב הולך סימן ב': "דע, לפי גדל טבעי העולם", הינו כפי שזוכה להבין צרופי אותיות התורה; כי כפי גדל הבנתו באותיות התורה ובצרופיהם וכו' כמו כן גדולה ידיעתו בטבעי העולם. והבן. ועין בלקוטי הלכות "יורה דעה" הלכות מילה הלכה ה' אות כ"ג או אות כ"ד המתחיל: "ולבאר הענין יותר" משם עד גמר ההלכה, עין שם באור נפלא בזה, וינעם לך לעד. והאמת, שמי שמביט בעין טובה, בעין אמת, בלב ישר, אין קשה לו כלל; אדרבא, רואה מזה נפלאות גדלת השם וצדיקיו האמתיים. ולהמתנגדים הדוברים על צדיק עתק, המביטים מעקרא בספריו הקדושים ברע עין לחפש ולבקש עלילה, לא יספיק שום באור. כי אחר כל הדברים והאמת האלה יחפש ויבקש תואנה ועלילה, לדבר על הצדיק ותלמידו הנ"ל, זכותם גן עלינו, עתק בגאונה ובוז, אף אף עלפ"י כן לא יכלתי להתאפק מלהציג מה שמעתי מעט בזה, וקשטא קאי, ועד ארגיעה לשון שקר ואמת ה' לעולם, ויצילנו מחרב מפיהם; פאשר עד הנה עזרנו רחמיו יתברך, כן אל יעזבנו לנצח, אמן כן יהי רצון):

ג.

עלידי ההשגה שהאדם משיג, שהקדוש ברוך הוא הוא אחד ואין שני לו, עלידי זה מכריח את מלאכי מרום, שיגלמו בגלם ולילך בשליחותו:

ד.

כשבא לאדם הרהורי עבודה זרה והוא מבטל אותם במחשבת אמונתו, אזי נעשה מהרהוריו בחינת טל של ברכה. גם עלידי זה המח שלו נתקיים ואין נתבלבל לעולם, אפלו כשנתנגע המח, עלידי שמשוטט באיזה עיון עמק, אזי הקדוש ברוך הוא מזמין לו מחשבות הנותנים ניקח למחו:

ה.

עלידי מפרנסי ענייני נצולין המורעם מן המגפה בזכותם, גם בזכותם
מחין דגדלות קודמין למחין דקטנות:

ו.

אפלו בהוללות וסכלות יש חכמה:

ז.

הקול היוצא מברדעת שבקדשה מסגל ליראה:

ח.

עלידי בלבול הדעת נתקלקל היראה: גם עלידי בלבול הדעת ממשלתו
נופלת:

ט.

חכמי הדור הם פנפי הדור, לפי חכמתם כן התקרבות הדור והשגתם או
להפך, הינו התרחקותם, חס ושלום, מהשם יתברך. ולעתיד לא יצטרכו
להשיג אלקותו עלידי חכמות, כי יקים בנו: "ולא יפגף עוד מוריד" וכו':

י.

מי שרוצה להעמיק ולעין בשכלו באיזה ענין, צריך לקשר את שכלו לבית-המקדש. וסימן לדבר: "אשא דעי למרחוק" "וירא את המקום מרחק":

יא.

עלידי אמונה נתישב הדעת:

יב.

עלידי גרים נתוסף הדעת בעולם:

יג.

אפלו הנביאים אינם יודעים אלא מה שהקדוש-ברוך-הוא מגלה להם:

יד.

מי שהוא גבור, אין בו כל-כף דעת:

טו.

הַפְּסִיעָה גָּסָה מְבַלְבֶּלֶת אֶת הַמְחַשְּׁבָה מְלַעֵין :

טז.

עַל־יְדֵי גִנְבָה מִפְּסִיד אֶת הַדַּעַת :

יז.

כְּשֶׁעוֹבְיֹת שֶׁל זֶה בָּא לְתוֹךְ מְחַשְּׁבַת חֲבֵרוֹ וְעוֹבְיֹת שֶׁל חֲבֵרוֹ לְתוֹךְ מְחַשְּׁבָתוֹ שֶׁל זֶה, מִזֶּה נַעֲשֶׂה תִקְרַת הָעוֹלָם :

דרכ

א.

מִי שֶׁרוֹצֶה לְעֵבֵר עַל הַיָּם, יוֹלִיךְ עִמּוֹ אֵיזָה צְפוּר וְאֵיזָה דָג הַיָּם, וְזֶה סִגְלָה לְעֵבֵר אֶת הַיָּם בְּשָׁלוֹם. ["צְפוּר שָׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם עֹבְרֵי אַרְחוֹת יַמִּים"] :

ב.

ומי שמשמח את עצמו בשמחת חתן וכלה, כשיוצאין מן החפה, אינו נזוק
בדרך:

ג.

בשעה שבעלי-עגלה מטריחין את עצמן בעגלה ובסוסים תתפלל תפלת
הדרך ["אלה ברקב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר"]:

ד.

סגלה למי שהולך על היס, ישא עמו סיד וינצל:

ה.

מי שמכין פרנסה לצדיקים, מבטח שישמר אותו השם הו בדרך הו בים:

ו.

מי שרוכב על סוס, יוליך עמו "הושענות" ["כי תרכב על סוסך מרכבתך
ישועה"]:

ז.

כְּשֶׁתִּרְצֶה לִילֹךְ בְּדֶרֶךְ, תִּקְשֹׁר אֶת עַצְמְךָ קִדְם בְּמִדַּת הַבְּטָחוֹן, וְעַל־יְדֵי זֶה
לֹא יִגָּף
רְגְלְךָ:

ח.

כְּשֶׁתִּלְךָ בְּדֶרֶךְ, תִּתֵּן קִדְם לְצַדִּיקָה:

ט.

כָּל הַדְּרָכִים שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בָּהֶן הַכֹּל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהֵם רְצוֹן הַשֵּׁם. אָבֵל
אִין לֹךְ אָדָם שֶׁיִּבִּין אֶת דְּרָכּוֹ אֶלָּא מִי שֶׁהוּא עֲנִיו. [”מֵהַ מְצַעְדֵי גֶבֶר. וְאָדָם
מֵה. יִבִּין
דְּרָכּוֹ”]:

י.

כְּשֶׁתִּשָּׂא אֶצְלֶךָ אַבְנִים הַנִּמְצָאִים עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה, תִּנְצֹל מִחֵיוֹת רְעוֹת. [”כִּי
עִם אַבְנֵי הַשָּׂדֶה בְּרִיתְךָ. וְחֵית הַשָּׂדֶה הַשְּׁלֵמָה לְךָ”]:

יא.

תִּפְלֶה שֶׁל יוֹנָה הַנְּבִיאָה הִיא סְגֻלָּה לּוֹמֵר עַל הַיָּם:

יב.
עלידי

לונה האדם נשמר מפל הזק בדרך:

יג.
מי

שאין לו לונה, נעסק בתורה:

יד.
האדם

קונה מקום הלוכו:

דרך - חלק שני

א.

עלידי ודוי דברים גורמין, שהקדוש ברוך הוא מזמין מלמדי תינוקות
שלומודים באמונה:

ב.
גם

גורמין   שְׁנֵת־תְּקָנִים   הַדְרָכִים   מִמְּכַשׂוֹלוֹת :

ג.

סִפְּנַת הַדְרָכִים בָּא עַל־יְדֵי פָּגַם הַבְּרִית, וְסִימֹן לַדְּבָר : "אֲרַחֲי וְרַבְעֵי זְרִיתִי"
וְכוּ' :

ד.

עַל־יְדֵי   נְסִיעַת   הַדְרָכִים   הָאָדָם   נַעֲשֶׂה   מִבִּין :

ה.

בְּלִילָה   שֵׁשׁ   לָךְ   פַּחַד   בְּשַׁעַת   שְׁנָה,   אֵל   תִּלְךָ   בְּדֶרֶךְ   בַּיּוֹם :

ו.

הַדְרָכִים מְבִיאִים אֶת הָאָדָם לְלִשׁוֹן הָרַע, עֲבוֹדָה זָרָה, וְגִלּוּי־עֲרִיזוֹת
וְשִׁפְיֹת־דָּמִים.

וְאֵלוֹ   הָעֲבֵרוֹת   מִפְּסִידִין   אֶת   הַפְּרָנְסָה :

הפסיקה גסה מבלבלת את המחשבה מלעיון:

דין

כל דין שדן דין אמת, דיניו אינם בטלים, ונתקיים אפלו שלא ברצון בעלי הדינים:

עלידי שהדיוניתורה הולך ונתמעט, עלידי זה הפרנסה נתמעטת, וכן להפך:

עלידי העמדת דינים שאינם הגונים באים הרחוקי עבודה זרה:

ד.

עלידי חתון עם תלמיד-חכם עלידי זה נתמנים דינים כשרים:

ה.

עלידי דינים כשרים התורה חביבה בעולם:

ו.

עלידי הבזיונות שמבזין את הדינים, התבואה נשתלח בה מארה:

ז.

עלידי הבזיונות שמבזין דיני ישראל, עלידי זה היקר הנה בעולם:

ח.

כשאיהו רשע נתגדל, אזי קשה לחדש איהו סברא בפוסקים. גם דברי
הדינים אינם נשמעים באזני הבעלי-דינים:

ט.

הַתְּחִלָּה הַמִּסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת הוּא עֲלֵי־יָדַי הַדִּינִים:

ה

אות

דין

המתקת

א.

בְּשָׁעָה שֶׁמִּשְׁגָּרִין עַל הָאָדָם אֶת הַיְסוּרִין, מִשְׁבִּיעִין עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יֵלְכוּ אֶלֶּא
בְּיוֹם פְּלוֹנִי וְלֹא יֵצְאוּ אֶלֶּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשָׁעָה פְּלוֹנִי וְעֲלֵי־יָדַי סָם פְּלוֹנִי. אָבֵל
"תְּשׁוּבָה תִּפְלָה וְצַדִּיקָה" מִבְּטָלִין הַשְּׁבוּעָה:

ב.

חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת הֵינּוּ עֲצָבוֹת, עֲלֵי־יָדַי זֶה בָּא רַע מְזֵל, וְעֲלֵי־יָדַי רַע מְזֵל מִדַּת
הַדִּין שׁוֹלֵט:

לְדִינִים:

תְּקוּן

כְּשֵׁישׁ לְאָדָם צַעַר, יִתֵּן צְדָקָה, וְהִצְדָּקָה הוּא כְּמוֹ שְׁנוֹתָו שְׂכָר לְדוֹן, וְעַל־יָדֵי זֶה הַדִּינִים נִמְתָּקִים, כִּי הַנוֹטֵל שְׂכָר לְדוֹן דִּינָיו בְּטָלִים:

הִיסוּרִין:

תְּכָלִית

הֵיכָן

כָּל שֶׁעָבְרוּ עָלָיו אַרְבַּעִים יוֹם בְּלֹא יִסּוּרִין, קִבֵּל עוֹלָמוֹ וּפְרַעַנִיּוֹת מִזְמַנְתָּ לּוֹ:

הַמוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, מוֹשְׁכִין עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד:

ח.

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְזַכְּרִין עֲוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם : קִיר נְטוּי וְעִיּוֹן תְּפִלָּה וּמוֹסֵר דִּין
עַל חֲבֵרוֹ :

ט.

אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקַרְעִין גְּזֵרֵי־דֵינוֹ שֶׁל אָדָם : צְדָקָה, צַעֲקָה, שְׁנוּי־הַשֵּׁם, שְׁנוּי־
מַעֲשֵׂה :

י.

צַעֲקָה מוֹעִיל לְיַחִיד דּוֹקָא קִדְּם גְּזֵרֵי־דִין :

יא.

גְּזֵרֵי־דִין שְׁיֵשׁ עֲמוֹ שְׁבוּעָה אֶפְלוֹ לְצַבּוֹר אֵינוֹ מִתְקַרֵּעַ :

יב.

עַל־יְדֵי הַתְּעַנִּית שְׁבֻשְׁנֵי רְעֵבוֹן נְצוּל מִמִּיתָה מְשַׁנָּה :

יג.

כְּשֶׁנִּגְזַר עַל אָדָם אֵיזָהוּ דִין, נִגְזַר הַדִּין עָלָיו דּוֹקָא בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, וְעַל־יָדֵי זֶה יָכוֹל לְהַצִּיל עֲצָמוֹ בְּשָׁנוּי מָקוֹם:

יד.

מִי שֵׁישׁ לוֹ כָּאֵב עֵינָיִם אוֹ כָּאֵב מַעֲסִים, בְּיָדוֹעַ שֶׁדִּינּוֹ שׁוֹרֵין עָלָיו:

טו.

צָרִיד לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לְרַבִּים, וְרַבִּים יִבְקָשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים:

טז.

כְּשֵׁישׁ אֵיזָהוּ דִין עַל יִשְׂרָאֵל, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲזִי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוֹדִיעַ לְצַדִּיקִים, כְּדִי שֶׁיִתְפַּלְלוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כּוֹעֵס עָלָיו:

יז.

כְּשֶׁרוּאָה אָדָם, שֶׁדִּינּוֹ שׁוֹרֵין עָלָיו, יִסְפֵּר מְשׁוֹנְאָיו וְיִצְדִּיק אוֹתָם:

יח. עלידי

העמדת דינים פשרים נתבטל הצרות:

יט.

מי שנדר, ולא שלם נדרו, הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין. וכששיתק
נחשב לו, פאלו שלם נדר:

כ.

המקבל יסורים באהבה פאלו הקריב קרבן:

כא.

פשאדם הולך ונופל, סימן שנפקד למעלה לאיזה פשלו:

כב.

עלידי טבילת מקנה נתבטל הצרות וישועה באה:

כג.

כְּשֶׁגִּזְרִין אִיזָה גִזְר דִּין עַל הָאָדָם, קָדָם שְׂיֻדְעִין מִזָּה בְּגִי-אָדָם הוּא בְּנִקְל
לְהִתְהַפֵּד:

כד.

מִי שְׁנוּפֵל מֵאֲמוּנָתוֹ, יָדַע שְׂדֵנִין אוֹתוֹ לְמַעֲלָה:

כה.

מִי שְׂדֵינִין שׁוֹרִין עָלָיו, יִסְתַּכֵּל בְּכָל פַּעַם עַל הַשָּׁמַיִם:

כו.

מִי שְׁמוֹרָה דָּרָךְ הַטּוֹב לְרָשָׁעִים, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מַצְדִּיק אוֹתוֹ בְּדִין:

כז.

עַל-יְדֵי אָמַת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עֲמוֹ חֶסֶד, שְׂאִינוּ מְלַבֵּשׁ בְּדִין:

כח.

מה שהקדוש־ברוך־הוא מסתיר פניו ממך, הוא מחמת כפירות שיש בך:

כט.

עלידי בטחון נמתק הדין ונמשך החסד:

ל.

עלידי אמונה תוכל לדבר ולהנהיג את השם ותברך לרצונך:

לא.

עלידי צדקה מהפך המשפט והדין למדת חסד:

לב.

מי שאין לו אמונה, בידוע שהקדוש־ברוך־הוא סלק חסדו ממנו:

לג.

כשדינים שורין והחסד יקר ואינו בנמצא, תדע שבכך מועיל לך.

(שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְדוֹשׁ בְּשַׁעַת כְּתִיבְתִּי זֹאת לְפָנָיו, שְׁרָמוּז דְּבַר זֶה הוּא בְּפִסּוּק "מִה יָקָר חֶסֶדְךָ אֱלֹקִים", פְּרוּשׁ – מִה יָקָר חֶסֶדְךָ – הֵינּוּ כְּשֶׁהַחֶסֶד יָקָר וְאֵינּוּ בְּנִמְצָא, דְּהֵינּוּ שְׂדֵינִין שׁוֹרִין חֶסֶד וְשְׁלוֹם, אֲזִי הַפְּעֵלָה לָזֶה – וּבְנִי אָדָם בְּצֶל כְּנָפֶיךָ יַחְסִיוּ - רְאֵשִׁיתָבוֹת בְּכִי, כִּי בְּכִיָּה מוֹעִיל לָזֶה כְּנִ"ל):

לד.
עלִידי

דעת נמשך חסד:

לה.

עלִידי צדקה שנותנין לאדם הגון, תזכה להמשיך חסד גם לאוהביך:

לו.

מי שאינו מקבל, תוכחה, יסורין באין עליו:

לז.

להמתקת הדינין תאמר קפיטל ל"ט למנצח על ידותון:

לח.

מי שמתחזק את עצמו קדם התפלה ועושה הכנה גדולה, אף על פי שאחר-כך אינו מתפלל כראוי, עלידי זה יסורין בידלן ממנו.

לט.

להמתקת הדינין, תגיד משניות "זרעים":

מ.

לפעמים הקדוש ברוך הוא מכלה הצרות על האב, כדי שיהיה שלום לבנו:

מא.

עלידי נתעב נדר נתעב החימה של השם ותברך:

מב.

להמתקת הדינין תאמר קפיטל ע"ז:

מג.

מי שִׁמְקֵשׁר אֶת עֲצָמוֹ בְּלִילָה לְמִדַּת אֲמוּנָה, נִמְתָּק מֵעָלְיוֹ הַדִּין:

מד.

עַל־יְדֵי גְאוּה נִסְתַּלֵּק הַחֶסֶד לְמַעֲלָה:

מה.

עַל־יְדֵי תִקּוּן חֲצוֹת נִמְתָּק הַדִּין:

מו.

כְּשֶׁתְּהִי גְעוּר כָּל הַלֵּילָה, בָּזָה אֶתְּה נְצוּל מְדִינִים:

מז.

עַל־יְדֵי הַצָּרוֹת שֶׁבְּאִין עַל אָדָם, יָכוֹל לְהַשִּׁיג וּלְהִבִּין אֶת עֲוֹנוֹתָיו:

מח.

עלידי שָׁבָא אֶל הַצַּדִּיק, בִּיאָתוֹ בְּעֶצְמָהּ יְכוּלָה לְהַמְתִּיק הַדִּינִים:

מט.

גם המעות שְׁנוֹתָנִין לַצַּדִּיק, הַנְּתִינָה בְּעֶצְמָהּ מִמְּתִיק הַדִּין:

נ.

עלידי עֲצָבוֹת חוֹשְׁבִים עָלָיו לְמַעַלָּה לָרַע לוֹ:

נא.

עלידי לְמוֹד תּוֹרָה יְשׁוּבוּ הַמְקַטְרָגִים אַחֲזוּר:

נב.

כְּשֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹפֵל לְפַעְמִים, נִגָּזַר עָלָיו לְמוֹת, וְעִכְשָׁו נִתְּבַטַּל עַל־יְדֵי הַנְּפִילָה:

נג.

על הגזרות רעות, שאמות גוזרין על ישראל, יאמרו קפיטל ס"ב:

נד.

עלידי ישיבה במקוה תחת המים, עד שלא יוכל להחזיק בעצמו הרוח והנפשה [והנשימה], נמתק

נה.

לפעמים היין מעורר דין:

נו.

הנותן פתו למי שאין בו דעה יסורין באין עליו:

נז.

מי שאין בו דעה, לסוף גולה:

נח. בת

דינא דינא : בָּטֵל

נט.

הלומד תורה לשמה, משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה :

ס.

הקורא פסוק בזמנו, מביא טובה לעולם :

סא.

יש עתים ומקומות מזמנים לטובה והוא הדין להפך :

סב.

לפעמים מתעבב הדין עלידי ראש הדור ולפעמים עלידי הדור :

ס.ג. על־ידי

השונאים   יכול   לידע   הדין   שלמעלה :

ס.ד.

כְּשֶׁאָדָם מְסַפֵּר לְחֵבְרוֹ צִעְרוֹ, צָרִיךְ הַשּׁוֹמֵעַ לְהַחֲכִים בְּשַׁעַת הַשְּׂמִיעָה, שְׁלֹא יבוא עליו הצער הזה :

ס.ה.

הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם :

ס.ו. צָרִיךְ

לתן   ממון   על   פדיון :

ס.ז.

כָּל זְמַן שֶׁתּוֹכַל לְהַנְצִל עַל-יְדֵי מְמוֹן, אַל תִּשְׁמַשׁ בְּתַפְלוּת :

ס.ח.

כְּשֵׁיט פְּלִגְתָּא לְמַעְלָה בְּאִיזָה דְּבַר, הִם סוּמְכִין אֶת עַצְמוֹן עַל הַצְּדִיק
שְׁבַעוּלָם
הִזָּה:

ס.ט.

בְּשַׁעָה שְׁדַנִּים אֶת הָאָדָם לְמַעְלָה, דְּנִין שְׁמוֹ, וְלִפְעָמִים הַשְּׁלוּחִים מְחַלִּיפִין
בְּשֵׁם אַחֵר, וְעַלִּידֵי זֶה בָּא הַמְּוֹת אוֹ הַצָּרָה עַל אָדָם אַחֵר:

ע.

מִי שְׂאִינוֹ מְבַקֵּשׁ רְחֻמִים עַל דּוֹרוֹ, עַלִּידֵי זֶה נֶעְנֵשׁ:

ע.א.

מִי שֵׁיט לוֹ חוּלָה אוֹ צַעַר בְּבֵיתוֹ, יִלְדֵי אֶצֶל חֲכָם וַיִּבְקֵשׁ עָלָיו רְחֻמִים אוֹ
שְׁיַבְרֵד
אוֹתוֹ:

ע.ב.

כְּשֵׁשׁוּמְעִין שְׂאָחָד מְקַטְרָג עַל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין הַשׁוּמְעִין לְלַמֵּד בְּפִיָּהֶם זְכוֹת
עַל יִשְׂרָאֵל וַצְרִיכִין לְטַרַח כְּדֵי לְמַצֵּא זְכוֹת:

עג.

כְּשֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹאֶה, שְׂמִקְנָאִין לְכַבֹּדוֹ, עַל-יְדֵי זֶה מְשִׁיב הַרוּחַ אָפוּ :

עד.

עָקֵר הַפְּדִיּוֹן אוֹ הַתְּפִלָּה אֵינּוּ אֶלָּא בַּיּוֹם :

עה.

אֵין הַכֹּל כְּשֶׁרִין לְעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן :

עו.

מִי שְׂרוּצָה לְהַמְתִּיק דִּינִים, אֵל יִשְׁתָּה יֵין כָּל הַיּוֹם :

עז.

בַּעֲנֵה מְרַצֵּין אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא :

ע.ח.
כְּשֵׁישׁ

דִּין

יְתַפְּלֵל

בְּהִתְלַהְבוֹת :

ע.ט.
בְּנֵן

הַבֵּית

שֶׁל

אֲבָנִים

הוא

סִכָּנָת

מִיָּתָה :

פ.
הַצְדָּקָה

מְמַתִּיק

הַדִּין :

פ.א.
הַמְקֻוֹה

מְמַתִּיק

הַדִּין :

פ.ב.

אָמַר הַגְּזֵר־דִּין צָרִיךְ לְהִלְבִּישׁ אֶת הַתְּפִלָּה בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂי־וֹת :

פג.

עלידי פתיחת ספר תורה נמתק הדין ונתישב על מקומו:

פד.

עלידי השתיקה נמתק הדין:

פה.

הצום ושק הם סגלה לבטל גזרה:

פז.

להמתיק הדין תאמר הפרשה של ייא יריעות עזים (שמות כ"ו, ל"ו), וקטרת (שמות ל') וי"א ברכות שברך משה את השבטים (דברים ל"ג) ומרכבה של יחזקאל (יחזקאל א'):

פז.

ופרשת נדרים (במדבר ל') ומשניות של מסכת שבועות:

פ.ח.
על־ידי

הכְנָעָה   מְבַטֵּל   הַדִּין :

פ.ט.
על־ידי

שִׁירֵה־שִׁירִים   נְמַתֵּק   הַדִּינִים :

צ.

מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וְאִינוֹ עוֹסֵק, יִסּוּרִין בָּאִין עָלָיו :

צ.א.
מִסְכָּת

אֶהְלוֹת   מְסַגֵּל   לְהַמְתִּיק   הַדִּין :

צ.ב.
מִי

שֶׁמְגַדֵּל   כָּלֵב,   מְעוֹרֵר   דִּין :

צ.ג.

לְפַעֲמִים הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְפִיל אֶת הַרְשָׁע לְאִיזְהוֹ צָרָה כְּדִי שְׂיִלְךָ אֶצֶל

הצדיק

ויבקש

שיתפלל

עליו:

צד.

המתקת הדינים הוא עלידי הגורל כמו לעזאזל. (פרוש דבר זה שמעתי מפיו הקדוש בשעת כתיבתי לפניו, שיקח שני מטבעות ויפיל עליהם גורל, גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. והמטבע שעלה עליה הגורל לה' יתן אותה לצדקה, והשניה שעלה עליה הגורל לעזאזל ישליך אותה לאבוד, ועלידי זה המתק דינים):

צה.

לפעמים צדיק הדור בכעסו, שיקעס עליך ממתיק דינים:

צו.

כשקם מלך חדש באמות או שר חדש, אזי הדין נתעורר:

צז.

עלידי קשיות ערף כנגד התשובה, מביא על עצמו שבר גדול באין מרפא:

צ.ח.

לא טוב לשני בני־אדם ששמותיהן שוים, שידורו בְּדִירָה אַחַת:

צ.ט.

עֲצָבוֹת   מְעוֹרָר   הַדִּין:

ק.

עֲלִידֵי   הַבוֹשָׁה   הַדִּין:

ק.א.

צָרִיד   לְהוֹדִיעַ   לְרַבִּים:

ק.ב.

כְּשֶׁנִּתְּנוּ רְשׁוֹת לַמְּשַׁחֲתִים, אֵין מְבַחֵין בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂמִתְחִיל מִהַצַּדִּיק:

קג.
שְׁנוּי

מְקוֹם קוֹרֵעַ גְּזֵר־דִּין :

קד.
עֲלִיָּדִי

הֶרְחַמְנוּת מְמַתִּיק הַדִּין :

קה.

לְפַעֲמִים אָדָם מֵת מִחַמַּת פֶּחַד אוֹ מִיָּתֶה אַחֲרַת פְּתֹאוּמִית, תִּצְאֶמֶן שְׁזָה
הַעֵת וְהַזְמַן שְׁלוֹ :

קו.
עֲלִיָּדִי

הַשְּׁפִלוּת יוֹכֵל לְבַטֵּל גְּזֵר־דִּין :

קז.
עֲלִיָּדִי

שְׁמוּשׁ צְדִיקִים נִמְתָּק הַדִּין :

ק.ח. בְּזָכוֹת

בְּקוֹרְחוֹלִים   אֵין   מֵת   מֵתוֹךְ   יְסוֹרִין :

ק.ט.

כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ מִדַּת־הַדִּין שֶׁל מַעֲלָה עַל הָאָדָם, אֶף־עַל־פִּי שֶׁעֲדוֹן אֵינָם שׁוֹלְטִין עָלָיו, יָכוֹל לְהַרְגִישׁ אֶת מִדַּת־הַדִּין עַל־יְדֵי הַזְּבוּבִים שֶׁבַּבֵּית:

המתקת דין - חלק שני

א.

מִי שֶׁעוֹסֵק לְהַמְתִּיק דִּינִים, עַל־יְדֵי זֶה בְּנִקָּל לוֹ לְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם בְּלִי מוֹנֵעַ: גַּם עֵינָיו אֵינָם כְּהוֹת:

ב.

עַל־יְדֵי   הַצָּרוֹת   נַעֲשׂוּ   עֲטָרוֹת:

מִי שֶׁמִקְבֵּל יְסוּרִים בְּשָׁבִיל לְהַקְלֵי יְסוּרִים מֵעַל יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכָּה לְרוֹחַ־הַקֹּדֶשׁ:

פְּרָשִׁיּוֹת הַמוֹעֲדִים הַכְּתוּבִים בְּפָרֶשֶׁה פִּינְחָס מְסַגְּלִים בְּקְרִיאָתָם לְבַטֵּל דִּינִים, וּמְסַגְּלִים לְזָכוֹת בְּדִינֵי עַבּוּרִים:

עַל־יְדֵי צְדָקָה מְמַתִּיק הַדִּין שֶׁל לַעֲתִיד לָבוֹא, הֵינּוּ יוֹם הַדִּין שֶׁל עֲתִיד לָבוֹא:

מִי שֶׁיּוֹדֵעַ, כְּשֶׁרוֹאֶה, אֵיזֶהוּ דִין עַל יִשְׂרָאֵל, לְהַפְדֹּת אֶת הַדִּין עַל אֶחָד מֵאַמּוֹת בְּבַחֲיַנֵּת "וְאַתָּן אָדָם תַּחֲתָדוּ", עַל־יְדֵי זֶה כָּל הַנְּבָרָאִים מַחֲזִירִים כַּחֵם וְנִכְלָלִים בּוֹ בְּזֶה הָאִישׁ, כְּדֵי לְחַדֵּשׁ כַּחֵם: גַּם עַל־יְדֵי זֶה נִפְתָּח הַשַּׁעַר שֶׁל מִינֵי מְשָׁלִים בְּעוֹלָם:

אֵלוּ גּוֹמְלֵי־חֲסָדִים הַעוֹשִׂים חֶסֶד, וְלִפְעָמִים גּוֹרְמִים עִם הַחֶסֶד לְרַעַה וְעוֹשִׂים עֲצָמָן כְּאֵלוּ אֵינָם רוֹאִים הַרְעָה, הַצּוֹמַחַת מִחֲסָדָם, וְזֶהוּ בְּחִינַת הָאֲזָהָרָה שֶׁהִזְהִיר לַכֹּהֲנִים בְּחִינַת חֶסֶד "שֶׁלֹּא יִפְסִיעוּ פְּסִיעָה גְּסָה", עַל־יְדֵי

זֶה גֹרְמִים שְׁהַדִּין שְׁלֹמֶעֱלָה, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, אֵינּוּ בְּמַתִּינּוֹת.
וְכֹן לְהַפְדֵּי, כְּשֶׁמְדַקְדָּקִים בְּחֶסֶד, שֶׁלֹּא יִצְמִיחַ רָעָה, עַל־יְדֵי זֶה הַדִּין
בְּמַתִּינּוֹת:

ת.

מִי שְׁבוּעַט בְּיִסּוּרִין, כְּאֵלּוּ אוֹמֵר לְאֵל: סוּר מִמֶּנּוּ:

ט.

כְּשֶׁאָדָם לּוֹמֵד עַד שְׁנִתְיַגַּע, בְּזֶה מְמַתִּיק דִּינָיו וּמְעוֹרֵר רַחֲמִים: גַּם עַל־יְדֵי
זֶה מְעוֹרֵר רַחֲמִים אֶצֶל אָבִיו בְּקִבְרָה:

י.

לְפִיּוֹס מֵדַת הַדִּין אֵינּוּ בְּיָדַיִם רִיקָנוֹת:

יא.

מִי שֶׁכָּלֵב נִשְׁכּוֹ, בְּיָדוּעַ שְׁרַחֲמֵי הַשֵּׁם מְסַלְקִים מִמֶּנּוּ: גַּם בְּיָדוּעַ שְׁנִכְשֵׁל
בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים:

יב.

לפעמים מסתירין את האדם ממדת הדין, בזה שהצדיק מגביה ומתפאר את עצמו על זה האדם ומשפיל את זה האדם:

התבודדות

א.

מי שמתבודד את עצמו ובודל את עצמו מבני אדם, מזדקקו עליו מלמעלה:

ב.

עלידי התבודדות ומפנה לבו לבטלה בא לכעס:

התבודדות - חלק שני

א.

השיחה שאתם משיח בינו לבין קונו, השיחה הזאת נעשית אחר-כך גאלה
וישועה
לבניו:

הרהורים

א.

עלידי ענוה ינצל מהרהורי עבודה זרה:

ב.

כשאתה מתפלל ונופל לך הרהורי עבודה זרה תכון בשם "אלקיני":

ג.

מחשבות טובות באים עלידי ודוי, שמתודים לפני התלמיד-חכם:

ד.

מי שְׁמַסְפֵּר מַעֲשֵׂי־טוֹבוֹת שֶׁאֵרְעוּ לְצַדִּיקִים, עַל־יְדֵי זֶה נִמְשָׁכִין לוֹ מִחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת:

ה.

מי שֵׁישׁ לוֹ מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, יָדִין אֶת כָּל בְּנֵי־אָדָם לְכַף זְכוּת תָּמִיד:

ו.

עַל־יְדֵי דְמָעָה נִמְאָסִים כָּל הַתְּאוּרוֹת:

ז.

מי שֵׁאִינּוֹ מֵאֲמִין בְּצַדִּיק, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לְבוֹ נָכוֹן עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

ח.

הַחֲגוּרָה שֶׁחֲגוּר בָּהּ אֵינָה צַדִּיק - כְּשֶׁתִּחְגַּר בּוֹ הוּא סֹגְלָה לְבִטֹל הַרְהוּרִים:

ט.
על־ידי

שָׁקַר   נִתְחַלֵּל   הַבְּרִית   קִדְּשׁ:

י.

מִי שֶׁמְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ וְעוֹלָה עַל מַחְשְׁבֹתוֹ הַתְּפָאֲרוֹת, כְּשִׁישֶׁבֶר
הַהַתְּפָאֲרוֹת, יִשָּׂיג וְיִקְנֶה הַתּוֹרָה:

יא.

הַצְעָקָה   מְבַטֵּל   אֶת   הַפְּנִיּוֹת:

יב.

על־ידי   לְמוֹד   אַרְבַּע   "שֶׁלְחַן־עֲרוּד"   יִתְבַטֵּל   הַפְּנִיּוֹת:

יג.

כְּשֶׁתַּחֲשֵׁב אֵיזָה תּוֹרָה שְׁחַדְשֶׁתָּ, הוּא סִגְלָה לְבַטֵּל הַמַּחְשְׁבוֹת זָרוֹת:

יד.

מי שיש לו מחשבות רעות, ידבר לעצמו דברי בזיונות:

טו.

אכילה ושתיה מטרידות את המחשבה:

טז.

עלידי פעס בא הרהורי עבודה זרה:

יז.

כשמבזה את המועדות, בא להרהורי עבודה זרה:

יח.

מי שיושב בין אנשי נאוף או במקום שהיה בו נאוף, עלידי זה בא להרהורים רעים:

י.ט.

אין היצור הרע תאב אלא לדבר שהוא אסור לו:

כ.

התאוות – מלבש בהם חסד השם ?תברך:

כא.

עלידי מחילת עוונות תזכה לברלב:

כב.

עלידי הרחמנות ?תבטל ממך התאוות:

כג.

עלידי עינים הלב מתאנה:

כד.

עלידי תאוות הלב אי אפשר שלא ידבק בך מאומה:

כה.

להרהורי זנות סגלה שישתה סם המשלשל:

כו.

התפקה שהיא בכונת הלב היא פותחת כל הפתחים של מעלה:

כז.

מי שיש לו הרהורי עבודה זרה, אל ישא אצלו שום זרב:

כח.

עלידי שכרות בא הרהורי עבודה זרה:

כט.

עלידי אהבת נשים הכבוד נטל ממך. גם אשתך אינה קולטת הזרע

ומפֿלֿת, ובשַׁעַת הַלֵּדָה הַתִּינוּק מֵת:

ל.

עֲלִידֵי הַמַּחֲלָקֶת בָּאִים הִרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה. גַּם בֵּית שָׂיֵשׁ בּוֹ מַחֲלָקֶת יְהִיָּה
בֵּית עֲבוּדָה זָרָה:

לא.

כְּשֶׁבָּאִים לְאָדָם מִחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, יִגְבִּיֵה קוֹלוֹ כְּאִלּוּ הוּא בּוֹכָה, וּבְזָה יִסּוּרוּ
מִמֶּנּוּ הַמִּחְשָׁבוֹת זָרוֹת:

לב.

עֲלִידֵי שְׁבוּעוֹת וּקְלָלוֹת בָּאִים מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת:

לג.

עֲלִידֵי בְטָחוֹן לֹא יְבוֹאוּ לָד מִחֲשָׁבוֹת זָרוֹת:

לד.

חריקת השנים הוא סגלה לבטל מחשבות רעות:

לה.

לפי המקום שבתפלה כן הניצוצות הקדושה מלבישים את עצמם בפניות
ובאים לאדם כדי לתקנם:

לו.

מסכת ידים היא סגלה לבטל מחשבות רעות:

לז.

מי שתפלתו אינה אלא בשביל השכינה, לא יבוא לו מחשבות זרות:

לח.

עלידי שלום נתרומם שמו ותפוד:

לט.

כְּשֶׁאִישׁ אוֹ אִשָּׁה חוֹשְׁבִים בְּשַׁעַת תְּשׁוּמֵי שְׁמֵי הַגּוֹי אוֹ בְּגוֹיָהּ, וְהִמְחִשְׁבָּה
הִיא בְּאִתְּבָה לְאִתְּבָה גּוֹי אוֹ גּוֹיָהּ, אֲזִי הַנּוֹלָד הַנּוֹלָד מִזֶּה הַתְּשׁוּמֵי שְׁמֵי נִשְׁתַּמֵּד:

מ.

הַצִּיצִית   הֵם   גִּדְר   לְעֶרְוָה:

מא.

עַל־יָדֵי   בְּקוֹר־חוֹלִים   נְצוֹל   מִיֶּצֶר   הָרַע:

מב.

אִין   יֶצֶר   הָרַע   שׁוֹלֵט   אֶלָּא   בְּמָה   שְׁעֵינָיו   רוֹאוֹת:

מג.

בְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא נִשָּׂא אִשָּׁה, כָּל יָמָיו בְּהִרְהוּרֵי עֲבָרָה:

מד.

מִי שֶׁעָבַר עָבְרָה, וְאַחֲרֵיכֵן מְהַרְהֵר בָּהּ לַעֲשׂוֹת עוֹד, אֶף־עַל־פִּי שְׁלֹא עָשָׂה
נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ עַל הַהֲרָהוּר.

מה.

לְדַחֲוֹת אֶת הַיֵּצֵר הָרָע יֹאמֵר: רַחֲמָנָא נִגְעַר בֵּיהּ בְּשֵׁטֶן:

מו.

הַחֲמִידָה וְהַמְחֻשְׁבָּה רָעָה הָעוֹלָה עַל הַלֵּב פְּתָאוּם, שְׂאִין בְּרִשׁוֹת הָאָדָם
לְהַמְנִיעַ מִמֶּנָּה, אִין נִעְנָשִׁין עָלֶיהָ, אֶלָּא כְּאִשֶּׁר יְהַרְהֵר וְחוֹזֵר וּמְהַרְהֵר:

מז.

רַב מְדוֹת הַרְעוֹת טוֹב לְהַקְיֹז דָּם:

מח.

עַל־יָדֵי אַכִּילַת דָּגִים נִתְרַבָּה הַתְּאֹנָה:

מ.ט.

מִי שְׁאוּכַל בְּזָכוֹת אָבוֹת, נוֹפְלִים לוֹ הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה:

נ.

עַל־יְדֵי מִשְׁפַּבְּזָכוֹר בָּא לְיַדִּי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה:

נ.א.

הַמְהַרְהֵר בְּכוֹתִיּוֹת, בָּא לְיַדִּי הִרְהוּרֵי עֲבוֹדָה זָרָה:

נ.ב.

הַמְסַתְפֵּל בְּעֶרְוָה, קִשְׁתּוֹ נִנְעָרֶת:

נ.ג.

הַמְבַזֶּה אֶת הַמוֹעֲדוֹת, כָּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה:

נ.ד.

מִי שֵׁישׁ לוֹ אֲמוּנָה, הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִגֵּן עָלָיו, שְׁלֵא יָבוֹא לְיַדִּי הִרְהוּרֵי

וְאָזִיל לְהֵיוֹא עֲלֵמָא בְּלֹא חֲטָא, וְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְסַיֵּעַ לוֹ:

נ.ה.

בְּזֵמַן שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְגִמְיֵלוֹת־חֲסָדִים, יִצְרָם מְסוּר בְּיָדָם:

נ.ו.

מִי שְׁיֵשׁ לוֹ הִנָּאָה מְדַבֵּר אֶפְיִקוֹרְסוֹת, לְסוֹף שְׁיִכְפּוּ אוֹתוֹ לְעִבּוּדָה זָרָה:

נ.ז.

כְּשִׁימְנַע עֲצָמוֹ מֵעֲבֵרוֹת וַיִּבְקֶשׁ כִּפְרָה, זֶה יִגְרַם שְׁאֵפְלוֹ בְּמַחְשָׁבָה לֹא יִחְטָא:

נ.ח.

הַבָּא עַל הַכּוֹתֵית, הוּא מְמַשִּׁיד עַל עֲצָמוֹ הַזֶּה־מָא, וְאַחֲרֵכֶּךָ כְּשָׁבָא עַל אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִיד וְלָד, הוֹלִיד וְהָיָה מוֹמֵר:

הרהורים - תקון על הרהורים:

מי שיש לו הרהורי נשים, בטולם – עלידי שלא יגנב דעת הבריות:

עלידי צדקה:

הרהורים - חלק שני

כשָׁבָא לְאָדָם הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְהוּא מְבַטֵּל אוֹתָם בְּמַחְשַׁבַת אֲמוּנָתוֹ, אֲזִי נַעֲשֶׂה מֵהַרְהוּרָיו בְּחִינַת טַל שֶׁל בְּרָכָה. גַּם עֲלִידֵי זֶה הַמַּח שֶׁלוֹ נִתְקַיֵּם וְאִין נִתְבַלְבֵּל לְעוֹלָם, אֲפֹלוּ כְּשֶׁנִּתְיַגַּע הַמַּח עֲלִידֵי שְׁמֵשׁוּטט בְּאִיזָה עִיּוֹן עֲמַק, אֲזִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְזַמֵּן לוֹ מַחְשָׁבוֹת הַנוֹתְנִים נִיחָא לְמַחוּ:

ב.

מי שֶׁנִּשְׁמַר מִהַרְהוּרֵי עֲבוֹדַת זָרָה, זֹכֶה בְּכֹל פְּעַם לְבִטְחוֹן עַד שְׂאִינוֹ דוֹאֵג מִה יֵאָכֵל לְמַחֵר, וְהוּא בְּמַדְרֵגָה "בְּרוּךְ ד' יוֹם יוֹם", וְעַל־יְדֵי זֶה הִקְדוּשׁ-בְּרוּדֵהוּא, לֹא הֵבִיט אָוֶן וְלֹא רָאָה עֵמֶל בּוֹ, וְכָל הַנוֹגֵעַ בּוֹ כָּאֵלוֹ נוֹגֵעַ בְּבֵת-עֵינֵינוּ:

ג.

לְהַרְהוּרֵי עֲבוֹדַת זָרָה יַעֲלֶה עַל מַחְשְׁבֹתוֹ וְיִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ, שְׂיַעֲסֵק בְּגִמְלוֹת-חֲסָדִים וְעַל־יְדֵי זֶה יִתְבַּטֵּל מִהַרְהוּרֵי עֲבוֹדַת זָרָה:

ד.

עַל־יְדֵי הַרְהוּרֵי עֲבוֹדַת זָרָה נִשְׁימָתוֹ מִתְקַצֶּרֶת, וְאִינוֹ נִהְנֶה מִבְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת [וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מִנְּשָׁה מְקַצֵּר רוּחַ] "אֵף אֵין יֵשׁ רוּחַ בְּהֵם" עֵין בְּסִפְרֵי לְקוּטֵי מוֹהַר"ן הַרְאִשׁוֹן]:

ה.

כְּשֶׁבָּאִין הַרְהוּרֵי עֲבוֹדַת זָרָה, יֵדַע שְׂדָנִין אוֹתוֹ לְמַעֲלָה:

ו.

לְמוֹד הַפּוֹסְקִים מִבְּטָלִים הַרְהוּרֵי עֲבוֹדַת זָרָה:

ז.

עלידי העמדת דינים שאינם הגונים בא הרהורי עבודה זרה:

ח.

כשבאין לאדם הרהורי עבודה זרה, ידע שיבוא לידי איזהו חולאת או לידי איזהו עליה מהשר:

ט.

עלידי הרהורי עבודה זרה לסוף נצרך לידי השתמשות בשמות הקדושים:

י.

עלידי מעשר נתבטלים הרהורי זנות:

יא.

לפעמים עולה במחשבתו של אדם, וחושב באיזהו חולאת, וזה סבה מאת השם לתברך, כדי שיזכר את עצמו לתקן המחשבה רעה, שהחולאת הזאת

יב.

הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה וְהַרְהוּרֵי זְנוּת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים וְלִשׁוֹן־הָרֶעַ, הֵם בָּאִים
עַל מִי שֶׁרָגִיל בְּנִדְרִים, אֲבָל נִתְבַּטְּלִים עַל־יְדֵי הַמְּנַהֵג שֶׁבָּעִיר, הַמְּסַדֵּר
הַגְּבִיּוֹת וְהַמְּסִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי עֶרְכוֹ שְׂיוֹכֵל לְסַבֵּל [עֵינִי לְקוּיֵי
מוֹהַר"ן
תַּנְיָנָא]:

יג.

כְּשֶׁאָדָם יוֹצֵא לְשׁוֹק וּמִתְגַּרָא, שְׁלֵא יָבֹא לִיְדֵי הַרְהוּרֵי עַל־יְדֵי הַרְאָה
שֶׁיִּרְאֶה נָשִׁים יָפוֹת, יֹאמֶר הַפְּסוּק: "הוּ אֶרְאֶלְס צַעְקוֹ חֲצָה" וְכוּ', וְעַל־יְדֵי
זֶה יִנְצֵל מִרְאוֹת:

יד.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה, יֵדַע שֶׁיֵּד אַמּוֹת הָעוֹלָם יִשְׁלַט בּוֹ:

טו.

בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ שָׁם יְרִידִים וְיוֹמָא דְשׁוּקָא גְדוֹלִים, שָׁם הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה
בְּיוֹתֵר: וְהַסְּגֻלָּה לָזֶה שֶׁיַּעֲסֹק בְּיוֹמָא דְשׁוּקָא בְּתוֹרָה, וְלֹא יָבֹאוּ לוֹ הַרְהוּרֵי
עֲבוּדָה זָרָה:

ט.ז.

כְּשֶׁמְבַטֵּל הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה, עַל־יְדֵי זֶה מוֹחֵלִין לוֹ עוֹנוֹתָיו:

י.ז.

הַסְתַּכְּלוּת לְמִזְרַח מְבַטֵּל הַרְהוּרֵי זָנוּת:

י.ח.

הַבְּכִיחַ מְבַטֵּל הַרְהוּרֵי זָנוּת:

י.ט.

בְּטוֹל הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה, עַל־יְדֵי הַתְּלַהֲבוֹת:

כ.

עַל־יְדֵי גְּנִיבוֹת דַּעַת בָּא לְיְדֵי הַרְהוּרֵי זָנוּת עִם גּוֹיָה:

כא.

מי שָׁבַא לוֹ הַרְהוּרֵי זָנוּת עִם בֵּת אֶל נָכַר, בְּיָדוּעַ שְׁיִהְיֶה לוֹ אֵיזָהוּ נִפְלָה.
או חוֹלָאת יָבוֹא עַל אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו:

כב.

עַל־יְדֵי הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה שׁוֹנְאִים בָּאִים וְנִתְרוֹמְמִים עַל אָדָם:

כג.

לְבַטֵּל הַרְהוּרֵי זָנוּת, יִצְיֵר דְמוֹת אָבִיו. יַעֲזֶה עַל הַרְהוּרִים, לְכַעַס עַל אֵיזָה דָּבָר, וְרָמָז: "רְגִזוּ וְאֵל תִּחַטְּאוּ". [שְׁמַעְתִּי מִרְבֵּנוּ ז"ל בְּפִרוּשׁ, שֶׁהַכּוֹנֵה לְרָגֹז וְלְכַעַס עַל עֲצָמוֹ. וְזֶה מִרְמָז בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, ז"ל: לְעוֹלָם יִרְגִזוּ אָדָם יִצָּר טוֹב עַל יִצָּר הָרַע שְׁנֵאֲמַר; "רְגִזוּ" וְכוּ', הֵינּוּ לְרָגֹז וְלְכַעַס עַל עֲצָמוֹ, אֲבָל חֲלִילָה לְכַעַס מִמֶּשֶׁ, כִּי עוֹוֹן הַכַּעַס חָמוּר מְאֹד כְּיָדוּעַ] גַּם סִגְלָה לְנִתְקַמ מִמְקוֹמוֹ וְלִילֵךְ לְמִקוֹם אַחֵר: גַּם טוֹב לְקַפֵּץ מִמְקוֹמוֹ:

התנשאות

א.

מִי שֶׁמְטִיל אֵימָה יִתְרָה עַל הַצְּבוּר שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֵינּוּ רוֹאֶה בֶּן תַּלְמִיד־חָכָם:

ב.

המתחיל בדבר מצוה ואינו גומרה, מורידין אותו מגדלתו:

ג.

כשהקדוש-ברוך-הוא נפרע משונאי ישראל, ממנה להם פרנסים שאינם טובים:

ד.

מנשאין את בן צדיק, כשאינו הולך בדרך ישר, כדי שילך בדרך ישר:

ה.

עלידי

הצדקה

מתנשא:

ו.

אין אדם עולה לגדלה אלא-אם-כן מוחלין לו כל עוונותיו:

ז.

כְּשֶׁמְנַשְׂאִין אֶת אָדָם חָשׁוּב, אֵין מוֹרִידִין אוֹתוֹ:

ח.

עַל־יְדֵי חֲכָמָה וְשִׁפְלוּת וּמַעֲרַב בֵּין הַבְּרִיּוֹת, דְּבוּרוֹ נִתְקַיֵּם לְמַעַלְהָ:

ט.

כְּשֶׁרוֹצִים לְנִשְׂאֵי אֵיזָה צַדִּיק וּלְפָרֶסֶם אוֹתוֹ, אֵזִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹלַח מַחֲלָקָת בֵּין הַרְשָׁעִים:

י.

כְּשֶׁאֶחָד מְבַזֶּה אוֹתְךָ, וְאַתָּה מְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה, עַל־יְדֵי זֶה תִּזְכָּה לְכָבוֹד וְהַתְנַשְּׂאוֹת בְּשִׂמְחָה:

יא.

מִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל תּוֹכָחָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵינוֹ נִתְגַּדֵּל:

יב.

הַתְּנַשְׂאוֹת בָּא לְמִי שְׂמַחְזֵר תְּמִיד עַל לְמוֹדוֹ :

יג.

הַתְּנַשְׂאוֹת בָּא עַל־יָדֵי תוֹכְחָה :

יד.

מִי שֶׁהוּא אֶלְקִי עֲמוֹ יִהְיֶה לוֹ עֲלֵיהָ :

טו.

עַל־יָדֵי שְׁנוֹי הַשֵּׁם נִשְׁתַּנָּה מִזֶּלֶוֹ :

טז.

עַל־יָדֵי הַנְּסִיעָה שְׁנוֹסְעִים מִכְּפָר לְכְּפָר וּמַעִיר לְעִיר, דְּבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים :

י.ז.

מי שְׁמַלְמֵד זְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, זֹכֶה לְעֲלִיָּה גְדוֹלָה:

י.ח.

מי שְׁיֵשׁ לוֹ הַתְּנַשְׂאוֹת וְיָרָא שְׁלֵא יִצְטָרֵךְ לְמוֹת מַחְמַת שְׁהַגִּיעַ עֵת שֶׁל חֲבֵרוֹ לְקַבֵּל אֶת הַתְּנַשְׂאוֹת הַזֹּאת, יָנוּס מִהַתְּנַשְׂאוֹת הַזֹּאת, אוֹ לַעֲשׂוֹת תַּחֲבוּלָה שְׁיָנוּס חֲבֵרוֹ מֵעִיר הַזֹּאת:

י.ט.

כְּשֶׁבְנִי אָדָם בָּאִים אֶצֶל אֶחָד וְאוֹמְרִים לוֹ: לְמַדְנוּ דָרֵךְ הַשֵּׁם, בְּיָדוּעַ שְׁיִתְנַשֵּׂא:

כ.

אִין אָדָם נַעֲשֶׂה מְפָרְסָם אֶלֶּאֱאִסְכּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹפִיעַ עָלָיו מִלְמַעְלָה:

כ.א.

הַהַתְּנַשְׂאוֹת בָּא עַל־יְדֵי הַבְּטָחוֹן שֶׁבְשַׁעַת צָרָה:

כב.

מי שיֵש לו שְׁכָל, בּוֹדֵאי יְרוֹם בְּמִהְרָה :

כג.

כְּשֶׁהַצְדִּיק נִתְרוֹמֵם, אֲזִי הָעוֹלָם תִּמְהִים עָלָיו :

כד.

מי שְׁשׂוֹנֵא גָזֵל, עוֹלָה לְגַדְלָה :

כה.

עַל־יְדֵי חֲכָמָה אוֹ הַצְלָחָה נַעֲשֶׂה מְפָרְסָם :

כו.

שְׂאֵמוֹת הָעוֹלָם נוֹתְנִין לוֹ מִתְנוּת, יֵדַע שֶׁהַתְנַשְׂאוֹת שְׁלוֹ נְכוֹנָה מֵאֵת הַשָּׁם ?תְּבַרְךָ :

כז.
עלידי

אמירת תהלים נתונים:

כח.
כשנתנשא

אדם, הוי כאלו היום נולד:

כט.
עלידי

זכירת שמות עבודה זרה אינו מתנשא:

ל.
עלידי

למוד אגדה בליקה מתנשא:

לא.
התנשאות

בא עלידי שונאים שקר:

לב.
עלידי

אהבת

צדיקים

מתנשא :

לג.

עלידי עבדות בדעת, לא כמחות אנשים מלמדה, בודאי יתנשא :

לד.

התנשאות

בא

עלידי

דבורים :

לה.

גם

עלידי

הקנעה :

לו.

עלידי

קדושהשם

האדם

נתרומם :

לו.

הַתְּנַשְׁאוֹת

בָּא

עַל־יָדֵי

רַחֲמָנוֹת :

לת.

עַל־יָדֵי

אָמוּנָה

הוּא

מוֹשֵׁל

עַל

בְּעַל־יָגְאוֹה :

לט.

מִי שֶׁמַּעֲמִיד דִּין שְׂאִינוֹ הַגּוֹן, לְסוֹף שְׂיִפֵּל בְּיַד שׁוֹפְטֵי אָמוֹת :

מ.

עַל־יָדֵי

תּוֹכְחָה

לְשֵׁם

שְׁמַיִם

זוֹכָה

לְהַתְּנַשְׁאוֹת :

מא.

עַל־יָדֵי

בְּנֵן

שְׁבוּנָה

בְּאֶרֶץ

יִשְׂרָאֵל,

זוֹכָה

לְהַתְּנַשְׁאוֹת :

מב. עלידי

כבוד התורה זוכה להתנשאות:

מג.

לאו בכל עת יכול אדם להנהיג נשיאותו, כי לפעמים בא עת, שאין לעת הזאת חיות כי-אם מנשיא אחר:

מד.

מי שנשא אותו הקדוש-ברוך-הוא, תנהג בו כבוד ותלך אצלו:

מה.

התנשאות של האדם היא טובת השעה:

התנשאות - חלק שני

א.

מי שֶׁנִּכְנַס בְּתַחוּמוֹ שֶׁל חֵבֵרוֹ, גִּדְּלָתוֹ נִתְמַעַט:

ב.

אין הקדוש־ברוך־הוא נותן גְּדֵלָה לְאָדָם, עַד שֶׁבּוֹדְקוֹ בְּדָבָר קָטָן:

ג.

על־ידי בְּלִבּוֹל הַדַּעַת נִתְקַלְקַל הַיְרָאָה. גַּם עַל־יְדֵי בְּלִבּוֹל הַדַּעַת מְמַשְׁלָתוֹ נוֹפֶלֶת:

ד.

על־ידי זְרִיזוֹת זוֹכָה לְהִיּוֹת רוּעָה נְאֻמָּן. וְסִימָן לְדָבָר: "לֵךְ אֶל נְמָלָה עֲצֵל" וּכְתִיב: "מִשָּׁם רוּעָה אָבֹן יִשְׂרָאֵל":

ה.

כְּשֶׁנּוֹתְנִין מָמוֹן לְהַשָּׁר בְּשִׁבִיל אֵיזֶהוּ הַתְּמַנּוֹת, שְׂיַעֲבִיר אֶת חֵבֵרוֹ וַיִּמְנָה אוֹתוֹ, זֶהוּ כְּמוֹ כְּשׁוֹף:

ו.

הַרְהוּרִי עֲבוּדָה זָרָה וְהַרְהוּרִי זְנוּת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים וְלִשׁוֹן הָרָע, הֵם בְּאֵיִם
עַל מִי שֶׁרְגִיל בְּנִדְרִים, אָבֵל נִתְבַּטְּלִים עַל־יְדֵי הַמְּנַהֵג שֶׁבְּעִיר, הַמְּסַדֵּר
הַגְּבִיּוֹת וְהַמְּסִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי עֶרְפוֹ, שְׂיֹכֵל לְסִבֵּל:

ז.

כְּשֶׁאֵיזָה רָשָׁע נִתְגַּדֵּל, אִזִּי קִשָּׁה לְחַדֵּשׁ אֵיזָהוּ סִבְרָא בְּפוֹסְקִים. גַּם דְּבָרֵי
הַדִּינִים אֵינָם נִשְׁמָעִים בְּאִזְנֵי הַבְּעֲלִידִינִים:

ח.

אָדָם כָּשֶׁר צָרִיךְ לְהַקְטִין אֶת עֲצָמוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה מְמֻשָּׁלֵת הַרְשָׁע:

ט.

מִי שֶׁנוֹטֵל שְׂרָרָה לְעַצְמוֹ, עַל־יְדֵי זֶה בָּתוֹ נַעֲשִׂית זוֹנָה:

י.

מִי שֶׁמְנִיחַ צָרְכֵי צְבוּר וְעוֹסֵק בְּצָרְכֵי עֲצָמוֹ, כְּאִלּוּ לֹקַח שְׂחָד:

יא.
עלידי

ודוי דברים זוכה להתנשאות:

יב.

עלידי קדשת השם יתברך, ההתנשאות של ראשי הדור בתקף ועז, ועל ידי זה נחשב בעיני כל המצוה של הכנסת אורחים, ועלידי זה הלומדים זוכים שיהלכה כמותם:

הצלחה

א.

כל המוציא מעשרותיו כראוי, אינו מפסיד כלום:

ב.

תתחבר למצליח ותצליח:

אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין:

הצלחה סיעתא דשמיא היא:

מי שנפסקה לו ההצלחה ואינו מצליח, לא במהרה יצליח:

תנן לתלמידי חכמים ברכה במעשה ודיהם:

עסק התורה היא סגלה להצלחה:

ח.

מי שְׁאַיְנוּ מְשִׁיר פֶּת עַל שְׁלֹחָנוּ, אֵינּוּ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם:

ט.

כִּיּוֹן שְׁלֹא הַזְכִּיר אֶלָּא צַד אֶחָד הַטּוֹב וְלֹא הִתְקַדַּח, אֵין זֶה נְחוּשׁ:

י.

בֵּית, תִּינוּק, וְאִשָּׁה, הֵם, סִימָן, לְהַצְלָחָה:

יא.

מִי שְׁמָגְרַשׁ אֶת, אִשְׁתּוֹ, אֵינּוּ, מְצַלִּיחַ:

יב.

מִי שֶׁהִשְׁעָה מְצַלַּחַת לוֹ, לְבוֹ רָם עָלָיו גַּם אֵימָתוֹ מְטַלַּת עַל הַבְּרִיּוֹת:

יג.

מי שאינו מדבר דברים בטלים מצליח בכל מעשיו:

יד.

מי שאומר תמיד אמת, הוא מצליח:

טו.

עלידי נדוי תצליח:

טז.

הצלחה בא, למי שמאכיל תלמיד־הכם על שלחנו:

יז.

כשאינו לך אמת, אזי נטל ממך ההצלחה ונתן לאמות:

י.ח.

לְהַצְלִיחַ תִּשְׁמַע כְּשֶׁהַצְדִּיק אֹמֵר יְחוּד ד', הִינּוּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל:

י.ט.

עַל־יְדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים בָּא הַצְלָחָה:

הצלחה - חלק שני

א.

מִי שֶׁהוּא שֹׁמֵחַ תָּמִיד, עַל־יְדֵי זֶה הוּא מַצְלִיחַ:

ב.

צָרִיךְ לְכַבֵּד לְזֶה שֶׁשָּׁעָה מְשַׁחֵקֶת לוֹ:

ג.
מי

שְׁהוּא

מִצְלָח,

הַזְמַן

בְּדָוֹ:

הריון

א.

עֲלִיָּדִי

שְׁקָרִים

אִשָּׁה

יֵשׁ

לָהּ

צָעַר

בְּהַרְיוֹן:

ב.

סָגְלָה לְהַרְיוֹן שְׁתִּישָׂא אֶצְלָהּ עַץ קָטָן מִגַּג שְׁעַל קִבְרֵי הַצַּדִּיק אוֹ מִגְּנִיט וְלִתְּנוּ
צְדָקָה:

ג.

דְּגִים

קִטְנִים

מִפְרִיו

וּמִרְבִּיו:

ד.

עֲבֹרֹת וּמִיִּיקוֹת לֹא יֹאכְלוּ שׁוּמִים וּבְצָלִים:

ה.

אֲשֶׁה שְׁשֹׁנֹאִין מַעֲשֵׂי רְשָׁעִים בְּעִינֶיהָ, עַל־יְדֵי זֶה נִפְקְדָת:

ו.

הַמְקַבֵּל גְּלוֹת עַל עֲצָמוֹ, הוּא סִגְלָה לְהַרְיוֹן:

ז.

אֲכִילַת בָּשָׂר בְּהֶמָּה דִקָּה וּשְׂתִית שְׁמֹן־זֵית הוּא סִגְלָה לְהַרְיוֹן:

הריון - חלק שני

א.

אָפֿה שְׂאִינָה יְכוּלָה לְהִתְעַבֵּר, תְּבַיֵּט עַל הַסַּכִּין שֶׁל מִילָה אַחַר הַמִּילָה:

הוראה

א.

הַמּוֹרָה הוֹרָאוֹת שֶׁהוּא נִכְנַע לְפָנֵי גְדוּלִים מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹמְרוֹ, שְׁלֹא יִכָּשֶׁל בְּדַבַּר הוֹרָאָה:

ב.

מִקּוֹם הַהוֹרָאָה הִיא מוֹעֶלֶת לְיִרְאָה:

ג.

כְּשֶׁאֲרַע לְאָדָם טְרָפָה בְּבֵיתוֹ עַל־יְדֵי תַעֲרֻבַת אִסּוּר בְּהִתֵּר, וְאִין בְּהִתֵּר לְבַטֵּל אֶת הָאִסּוּר, זֶה מֵרְאִין לוֹ, שֶׁפָּגַם בְּאִיזְהוּ חוּד וְזוּג עֲלִיוֹן, כִּי הִיחֹד וְהִזּוּג הוּא בְּחִינַת בְּטוּל הָאִסּוּר בְּהִתֵּר בְּבְחִינַת: "מוֹצִיא אֶסְרִים בְּכּוֹשְׁרוֹת" [עֵין לְקוּטִי מוֹהַר"ן תְּנִינָא]:

ד.

כְּשֵׁיט שְׁלוֹם מַלְכוּת, עַל־יְדֵי זֶה נוֹלָדִים בְּיִשְׂרָאֵל בְּנִים בְּעַלֵי הַוְרָאָה:

ה.

מִי שֶׁמְחַמֵּיר לְאַחֲרִים וּמְקַל לְעַצְמוֹ וְאוֹמֵר עַל מָה שֶׁלֹּא שָׁמַע שְׁשָׁמַע, עַל־
יְדֵי זֶה אֵינּוּ זוֹכֶה לְרֵאוֹת בְּיַפֵּי הַמַּלְאָךְ, כִּי הַקְּלָפָה שֶׁל אָדוֹם שֶׁהוּא יְרָאָה
רָעָה, מְחַשֵּׂיךְ מְאוֹר עֵינָיו מְלַחֶסֶת כָּל בְּיַפֵּי פְּנֵי הַמַּלְאָךְ:

ו.

עַל־יְדֵי נְאוּף נוֹפֵל לְתַפְיֶסָה אוֹ לְחֹלִי כְּאֵב רַגְלִים. גַּם תְּלַמֵּיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ
לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה נוֹפֵל לָזֶה. גַּם מְזִיקִין שׁוֹלְטִין עָלָיו:

ו'

אות

ודוי דברים - חלק שני

א.

עַל־יְדֵי וְדוּי דְבָרִים גּוֹרְמִים שֶׁהַקְּדוּשָׁתְּךָ הוּא מְזַמֵּין מְלַמְדֵי תִינוּקוֹת,

שְׁלוֹמְדִין

בְּאִמּוֹנָה :

ב.

גַּם גּוֹרְמִים, שְׁנֵת־תְּקֵנִים הַדְּרָכִים מִמְּכֻשׁוֹלוֹת :

ג.

עַל־יְדֵי וְדוּי דְבָרִים זֹכִים לְהִתְנַשְּׂאוֹת :

ד.

מִי שְׁאִינוֹ מִתְנַדָּה עַל עֲוֹנוֹתָיו, מוֹרָא בָּא עָלָיו :
וְתָרוֹ חֶלֶק שְׁנֵי

א.

מִי שֶׁהוּא וְתָרוֹ, אֵין עֲוֹנוֹתָיו יְכוּלִין לְהִכְרִיעַ זְכִיּוֹתָיו :

ז'

אוֹת

זיפן

א. עלידי זיוף בא לענש בית האסורים:

ב. עלידי זיוף הוא מתחבר עם המתנגדים:

אבות

זכות

א. עלידי טבילת מקוה מזכירין זכות אבות:

זכות אבות - חלק שני

א.

עלידי מפלגי וחרופי הדור מאירין את היראה, ועלידי היראה מתנוצץ זכות אבות, ועלידי התנוצצות האבות נתעורר תשובה בעולם:

ב.

בפתח ביתו של אדם נפר, אם תמו זכות אבותיו או אם חלה זכות אבותיו:

ג.

הגומל חסד, אין צריך לזכות אבות:

זכירה

א.

מִי שְׁמַבִּיט שְׁכַח, חֲבֵרוֹ, נַעֲשֶׂה שְׁכָחוֹ :

ב.

עַל־יְדֵי דְאָגָה בָּא שְׁכַחָה :

ג.

עַל־יְדֵי לְמוּד בְּפָה מְלֵא בָּא זְכִירָה :

ד.

עַל־יְדֵי צַעַר בָּא שְׁכַחָה :

ה.

כְּשֶׁתִּצִּיר לְפָנֶיךָ צוּרַת אָבִיךָ וְאִמְךָ, תִּבּוֹא לְזְכִירָה :

ו.

עלידי מצות מעשיות האדם נתר ממדת שכחה ונקשר במדת זכירה:

ז.

עלידי נאוף מאבד הזכרון:

ח.

עלידי קזבים בא שכחה:

ט.

מי שאין לו זכרון, יחזיר את בני-אדם בתשובה:

י.

מי שאין לו זכרון, בגדוע שלא תקון חטאות נעורים:

יא.

מי

שהוא

שכחו

יתו

צדקה:

יב.

מי

שאינו

לו

זכרון,

יקדש

את

עצמו

בקדשה

גדולה:

יג.

עלידי

שפלות

תזכה

לזכרון:

יד.

עלידי

עצבות

בא

שכחה:

טו.

המציע

תלמודו

בצנעה,

אינו

משבח:

זקנים - חלק שני

א.

זקנים מעמידים את ישראל ועצתם טובה לנו:

ב.

לפי הזקנים שבדור כן הפרנסה:

ג.

אם הזקנים אינם חכמים, סימן לדבר, שעקר השביתתם הוא אצל נשים הילדות:

זריזות - חלק שני

א.

עלידי זריזות זוכה להיות רועה נאמן, וסימן לדבר: "לד אן נמלה עצל",

וכתיב: "משם רועה אבן ישראל":

אות ח

חלום

א. לחלום רע תאמר בבקר: החלומות שוא ידברו:

ב. לחלום טוב תאמר בלשון תמיהה: וכי חלומות שוא ידברו והא כתיב:
"בחלום אדבר בו":

ג. הצנוע בבית הכסא חלומותיו מישבין עליו:

ד.

עלידי הדבור רע על איזה צדיק מת מראין לו חלומות מבהליון:

ה.

מי שרואה חלומות מבהליון, זה סימן לבן או תלמיד שיקדיח תבשילו ברבים:

חלום - חלק שני

א.

מי שרואה שיתקיימו חלומותיו יכתב אותם בפנקסו ואת היום ואת השעה ואת המקום:

ב.

א.
על־יְדִי

צְדָקָה   זוֹכָה   לְחַן:

ב.
על־יְדִי

שְׁפָלוּת   זוֹכָה   לְחַן: ["לְעֲנוּיִם יִתֵּן חַן". מְשָׁלִי ג']:

ג.
לְחַן

יִכְנִיס   אוֹרְחִים:

ד.

גַּם יִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ מִמַּאֲכָלֵי אֲסוּר, וְיִשְׁמַר אֶת פִּי מִדְּבוּר אֲסוּר:

ה.

מִי שֶׁמְפַזֵּר מְעוֹתָיו בְּשִׁבִיל לְקִנּוּת לְעֲצָמוֹ רַב לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ, עַל־יְדִי זֶה יִמָּצָא
חַן:

כְּשֶׁתַּעֲבִיר

עַל

מִדּוֹתֶיךָ

תִּמְצָא

חֵן:

עַל־יְדֵי תוֹכְחָה תִּשָּׂא חֵן [יִמּוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרֵי חֵן יִמְצָא". מִשְׁלֵי כ"ח]:

שְׁמוֹנֶזֶית

מִסְגָּל

לְחוֹ:

סִגְלָה לְחוֹ תִּכְתֵּב עַל קֶלֶף: כָּסֶף וְזָהָב חֶסֶד וְאַמֶּת אֱלוֹף:

עַל־יְדֵי

הִירָאָה

מִתְלַמֵּיד־חֻכָּם

תִּזְכָּה

לְחוֹ:

יא.

דבורים היוצאים בניחותא נתקבלים אצל בני־אדם:

יב.

יש דגים שהם מסגלים לחו:

יג.

עסק התורה בדרך נותנת חו:

חן - חלק שני

א.

כשאדם בא לעיר לדור, ישלח בשר לעניי העיר, ועלידי זה ישא חן בעיני שרי העיר:

חנפה

א.

עלידי חנפה בא לידי נבולפה, והוא הדין להפך: [כלו חנף ומרע וכל
פה דבר נבלה". ישעיה ט"ו].

ב.

עלידי חנפה נעשה אשתו אלמנה ובניו יתומים ואין מרחם עליהם:

ג.

עלידי חנפה בא פחד:

ד.

מי שהולך בשוק ונופל, בידוע שיש בו חנפה:

ה.
עלידי

חנפה

בא

פאבלב:

ו.
מי

שבטחוננו

על

אחרים,

בא

לידי

חנפה:

ז.
מי

ששומר

את

עצמו

מחנפה,

עלידי

זה

בא

לו

שועה:

ח.
מתר

להחניף

לרשעים

בעולם הזה:

ט.
עלידי

חנפה

נתעורר

הדין

[ונחפני

לב

נשימו

אף]:

גם תפלתו אינה נשמעת ומאוס בעיני כל:

חנפה - חלק שני

עלידי חנפה בא לידי כפירה:

חקירה

עלידי החקירות בעולם התהו, הינו מה למעלה מה למטה וכי, עלידי זה גורם קלה, והשומר את עצמו מחקירות האלו גורם ברכה:

עלידי החקירה במה למעלה ומה למטה וכי, עלידי זה מזונותיו ביגיעה

רְבֵּה :

ג. הַמַּעֲמִיק בְּעֵינָיו בְּמַעֲשֵׂה מְרֻכָּבָה, נִסְתַּלֵּק קִדְם זְמָנוּ :

חֲדוּשֵׁין דְּאוּרִיתָא - חֶלֶק שְׁנִי

א. לְפִי הַחֲדוּשׁ שְׁאָדָם מְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה, כֵּן נִמְשָׁד לֹא הָאָרֶה מְקַדְּשֵׁת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל :

ב. עַל־יְדֵי אֲסַמְכְּתוֹת נִשְׁפָּע פְּרֻנְסָה גְּדוּלָה לְעוֹלָם. וְזֶה כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים, שְׁלֹא מְצִינּוּ לֹא מְקַרָּא מִן הַתּוֹרָה, וְטָרְחוּ חַז"ל לְמַצָּא לָהֶם אֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא :

עלידי חדושין דאורייתא נתגלה השגחת השם יתברך יותר לבני אדם:

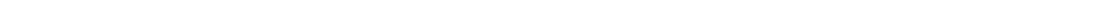
כשאחד מבני ישראל נתפס בתפיסה, עלידי זה לפי בחינתו נסתמו מעינות החכמה מחכמי הדור, ולהפך כשיוצא מהתפיסה:

עלידי חדושין דאורייתא נתוסף גרים:

כשאדם רוצה להשיג איזהו השגה בתורה, אזי נתעורר עליו קטרוג גדול, ואז הוא בסכנה גדולה וצריך להתלבש את עצמו בקלסתר פנים של אברהם ואז נצול מהקטרוג:

מחדשי אורייתא צריכים ללמוד קדם החדוש פוסקים וגם אחר כך. והלמוד פוסקים הוא השמירה של החדושין, שלא יגע בהן זר. גם כשרוצה לעשות צדקה צריך לעשות כן כמו בחדושין:

ת.

החדוּשִׁין דְּאוּרִיטָא וְהַצְדָּקָה, כָּל אֶחָד מְעוֹרֵר אֶת חֲבֵרוֹ:

ט.

לְפִי הַחַדוּשִׁין דְּאוּרִיטָא כֵּן נִתְחַדֵּשׁ חַדוּשִׁין בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית:

י.

לֹא כָּל הַחַדוּשִׁין שְׁאֵדָם מְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה מִתֵּר לוֹ לְכַתֵּב, כִּי יֵשׁ שְׂלֵא נִתָּן לְכַתֵּב אֶף־עַל־פִּי שְׁנַתְנֵנוּ לְדַרְשׁ. וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֵיזָהוּ לְכַתֵּב וְאֵיזָהוּ לֹא, הוּא יוֹדֵעַ וּמְכִיר יְהוּדֵי אֶחָד בֵּין אֲלָפִים מִן הָאָמוֹת: [עֵינִן לְקוּטֵי מוֹהַר"ן תַּנְגֵּנָא]:

יא.

צָרִיךְ אָדָם לְשָׁמֵר מְלומֵר דְּבָרֵי תוֹרָה בְּעֵת וּבְמָקוֹם שְׁאֵינָם נִשְׁמָעִים, וְאַפְלוּ בְּעֵת וּבְמָקוֹם שְׁנִשְׁמָעִים, צָרִיךְ לְשַׁקֵּל אוֹתָם כַּמָּה יֹאמֵר, שְׂלֵא יְהִיָּה בְּבַחֲיַנְתָּ "כָּל רוּחוֹ יוֹצִיא כְּסִיל". כִּי עַל־יְדֵי זֶה מְבִיא חוֹלְאֵת שְׁקוֹרִין "גִּישׁוּוֹיִלִיכְךָ", כִּי הַחוֹלְאֵת הַזֹּאת בָּא עַל־יְדֵי הַתְּגַבְרוּת הַמַּיִם שֶׁבָּדָם, וְזֶה "לַעֲשׂוֹת לְרוּחַ מְשַׁקֵּל וּמַיִם תִּכֵּן בְּמַדָּה":

יב.

עלידי חדושין דאורייתא זוכה לטלית נאה:

יג.

הצדיק מתנגע אל איזהו חפץ או על איזהו דבר תורה להשיגה, ואחר כך
בא זה הדבר לאדם פחות בלי יגיעה ועמל, וכל זה פי כבר הפתח פתוח:

יד.

כשאיהו רשע נתגדל, אזי קשה לחדש איזהו סברא בפוסקים: גם דברי
הדינים אינם נשמעים באזני הבעלידינים:

טו.

כשמגלה איזהו טעם מטעמי התורה, עלידי זה רוח הבירות נוחה הימנו:

טז.

קטני אמנה קשה להם להשיג חדושין דאורייתא:

חתון - חלק שני

א.

מי שקשה לו למצא זוגו יאמר בכונה שירת היים:

ב.

קדוש לבנה סגלה שימצא אדם את זוגו. וסימן לדבר: "לבנה" – בתולה נשאת ליום הרביעי:

ג.

עלידי חתון עם תלמידתכם באה טובות וברכות לאדם:

ד.

עלידי חתון עם תלמידתכם נצול מענש הבא עלידי שיעץ עצות רעות על חברו:

ה.

עלידי חתון עם תלמידתכם עלידי זה נתמנים דינים פשרים:

ו.

מי שקשה לו למצא זוגו, ירגיל את עצמו לקרות בקרבנות הנשיאים:

ז.

השדוד שדוברים אף-על-פי שאינו נגמר השדוד בעצמו, גם זה מן השמים,
והשדוד לחוד עושה רשם בו ובה:

ח.

הפסוי שמכסין פני הכלה קדם החפה יש לה פח ההולדה:

ט.

עלידי התפלה יכול לשנות זוגו הנכרז בשמים:

י.

מִי שְׁשׂוּמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִלְּלוֹן וְגַם לְדוֹר שְׁנֵי זִוְגוֹת בְּבֵית אֶחָד, עַל־יְדֵי זֶה
זֹכָה לְחַתְנוּתָא כְּהַנִּים וּבְנֵי־אָדָם חֲשׁוּבִים גְּדוֹלִים:

יא.

כְּשֶׁאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה אַחַר מִיתַת אִשָּׁה הָרֵאשׁוֹנָה, אִשְׁתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה
מִצְטַעֶרֶת בְּקֶבֶר:

ט

אות

שני

חלק

-

טבע

א.

בְּרִיאוֹת הַגּוֹף וְחַיֵּיו וְטַבְּעוֹ שֶׁל אָדָם, הַכֹּל הוֹלֵךְ לְפִי טַבַּע וְחַיֵּי וּבְרִיאוֹת
אָבִיו וְאִמּוֹ:

ב.

מִי שְׁשִׁעְרוֹתָיו מְרַבֵּין שְׁלֵא עַל־פִּי הַטַּבַּע, זֶה עָלוּל לְנִזְקִים הַרְבֵּה וּלְפִגְעִים

רעים מהסטרואידים: סגלתו שיקרא הפרשה שקורין ביום-כפור:

טלטול - חלק שני

א. עלידי הטלטול זוכין לשם טוב:

ב. עליפי רב היראים פרנסתם בא עלידי טלטולים:

ג. לפעמים הצדיק בא לטלטולים, כדי שיבוא לעולם הבא ויזכר כל המקומות שהיה בהם, ועלידי זה יבואו טובות לאלו המקומות:

ד. לאו בכל מקום אדם זוכה לסגל תורה ומעשים טובים. בשביל זה הקדוש-

ברוך־הוא מסבב סבובים, שִׁיִצֵא זֶה הָאָדָם מִמָּקוֹם הַזֶּה לְמָקוֹם אַחֵר:

ה.
לְפַעֲמִים נִתְחַיֵּב אָדָם אֵיזְהוּ גְלוּת וְנִתְחַלֵּף לוֹ עַל אֵיזְהוּ חוֹלָאֵת:

טהרה - חלק שני

א.
אִשָּׁה   קְשָׁרָה   מְטַהֶרֶת   הַבַּיִת   מְצַרְעֵת:

אות יוד

ישועה

א.

אֵין עוֹשִׁין גַּם אֶלֶּא לְמִי שֵׁישׁ לוֹ מְסִירַת־נַפֶּשׁ עַל קִדְשֵׁי־הַשֵּׁם:

ב.

הַשְּׂמַח בְּיִסּוּרִין, מְבִיא יְשׁוּעָה:

ג.

עַל־יְדֵי הַתְּבוּדָּוֹת בָּא יְשׁוּעָה:

ד.

עַל־יְדֵי נִסְיוֹן עוֹשִׁין לוֹ גַּם:

ה.

עַל־יְדֵי צְנִיעוּת שֶׁל אָדָם מְחַזְרִין לוֹ כָּל הַטּוֹבוֹת, שֶׁנִּטַּל אָדָם אַחַר בָּא יְשׁוּעָה:

ו.

עַל־יְדֵי צְנִיעוּת שֶׁל אָדָם מְחַזְרִין לוֹ כָּל הַטּוֹבוֹת, שֶׁנִּטַּל אָדָם אַחַר

בתפלותיו:

ז.
אין

עושין נס לנואף:

ח.

אל תסמוך על הנס, כל זמן שאפשר לך להנצל בממון או בדבר אחר:

ט.

קדם שעושה הקדוש-ברוך-הוא נס לאדם, האדם הזה נופל לרעה, והכל לפי גדל הנס:

י.

מי שאינו מזכיר שם עבודה זרה, הקדוש-ברוך-הוא עושה לו טובות:

יא.

מי שצריך לאיזה יצועה, ישמח את הצדיק:

יב.
עלידי

בטחון האדם נפלט מצרותיו:

יג.
עלידי

צדקה תזכה, שלא תצטרך לישועת אדם:

יד.

עלידי בטחון תזכה להבין, שישועתך מאת הקדוש ברוך הוא ולא מאדם:

טו.

גם עלידי אמת תזכה לזה:

טז.

כשאדם בא לאיזה נסיון, ידע כשיעמוד בזה הנסיון, שהקדוש ברוך הוא יעשה לו נס:

יז.
עלידי

בטחון יזכה לשמח בחסד השם ותברך:

יח.
עלידי

למוד בעמידה מפר עצת האמות:

יט.
עלידי

תענית האדם נצול ממיתה:

כ.
עלידי

בטחון יעשה לך חסד:

כא.
עלידי

ענה בא שועה:

כב.

מִי שְׁמַתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה, יִזְכֶּה לְשִׂמְחָה בְּיָשׁוּעֵתוֹ:

כג.

הַיֵּס בְּאֵלֵי הַיְיָ עֲלֵי־יָדָי אֶמֶת:

כד.

הַיֵּס בְּאֵלֵי הַיְיָ יִרְאֶה?

כה.

מִי שְׁמוֹדִיעַ דָּרָךְ ה' לְרַבִּים, עֲלֵי־יָדָי זֶה אֶפְלוּ כְּשֶׁהוּא בֵּין הַגּוֹיִים. הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ־הוּא מוֹשִׁיעַ לֹו:

כו.

מִי שְׁמַתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם, עֲלֵי־יָדָי זֶה מְקַבֵּל יְשׁוּעָה:

כז.

כְּשֵׁי־שָׂרָאֵל דּוֹבְרֵי אֱמֶת, עַל־יָדֵי זֶה נִשְׁפָּע לָהֶם הַחֶסֶד מִן הַשָּׁמַיִם:

כח.

עַל־יָדֵי הַנְּגוּנִים שְׁאַתָּה מְשׁוֹרֵר, אֲתָה מְעוֹרֵר אֶת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שְׁיִסְתַּכֵּל בְּאַמָּה הַזֹּאת, שְׁאַתָּה מְשׁוֹרֵר אֶת הַנְּגוּן שְׁלָה לָמָּה הִיא מְשַׁעֲבֶדֶת בָּדָד: [״וַיִּרְא ד' בְּצַר לָהֶם בְּשִׂמְעוֹ אֶת רִנָּתָם״. לְקוּטֵי מוֹהַר״ן סִימָן כ״ז]:

יראה

א.

מִי שְׁאִינּוֹ חָכָם בְּעֵינָי עֲצֹמוֹ, יָכוֹל לְבוֹא לִירְאָה:

ב.

מִי שְׁמִקְרָב אֶל הַזָּקוֹן וְסוֹבֵל כְּעָסוֹ, עַל־יָדֵי זֶה זוֹכָה לִירְאָה:

כְּשֶׁנִּזְדַּמְּן לְדַוֵּא אִיזָה גְּמִילוֹת־חֶסֶד, וְאֵינוֹ גּוֹמֵל, עַל־יָדֵי זֶה נוֹפֵל מִיִּרְאָתוֹ:

מִי שְׁמַמְעֵט בְּשִׂיחָה, וְיִזְכֶּה לִירְאָה:

מִי שְׁמַדְבֵּר וּמְסִית אֶת חֲבֵרוֹ לִירְאָת־שָׁמַיִם, כָּל הַדְּבוּרִים שְׁמוּצִיא מִפִּיו, בְּשַׁעַה שְׁמַדְבֵּר עִם חֲבֵרוֹ, נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ סֵפֶר [וְאִזּוֹ נִדְּבְרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר"]:

מִי שֵׁשׁ בּוֹ יִרְאָת־שָׁמַיִם דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין:

בְּכִיָּה עַל מִיתַת אָדָם כָּשֶׁר הִיא חֲשׂוּבָה כְּמוֹ יִרְאָת־שָׁמַיִם:

ח.

יְרָאת ד' תוֹסִיף לְאָדָם יוֹתֵר מִמָּה שְׁמָזְלוּ מְחַיֵּב וְהוּא הַדִּין לְהַפְדּוּ:

ט.

עַל־יְדֵי שְׁמוּשׁ צְדִיקִים יָבֹא לְיִרְאַת־שָׁמַיִם וְהוּא הַדִּין לְהַפְדּוּ:

י.

הַבּוֹשֵׁה מִבֵּיא לְיָדֵי יִרְאַת־חַטָּא:

יא.

זְכוֹת הַיִּרְאָה עַד אָלֶף דוֹר:

יב.

מִי שְׂאִינּוּ מְנִיחַ בֶּן אֹתוֹ תִּלְמִיד, זֶה נִקְרָא לֹא יִרְא־אֱלֹקִים:

יג.

הַפְּסוּי

שָׁל

הָרֹאשׁ

מִבֵּיא

לְיָדֵי

יִרְאֶה:

יד.

אָדָם

שֶׁהִמּוֹן

עִם

מִתְבָּרְכִין

בּוֹ,

בְּיָדוֹעַ

שֵׁשׁ

בּוֹ

יִרְאֵת־שָׂמִים:

טו.

מִי

שֵׁשׁ

בּוֹ

יִרְאֵת־שָׂמִים,

יָכוֹל

לְשַׁבֵּר

אֶת

לֵב

הַמִּתְנַגְּאִין:

טז.

וּמְשִׁיחַ

אֶת

הַשְּׂכִינָה

בְּעוֹלָם:

יז.

וּבֹא

לְיָדֵי

הַקְּנָעָה:

יח.

גם המסית לא יכול להסית אותו:

יט.

מי שדבוק תמיד ביראת השם ותברך, הקדוש ברוך הוא עושה לו נסים:

כ.

מי שמקשר תמיד ביראת השם, ואינה שכוח ממנו, מוחליו לו כל עוונותיו:

כא.

מי שיש בו יראת שמים, בודאי ישמע לקול הצדיקים:

כב.

גם גבוא למדת הבטחון:

כג.
עלידי

יראה הקדוש־ברוך־הוא נותן שלום:

כד.
מי

שאין בו יראה, אינו הולך בתזרת ד':

כה.
עלידי

יראה יבא לאמת:

כו.

מי שיש בו יראה אינו נופל מגדלתו והולך וגדול:

כז.

מי שיש לו חכמת אלקים בלבו, העם ייראו מלפניו [וייראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו]:

כח.

מי שיש בו יראָה, כְּשָׁבָא פְּחַד לְעוֹלָם הוּא לֹא יִפְחַד, אֲבָל גַּם יִשְׁמַח:

כט.

מי שיש בו יראָה, בְּוֹדָאֵי יִכְנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ לִפְנֵי הַצַּדִּיק:

ל.

עלִידֵי גְאֻהָ אֵין יִרְאָה?

לא.

לִירְאָה תִלְדָּ תִלְדָּ לְמִקְוָה:

לב.

עלִידֵי קִדְשָׁת הַשֵּׁם תִּבּוֹא לִירְאָה:

לג.

הַפְּשָׁעִים מְסִירִין אֶת הַיִּרְאָה מִנֶּגֶד עֵינָיו [וְנֶאֱמַר פֶּשַׁע לְרָשָׁע בְּקִרְבֵּי לִבֵּי אֵין

פחד אלקים לנגד עיניו"]:

לד.

מי שאינו נותן אל לבו יום המיתה, עלידי זה אין לו יראה:

לה.

כשאדם נופל מיראתו, בגדוע שדגין אותו למעלה:

לו.

עלידי מתנה שנותגין לצדיקים זוכין ליראה:

לז.

גם ש"י [שלש מאות ועשר] טבילות מסגלין ליראה ["יבילו שי למורא"]:

לח.

החשק שחושק האדם לעשות מצוה הוא סימן שיש לו יראה:

יראה - חלק שני

א. עלידי היראה והחסד נצול מאש וזוכה לפרנסה:

ב. מקום ההוראה היא מועלת ליראה:

ג. עלידי למוד "שלחן ערוך" באים ליראה:

ד. עלידי מפלגי וחרפי הדור מאירין את היראה, ועלידי היראה מתנוצץ זכות אבות, ועלידי התנוצצות האבות נתעורר תשובה בעולם:

ה.

יש פח בַּיַד הַיְחִיד לְפָרֵק עַל שְׁמַיִם, וְאִין בַּיַד הָרַבִּים לְפָרֵק עַל שְׁמַיִם:

ו.

הַקּוֹל הַיּוֹצֵא מִבְּרִדְעַת שְׂבָקֶדְשָׁה מְסַגֵּל לְיִרְאָה:

ז.

עַל־יְדֵי בְּלִבּוֹל הַדְּעַת נִתְקַלְקַל הַיִּרְאָה, גַּם עַל־יְדֵי בְּלִבּוֹל הַדְּעַת מְמַשְׁלֶתוּ נּוֹפֶלֶת:

ח.

הַרְבִּית מְפָסִיד הַיִּרְאָה:

ט.

אֵלוֹ הַמְקַרְבִּים לְיִרְאֵי־הַשָּׁם, גַּם הֵם זֹכִים לְיִרְאָה וּלְדְעַת:

יחוס - חלק שני

א. אין כח הקללה חל על מיחס:

ב. אפלו אשה צדקת כשהיא אינה מיחסת, עלידי זה מולדת בנים שאינם הגונים:

ג. קשה לפני הקדוש ברוך הוא להעביר ולבטל גדולי היחוס:

אות כף

כבוד

א.

כְּשֶׁרוֹצִין לְדַחֹת אִיזָה אָדָם מֵעֲבוּדַת אֱלֹקוֹת, נוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד כְּדֵי לְטוֹרְדוֹ:

ב.

מִי שְׂדוּבֵר עַל צַדִּיק לְסוֹף שְׁנַת־בְּזָה בְּעֵינֵי כָל:

ג.

מִי שְׂמַבְזָה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה שְׁשֻׁמוֹ אִינוֹ שְׂכוּחַ מִפִּי הַבְּרִיּוֹת, וּבְנֵי אָדָם יִקְרְאוּ אֶת בְּנֵיהֶם בְּשֵׁמוֹ:

ד.

תִּקְוֹן חֲצוֹת הוּא סְגֻלָּה לְכְבוֹד [”עוֹרָה כְּבוֹדִי” וְכוּ]. כִּי מִזֶּה הִפְסוּק לְמִדּוֹ רַ”ל שְׂדוּד הָיָה קָם בְּחֲצוֹת]:

ה.

מִי שֶׁהִקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא נִתְרוֹמֵם עַל יְדוֹ לְמַעַלָּה, הוּא נַעֲשֶׂה מִפְּרָסָם:

ו.

מי שפוגע בכבוד של צדיקים, עלידי זה נופל לחלשה:

ז.

חבוק הספר תורה מסגל לכבוד. ["תכבדך פי תחבקנה"]:

ח.

עלידי ענה בא כבוד ["ולפני כבוד ענה"]:

ט.

לפעמים יש לאדם כבוד וגדלה בשביל זכות של אחד מפני ביתו:

י.

מי שאומר לא חטאתי, הוא מבזה בעיני כל:

יא.

רב הבזיונות הפאים על האדם הם בשביל חטאות נעורים:

יב.

צמאון המפלג הוא סימן לירידת הכבוד:

יג.

מי שמציל ספרתורה משום דבר המאבד אותו זוכה לכבוד:

יד.

איש נכבד דבריו קימים:

טו.

כשאתה נותן כבוד לאדם, תתן כבוד גם למשמשו:

טז.

כשנחטטים המתים, בידוע שרצה הקדוש-ברוך-הוא להביא איזה בזיון

על החיים, ונתהפך מדבר:

יז. מי שעובר על צווי של הצדיק, הוא נופל מחשיבתו:

יח. עלידי רדיפת הכבוד בא לידי הרהורי עבודה זרה:

יט. אדם שהוא בחשיבות אין צריך לבזותו, אפעלפי שהוא רשע:

כ. צריך לתן כבוד למלכות, אפעלפי שהוא עובד עבודה זרה:

כא. עלידי כבוד שמכבדין את התורה, אדם נצול משונאיו:

כב.
כבוד

הנס לבוא בְּהַצִּיגָה:

כג.
מי

שְׁהוּא מְבֻזָּה, בְּגִדוּעַ שְׁהוּא אוֹהֵב כְּזָבִים:

כד.
הַבְּגָדִים

שֶׁל הָאָדָם מְכַבְּדִין אֶת הָאָדָם:

כה.
הַכְּבוֹד

תּוֹלָה בְּנֶפֶשׁ:

כו.
הַכְּבוֹד

תּוֹלָה בְּרִצּוֹן הַלֵּב:

כז.

כְּשֶׁאַתָּה נִרְדָּף, תִּזְכֶּה לְכָבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה:

כח.

עַל־יְדֵי בְּקוֹר־חוֹלִים הַכֹּל מִתְּכַבְּדִין בּוֹ:

כט.

מִתְּכַבֵּד בְּקִלּוֹן חֲבֵרוֹ, לֹא יִזְכֶּה לְסִפָּר, שִׁיקְרָא עַל שְׁמוֹ:

כבוד - חלק שני

א.

בְּנֵי אָדָם הַמְּכַבְּדִין זֶה אֶת זֶה בְּגִדוּעַ שְׁהֵם מְהַגְנִין, וְכוּ לְהַפְּדִ:

ב.

כָּל הַכְּבוֹד שֶׁל כָּל הַמַּלְכִּיּוֹת נִכְלָלִים בְּאַרְבַּע מַלְכִּיּוֹת, וְעַל־יְדֵי מַעֲשֵׂה מְנוּרָה

וְקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ וְקִטְרֹת וְשִׁמְיָרָה מִן מַאֲכָלִים טְמֵאִים, כָּל הָאֲרָבַע מְלֻכָּיוֹת
מִחֲזִירִים אֶת הַכְּבוֹד שֶׁבַתּוֹכֶם לְהֵשִׁים יִתְבָּרַךְ:

ג.

בְּזֶה שְׂיוֹצְאִין לְקִרְאָת אָדָם חָשׁוּב, נִתְעוֹרְרִין עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שְׁבָהֶם נִבְרָא
הָעוֹלָם: גַּם עַל־יְדֵי קִרְבַּת הָרְחוֹקִים גַּם־כֵּן:

ד.

צָרִיךְ לְכַבֵּד לָזֶה שֶׁהִשְׁעָה מְשֻׁחָקֵת לוֹ:

כעס

א.

מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִכַּעַס, שׁוֹנְאָיו אֵינָם שׁוֹלְטִים עָלָיו:

ב.
גם

ישפן בביתו, לא ידורו אחרים במקומו:

ג.
עלידי

הפעס נתבזה:

ד.
לא

תרתח ולא תחטא:

ה.

כל הכועס חכמתו ונבואתו מסתלקת, ואפלו פוסקין לו גדלה מן השמים,
מורידין אותו מגדתו:

ו.

הקדוש-ברוך-הוא אוהב למי שאינו כועס ולמי שאינו מעמיד על מדותיו:

הַרְתָּחוּן

חֲזִיו

אֵינָם

חֲזִים :

גַּם

כָּל

מִינֵי

גִּיהָנָם

שׁוֹלְטוֹת

בוֹ :

וְתַחְתּוֹנִיּוֹת

שׁוֹלְטוֹת

בוֹ :

שְׂכִינָה

אֵינָהּ

חֲשׁוּבָה

כְּנֻדוֹ :

וּמִשְׁכַּח

תִּלְמוּדוֹ :

יב.
ומוסיף

טפשות :

יג.
ובדוע

מזכיותיו :

מרבים

שעוונותיו

יד.
פעס

מאד :

מזיק

אכילה

אחר

טו.
פעס

הבית :

את

מחריב

אשה

של

טז.
עלידי

נקחש :

בשרו

פעס

יז. סגלה

לכעס שיאכל פת שחרית:

יח. אדם שאין מתלונן על הבריות, יהא יקר בעיני הבריות:

יט. עלידי

שקר בא כעס:

כ.

מי שהוא כעסו, יזר נדר וישלם תקף, עלידי זה יבטל ממנו הכעס: [לקויטי מוהר"ן הראשון סימן נ"ז]:

כא.

מי שמסתכל בפני שקרו בא לידי כעס:

כב.
עלידי

קנאה בא לכעס:

כג.
עלידי

כעס מנרה על עצמו דינים:

כד.
עלידי

כעס מוליד בנים שוטים. [כעס לאביו בן כסיל"]:

כה.
עלידי

כעס נתקצרו ימיו.

כו.
סגלה

לכעס – שתשפיל גאים:

כז.

כְּשֶׁלֹא יִהְיֶה לָךְ כֶּעֶס, עַל־יָדֵי זֶה תִּוְכַל בְּהִסְתַּכְּלוּתְךָ לְהִכְנִיעַ בְּעַל־גְּאוֹן:

כח.

מִי שֶׁהוּא כֶּעָסוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא אוֹהֵב כְּבוֹד, וְאִפְלוּ כָּל הַמַּצּוֹת שֶׁעוֹשֶׂה, אֵינּוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא בְּשִׁבִיל כְּבוֹד:

כט.

הַכּוֹעֵס עַל עֵינֵי מְכַבֵּד, כְּאֵלוֹ הַקְּנִיט אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

ל.

גַּם נִתְאַלֵּם:

לא.

וְנִעְשֶׂה מְצַרֵּעַ:

לב.

מִי שְׁמַשְׁבֵּר אֶת מִדַּת הַפֶּעַס, יִזְכָּה לְשֵׁם טוֹב:

לג.

לְפָעַמִּים בָּא פֶּעַס עַל־יְדֵי מְשֵׂא כְּבִידָה:

לד.

עַל־יְדֵי פֶּעַס בָּא עֲצָבוֹת:

לה.

פֶּעַס בָּא עַל־יְדֵי הַתְּבוּדָדוֹת שְׂאִינוֹ כְּרֵאוּי:

לו.

עַל־יְדֵי הַקְּפָדָה אֵין שְׁלוֹם:

לו.
עלידי

אכילה   נסִתֵּלֵק   הפֶּעַס :

לח.
תשמר

את   עֲצָמָךְ   מִפֶּעַס,   בְּיוֹם   שְׁנַעֲשֶׂה   לָךְ   יְשׁוּעָה :

לט.
עלידי

צְדָקָה   נִתְבַטֵּל   הפֶּעַס :

מ.
עלידי

הפֶּעַס   אִשָּׁה   מְקַשָּׁת   לִילָד :

מא.
הפֶּעַס

מִפְחִיד   אֶת   הָאָדָם :

כשׁוֹף

א.

בְּנִים הַנוֹלָדִים עַל־יְדֵי הַלְחָשִׁים שֶׁל שְׁמוֹת הַטְּמָאָה אוֹ עַל־יְדֵי כְּשׁוֹף, הֵם יְהִיוּ נֹאֲפִים:

ב.

וְכָל הָעוֹסֵק בְּשְׁמוֹת הַטְּמָאָה הוּא נֹזֵק בְּכָל דְּבָר:

ג.

אִין הַכְּשׁוֹף מְזִיק אֶלָּא לְבַעַל־גְּאוּהָ:

לימוד

א.

מי שעושה תענוג לאב ומשמח אותו, עלידי זה יהיה לו חשק ואהבה
ללמוד:

ב.

כשאתה רוצה להחיות איזה דבר באמירת תורתך, אל תדרש מענינים
רעים, אלא תדרש פסוקים וענינים של טוב:

ג.

כשאדם אומר חדושי אוריתא, עלידי זה משמח את השם ותברך:

ד.

כשהרשע אומר תורה תדע שהוא מכשיל אותם השומעים תורתו:

ה.

מי שְׁהוּא מְבִטֵל אֶת חֲבֵרוֹ מִהַלְמוּד בְּדוּעַ שְׁהוּא סָר מִדְרָךְ ה':

ו.

לְמוּד הַתּוֹרָה אֶפְלוּ מִתְנַמְנֵם הוּא טוֹב:

ז.

עַל־יְדֵי קִבְלַת הַיְסוּרִין בְּאַהֲבָה אֵינוֹ מְשַׁכַּח תְּלִמוּדוֹ:

ח.

כָּל מִי שֶׁלָּמַד אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהָיָה נִמְנָע אֶצְלוֹ לְעִמּוּד עַל אֲמִתּוֹת כְּוִנַּת הַלְמוּד בְּשִׁלְמוֹת, יִזְכֶּה לְהַבִּין עַל אֲמִתּוֹתָהּ בְּעוֹלָם הַבָּא:

ט.

עַל־יְדֵי קִימָה בְּפָנָי תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים זוֹכִין לְתוֹרָה:

י.

כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה, הֵן מְצוּוֹת שְׂבִין אָדָם לְחַבְרוֹ הֵן מְצוּוֹת שְׂבִין אָדָם לְקוֹנוֹ, הַיְדִיעָה הַזֹּאת בְּעֶצְמָהּ הִיא הַצְּלַחַת הַנְּפֶשׁ:

יא.

הַסֵּפֶר שֶׁנִּכְתַּב בְּדִיו שֶׁל שְׂמֹרֵזִית הוּא מְסַגֵּל לְלַמּוּד:

יב.

יְרָאָה מִתְלַמֵּידֵי חֻקִּים מְסַגֵּל לְלַמּוּד:

יג.

הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלִילָה שְׂכִינָה כְּנֶגְדּוֹ:

יד.

מֵה יַעֲשֶׂה אָדָם וְיִחַכֶּם - יִרְבֶּה בִּישִׁיבָה וְיִמְעַט בְּסִחוּרָה וְיִבְקֶשׁ רַחֲמִים, כִּי הָא בְּלֹא הָא בְּלֹא הָא לֹא סִגִּי:

טו.

הַדְּבֹר בְּקוֹל רָם מְבִיא הַרְגֵּשׁ וּתְנוּעָה לְכָל הָאֵיבָרִים:

טז.

הַלּוּמֵד בְּקוֹל רָם מְאַרְיָךְ יָמִים וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּגִדּוֹ:

יז.

מִי שֶׁאֵין בּוֹ גְּסוּת תִּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּגִדּוֹ:

יח.

גַּם מִי שֶׁמְלַמֵּד לְאַחֵרִים:

יט.

הַשׁוֹמֵעַ מִפִּי הָרֵב, מְסַתֵּיעַ מִלְתָּא טָפִי:

כ. גְדוּל

תְּלִמוּד   תּוֹרָה   מִהֶקְרִיבֵת   תְּמִידִין :

כא.

הָאוֹמֵר : שְׁמוּעָה זֹה נֶאֱמַר וְזֹה אֵינָה נֶאֱמַר מֵאַבְד הוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה :

כב. מִיגִמֵר

בְּעִתִּיקָא   קִשָּׁה   מִחֲדַתָּא :

כג.

הַשּׁוֹכֵחַ דְּבַר אֶחָד מִתְּלִמוּדוֹ גּוֹרֵם גְּלוּת לְבָנָיו וּמוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ :

כד.

תְּלִמֵי־חֶכֶם   שְׂאִין   תּוֹכוֹ   כְּבָרוֹ   נִקְרָא   תּוֹעֵבָה :

כה.

תְּלַמִּיד־חֶכֶם – בְּנֵי עִירוֹ מְצִיּוֹן לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ :

כו.

בְּשִׁבִיל בְּטוֹל תּוֹרָה נַעֲשֶׂה כְּבִיכּוֹל מִדָּ:

כז.

גְּדוֹל תְּלַמוּד תּוֹרָה מֵהַצְּלַת נַפְשׁוֹת וּמִבְּנֵן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וּמִכְּבוֹד אָב וָאִם :

כח.

עַל־יְדֵי קְדֻשָּׁה זֹכָה לְבִינָה :

כט.

שְׁלֵשָׁה הַקְּדוּשֵׁי־בְרוּךְ־הוּא בּוֹכָה עָלֶיהֶן בְּכָל יוֹם, וְאַחַד מֵהֶן, עַל מִי שֶׁאַפְשָׁר לוֹ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וְאֵינוֹ עוֹסֵק :

ל.
עלידי

בִּינָה   זֹכָה   לְתִשׁוּבָה :

לא.
אָסוּר

לְלַמֵּד   אֶת   הַרְשָׁע   דְּבַר   פְּלֵא :

לב.
גְּדוּל

יְכוּל   לְלַמֵּד   מִרְשָׁע,   אֲבָל   קָטוּן   לֹא :

לג.
הַרְגֵּל

הַלְמוּד   הוּא   עוֹלָה   לְמַעַלָּה   עַל   קִיּוּם   כָּל   הַמְצוּוֹת :

לד.
מִי

שָׂאִין   לוֹ   אִשָּׁה   שְׂרוּי   בְּלֹא   טוֹבָה :

לה.

אֵינוֹ דוֹמָה הַלּוֹמֵד מִפִּי עֲצָמוֹ לַלּוֹמֵד מִפִּי הָרֵב:

לו.

לֹא נִיחָא לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא שְׁיִהְיוּ דְנִים אֶת יִשְׂרָאֵל לְכַף חוֹב:

לוז.

מִי שְׂאוּהֵב תִּיחַ הַתּוֹרָה מְחַזְּקָתָהּ עָלָיו וְעַל זֵרְעוֹ:

לח.

יְלַמֵּד אָדָם אֶפְלוֹ בְּלֹא הֶבְנָה:

לט.

תּוֹעֵקֵת גְּדוֹל לְרֵאוֹת פֶּה הָרֵב בְּשַׁעַת הַלְמוּד:

מ.

תועלת גדול ללמוד אצל נהרות:

מא.

העוסק בתורה בליקה כאלו עוסק בעבודה:

מב.

העוסק בהלכות עבודה, כאלו נבנה בית המקדש בימיו:

מג.

הלומד תורה לתלמיד שאינו הגון, נופל לגיהנם והוי כזורק אבן למרקוליס:

מד.

התורה בעצמה נתנה לכל ישראל, אבל הפלפול לא נתן אלא למשה בלבד, והוא בטובת עין נתן לכל ישראל:

מה.

כְּשֶׁעוֹשֶׂה אָדָם אֶת עֲצָמוֹ הַפֶּקֶר לְלַמֵּד תּוֹרָתוֹ לְכָל, הַתּוֹרָה נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה. [וְיִמְדָּבֵר מִתְּנָה" כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַז"ל נְדָרִים נ"ה. עַיִן פְּרוּשׁ רַש"י שָׁם]:

מו.

אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא לְמִי שֶׁמְעַמֵּיד אֶת עֲצָמוֹ עָרוֹם עָלֶיהָ, וּבְמִי שֶׁמְשִׁים אֶת עֲצָמוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. [סוּפָה כ"א ע"ב]:

מז.

הַלְמוּד קוֹדֵם לְיִרְאַת חֲטָא, וְיִרְאַת חֲטָא קוֹדֵם לְעִיוֹן:

מח.

עַל־יְדֵי פֶת שְׁחֵרִית תִּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ וְזוֹכֶה לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד:

מט.

תּוֹרָה צְרִיכָה דְיֻקָּא לְהִיּוֹת בְּדַבּוּר, כִּי הַלְמוּד שֶׁהוּא בְּמַחְשָׁבָה לְבַד נִשְׁתַּכַּח, וְאֵין בָּא לְיָדֵי מַעֲשֶׂה:

נ.

הלומד ואינו חוזר, דומה לזרע ואינו קוצר:

נא.

החוזר תלמודו התורה מבקשת מאת השם יתברך שיגלה לו טעמי התורה וסתריה:

נב.

מי שאין לו עת קבוע ללמוד, הוא בא להרהורי זנות:

נג.

מי שאין חוזר תלמודו, קשה לו לגדל בנים:

נד.

הלומד תורה לשמה, משים שלום בפמליא של מעלה ושל מטה, ומגין על כל העולם כולו, וכאלו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה ומקרב את הגאולה:

נה.

המלמד בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו, וכאלו עשאה
לדברי תורה, וכאלו עשאו לעצמו:

נו.

המשחיר פניו בעולם הזה, הקדוש־ברוך־הוא מביק פניו לעולם הבא:

נז.

המרעיב עצמו על דברי תורה, הקדוש־ברוך־הוא משביעו לעולם הבא:

נח.

הקורא בספרי מיניו, נקרא אפיקורס:

נט.

הקורא פסוק בזמנו, מביא טובה לעולם:

ס.

כְּשֵׁיט שְׁנֵי פְּסוּקִים, מֵאֶחָד אֶתְּה יָכוֹל לְדַרֵּשׁ זְכוּת וְטוֹב וּמֵאֶחָד אֶתְּה יָכוֹל לְדַרֵּשׁ לְהַפְדָּ, תְּדַרֵּשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּא לְזְכוּת וּלְטוֹב:

ס.א.

מִי שֶׁאֵין לוֹ הַבְּנָה בְּלִמּוּדוֹ, יִשְׁבֵּת אֶצֶל צַדִּיק, גַּם עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְלַמֵּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה. אוֹ יִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת אֵיזָה תַעֲנוּג לְצַדִּיק אוֹ יִלְמַד בְּשִׁמְחָה אוֹ יִקְבֹּל אֶת הַשְּׁבֵת בְּשִׁמְחָה אוֹ יִקְבֹּל הַצַּדִּיק בְּשִׁמְחָה:

ס.ב.

עַל־יְדֵי לְמוּד בְּעֵינֵן יוֹכֵל לְהַתְפַּלֵּל:

ס.ג.

מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְלַמֵּד מִחֻמַּת מְנִיעוֹת, יִפְרֹשׁ מִמִּשְׁקָה הַמְּשַׁכֵּר:

ס.ד.

עַל־יְדֵי בְּטוֹל תּוֹרָה יָבוֹא לְבְטוֹל תְּפִלָּה וְהוּא הַדִּין לְהַפְדָּ:

סה.

מִי שֶׁאֵין יָכוֹל לִלְמַד כִּי אֵין לוֹ פְּנָאֵי וְלוֹמֵד בְּשֶׁבֶת וְרֵאשִׁיחֻדָּשׁ, בְּזָה הוּא
מַעְצִיר מְעַצֵּר אֶת רוּחַ הַטְּמֵאָה:

סו.

כְּשֶׁאֵין מִבֵּין אֶת לְמוּדוֹ, בְּדוּעַ שְׂדֵינִים שׁוֹרִין עָלָיו:

סז.

בְּנֶקֶל לְהִבִּין אֵיזָהוּ עֲנֵן כְּשֶׁהוּא בְּמִקּוֹם גְּבוּהָ, דְּהִינּוּ בְּהַר אֹ מְקוֹם אַחַר:

סת.

הַתְּעוֹרְרוֹת בְּבִקֵּר לְלַמֵּד מְסַגֵּל לְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה:

סט.

עֲלִידֵי לְמוּד תִּינּוּקוֹת בֵּית־רַבֵּן נִתְרַבָּה שְׁלוֹם. [וְכָל בְּנֵיךָ לְמוּדֵי ה' וְרַב
שְׁלוֹם]:

ע.
צָרִיךְ

לְהִתְפַּלֵּל, שְׂיִזְכָּה לְתַלְמִידִים הַגּוֹנִים :

ע.א.
עַל־יְדֵי

דְּרוּשֵׁי הַתּוֹרָה לְטוֹבָה יָכוֹל לְהָבִיא יְשׁוּעָה :

ע.ב.
עַל־יְדֵי

רַחֲב־לֵב יָכוֹל לְהָבִין דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר :

ע.ג.

מִי שֶׁאֵין לוֹ חֲשָׁקוֹת לְלַמֵּד, אֵל יִדְבֹר עַל שׁוֹם אָדָם שׁוֹם דְּבָר רָע :

ע.ד.
אֵל

תַּלְמוּד אֶלָּא אֶצֶל יִרְאֵי־שָׁמַיִם :

עה.

עלידי התורה תזכה לשלום. [ישלום רב לאהבי תורתך]:

עו.

כשתאמר תורה לפי מדרגתך ולא למעלה ממדרגתך, עלידי זה הקדוש-
ברוך הוא יקיים צוונך:

עז.

עלידי הכפירות אין לאדם חשקות ללמוד:

עת.

עלידי צדקה לשמה תזכה לתורה לשמה:

עט.

עלידי קימת חצות זכה להבין את התורה ולדרש אותה:

פ.

מי שפסק מדברי תורה לדברים בטלים, תקונו שיקום חצות:

פא.

מי ששונא את השקר כמו תועבה, יהיה לו חשק ללמד. [שקר שנאתי ואתעבה תורתך]

פב.

הספר שאדם רשע למד ממנו, אל תלמד ממנו, כי האותיות הם גרשיעו אותך:

פג.

כשאתה שומע תורה או מוסר מאחד ולא נתכבד בלבך, גדוע שהוא אגיל:

פד.

התורה שיש לה הוצאות עליו, על ידי זה לא יהיה שכוח ממך:

פ.ה.

מי שרודף אחר תאוות לבו, עלידי זה תמצא אותו בכל פסוק מפסוקי התורה לגנאי:

פ.ו.

מי שפורש את עצמו מן התורה נתחבר לשטן:

פ.ז.

שני תלמידי חכמים המכבדו זה לזה בהלכה לשמה ובענוה, הקדוש ברוך הוא מצליח להם, ועולים לגדה, וזוכין לתורה שנתנה בימיו, וזוכין לדברים שנתנו בימינה של תורה:

פ.ח.

תלמיד חכם נוקם ונוטר כנחש, הדבק בו, שסופך להנות מתלמודו:

פ.ט.

אסור ללמד מן הממשיך לעבודה זרה, והלומד ממנו חזב מיתה:

צ.י.

תורה בלא מצוות הוא כמו הדס, שיש בו ריח ואין בו טעם:

צ.א.

במי אתה מוצא סדרי תורה, במי שמשכים ומעריב עליהם בבית המדרש ומשחיר את פניו עליהם כעורב ומשים עצמו אכזרי על פניו כעורב: [ערובין כב]:

צ.ב.

אין מן הכל זוכה אדם ללמד, בשביל זה הולכים למרחקים ללמוד:

לימוד - חלק שני

א.

יש יסורים הפאים על האדם ונקבע להם זמן לפי חיוב סדור הכוכבים, המחיבים כל אלו היסורים, אבל עלידי הרצון והתאנה שנתעורר אצל התלמידים בשעה שהגיע עתם הקבוע להם לילך אצל הרב ללמד, עלידי זה נתבטלים היסורים קודם הזמן הקצוב להם:

ב.

הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַשֶּׁבֶת הֵם נוֹתְנִים חַיִּים גְּשָׁמִיִּים גַּם-כֵּן :

ג.

עַל־יְדֵי לַמּוֹד "שֶׁלְחַן עָרוּד" בָּאִים לִירְאָה :

ד.

מִי שֶׁלְמוּדוֹ בַּתּוֹרָה בְּמַחִין זָכִים, שֶׁאֶכֶּלְתוּ כָּל־כֶּדָּ בְקִדְשָׁהּ שֶׁנִּזְוֶן מִמֶּזֶן שֶׁהַמְּלָאכִים נִזְוֶנִין מִמֶּנּוּ, עַל־יְדֵי זֶה שׁוֹנְאָיו נִדְוֶנִין בְּחֶנֶק. וְסִימָן לַדָּבָר : "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיּוֹת הַבֶּקָר" ; "וַיִּבְבְּקֶר הִיְתָה שֶׁכָּבַת הַטֶּל" ; "וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֶּקָר" :

ה.

עַל־יְדֵי מַפְלְגֵי וְחֲרִיפֵי הַדּוֹר מְאִירִין אֶת הִירְאָה, וְעַל־יְדֵי הִירְאָה מְתַנּוֹצֵץ זְכוּת אָבוֹת, וְעַל־יְדֵי הַתְּנוּצָצוֹת הָאָבוֹת נִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בְּעוֹלָם :

ו.

לַמּוֹד הַפּוֹסְקִים מְבַטְלִין הִרְהוּרֵי עֲבוּדָה זָרָה :

ז.

כְּשֶׁהוֹלֵךְ מֵרֵב לְרֵב, אִזְ צָרִיךְ לְחַזֵּק אֲמוּנָתוֹ בְּאַחַדוֹת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַלְמוּד מִהֲרֵבָה מְלַמֵּד מִזֵּיק לְאֲמוּנַת הַיְחוּד. וְכֵן הָרֵב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲמוּנַת הַיְחוּד, הוּא יָכוֹל לְהֵאִיר לְכָל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד כְּפִי כָחוֹ, וְכָל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא מֵהַ שְׂצָרִיךְ לוֹ וְלֹא יוֹתֵר:

ח.

הָרֵב הַמְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידוֹ בְּזֶה הַדְרָךְ, הֵינּוּ שְׂלֵא יִשְׁמִיעַ אוֹתָם אֶלָּא לְכָל אֶחָד יִשְׁמִיעַ מֵהַ שְׂצָרִיךְ לוֹ, לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, עַל־יְדֵי זֶה זֹכֶה שְׁמֹגְלִין פְּנִים הַנָּאִים וְהַמְשַׁבְּחִים שְׁבַתוֹרָה:

ט.

כְּשֶׁהַתַּלְמִיד שׁוֹמֵעַ תּוֹרָה מִהָרֵב וְנִתְבַּטַּל רְצוֹנוֹ כְּנֶגֶד רְצוֹן הָרֵב, בְּזֶה יָדַע שֶׁשָּׁמַע, כִּי כְּשֶׁלֹּא נִתְבַּטַּל רְצוֹנוֹ אֶף־עַל־פִּי שְׁשׁוֹמֵעַ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ: גַּם כְּשֶׁנִּתְבַּטַּל הִרְגָּשׁוֹתָיו בְּשַׁעַת הַשְּׁמִיעָה, יָדַע גַּם־כֵּן שֶׁשׁוֹמֵעַ:

י.

בְּשַׁעַת שֶׁהַתַּלְמִיד בָּא לְשָׁמַע תּוֹרָה מִפִּי הָרֵב, אִזְי גַּם הָרַע שֶׁל הַתַּלְמִיד, הֵינּוּ הַקְּלָפוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ עַל־יְדֵי הָרַע שֶׁלוֹ, בָּאִים גַּם־כֵּן לְשָׁמַע וְלִיִּנֵק, אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁכָּל תַּלְמִיד אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא הַשִּׁיךְ לְנִשְׁמָתוֹ כְּפִי, עַל־יְדֵי זֶה בּוֹרְחִים הַקְּלָפוֹת וְאֵינָם יְכוֹלִים לְשָׁמַע. אֲבָל יֵשׁ קְלָפָה דְקָה שֶׁהִיא קְרוּבָה לְקַדְשָׁהּ, וְהִיא אֵינָה בּוֹרַחַת אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹרָה יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל, אִזְי הִיא גַם־כֵּן בּוֹרַחַת. וְסִימָן לְדַבֵּר: "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֶת חוֹתָנוֹ", לְמַאן דְּאָמַר יִתְרוֹ קָדָם

מתורתורה בא וְהַלֵּךְ לוֹ :

יא. הַמוֹצֵיא דְבְרֵי תוֹרָה בְּפִי נְצוּל מִדִּין סְקִילָה :

יב. לֹא בְּכָל מְקוֹם אָדָם זֹכָה לְסֵגֶל תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בְּשִׁבְלֵי זֶה הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב סְבוּבִים, שְׂיֵצֵא זֶה הָאָדָם מִמְּקוֹם הַזֶּה לְמְקוֹם אַחֵר :

יג. כְּשֶׁאָדָם לֹמֵד עַד שֶׁנִּתְיַגַּע, בְּזֶה מִמְּתִיק דִּינָיו וּמַעוֹרֵר רַחֲמִים, גַּם עַל-יְדֵי זֶה מַעוֹרֵר רַחֲמִים אֶצֶל אָבִיו בְּקִבְרָה :

יד. עַל-יְדֵי תוֹרָה בָּא לְאֲמוּנָה, וְעַל-יְדֵי אֲמוּנָה בָּא לְקְדוּשַׁת-הַשֵּׁם :

טו. זָכִי הָרְאוֹת יְכוּלִין לְהַפִּיר אֶת הָאָדָם, מִי רְבוּ שְׁלֵמְדוֹ תוֹרָה. וְדוֹקָא

כְּשֶׁמְכִירִין אֶת תְּאֵר פְּנֵי הָרֵב, כִּי עַל־יַדֵּי הַהֲלָכוֹת שְׁלַמְד מְרַבּוּ, נַעֲשֶׂה פְּנֵי
הַתְּלַמִּיד כְּתֵאֵר פְּנֵי הָרֵב, כִּי הַהֲלָכָה הִיא חֻקְמֵתוֹ הַמֵּאִיר תְּאֵר פְּנֵיו חֻקְמֵת
אָדָם תְּאִיר פְּנָיו, וְכִשְׁמֻקְבֵּל הַהֲלָכָה מִקְבֵּל חֵלֶק מִתְּאֵר פְּנָיו, וְלִפִּי רַבּוּי
הַהֲלָכוֹת נִתְרַבָּה חֲלָקֵי תְּאֵר פְּנָיו:

טז.

עַל־יַדֵּי קִדְשֵׁת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַהֲתַנְשְׂאוֹת שֶׁל רֵאשֵׁי הַדּוֹר בְּתַקְוָה וְעַל־יַדֵּי
זֶה נֶחֱשָׁב בְּעֵינֵי כָּל הַמְצָנָה שֶׁל הַכְּנֻסֵת־אוֹרְחִים, וְעַל־יַדֵּי זֶה הַלּוֹמְדִים
זוֹכִים שְׁהֲלָכָה כְּמוֹתָם:

יז.

מִי שֶׁמְחַמֵּיר לְאַחֲרִים וּמְקִיל לְעַצְמוֹ וְאוֹמֵר עַל מַה שֶׁלֹּא שָׁמַע שֶׁשָּׁמַע, עַל־
יַדֵּי זֶה אֵינוֹ זוֹכֵה לְרֵאוֹת בְּיַפִּי הַמְּלֻךְ, כִּי הַקְּלָפָה שֶׁל אָדָם שֶׁהִיא יִרְאָה
רָעָה, מְחַשֵּׂיךְ מְאֹר עֵינָיו מְלַהֲסֵתְכֵל בְּיַפִּי פְּנֵי הַמְּלֻךְ:

הרע

לשון

א.

הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אוֹמֵר לְשׁוֹן הָרַע: אֲנִי עָלִיו
מִלְמַעְלָה וְאַתָּה עָלִיו מִלְמַטָּה. וְתִקְנֵתוּ – יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וַיִּשְׁפִּיל דְּעֵתוֹ גַּם
עַל־יַדֵּי זֶה לֹא יָבֹא לִידֵי לְשׁוֹן הָרַע. [עֲרַכְיוֹן ט"ז]:

ב.

עלידי לשון הרע מגדיל עוונותיו כנגד שלש עברות [שם]:

ג.

מלתא דמתאמרה באפי מרא או באפי תלתא, לית ביה משום לשנא
בישא:

ד.

האי לשנא בישא, אף-על-גב דלקבולי לא מיבעי, למיחש מיבעי:

ה.

מי שדובר רע על ישראל, לסוף שיחלה על פיו:

ו.

כשאין אהבה בין ישראל נעשים הולכי רכיל, ועלידי הולכי רכיל נעשים
לצים:

בְּנִי־אָדָם שְׂאוּהֶבִים זֶה אֶת זֶה, מִתָּר לֹמֵר זֶה לָזֶה מֵאִיזָה דָּבָר שֶׁשָּׁמַע מֵאִיזָה אָדָם, גַּם חִבְרוּ מִתָּר לְקַבֵּל דְּבָרָיו וְאִין בּוֹ מְשׁוּם לְשָׂנֵא בִישָׂא:

עַל־יָדֵי לְשׁוֹן הָרַע אִין לְאָדָם חֲשֵׁק לְלַמֵּד: גַּם מְבַזֶּה אֶת הַצַּדִּיק:

מְלָשׁוֹן   הָרַע   נְצוּל   עַל־יָדֵי   אָמַת:

כְּשִׁשׁוּמֵר אֶת עֲצָמוֹ מְלָשׁוֹן הָרַע, עַל־יָדֵי זֶה לֹא יִחְרַשׁ רָעָה עַל חִבְרוֹ:

מִי שֶׁאִין מְקַבֵּל לְשׁוֹן הָרַע עַל צַדִּיק, עַל־יָדֵי זֶה יִזְכֶּה לְהַמָּנוֹת עִם הַצַּדִּיקִים:

יב. גִּסּוּת

מְבִיא אֶת הָאָדָם לְדַבֵּר בְּגִנּוּת בְּנִי-אָדָם:

יג.

לְשׁוֹן הָרַע אֵין אוֹמְרוֹ, עַד שֶׁכּוֹפֵר בְּעֶקֶר וְחוֹטֵא בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ:

יד. מִתֵּר

לוֹמֵר לְשׁוֹן הָרַע עַל בְּעַל הַמַּחְלוּקָת:

טו.

מוֹצִיא שֵׁם רָע עַל חֵבְרוֹ, אֵין לוֹ מְחִילָה עוֹלָמִית:

טז. עֲלִידִי

לְשׁוֹן הָרַע אֵין מְקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׂכִינָה:

י.ז.

המספר בלשון הרע והמקבולו, ראוי להשליכו לכלבים:

י.ח.

תקון לשון הרע אמירת הקטרת:

י.ט.

עלידי לשון הרע נגעים באים עליו ומגדיל עוונות עד לשמים וראוי לסקלו באבן. [שם בערכין]:

לשון הרע - חלק שני

א.

עלידי לשון הרע נתפס בתפיסה:

ליצנות

א.

עלידי ליצנות יהיה לו נושים הרבה והם ימשלו בו. גם נכשל בנאוף, גם אשתו מושלת בו:

ב.

עלידי ליצנות הולך ונופל. גם בא למדת שקר, ונע ונד ממקום למקום:

ג.

עלידי חנפה בא ליצנות:

ד.

עלידי ליצנות באו יסורים:

ה.

עלידי ליצנות אין לו חכמה. ["בקש לך חכמה ואין". משלי י"ד]:

ו.

הליצנות היא מתעבת את האדם על הקדוש־ברוך־הוא ועל הבריות:

ז.

עלידי ליצנות בא שרפה:

ח.

הלועג על דברי חכמים, נדון בצואה רותמת:

ט.

כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דעבודה זרה:

ק
קָשָׁה

לִיצָנוּת, שְׁתַּחֲלֶתוּ יְסוּרִין וְסוּפוּ פְלִיָּה:

י
יָא

הַמִּתְלוֹצֵץ מְזוֹנוֹתָיו מִתְמַעֲטִין וְנוֹפֵל בְּגִיהָנָם וּמְבִיא פְלִיָּה לְעוֹלָם:

מ
מָס

א
אוֹת

מ
מְרִיבָה

א
אֵין

תְּקוּמָה בְּמִלְחָמָה עַל־יְדֵי הַעֲבָרָת הַשְּׁבוּעָה:

ב
בְּ

מִי שֶׁרוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְבִיא עָלָיו רָעָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח אֶת חֲבֵרוֹ מִלְּרֵדוֹף אוֹתוֹ:

על־ידי קריאת הלל יושיע לך הקדוש־ברוך־הוא מאויב־יך. [יִמְהַלֵּל אֶקְרָא
 ה' וּמִן אֵיבֵי אֲנִשְׁעִי. תַּהֲלִים י"ח]:

על־ידי קְבוֹד הַתּוֹרָה אָדָם נְצוּל מְשׁוֹנְאִיו:

קָדָם הַמְּלַחֵמָה צָרִיךְ תַּפְּלָה לְה' ?תִּבְרָךְ:

בְּכָל פֶּעַם שֶׁאָדָם נוֹפֵל מֵאַמוֹנָתוֹ, הוּא מְמַשִּׁיךְ עָלָיו מִתְנַגֵּד גָּדוֹל וְעָשִׂיר:

כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל עַל שׁוֹנְאָיו, ?תַּפְּלָל בְּבִקְרָ:

ח.

הַסִּתְּפוּלוֹת בְּכֹל פֶּעַם עַל הַשָּׁמַיִם זֶהוּ מְבֹטֵל שְׁנֵאת הָאוֹיְבִים:

ט.

כְּשֹׁכַח אֶת הָעֲנִיִּים אֵין מְנַחֵם:

י.

עֲנִי שֶׁהִרְשַׁע רוֹדֵף אוֹתוֹ, תִּדַּע שֶׁהוּא בְּעַל-גְּאוּהָ:

יא.

מִי שֶׁהוּא נֶצְחָן, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹכֵחַ אוֹתוֹ וּמִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ:

יב.

כְּשֶׁאָדָם מֵצֵר, אוֹיְבֵיו נִתְרוֹמְמִים:

יג.

מי שהוא נצחון, בא לידי שכחה:

יד.

מריבה בא לאדם כשבא לאדם איזהו מצוה והוא משלחה ואינו מקימה:

טו.

מי שעושה מריבה עם הצדיקים, בידוע שמחשבותיו רעים:

טז.

לפעמים המקום גורם מריבה לאדם:

יז.

מי שיש לו שונאים יכניע את עצמו, על ידי זה יצילהו הקדוש ברוך הוא משונאיו:

י.ח.

כְּשֵׁיט לְאָדָם שׁוֹנְאִים, וְהוּא מְחַפֵּשׁ בְּכָל מִינֵי חַפּוּשׁ לְמַצֵּא לָהֶם אֲהָבָה, עַל־
יְדֵי זֶה קָאָפֶס ?הִיוּ זֶה וְכֵאֲיִן:

י.ט.

כְּשֵׁיט לְאָדָם אוֹיְבִים, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁב אֵיךְ לְנָקֵם בָּהֶם אֶלָּא, הוּא דָּבּוּק
בְּשִׂמְחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַל־יְדֵי זֶה הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ פֶּחַ לְנָקֵם
מֵהֶם:

כ.

הַנוֹאֲפִים לְרַב הֵם בְּעֵלֵי מְרִיבָה לְצַדִּיקִים:

כ.א.

כְּשֵׁיט הַכְּנָעָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵין מוֹרָא בְּמַלְחָמָה. כְּאֵלוֹ הוּא יוֹשֵׁב בְּמַצוֹר:

כ.ב.

מִי שְׁהוּא נֶצְחוֹן, בָּא עָלָיו חוֹלָאִים לְאֵין מְרַפָּא:

כג.

שְׁנַיִם שְׁמֵרִיבִים וְהוֹלְכִים לְדוֹן לְפָנַי הַשֶּׁר שֶׁל עֶבְרִיִּים, עַל־יְדֵי זֶה הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא מְבִיא עֲלֵיהֶם מַכָּה שְׂאִין לָהּ רְפוּאָה:

כד.

לְפַעֲמִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא מְחַזֵּק לֵב הַרְשָׁעִים כְּנֶגֶד הַצַּדִּיקִים בְּמִרְיָהּ,
כְּדֵי שִׂיחָהּ לָהֶם מִפְּלֶה:

כה.

מִי שֶׁנֹּתֵן כְּבוֹד לְזָקֵן הוּא נֶצוּל מִמַּלְחָמָה:

כו.

מִי שֶׁמַּגִּיד רִיבוֹ לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא, רוּאָה נִקְמָתוֹ בְּשׁוֹנְאָיו:

כז.

עַל־יְדֵי הַמַּחְלָקֶת בָּא דְלוֹת:

כח.

מי שחולק עם שכניו, לסוף שיהיה לעג לאויביו:

כט.

מי ששומע חרפתו ושותק נקרא חסיד, והקדוש ברוך הוא שומר את נפשו. [”שמרה נפשי כי חסיד אני” ואמרו רז”ל שאני שומע חרפתי ושותק]:

ל.

התפלה בהתלהבות עד שהתלהבות בא לו בפנים, עלידי זה נופלים ונתלהטים שונאיו:

לא.

מי שהוא טוב וישר מנעוריו, עלידי זה פשיש לו איזה מחלקת, יתנדבו לבם הרבה בני אדם ויתחברו אליו לעזור לו. [”עמך נדבת ביום חילך בהדרי קדש מרחם משחר” תהלים ק”ו]:

לב.

מי שמשית ומונע את חברו מדרך הטוב, אינו יכול לקום נגד אויביו בשעת מריבה ומלחמה:

לג.

על־ידי ודוי יתבטל מעליך מחשבות שונאיך :

לד.

הבעל־מחלקת בְּדוּעַ שְׁהוּא אוֹהֵב פֶּשַׁע. [״אֵהָב פֶּשַׁע אֵהָב מִצָּה״ מְשָׁלִי י״ז]:

לה.

מִי שֶׁהוּא עָצוּר בְּמַלְיוֹן, לֹא יוֹכֵל אוֹתוֹ שׁוֹם אָדָם. [״עָצַר בְּמַלְיוֹן מִי יוֹכֵל״ אִיּוֹב ד׳]:

לו.

כְּשֶׁמִּתְנַגְּדִים חוֹלְקִים עַל חֲסִידִים וְרוֹצִים לְבַטֵּל אוֹתָם מִמְּלֶאכֶת־שְׁמַיִם, עַל־ידי זֶה נוֹפְלִים וְנִבְזִים בְּעֵינֵי עַצְמוֹן:

לז.

לְנֶצְחוֹן תֹּאמַר קִפְיֵטל ״עַל הַשְּׂמִינִית״:

ל.ח.

מי שֶׁמְבַקֵּר אֶת הַחֹלָה, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ מוֹסֵר אוֹתוֹ בְּיַד שׁוֹנְאָיו.
[״אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל״ וכו׳]:

ל.ט.

מי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים יֹאמֵר כָּל הַיּוֹם תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת וְאֵל יִפְסִיק פִּיּוֹ מִתְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת, עַל-יְדֵי זֶה יוֹשִׁיעַ לוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאוֹיְבָיו יִבוֹשׁוּ:
[מִזְמוֹר ע״א רוֹב הַמִּזְמוֹר מְדַבֵּר מִזֶּה. ״אֱלֹקֵי פְלִטְנִי מִיַּד רָשָׁע״ וכו׳.
״יִמְלֵא פִי תְהִלָּתְךָ כָּל הַיּוֹם״ וכו׳ ״פִי יִסְפֹּר צְדָקָתְךָ כָּל הַיּוֹם תְּשׁוּעָתְךָ״
וְכו׳ וּבִסוּף ״גַּם לְשׁוֹנֵי כָּל הַיּוֹם תְּהַגֵּה צְדָקָתְךָ כִּי בָשׂוּ כִי חָפְרוּ מִבְּקִשֵׁי
רַעְתֵּי״]:

מ.

מי שֶׁהוּא נְרַדָּף, יִזְכֶּה לְבָנִים וּבָנֵי בָנִים:

מ.א.

מי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים, יִבְקֹשׁ רַבִּים, שֶׁיִּבְקְשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים, וְיִהְיֶה לוֹ שְׁלוֹם מִן הַשׁוֹנְאִים:

מב.

כְּשֵׁיט לָךְ שׁוֹנְאִים לְמַטָּה, בְּדוּעַ שֵׁיט לָךְ שׁוֹנְאִים לְמַעְלָה:

מג.

עֲלִידִי לְמוֹד, הַשׁוֹנְאִים יְשׁוּבוּ אַחֲרָי:

מד.

עֲלִידִי בְטָחוֹן לֹא יוּכְלוּ הַשׁוֹנְאִים לְהִרְעֵךְ לָךְ:

מה.

עֲלִידִי הַכְנַעַה יִפְלוּ הַשׁוֹנְאִים בְּמִצּוּדָה, שֶׁהִכִּינוּ לָךְ. [”רְשֵׁת הַכִּינוּ לְפַעֲמֵי.
כִּפֹּף נִפְשֵׁי. כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה נִפְלוּ בְּתוֹכָהּ סָלָה.” תְּהִלִּים נז]:

מו.

מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם, עֲלִידִי זֶה בָּא בּוֹשָׁה עַל אוֹיְבָיו:

מז.

מי שְהִרַע לְשׁוֹנְאוֹ שֶׁל צַדִּיק, עֲלִידֵי זֶה יִזְכָּה לְנֶצַח תָּמִיד:

מח.

כְּשֶׁבְנִי־אָדָם דוֹבְרִים עִלָּי, תִּלְמֹד בְּכֹל לֵילָה אֲגַדָּה:

מט.

שְׁנֵי צַדִּיקִים אֵינָם יְכוּלִים לְדוֹר בְּעִיר אַחַת, עַד שְׁיִהְיֶה לָהֶם אֶמֶת:

נ.

עֲלִידֵי בְטָחוֹן אוֹיְבָיו לֹא יִשְׂמְחוּ בְצַרְתּוֹ:

נא.

מי שְׂאִין מְבִישׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ, לֹא יִשְׂמְחוּ אוֹיְבָיו עָלָיו:

נב.

מי שְׂיִישׁ לוֹ הַרְבֵּה שׁוֹנְאִים, בְּגִדּוֹעַ שְׁהִשְׁנֵאָה שְׁלֹא כִּדִּין, כִּי אֵי אֶפְשָׁר שְׁיִצְאוּ

כָּלֶם יְדִי חוֹבְתוֹ כְּנָגְדוֹ :

נ.ג.

כְּשֵׁישׁ לְאָדָם שׁוֹנְאִים, וְאַחַר־כֵּן קָם עָלָיו אִישׁ אֶחָד מֵרַעֲיוֹ וְאָנְשָׁיו גַּם הוּא לְחַלֵּק עָלָיו, הוּא סִימָן שֶׁהִבְעֵל־מְחַלֵּקֵת שָׁלוֹ יִהְיוּ נְכֹשְׁלִים וְנוֹפְלִים :

נ.ד.

מִי שֵׁישׁ לוֹ שִׁמּוֹנָה, אֵינוֹ יֵרָא מֵאוֹיְבָיו :

נ.ה.

עַל־יְדֵי תִפְלָה בְּשׂוּעָה אוֹיְבָיו אֵינָם שְׂמֵחִים עָלָיו :

נ.ו.

מִי שֵׁישׁ לוֹ שׁוֹנְאִים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יִפֹּל בְּיָדָם אִם לֹא, יִסְתַּכֵּל אִם נוֹפֵל מִמְדֻרְגַת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּיָדוּעַ שֶׁיִּהְיֶה נִמְסָר בְּיָדָם :

נז.

למחלקת ילמד מסכת ספח [״תצפנם בספח מריב לשנות״]:

נח.

מחלקת בא עלידי חבורת רשעים:

נט.

עלידי עצבות גם האוהבים יחלקו עלידי:

ס.

אין מריבה מצויה בביתו אלא עד שתכלה תבואה מביתו:

סא.

לפעמים כשהרבה צדיקים חולקים על צדיק אחד גם הקדוש-ברוך-הוא מסכים עמם אף שהאמת עם הצדיק האחד, והצדיקים ממשיכין את רצון הקדוש-ברוך-הוא עמם:

סב.

הקורא לחברו רשע, רשאי לירד לתוך אַמְנוּתוֹ ולמעט מזונותיו עד שלישי :

סג.

אם אין לאדם חברים ואוהבים, נח לו שימות :

סד.

כל הדברים נבראים בבחינת זכר ונקבה. אפלו מלכים ; יש מלך בבחינת זכר ויש מלך בבחינת נקבה, והקדוש־ברוך־הוא מרחיקו זה מזה כדי שלא יחריבו את העולם :

סה.

בעל־מריבה – אף־על־פי שהוא למדן, אל תכבד אותו :

סו.

במקום מריבה שם השטן :

סז.

מי שְׁמַקִּים קְרִיאַת־שְׁמַע שְׁחֲרִית וְעֶרְבִית, אִינוֹ נִמְסָר בְּיַד שׁוֹנְאָיו:

סת.

עֲלִידֵי תוֹרָה וּגְמִילוֹת־חֲסָדִים אוֹיְבָיו נוֹפְלִים לְפָנָיו:

סט.

עֲלִידֵי רְדִיפָה הַנִּרְדָּף נִכָּשֵׁר לְקַרְבּוֹ לְפָנָיו אֱלֹקִים:

ע.

לְעוֹלָם תִּצְדַּד לְהַצִּיל אֶת הַנִּרְדָּפִים:

עא.

אִין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא בְּשִׁבִיל מִי שְׁבוֹלֵם אֶת פִּיו בְּשַׁעַת מְרִיבָה:

עב.

מי ששוכח דבר אחד מתלמודו, עלידי זה קמים עליו בעלי מחלקת:

עג.

עלידי מחלקת שחולקין על הצדיק, נתעוררים מלחמות:

עד.

כשדוברים על האדם, אזי יש כח ביצר הרע להגביר את עצמו על זה האדם שדוברים עליו, וצריך לבקש רחמים על זה:

עה.

מי שקשה לקבל פיוס, הוא מעלמא דנוקבא:

עו.

למריבה, השפם והערב לביתהמדרש ולמד תורה. או כשאי אפשר לך לדון אותם, תתפלל עליהם והקדוש ברוך הוא יפילם, ואל תמסר אותם לשר:

עז.

כָּל שֵׁשׁ לֹו קִנְיָה עַל חֲבֵרוֹ וְדוּמָם, הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לֹו דִין:

עת.

אֵל תָּרִיב עִם אָדָם שֶׁהוּא תִקְיָה מִמּוֹ, אֶף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מִכָּף אוֹתָהּ לְדַבֵּר בְּלִתי הַגּוֹן. אֲבָל אִם יֵשׁ לֹו אֵימַת שֶׁר, תִּלְךְ עִמוֹ אֶל הַשֶּׁר וְאֵל תַּעֲשֶׂה הַדְּבָר בְּלִתי הַגּוֹן:

עט.

עַל־יָדֵי לְשׁוֹן הָרַע נוֹפְלִים בְּמִלְחָמָה:

פי.

מִי שֶׁאֵין אוֹמֵר לְשׁוֹן הָרַע, הוּא מְנַצֵּחַ:

פא.

שָׁנָה וּפְרָשׁ, עַל־יָדֵי זֶה אוֹיְבֵיו רוֹדְפִין אוֹתוֹ:

פב.

כְּשֶׁאֲשַׁתּוֹ שָׁל אָדָם שׁוֹפֵעַת דָּם בְּלֹא עֵת נִדְתָּהּ, בְּגִדוּעַ שְׂאִיזָה שִׁנְאָה נִתְעוֹרֵר
עָלָיו:

פג.

כְּשֶׁהֲצַדִּיק יֵשׁ לוֹ מַחְלָקָת עִם אֶחָד וְיָכוֹל לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ עִם מָמוֹן, יֵצִיל
אֶת עַצְמוֹ וְאֵל יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַדִּיקוֹ:

פד.

בְּכָל בְּעָלֵי מַחְלָקָת נִתְגַּלְגְּלִים שָׁם נִיצוֹצֵי מִנְשַׁמַּת דָּתוֹ וְאֲבִירִים:

פה.

הַמַּחְלָקָת שֶׁיֵּשׁ בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל, תִּדְעַ שְׁגָם לְמַעַלָּה יֵשׁ שְׁנֵי
מְלָאכִים שְׁגָם הֵם חוֹלְקִים גַּם-כֵּן, וְאִין לָהֶם מְכָרִיעַ אֶלָּא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא בְּעַצְמוֹ:

פו.

מִי שֶׁשׁוֹמֵעַ חֲרָפְתּוֹ וְשׁוֹתֵק, עַל-יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ רַבּוֹת רְעוֹת שֶׁהָיוּ רְאוּיִין
לְבוֹא עָלָיו:

פז.

דעתו של הקדוש ברוך הוא נוטה תמיד אחר הרב, אבל אם הרב הם רשעים אין דעתו נוטה אחריהם. [ישעיה ח'. "לא תאמרו קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר" כמו שאמרו רז"ל סנהדרין כ"ו]:

פח.

אין מלמדיו זכות על המסית [כמו שדרשו רז"ל על פסוק "כי עשית זאת" בראשית ג']:

פט.

כשיש מחלוקת משני אנשים, ולכל אחד יש לו אנשים המצדדים לו, כשגוזרים מיתה למעלה חס ושלום, על אחד מאנשי המחלוקת, מתחילין מן הקטן שבהם ולא מן האיש שהוא עקר במחלוקת"

צ.

לפעמים נגזר על האדם, שיכלה זרעו. וכשנמסר ביד שונאיו, על ידי זה נתבטל הגזרה של כלית זרעו:

צא.

מי שמרחיק את האדם מעבודת השם יתברך, עלידי זה יבוא ממנו זרעו,
שיצערו לזרעו של המרחיק:

צב.

מי שיש בגדו למחות ברשעים ולא מחה, פאלו הוא עושה הרע:

צג.

המחזיק במחלקת, עובר בלאו וראוי להצטרע:

צד.

החולק על מלכות בית דוד, ראוי להכישו נחש:

צה.

עלידי עסק התורה יכול לעמד בקשרי המלחמה:

צו.

צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק נֶגְדַּד הַשּׁוֹנְאִים וּלְהַעֲרִיף עִמָּהֶם מִלְחָמָה בְּתַחֲבוּלָה, וְהַקְדוּשׁ־
בְּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו :

צז.

לְמַחֲלַקַּת סָגְלָה לֹמֵר: "וַיִּקְרָא אֶסָא אֶל ה' עַד "אָנוּשׁ" בְּדַבְרֵי־הַיָּמִים־ב'
י"ד:

צח.

מִי שָׁאִין בְּטַחוּנוֹ בְּאַלְקִיו, עַל־יָדֵי זֶה בָּאִים מִלְחָמוֹת וּמְרִיבוֹת:

צט.

עַל־יָדֵי לַמּוֹד תּוֹרָה נוֹפֵל פֶּחַד עַל הָאֲמוֹת, שְׁלֵא יִלְחַמוּ עִם יִשְׂרָאֵל:

ק.

לְמַחֲלַקַּת תֹּאמֵר: "וַיֹּאמֶר ה' אֶלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ" עַד "כִּי עָלִיף עֵינֵינוּ" (דְּבָרֵי
הַיָּמִים־ב' (כ') מַה שָׁאֵמַר יְהוֹשֻׁפָט:

קא.

בְּשַׁעַת מַלְחָמָה צָרִיךְ לְהַכִּין כָּלִי מַלְחָמָה כְּנֶהוּג, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא יַעֲשֶׂה
מֵה שְׁבָרְצוֹנוֹ, וְאִין לְסָמוּךְ עַל הַנִּסִּים:

קב.

הַקּוֹבֵעַ מְקוּם לְתַפְלָתוֹ, אוֹיְבֵיו נוֹפְלִים תַּחֲתָיו:

קג.

אִין לְהַתְפַּלֵּל עַל שׂוֹם אָדָם שְׂיָמוּת אָפְלוֹ עַל מִין, כִּי יוֹתֵר טוֹב לְהַרְגֵּ אֹתָם
בְּיַד אָדָם וְלֹא בְּיַד שְׂמִים:

קד.

אַל תִּתְגַּרְהַ בְּרָשָׁע; כָּל שָׂפוֹ בְּרָשָׁע שֶׁהִשָּׁעָה מִשְׁחָקָת לּוֹ:

קה.

מִתֵּר שְׂלֵא לְהוֹדוֹת עַל הָאֶמֶת וְלַחֲלַק עָלָיו, כְּדִי דָלָא לְטַעֵי כָּלִי עַלְמָא
בְּתַרִּיהַ:

קו. בְּעוֹן

שְׁנֵאת־חַנָּם מְרִיבָה רַבָּה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ :

קז.

חָרַב וּבָזָה רַבָּה בָּא בְּעוֹן עֲנוּי הַדִּין וְעוֹת וְקִלְקוּל הַדִּין וּבִטּוּל תּוֹרָה :

קח.

אִשָּׁה נָדָה דִּפְסָקָה בֵּין תְּרֵי, אִם סוּף נָדָה הִיא, עוֹשָׂה מְרִיבָה בִּיגִיחָם :

קט.

הַנְּרָדָף שְׁמַפִּיִס אֶת הַרְוֹדָף, עַל־יְדֵי זֶה נִתְעוֹרַר דִּין עַל הַרְוֹדָף :

קי.

הַמְּפָרֵס אֶת שׁוֹנְאָיו, עַל־יְדֵי זֶה נִדוֹן הַשׁוֹנֵא בְּדִין שְׂרָפָה :

מריבה - חלק שני

א.

עלידי שדוברים על הצדיק, עלידי זה נתגבר הפילוסופיא בעולם וכן להפך:

ב.

יש מפרסמים שעקר הפרסום שלהם נעשה עלידי המחלקת:

ג.

עלידי המחלקת נוכל לתאור נאוי:

ד.

מי שקמים עליו רבים וחולקים עליו על אמונתו, והוא עומד כנגדם וטוען כנגדם דברים הנתקבלים, עלידי זה זוכה לבנים רבים והעולם נתמלא מזרעו:

ה.

מי שנותן עיניו שכלו תמיד לחקר את ראשיהדור ומעין בהם בעינא בישא, עלידי זה נופל לרעב שקלעתיד, הינו לא רעב לקחם, וזה: "רעב" עין בתוך רב:

ו.

עלידי צדקה בספה קלה הוא מכניע את אויביו, והקדוש ברוך הוא מצילו מסבות גדולות של אויביו:

ז.

עלידי ברכת המזון נתנדע השם יתברך בעולם. גם עלידי ברכת המזון נתישב המלכות מן המריבות והמלחמות:

ח.

מי שלמודו בתורה במחין זכים, שאכילתו כלכך בקדשה, שניזון ממזון שהמלאכים ניזונו ממנו, עלידי זה שונאיו נדונו בחרק. וסימן לדבר: "ויחי ביום השלישי בהיות הבקר"; "ויבקר היתה שכבת הטל"; "ויחי באשמת הבקר":

ט.

הצער והקנטור שיש על החכם, עלידי זה בא לידי שכחה:

י.

על־ידי המְרִיבָה גורמים, שְׁהִתְלַמְּדִים הַקְטָנִים נִתְפָּרְסָמִים קִדְם זְמַנָּם,
וְזֶהוּ בְּחִינַת הַפְּלַת נַפְלִים, שֶׁהוֹלֵד יוֹצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם קִדְם זְמַנּוֹ, וְעַל־ידי
זֶה גוֹרֵם עֲנִיּוֹת וְלַפְעָמִים גוֹרֵם מִיתוֹת חֵס וְשְׁלוֹם:

יא.

לַפְעָמִים אֵין שְׁלוֹם בַּיִת לְאָדָם וְכָל בְּנֵי־בֵיתוֹ בְּקִטְטָה, בְּיָדוּעַ שְׂיֵשׁ שְׂדִים
בְּבֵית הַגּוֹרֵמִין כָּל זֶה, וְעַל־ידי זֶה בָּאִים יִסּוּרִים עַל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ:

יב.

לַפְעָמִים מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם גוֹרֵם לוֹ מְרִיבוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין בְּשְׁלוֹם חֲבֵרוֹ
בְּמְקוֹם הַטְּנֵפֹת:

יג.

עַל־ידי הַצָּעֵר וְהַעֲצוּבוֹת בָּא מְרִיבָה בְּעוֹלָם, וְעַל־ידי הַשְּׂמָחָה בָּא שְׁלוֹם
בְּעוֹלָם:

יד.

התגלות   התורה   היא   עלידי   השלום :

טו.

המשאומתן או המלאכה שאדם מנגע בו ביום תעניתו, זה הדבר מציל
אותו   משונאים   ומרוצחים :

טז.

מי שיש לו שונאים, קשה לו לכוון דעתיה בתפלה :

יז.

מי שעושה פרוד בין איש לאשתו, הינו שהולך לאיש ומיפה את האשה
בפני הבעל, והולך אל האשה ומגנה את בעלה בעיניה, עד שנעשה פרוד
ביניהם, עלידי זה נעשה טרוד במזונותיו :

יח.

כשהקדוש ברוך הוא רואה איזה צדיק, שיש פח בידו לקרב בניאדם
לעבודתו, אזי מעמיד עליו שונאים כדי שיוכל לקרב בניאדם, כי הצדיק
שאין לו שונאים אין יכול לקרב, כמו בעת ביאת המשים ישבו בשלוח,
ואז   אין   מקבלים   גרים :

י.ט.

על־ידי הַהוֹרִי עֲבוֹדָה זָרָה שׁוֹנְאִים בָּאִים וְנִתְרוֹמְמִים עַל אָדָם:

כ.

מִי שֶׁשׁוֹנְאִיו נִתְרוֹמְמִים, הוּא נוֹפֵל לְתַאֲנוֹת אֲכִילָה:

כ.א.

כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּשׁ חֶכּוֹד בְּגוֹפּוֹ, יֵדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים, וְלִפְעָמִים שֶׁעַל־יְדֵי מַכּוֹת וְחִבּוּרוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּגוֹפּוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִשׁוֹנְאִים, כִּי זֶה נִתְחַלֵּף בְּזֶה:

כ.ב.

יֵשׁ שְׁנֵי צְדִיקִים, שֶׁאֶחָד דְּבוֹרָיו הֵם בְּחַרִּישָׁה, וְהַשְּׁנִי דְּבוֹרָיו בְּקִצְיָרָה, אוֹ אֶחָד דְּבוֹרָיו הִקְמַת הַבְּרִית לְזוּג, וְהַשְּׁנִי דְּבוֹרָיו הֵם הַמְּמַשְׁיכִים אֶת הַזָּרַע וּמַהוּיִם אֶת הַנֶּלֶד בְּבֶטֶן אִמּוֹ וּמַגְדִּילִין אוֹתוֹ. בְּכֵן כְּשֶׁיֵּשׁ מַחֲלָקֶת בֵּין שְׁנֵי צְדִיקִים הָאֵלּוּ, אֵל יִתְעַרֵּב זֶר בְּתוֹךְ דְּבוֹרָם, שֶׁמִּדְּבָרִים זֶה עַל זֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְלַקֵּל אֶת הַמְּכֹון:

כג.

מי שיש לו שונאים יזיר מן הינו, ועלידי זה נעשה ראש להם:

כד.

סגלה להנצל משונאים, הן שונאים של מחלקת הן שונאים שבדרך שמתירא מהם, לומר כל הטעמים שבתורה, דהינו פשטא מנח זרקא וכו':

ממון

א.

המתלוצץ — מזונותיו מתמעטין:

ב.

לשון חכמים מביא עושר:

ג.

אין העֵשֶׁר מִתְקַיֵּם, מִפְּנֵי שְׂאִין מְרַחֲמִים עַל הַבְּרִיּוֹת:

ד.

הַעוֹמֵד בְּנִסְיוֹן שֶׁל נְאוּף, יִזְכֶּה לְעֵשֶׁר גָּדוֹל בֵּין הַשּׁוֹנְאִים שָׁלוֹ:

ה.

גְּדוֹלָה מְלֹאכָה שֶׁהִזְהִיר עָלֶיהָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂיַעֲשֶׂה אִיזָה מְלֹאכָה:

ו.

כְּגוֹן אָנוּ לווין ואוֹכְלִין:

ז.

הַרוּצָה שִׁיתְעַשֶׂר, יַעֲסֹק בְּבִהְמָה דִּקְהָ וּבַחֹרֶשִׁין:

ח.

אֲכִילָה וְשִׁתְיָה יִהְיֶה פְּחוֹת מִמָּה שְׂיֵשׁ לוֹ, וְיִלְבֹּשׁ וְיִתְכַסֶּה כְּמָה שְׂיֵשׁ לוֹ,

וּיִכְבֹּד אֶשְׁתּוֹ וּבָנָיו יוֹתֵר מִמֶּה שְׁיֵשׁ לוֹ:

ט. קָשָׁה עֲנִיּוֹת בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִחֲמָשִׁים מִכּוֹת:

י. אֵין אֶשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מֵתָה אֶלֶּאֱאִסְכּוֹן מִבְּקָשִׁין מִמֶּנּוּ מָמוֹן וְאֵין לוֹ:

יא. הִפְחֵ שְׁיֵשׁ לְאֻמוֹת לְגֹזֵל אֶת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי שְׁלוֹמְדִים תִּנְיָד:

יב. הֵיִן מְבִיא עֲנִיּוֹת:

יג. כָּל אָדָם שְׁיֵשׁ בּוֹ דְּעָה לְסוֹף מִתְעַשֵּׂר:

יד.

הגוזל את חברו, על־ידי זה מטמאין אותו בטמאת קרי:

טו.

כִּשְׂבָא לְאָדָם אֵיזָה הַבְּנֵה חֲדָשָׁה, בְּיָדוֹעַ שְׁכָרוֹךְ בְּעֶקְבוֹ מָמוֹן רַב:

טז.

מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁנַפֵּל בְּיַד גּוֹי מִיַּד טְהוֹר:

יז.

מִי שֶׁבָּנִי וּבְנוֹתָיו מְטָלִין בְּרַעַב, עַל־יְדֵי זֶה נֶצוּל מִדִּין שְׂרָפָה שְׂבָאֲרֵבַע מִיתוֹת בֵּית־דִּין:

יח.

מִי שְׂפוֹרֵץ גָּדַר שֶׁל רַבָּנוּ, נַעֲשֶׂה עֲנִי:

י.ט.

מי שמשבר תאנות, אכילה, זוכה לדירה נאה:

כ.

קשים מזונותיו של אדם בקריעת יסוסו ויותר מן הגאולה וכפלים
ביולדה. [פסחים קי"ח]:

כ.א.

כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור נתעשר:

כ.ב.

קטרת מעשרת:

כ.ג.

אל ידאג אדם לומר, פלוני יקפח פרנסתי, כי עלפרחם יושבו במוקדם
ובשמך יקראו:

כד.

על ד' דברים נכסי בעלי-בתים יורדים לטמיון: על עושקי שכר שכיר
וכובשי שכר שכיר ועל שפורקין על מעל צואריהו ונותניו על חבריהו ועל
גסות-הרוח:

כה.

שנוי שנוי המקום ושנוי השם טובים לפרנסה:

כו.

אין הגשמים נעצרים אלא על בטול תרומות ומעשרות ומספרי לשון הרע
ועזי פנים ובטול תורה ועוון גזל:

כז.

התקון למטר ירבה בתפלה:

כח.

עלידי אמונה נתרבה לפרנסה:

כ.ט.

כְּשֵׁשׁ שֶׁבַע בְּעוֹלָם, אָזִי הַחֲלָשׁוֹת נִתְמַעְטִים :

ל.

אִין הַגְּשָׁמִים נֶעְצְרִין אֶלָּא עַל פּוֹסְקֵי צְדָקָה בְּרַבִּים וְאִינֶם נוֹתְנִים :

ל.א.

מְאִיסוּתָא דְבֵיתָא מְבִיא לִידֵי עֲנִיּוֹת :

ל.ב.

שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲנִיּוֹת : הַמְשִׁתִּין בְּפָנָי מִטּוֹ עָרוֹם וְהַמְזַלְזֵל בְּנִטְיַלַת יָדָיִם וּמִי שֶׁאֲשַׁתּוֹ מְקַלְלֵתוֹ בְּפָנָיו :

ל.ג.

הַמְעַשֵּׂר מְסַגֵּל לַעֲשִׂירוֹת דּוֹקָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל :

לד.
כבוד

התורה וכבוד שבת מסגל לעשירות:

לה.

פזית מרור שאוכלין בפסח מסגל לפרנסה. [והנה עליה זית טרף בפיה"י
מזונותי מרורין פזית]:

לו.

לכתב ספר תורה מסגל לפרנסה:

לז.

בתפהו לישראל או בתתלמידתכם לעסהארץ, מביאתו לידי עניות:

לח.

להשתתף עם מי שהשעה משחקת לו טוב להצלחה:

לט.

מִי שְׁאוּהַב אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֲכִילָתוֹ וּבְשִׁתְּיָתוֹ וּשְׁאָר הַתַּעֲנוּגִים, זֹכָה
לְפָרְנִס אֶת עַמִּים רַבִּים:

מ.

מִי שְׁשׂוֹנֵא קָמוֹן זֹכָה לְאֲרִיכַת יָמִים:

מא.

מִי שְׁמַחֲפֵשׁ אַחַר אוֹצְרוֹת הוּא מְקַרֵּב מִיתָתוֹ:

מב.

מִי שְׁלֹא תִקַּן חֲטָאוֹת נְעוּרִים נַעֲשֶׂה רָשׁ:

מג.

מִי שְׁמִינֵגַע אֶת עַצְמוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה אַחַר פְּרִנְסָה, וְאֵינוֹ מוֹצֵא אֶת פְּרִנְסָתוֹ,
תִּקְנָתוֹ שִׁיחֲזִיר בְּנִי-אָדָם בְּתִשׁוּבָה:

מד.

מי שמשבר איזה כלי שלא במתכוון, בידוע שהוא חוטא:

מה.

מי שלהוט אחר עבודת אדמה בודאי אין בו תועלת:

מו.

בכל אשר תעשה תבקש את הצדיק שיתפלל עליך:

מז.

השמחה תמידית מסגל להצלחה:

מח.

דודאָרץ צריך חזק:

מט.

המשתף שם שמים בצערו, כופלים לו פרנסתו; גם פרנסתו מעופפת לו

כצפור.

[ברכות

:ס"ג]

נ.

בעוון בטול תרומות ומעשרות השקר אבד, ובגני אדם רצים אחר פרנסתם,
ואינם מגיעים:

נא.

מטר בשביל יחיד ופרנסה בשביל רבים. ויחיד דאלים זכותה כרבים דמי:

נב.

עלידי קדוש על היין בא מטר ונשמע תפלתו:

נג.

המקיים ספר תורה של אביו בביתו זוכה לעשר:

נד.

מטר בזכות אדם אחד ושדה אחת ועשב אחד ובזכות הארץ וחסד

ויסורין :

נה.

הגשמים נעצרו בשביל עבודה זרה ובשביל נאוף ובשביל צדיק שלא נספד
בהלכה ובשביל מקפחי פרנסת אחרים :

נו.

עלידי עניות נצול מדינה של גיהנם :

נז.

עלידי שמוש שמות הקדושים בא עניות ומיתה, ואפלו על מי שיש בגדו
למחות ואינו מוחה :

נח.

כשיש לו צעקת לגימא על חבירו ודומם הקדוש ברוך הוא עושה לו דין :

נט.

כְּשֶׁרוּאָה אָדָם שְׁמִזְזוֹנוֹתָיו מְצַמְצָמִין יַעֲשֶׂה מֵהֶם צְדָקָה:

ס.

דָּאָגָה וְטָרְדָא עַל מְזוֹנוֹתָיו מְכַחֵשִׁין כְּחוֹ שֶׁל אָדָם:

ס.א.

עַל־יָדֵי נְאוּף בָּא עֲנִיּוֹת:

ס.ב.

לְפַעֲמִים כְּשֶׁאֵין לְצַדִּיק מִזֶּל עַל פְּרִנְסָה, אָז מְקִימִים עָלָיו אֵיזָהוּ מְתַנַּגְדִּים, וְעַל־יָדֵי זֶה נוֹתְנִים לוֹ פְּרִנְסָתָם הָרְאוּי לָהֶם:

ס.ג.

הַעוֹסֵק בְּבִנְיָן מְתַמְסְכֵן:

סד. הצניעות

מסגל לעשרות:

סה. משרב

הצריעו, רבו המקפחים פננתם של אדם:

סו.

מזונות של אדם נתמעט קשאין דן את האדם לכף זכות:

סז.

גם קשמערב מים במשקיו:

סת.

גם קשאדם שומע לעצת המסית:

סט.

גם כְּשֶׁעָבַר עָבְרָה לְהַכְעִיס נַעֲשֶׂה עָנִי, וְהָעוֹלָם אֵין מֵאַמִּינִים לוֹ שֶׁהוּא עָנִי:

ע.

מִי שְׁעוֹסֵק בְּשִׂמּוֹת הַטְּמָאָה וּבְכֻשָׁפִים נַעֲשֶׂה עָנִי:

עא.

הַחֲלָאֵת שֶׁל כְּחִישַׁת הַבְּשָׂר הַנִּקְרָא דָּאֵר הַבָּא עַל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת, הוּא סִימָן לְדָלוּת:

עב.

כְּשֶׁאֵיזָה בּוֹשָׁה בָּאָה עַל הָאָדָם הוּא סִימָן לְדָלוּת:

עג.

מִי שֶׁהוּא שׁוֹנֵא מָמוֹן, מְלַמְּדִין אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה הַדְּרָךְ שֶׁיִּלְךְ בָּהּ:

עד.

לְפָעַמִּים מִיתַת כָּרַת נְתַחֲלָף עַל עֲנִיּוֹת:

עה.

עָנִי הוּא מְבַלְבֵּל כְּשֹׁכּוֹר:

עו.

עַל־יָדֵי אֹנְאָה נַעֲשֶׂה עָנִי:

עז.

מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו בְּמַהֲרָה בְּלִי יְשׁוּב־הַדַּעַת נַעֲשֶׂה בְּעַל־חֹב:

עת.

מִי שֶׁמְקַפֵּחַ פְּרִנְסָה לְאָחַד כְּאֵלוֹ הֶרְגוּ:

ע.ט.

לְעוֹלָם יִחְזִיק אָדָם בְּנִחְלַת אָבוֹתָיו, וְאֵל יִמְכַר וְאֵל יִחְלִיף אוֹתָם:

פ.

מִי שֶׁהוּא תַּיֵּאָב לְמַמּוֹן הוּא נוֹפֵל מִמַּדְרָגָתוֹ:

פ.א.

עַל־יְדֵי כְּפִיָּה בָּא דְלוֹת:

פ.ב.

מִי שֶׁהוּא עָנִי, יִשְׁתַּדֵּל לְסַפֵּק מְזוֹן לְדוֹרְשֵׁי הַשֵּׁם:

פ.ג.

אֲמוּנָה הוּא טוֹב לְפָרְנִסָּה:

פד. פָּאָב

עֵינִים   הוּא   סִימָן   לְעֵנִיּוֹת :

פה. עֲלִיָּדִי

הַכְנָעָה   בְּהַמּוֹתָיו   שֶׁל   אָדָם   נִתְרַבָּה :

פנ. עֲלִיָּדִי

צְדָקָה   זֹכֵן   לְפָרְנֶסָה :

פז.

מִי שְׁנוֹתָו מִמּוֹן לְמַכְשָׁפִים, עֲלִיָּדִי זֶה תוֹלֵן לוֹ פְּרָנֶסָתוֹ בְּבֵית שֶׁל נְכָרִים :

פח. דְּבוּרָיו

שֶׁל   הַצַּדִּיק   מְבִיאֵן   פְּרָנֶסָה :

פ.ט.
העצבות

מפסיד   הפרנסה :

צ.ז.
עלידי

צדקה   יקה   לך   הרחה :

צ.א.

הרה שנה מביא את האדם לידי עניות. ["אל תאהב שנה פן תורש".
משלי כ]:

צ.ב.

העוסק   בתורה   ובצדקה   זוכה   לעשירות :

צ.ג.

אוקירו   לנשיכו   פי   היכא   דתיתערתו :

צד.

אין הברכה מצוי בתוך ביתו של אדם אלא בשביל כבוד אשתו:

צה.

המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין ואינן עולין:

צו.

עלידי שמבטלין זמר של שחוק בא זול:

צז.

מי שאין לו פרנסה יעסק בתורה, ואחר כך יתפלל על פרנסה, בודאי יתקבל:

צח.

אין לאדם למכר מקחו הראשון:

צ.ט.

מִי שִׁוּרְד שְׁוֹרְד לְפִרְנִסַּת חֲבֵרוֹ נִקְרָא רָשָׁע:

ק.

לֹא יָבוֹא שׁוֹם אָחָד לְהִזִּיק אֶת חֲבֵרוֹ אִם לֹא מִגְּאוֹת לְבוֹ:

ק.א.

נְשִׁירָה קָשָׁה לְעִנְיֹתָא:

ק.ב.

עֲשִׂיר הוּא בְּחִינַת זָכָר, וְעִנִּי הוּא בְּחִינַת נְקִבָּא:

ק.ג.

כָּאֵב עֵינַיִם סִימָן לְהִזָּק:

ק.ד.

לְכָל הַדְּבָרִים הֵן חֻמָּה אוֹ עֶשֶׂר אוֹ בְּנַיִם, צָרִיךְ עֵסֶק בְּדַרְךְ הַטְּבֵעַ, וַיִּבְקֶשׁ

רחמים

שיצליח

בדבר

העסק:

ממון - חלק שני

א.

שנה שהיא שנת משאומתן הוא סימן טוב לבריאות הגוף:

ב.

מי שלהוט אחר עבודות אדמה בא לידי אָחַד מְשַׁלֵּשׁ: או לידי שפיות דמים או לידי צרעת או לידי שכרות:

ג.

עלידי היראה והחסד נצול מאש וזוכה לפרנסה:

ד.

עלידי שהדין ותורה הולך ונתמעט, עלידי זה הפרנסה נתמעטת וכן

להפך:

ה.

עלידי אסמכתות נשפע פרנסה גדולה לעולם. וזה כי יש כמה דברים שלא מצינו לו מקרא מן התורה, וטרחו חז"ל למצא להם אסמכתא בעלמא:

ו.

לפעמים הקדוש ברוך הוא מתפאר בכשרים שבאמות כנגד השטן, כדי שיוכל לתן פרנסה לישראל בלי קטרוג:

ז.

עלידי השתוקקות שאדם משתוקק לקבורת ארץ ישראל, עלידי זה נשפע פרנסה גדולה:

ח.

לסעדת מצוה יטריח אדם את עצמו אפלו בבקיעות עצים, ויכון בבקיעת עצים שהוא בוקע ומפריד הרע מהטוב שבעצה הדעת, ועלידי זה יזכה לפרנסה:

י.

מי שמקיים "יהי ממון חברך חביב עליך כשקד" עלידי זה זוכה להתפלל בכונת הלב:

יא.

גדול הנהנה מיגיע כפו, שהוא מכיר בכבודו של מקום מה שאין המלאכים יודעים:

יב.

לפי השנויים שנעשו במלאכים, הינו לפעמים יושבים, לפעמים עומדים, לפעמים נשים, לפעמים אנשים, וכן שאר השנויים, כן השפיע הבאה מן השמים נשתנה, לפעמים אש, לפעמים מים, לפעמים אבנים, וכן שאר השפעות, וכל אלו השנויים נעשים בעולם ובאדם. גם נשתנה רצונו לפי השנויים, לפעמים רוצה כך ולפעמים רוצה רצון אחר:

יג.

יד. לפי

הזקנים שבדור כן הפרנסה:

טו. הרבית

מפסיד הרבית:

טז. המלוכה

ברבית, אינו מוצא מי שילמד עליו זכות:

יז.

מי ששומר את עצמו מלעבר על "לא תחמוד", עלידי זה נצול מפעס ומגאון ומחסרון אמונה הבאה עלידי פעס וגאון.

יח. עלידי

משאימתן באמונה נתבטלים הקלות:

י.ט.

מי שצריך ללוות מאחרים הוא דומה לבהמה:

כ.

מי שהוא סרסור, כשרוצה לסרסר שיקנה אדם גדול איזהו דבר מאדם פחות, ורואה שאין דבריו נכנסין באזני אדם הפחות שימכר את הדבר לאדם הגדול, אזי יתפלל הסרסור שיכנס דבריו באזני הפחות וימכר לאדם החשוב:

כא.

מי שהוא שולט ביצרו בננו אינם יוצאים לתרבות רעה, ועלידי זה ממונו נתברך, ועלידי זה לא יבוא לידי נסיון:

כב.

הדרכים מביאין את האדם ללשון הרע ועבודה זרה וגלויי עריות ושפיכות דמים, ואלו עברות מפסידין את הפרנסה:

כג.

עלידי הממון שנותנו לעניי ארץ־ישראל, עלידי זה ממונו נתקיים בידו:

כד.

השרפות בא לעולם בשביל מעות עבודה זרה לכלות אותם:

כה.

כשקם מלך חדש או שר חדש אזי נתחדש ונשתנה הפרנסה:

כו.

מי שעסקו ומשאזומתנו עם האמות בעת חגם או אפלו שלא בעת חגם, אלא שפרנסתו שמעמיד דברים לעבודה זרה שלהם, עלידי זה אשתו שופעת דם תכף סמוך לטבילתה:

כז.

מי שעושה פרוד בין איש לאשתו, הינו שהולך לאיש ומיפה את האשה בפני הבעל, והולך אל האשה ומגנה את בעלה בעיניה, עד שנעשה פרוד ביניהם, עלידי זה נעשה טרוד במזונותיו:

כ.ח.

מי שסחורתיו ונחלותיו מפזרים ואינם במקום אחד, לפעמים נצול על ידי זה מקריעה על מתו:

כ.ט.

הסוחר הגדול שבועיר הוא הבר שבועיר:

מפלת

א.

עלידי פחד האשה מפלת:

ב.

סגלה למפלת נפלים שתשא אצלה מגנט, גם תשא אצלה חתיכת עץ מקבר הצדיק. גם יתן צדקה:

אִשָּׁה שְׁהִיא מִפְּלֵת, תִּשָּׂא אֶצְלָה מִי טַל:

סִגְלָה לְמִפְּלֵת שְׁתִּמְכַר עִיבּוּרָה:

בְּעוֹן שְׁנֵאת־חֲנָם הָאִשָּׁה מִפְּלֵת נְפָלִים:

עַל־יְדֵי חֶלֶק תִּאָּוֶת אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שָׁלָה הִיא מִפְּלֵת: שְׁנֵי

אִשָּׁה הַמִּפְּלֵת נְפָלִים, לֹא תִלְדָּ בְּקִשׁוּטֵי זָהָב:

ב.

הטחינה והלישה של קמח של המצות של פסח הוא סגולה לאשה שמפלת נפלים:

מסור

א.

מי שאומר מסירות על חברו לסוף שיהא מטלטל, ושונאים קמים עליו, ורואה בעצמו מה שרצה לראות על חברו, וכל הנסמכין עליו נופלים, ומשפחת הנרדף לוקחין גדלתו:

ב.

מי שמוסר את הצדיק, יורד מנכסיו:

ג.

מתר להרג את המסור:

ד.

אָסור לְמָסר אָפּלוּ אֶת הָרָשָׁע לְהַרְיָגָה:

משקה

א.

עֲלִידֵי גִנְבָה הַמְשִׁקוֹת מִתְקַלְקְלִין:

ב.

גַּם עֲלִידֵי גִנְבָה:

משיח - חלק שני

א.

עֲלִידֵי סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים מִמְשִׁיכִין אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ בְּעוֹלָם, וְדוֹחָה

הַרְבֵּה חֶשֶׁד וְצָרוֹת מִן הָעוֹלָם: גַּם זֹכָה לְבָגְדִים נְאִים:

ב.

עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה הָרוּחַ שֶׁל מְשִׁיחַ מְנַשֶּׁבֶת עַל גְּזֵרוֹת הַמַּלְכָּיוֹת וּמְבַטְּלָן:

ג.

עֲתִיד דֹר אֶחָד שְׂיִהְיֶה בְּעוֹלָם שְׂיִהְיֶה כְּלוּ זָכָאִי:

ד.

עַל־יְדֵי אֱמֶת בָּא הַקָּץ:

ה.

עַל־יְדֵי שְׁמִירַת שֶׁבֶת מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אִזְרַח שֶׁל מְשִׁיחַ גַּם עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה:

מוהל

א.

צָרִיךְ לְחַזֵּר אַחֲרַי מוֹהֵל צְדִיק וַיֵּרָא שָׁמַיִם, כִּי כָּשֶׁהֲמוֹהֵל אֵינוֹ טוֹב, יְכוּל לְהִיטֵל שְׁלֵא יִהְיֶה מוֹלִיד חֶסֶד וְשָׁלוֹם הַנְּמוּל עַל־יָדוֹ. גַּם עַל־יָדֵי שְׁהֲמוֹהֵל אֵינוֹ טוֹב, עַל־יָדֵי זֶה בָּא הַתִּינוּק חֶסֶד וְשָׁלוֹם לְיָדֵי חֲלֵי נוֹפֵל.

ב.

אֲשֶׁה שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְהַתְעַבֵּר תַּבִּיט עַל הַסַּכִּין שֶׁל מִיָּלָה אַחֲרַי הַמִּיָּלָה:

ג.

הַמּוֹהֵל נוֹתֵן הַבְּנָה לְנַמוּל בְּלַמוּד הַתּוֹרָה:

ד.

מִצּוֹת מִיָּלָה יֵשׁ לָהּ כַּח שְׁיֵשׁ לְבַגְדֵי כַּהֵן גְּדוּל:

ה.

מִי שֶׁנּוֹלַד מֵהוּל בְּיָדוּעַ שְׁכַח הַמְדַמָּה שְׁלוֹ טוֹב וְיָנָה:

ו.

מי שגומל חסד, שם אשר יקרא יתקיים, בשביל זה קדם שיקרא שם
לתינוק יגמול חסד, ועלידי זה יתקיים השם:

מפרסם

א.

יש מפרסמים שעקר הפרסום שלהם נעשה עלידי המחלקת:

ב.

הנסיון הוא בשביל לגדל ולפרסם את האדם:

ג.

עלידי המריבה גורמים שהתלמידים הקטנים נתפרסמים קדם זמנם.
וזהו בחינת הפלת נפלים, שהולד יוצא לאויר עולם קדם זמנו, ועלידי זה
גורם עניות ולפעמים גורם מיתות חס ושלום:

אות

נון

נאוף

א.

מי שמהרהר בבת אל נכר, עלידי זה בננו לא יהיו לומדים:

ב.

מזל של אשה כפי מזל האיש:

ג.

הזיוג שהוא בבית נאה, עלידי זה נמשך צורה זפה ומתקנת לבניהם:

ד.

הבא על הגוזה כאלו נתחתן עמקם:

ה.

הַבְּשָׂמִים

מִכְנִיסִין

תְּאֻוָּה

לְאָדָם :

ו.

בֵּת כְּהֵן לְיִשְׂרָאֵל וּבֵת תַּלְמִיד־חֶכֶם לְעַם־הָאָרֶץ אֵין זְוֹגָם עוֹלָה יָפָה : או
אֶלְמָנָה, או גְרוּשָׁה, או זָרַע אֵין לָהּ, או קוֹבְרָה, או קוֹבְרָתוֹ, או מְבִיאָתוֹ
לִידֵי עֲנִיּוֹת וְלִידֵי גְלוּת :

ז.

זָקוֹ מְנַאֵף אֵין הַדַּעַת סוֹבְלָתוֹ, וְאַחֲרֵכֶּךָ הוּא נִבְּזָה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ :

ח.

שְׁבָעָה כְּמַנְדִּין וְאָחָד מֵהֶם מִי שְׂאִין לוֹ אִשָּׁה :

ט.

תְּאֻוֹת נְאוּף אֵינוֹ נִרְחַק מִן הָאָדָם אֶלָּא עַל־יְדֵי הִרְחַקָת רְאוּת הָעֵין
וְהַמְחַשְׁבָּה :

י.

לא תִכְנֹס עִם פְּתוּיִיד בְּטוֹעַן וְנֹטְעַן, כִּי אַרְיִכַת הַרְגָּשָׁת הַחוֹשֵׁב אֶפְלוּ
לְבַחֲיַנַת הַשׁוֹלֵל תִּפְעַל הַגְּבֻרַת הַחֶפֶץ וְתִתְהַפֵּד הַרְצוֹן אֵלָיו:

יא.

עֲלִיָּדִי רֹב הַיִּין רֹב נְאוּף:

יב.

מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה אֵינּוּ אָדָם, וְכֹאֵלוּ שׁוֹפֵד דְּמִים, וּמִמַּעַט אֵת הַדְּמוּת:

יג.

מִי שֶׁמְחַסֵּר עוֹנֵת אִשְׁתּוֹ וַיֵּשׁ לָהּ צַעַר מְזָה הוּא נֶעְנֵשׁ בְּמִיתָה.

יד.

לְפַעֲמִים עֲלִיָּדִי שְׂדוּכִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים זֶה לָזֶה, אַחַד מֵהֶם מֵת:

טו.

מי שְׁנוּשָׂא אִשָּׁה רְשָׁעָה גְרוּשָׁה קוֹבְרָתוֹ :

טז.

נאוף שֶׁל אִשָּׁה מְחַרֵּב אֶת הַבַּיִת :

יז.

כָּל הַמְזֻנָּה, עַל־יְדֵי זֶה אִשְׁתּוֹ רוֹאָה בְּחֵלוֹם טְמֵאוֹת הַנִּקְרָא מֵאֲרִין :

יח.

כָּל הַנוּשָׂא אִשָּׁה לְשֵׁם שְׂמִים כְּאֵלוֹ יִלְדָה :

יט.

עַל־יְדֵי זְווג שְׂאִינוֹ בְּקִדְשָׁה בָּא שְׂרָפָה :

כ.

כָּל הַבֹּא דִבֵּר עֲבָרָה לְיָדוֹ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה עוֹשִׂים לוֹ נֶס:

כא.

הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה שְׂאִינָה הוֹגֵנֶת לוֹ, כָּאֵלוֹ חוֹרְשׁוֹ לְכָל הָעוֹלָם כֵּלּוֹ וְזוֹרְעוֹ מְלַח,
וְכִשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁרְהָ שְׂכִינְתוֹ הוּא מְעִיד עַל כָּל הַשְּׂבָטִים וְאֵינוֹ
מְעִיד עָלָיו [קְדוּשֵׁי ע']:

כב.

הַמִּפְרָה בְּרִית כָּאֵלוֹ הַפֶּר כָּל הַמְצוֹת:

כג.

הַמְכַנְסִים מְכַפְּרִים עַל גְּלוּי עֲרִיּוֹת:

כד.

עַל-יְדֵי נְאוּף נוֹפְלִים הַצְּדִיקִים:

כה.

עלידי שְׁמֹקוֹן על מיתת הצדיקים, עלידי זה מְשַׁבֵּר אֶת עֲצָמוֹ מֵאֵהֶבֶת נָשִׁים: ["וַיִּקְרָא דָּוִד" וְכוּ' "וַנְּפַלְאֶתָה אֵהֶבְתְּךָ לִי מֵאֵהֶבֶת נָשִׁים"]:

כו.

עלידי הוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה בּוֹרָא קְלִפּוֹת הַמֵּתֵלְבָּשִׁים בְּבִגְדֵי־אָדָם מִתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עָלָיו וְעוֹשִׂין לוֹ יְסוּרִין:

כז.

הָבֵא עַל אֵשֶׁת אִישׁ סוֹף שְׁבֵא לִידֵי שְׁפִיכוֹת־דָּמִים:

כח.

מִי שֶׁהוּא מְבַעֵר נוֹאֲפִים, בְּזָה הוּא מְתַקֵּן חֲטָאת אָבוֹתָיו:

כט.

מִי שֶׁרוֹצֵה לְשָׁמֵר אוֹת בְּרִית יֹאמֵר תְּמִיד אֶמֶת, גַּם יַעֲשֶׂה חֶסֶד עִם מִי שֶׁלֹּא יִצְפֶּה לְתִשְׁלוּם גְּמוּלוֹ:

ל.
לפגם

הברית יהיה רודף שלום:

לא.
עלידי

מחלקת בא לידי פגם הברית:

לב.

הרהורי נאוף באים מחמת שבירת כלי של חסד, ולפי רב הניצוצות הן רוב
המחשבות של

לג.

מי שעובר על משפבזכור, עלידי זה נתפס בתפיסה:

לד.
קסוף

חי מסגל לגבורת אנשים:

לה.

מי שֶׁמְזוּג עִם אִשְׁתּוֹ בְּשַׁעַת שְׁנָאָה, זָרַע הַנוֹלָד הוּא מְשֻׁמְדֵין אֶת עַצְמוֹ:

לו.

עַל־יְדֵי נְאוּף בָּאִים לְגָלוּת תַּחַת יַד שָׂרִים יָצִים, וְנַעֲשֶׂה בְּעַל־חֹב:

לז.

בְּזָכוֹת שֶׁהִנְקִיבוֹת נְזֻהָרִים מִנְאוּף יָבֵא מְשִׁיחַ, גַּם לֹא יִצְטָרֵף אָדָם לְחֵבְרוֹ,
וְכָבוֹד הַצְּדִיקִים

לח.

נְאוּף בָּא עַל־יְדֵי הַתַּעֲסָקוֹת בְּשִׁמוֹת הַטְּמָאָה וּבְכֻשָּׁפִים:

לט.

הַבָּא עַל הַכּוֹתִיּוֹת מִכְּנִיס כָּל הַשָּׁפַע לְסִטְרָא אַחֲרָא:

מ.
עלידי

נאוף

בא

שכחה :

מא.

תקון להוצאת זרע לבטלה שישתדל להחזיר בני אדם בתשובה :

מב.

מי שהוא נוטר ברית, אף על פי שאין לו זכות אבות, הקדוש ברוך הוא עושה לו עושה זכות :

מג.

עלידי

מעוט

בא

הרהורי

נאוף :

מד.

בעון

כשוף

ונאוף

הצדיק

נסתלק :

מה. בְּנֵי

נוֹאֲפִים   יְהִיו   נִצְרָכִים   לְכֹשֵׁף :

מו. בְּנִים

הַנוֹלָדִים   עַל־יָדֵי   יֶעֱסֵק   הַכֹּשֵׁף   יְהִיו   נוֹאֲפִים :

מז. הַנוֹאֲפִים

לְצַדִּיקִים   לְרַב   הֵם   מִתְנַגְּדִים   לְצַדִּיקִים :

מח.

הַמוֹצִיא זֶרַע לְבִטְלָה כָּאֵלוֹ הַבֵּיא בְּנָיו קָרְבָן לְעִבּוֹדָה זָרָה גַם נִדּוֹן בְּסִקִּילָה :

מט. עַל־יָדֵי

נְאוּף   מֵאֲבֹד   אֶת   הַזְּכָרוֹן :

נ. עלידי

נאויף   הבושָה   גסתֶלֶק :

נא. עלידי

אכילה   גסה   בא   לנאויף :

נב.

כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה, אַחֲרֵיכֵן הוּא מְצַעֵר מַחֲמַת הַנִּיצוּץ שְׁבוּ, אֲבָל כְּשֶׁפּוֹגֵם בְּבְרִית אֵין מְצַעֵר אַחֲרֵיכֵן, כִּי כָּבֵר הָלַךְ מִמֶּנּוּ הַנִּיצוּץ :

נג.

מי שְׁאִינוּ מִפֵּר בְּרִית, עֲלִידֵי זֶה יֵשׁ לוֹ זְכִירָה :

נד.

הרהורי   נאויף   באים   עלידי   שבועת   שקר :

נה.

מי שְהוּא עָרַב בְּעַד רָשָׁע נַעֲשֶׂה נוֹאֵף:

נו.

מי שְׁמַשְׁחִית דָּרְכוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נִכְלָה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס:

נז.

עַל־יְדֵי גְלוּי עֲרִיּוֹת בָּא הַרְיָגָה:

נאוף - חלק שני

א.

עַל־יְדֵי נַאֹוֹף נוֹפֵל לְתַפְיֶסָה אוֹ לְחָלִי כְּאֵב רַגְלִים: גַּם תִּלְמִיד שְׁלֹא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה נוֹפֵל לָזֶה: גַּם מְזִיקִין שׁוֹלְטִין עָלָיו:

ב.

עלידי

המחלקת

נופל

לתאנות

נאוף:

ג.

עלידי תשמיש המטה בימים שאסורין בתשמיש, עלידי זה נופל לתפיסה:

ד.

עלידי תאנות נאוף בא עצירות, ועלידי עצירות בא צרעת:

ה.

עלידי טובות שעושה עם בניאדם נתבטל תאנות נאוף וכן להפך:

ו.

שומר

הברית

הוא

מקור

הברכות:

ז.

כָּל הַשּׁוֹמֵר הַבְּרִית זֹכֶה לְהִבְיֵן הַשְּׂבָעִים לְשׁוֹן הַגְּנוּזִים בְּתוֹרָה:

ת.

אָסוּר לְלַמֵּד זְכוֹת עַל זֶה שֶׁעָבַר עַל מְשָׁבֵב זְכוֹר:

ט.

הַפְּרָנְסָה לְפִי הַזְּוֹג:

י.

אִישׁ בְּטֵל שְׂאִין עוֹסֵק בְּשׁוּם עֵסֶק, עַל־יְדֵי זֶה תִּנְאָוֹתוֹ מְרַבָּה בְּמִשְׁגָּל וּמִדְבָר דְּבָרֵי טְנוּף תְּמִיד:

יא.

מִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הַבְּרִית מִתֵּר לוֹ לְשִׁמַּח כְּשֶׁרוּאָה מִפְּלֵת שׁוֹנְאָיו:

יב.

ספנות הדרכים בא עלידי פגם הפריית. וסימן לדבר: "ארחי ורבעי זרית"
וכו':

יג.

אשה שנתבעת לזנות, אף על פי שלא נבעלה, התביעה לחוד עושה בה
רשם:

יד.

מי שעוצם עיניו מראות ברע, עלידי זה נצול מבזיונות:

טו.

עלידי זנות בא רציחה:

טז.

עלידי זנות עם האמות בא שמד:

י.ז.

מי שנוטל שְׂרָרָה לְעַצְמוֹ, עַל־יָדֵי זֶה בָּתוּ נַעֲשִׂית זוֹנָה חֵס וְשָׁלוֹם:

י.ח.

הַבְּעָלִי הַשְּׁבוּנוֹת עַל־פִּי רַב הֵם בְּעָלֵי תַאֲוֹת נְאוּף:

י.ט.

מי שְׂאִין מִסְתַּכֵּל עַל נָשִׁים זוֹכָה שְׁזָרְעוּ יַחֲבְרוּ פְרוֹשִׁים עַל הַתּוֹרָה:

נדה

א.

אִשָּׁה שֶׁהִיא מְרַבָּה בְּדַמִּים הִיא דַּבְּרָנִית ; וְאֵל תִּתְיַפֶּה בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם, גַּם תִּרְחַץ אֶת עַצְמָהּ בְּמֵי מַעֲיֵנוֹת, גַּם אֵל תִּיגַע אֶת עַצְמָהּ הַרְבֵּה, גַּם בְּעֵלָהּ יִזְהַר בְּנִטְיֵלַת־יָדָיו, גַּם אֵל תִּכְעַס, גַּם אַחַר הַטְּבִילָה תִּתֵּן צְדָקָה. גַּם בְּעֵלָהּ יִלְמַד מִסֻּכַּת נְדָה וְאַחֲרָיָהּ יֹאמֶר שִׁיר שֶׁל יוֹם. גַּם תִּרְחַץ אֶת עַצְמוֹ בְּדַבְּרֵי הָעוֹלָם מִתּוֹךְ הַמְּצוּדָה מִן הַנְּהָר, גַּם תִּשְׁתֶּה חֵלֶב עֹז, גַּם תִּרְחַץ בְּנוֹצַת עֵזִים, גַּם תַּעֲשֶׂן אֶת עַצְמָהּ בַּלְבוֹנָה:

ב.

אִשָּׁה שֶׁשׁוֹפֶעֶת דָּם תִּכְתֵּב אוֹתִיּוֹת "לֹא אֶחָד" וְתִשָּׂא עָלֶיהָ. [מִי יִתֵּן טָהוֹר
מִטָּמֵא לֹא אֶחָד". מְשָׁלִין:]

ג.

אִשָּׁה שֶׁהִיא פְּרוֹצָה, עַל־יְדֵי זֶה אֵין לָהּ וָסֵת וּמְרַבָּה בְּדַמִּים:

ד.

נִדָּה שֶׁרָאָתָה דָם דְּרָךְ מִקְרָה, הוּא מְחַמֵּת חֲטָא הָאִישׁ:

נדה - חלק שני

א.

אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וָסֵת תִּתְעַנֶּה:

ב.

סגלה להחזיר לאשה וסטה עלידי הכנסת-אורחים:

ג.

מי שעסקו ומשאויזומתנו עם האמות בעת חגם או אפלו שלא בעת חגם, אלא שפרנסתו שמעמיד דברים לעבודה זרה שקדם, עלידי זה אשתו שופעת דם תכף סמוך לטבילתה:

נפילה

א.

לפעמים אדם נופל ממדרגתו לעת זקנתו:

ב.

עלידי גבית מס נופל אדם ממדרגתו:

עלידי

קנאה

נופל

ממדריגתו :

עלידי קנאה אינו הולך בדרך אחד, לפעמים מתפלל בהתלהבות ולומד בהתמדה, ולפעמים התפלח והלמוד עליו כמשא :

מי שנמעד בדבורו, ובנדאי הרגילות של לשונו היה צריך לדבר כל מה שצריך, אבל מי שנמעד ברגילות לשונו, בידיע שפרנסתו נתמעט והוא צריך לחסד גדול וישועה שייתן לו הקדוש ברוך הוא פרנסה :

עלידי

השבועה

נכרת

[נכרת]

השתוקקות

של

אדם :

כשאדם

מחליק

ונופל,

זה

עלידי

שהתחזק

לעבר

עברה :

ת.

כְּשֶׁאַתָּה מֵתְחִיל לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מְצוּה וְהִתְחַלְתָּ הִיא בְּכָל לֵב, תִּצְלִיחַ בְּזוֹ
הַמְצוּה וְלֹא יֵאָרֶע לָךְ שׁוּם הֶזֶק:

ט.

מִי שֶׁנֹּפֵל מִיָּרְאָתוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁיָּרְאָתוֹ לֹא הִיָּתָה טְהוֹרָה:

י.

אָדָם נֹפֵל מִחֶמֶת תְּאוֹת מָמוֹן:

יא.

כְּשֶׁתִּשְׁמַר אֶת עֲצֻמְךָ מִגְזֵלוֹת וּמִשְׁבוּעוֹת וּמִשִּׁקָּר, לֹא תִפֹּל מִמִּדְרִיגָתְךָ:

יב.

כְּשֶׁאָדָם מֵתְפַלֵּל בְּמִנְיֵן שֵׁשׁ שָׁם רְשָׁעִים, לִפְעָמִים הֵם מְשַׁלְּכִין אוֹתוֹ
לְמַטָּה. וְהִסְגְּלָה לָּהּ שֶׁיִּגְבִּיהָ יָדָיו לְמַעַלָּה בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה:

יג.

מי שֶׁלָּבּוֹ נוֹפֵל מִהֶהֱתַלְהֻבוֹת, הוּא מַחֲמַת שְׁשׂוֹנָא אֶת הַצַּדִּיק:

יד.

הַצַּדִּיק שְׁמִנְהִיג בְּאֶמֶת אֶת הָעוֹלָם לֹא יִפֹּל מִחֲשִׁיבָתוֹ:

טו.

מִי שֶׁבוֹרַח מִן הַכְּבוֹד וְהַכְּבוֹד רוֹדֵף אַחֲרָיו, בְּוֹדָאֵי לֹא יֵרֵד וְלֹא יִפֹּל מִכְּבוֹדוֹ:

טז.

עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת לַצַּדִּיקִים לֹא יִפֹּל מִמְדַּרְיָגָתוֹ:

נפילה - חלק שני

א.

מי שהולך ונופל, ידע שמלאכיו השומרים אותו נסתלקו:

ב.

מי שבא לו הרהור זנות עם בת אל נכר, בגדוע שיהיה לו איזהו נפילה:

ג.

או איזהו חולאת יבוא על אשתו ובניו:

נבול-פה

א.

מי שמדבר נבולפה, בגדוע שלבו חושב מחשבות און:

ב.
עלידי

נבולפה

בא

חנפה:

ג.

בעון נבולפה צרות וגזרות קשות מתחדשות, ובחורי ישראל מתים חס ושלום, ויתומים ואלמנות צועקים ואינם נענו (שבת ל"ג):

ד.

המנבל פיו, אפלו חותמין עליו גזרדין של שבועים שנה לטובה, הופכין עליו לרעה, גם מעמיקין לו גיהנם, גם לשומע ושותק (שם):

ה.

חמור

האומר

בפיו

מן

העושה

מעשה:

נהנה

מאחרים

א.

מה שהצדיק מקבל ממון מהרשע, אף-על-פי שזה הממון הוא ספק גזל, אף-על-פי-כן מתר לקבל ממנו, כדי שלא יקבל הרשע לעצמו איזהו תלמיד חכם רשע ויאמר עליו שהוא צדיק, ויתן לו הממון, ויחלק על הצדיק האמת:

ב.

משורבו מקבלי מתנות, נתמעטו הזמים ונתקצרו השנים:

ג.

אדם שקבלת הנאה ממנו פעם אחד אל תבזהו:

ד.

מי שמכבד עלו על בני ישראל לסוף שנצרך לאחרים:

ה.

מי שעושה טובות לבני אדם מתר לו להנות מהם וצריכים לשרתו:

ו.

עלידי הנאה שאתה מקבל מחברך, עלידי זה אתה סובל צער על
עוונותיו:

ז.

מי שאינו מקבל ממון מאחרים יגדל כל זרעו:

ח.

המלך גובה יציאותיו מן העם:

ט.

צריך לעסק באיזה משאיזמתו, כדי שלא יצטרך לסוף לבטל מדברי
תורה:

י.

מי ששואל חלקו בפיו, כאלו גזל:

יא.

המצפה לשלחן חבירו עולם חשך בעדו גם חייו אינם חיים: [ביצה ליב ע"ב]:

יב.

מי שיש לו נשמה הוא נהנה מריח. [איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף הרי אומר זה הריח. ברכות מ"ג]:

נהנה מאחרים - חלק שני

א.

גדולה יגיע כפו שמציל את האדם מהריגה:

ב.

מי שהוא שונא מתנות אינו מתגרא מעלילות:

נגינה - חלק שני

א.

כְּשֶׁהִצְדִּיקִים נִתְּפָרְסְמִים בְּעוֹלָם, עַל־יְדֵי זֶה נִתְחַדְּשִׁים נְגוּנִים בְּעוֹלָם:

ב.

הַלְוִיִּים הָיָה לָהֶם לְכָל יוֹם נְגוּן מִיַּחַד, וְעָכְשׁוּ בְּגִלוּת נִשְׁתַּכְּחוּ הַנְּגוּנִים.
וְכִשְׁבָּאָה אֵיזָהוּ שֶׁבֶר עַל אֵיזָהוּ אִמָּה, אֲזִי מִתְנוּצָץ הַנְּגוּן שֶׁל הַלְוִיִּים שֶׁהוּא
כְּנָגֵד הַשֶּׁבֶר הַזֶּה:

ג.

עַל־יְדֵי הַנְּגוּנִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קוֹל בְּכִיָּה יְכוּלִים לְהוֹצִיא הַשְּׁבוּיִים, בְּחִינַת
מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת:

ד.

עַל־יְדֵי הַנְּגִינָה אָדָם נִכָּר אִם קִבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה:

ה.

מה כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֵה מִתְחִיל לְזַמֵּר וּלְנַגֵּן וְלֹא כֵן בְּאֲכִילָתוֹ, מִחֲמַת שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה עַל הַבַּיִר וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַמֶּן:

נסיון - חלק שני

א.

הַנְּסִיוֹן הוּא בְּשִׁבִיל לְגַדֵּל וּלְפָרֵס אֶת הָאָדָם:

ב.

מִי שֶׁאֵין בְּמַעֲלוֹת הַצְּדָקוֹת, וְגַם אֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת, וְרוֹצֵה לְקָרֵב אֶת בְּנֵי-אָדָם לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִשְׁמַר אֶת עֲצָמוֹ מִנְּסִיוֹנוֹת, וּבִפְרִט שֶׁלֹּא יִתְקַנְאוּ בּוֹ הַרְשָׁעִים:

ג.

מִי שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּיָצְרוֹ בְּנֵיו אֵינָם יּוֹצְאִים לְתִרְבוֹת רָעָה, וְעַל־יְדֵי זֶה מְמוֹנֵוּ נִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי זֶה לֹא יָבוֹא לְיַדֵי נְסִיוֹן:

נר תמיד - חלק שני

א.

בזכות נר תמיד הדולקים בשמורת נצולין מגזרת שמד:

אות ס

ספירת העמר - חלק שני

א.

על ידי ספירת העמר נצולין מגרוש:

ב.

ביותר צריך להזהר לטבל לקריו בימי עמר:

בספירת העמר יכולין להכניע את המסור: וסימן: לעמר – ראשי תבות
מאיגרא רמא לבירא עמיקתא:

סוד - חלק שני

עלידי עיון עמק בסודות התורה יוכל לפקד עקרות ולרפאות חולאת
חזק:

ספר - חלק שני

מי שיש בידו לחבר איזהו ספר ואינו מחברו, זה כמו שפול בנים:

ב.

אלו המחברי הספרים צריכו להם לשקלל במשקל את דברי הספר, אם יש בהם כדי ספר, כי עקר הספר אינו אלא אלו הדברים, הנאמרים בהתקשרות הנשמות בבחינת: "זה ספר תולדות אדם", ואם יש בו מעט בהתקשרות הנ"ל, אין בו כדי ספר"

ג.

מביני מדע יכולים להבין, כשרואים בספר חדושין דאורייתא, אם בעל המחבר חדש אלו החדושין בעצמו, או שכבר היה לעולמים שחדש אלו החדושין, ומחמת שלא היה בהם כדי ספר נתגלה לבעל המחבר אלו החדושין כדי לחברם בספרו, אבל באמת לא טרח על אלו החדושין, כי בא לו בנקל, כי כבר היה מי שטרח בשבילם והביא אותם לגלוי:

ד.

כשנדפס איזהו ספר חדש, עלידי זה הבכיה שעלידו נתחדש זה הספר בבחינת "ושקוי בבכי מסכתתי", הבכיה הזאת נתגבר כנגד גזרותיהם של האמות, שלא יתגברו עלינו. כי גם עקר כח ממשלתם אינו אלא בבכיה של עשו, וסימן לדבר: והיה מספר בני ישראל כחול היס [עין לקויטי מוהר"ן תנינא]:

ה.

מי שאין מסתכל על נשים זוכה שזרעו יחברו פרושים על התורה:

ו.

מה שספרים קדושים של צדיקים נגנזין ונאבדו ונשפחו מן העולם, כגון כמה ספרים של תנאים וקדמונים שנאבדו ונשפחו, הוא טובה להעולם, כי עלידי זה נאבדו ונעקרו ונמחו ספרי מינין ואפיקורסים הרבה, ימח שמים: גם עלידי זה נתבטל קנאה ושאנה בין איש לאשתו הכשרים המתנהגים בקדשה:

ז.

עלידי ספר גדול שיוצא לעולם, נפקדו עקרות: וסימן "זה ספר תולדות אדם":

סגלה - חלק שני

א.

נוצה של עופות הבר הם סגלה לחלי הראה, ומסגל לחזק את הרוח חיים:

ב.

השמים – יש בהם שנוי מראות לפי מראות עשבים הנגדלים עלידיהם, והם מסגלים להסתכל בהן:

ג.

מי גשמים מסגליו למי שאין לו גבורת אנשים:

ד.

אמירת תהלים סגלה להוריד גשמים "תהלם" – למטר השמים תשתה
מים:

ה.

סגלה להחזיר לאשה וסתה עלידי הכנסת אורחים:

ו.

מי ששערוותיו מרבים שלא עלפי הטבע זה עלול לנזקים הרבה ולפגעים
רעים מהסטרא-אחרא, סגלתו שיקרא הפרשה שקורין ביום-כפורים:

ז.

מי שנתאלם בפתע פתאום יעבירו על פיו חלף כשר:

ת.

סגלה למקשה לילד, תתלה לה על צוארה מפתח של הבית-עלמין. גם
המפתח הזה מסגל לעקרה:

ט.

סגלה לחלי הצואר, שיבכה על חרבן הבית-המקדש:

י.

סגלה כשנכנס לבית חדש לגור, יכניס לשם חרב או סכין או שאר פליזין.
וסימן לדבר: בחכמה יבנה בית – פלי חמס מכרותיהם; חרבותיהם
מגורותיהם:

יא.

תפוחים מסגלים למקשה לילד:
* לחולי נוכל – שיפזר צדקה. פזר נתן לאביונים:
* סגלה למקשה לילד, שתרחץ בינו מלפניה ומלאחריה; נכנס יין יצא
סוד:
* סגלה לחולה - להסתכל על הציצית. עין בלקוטי הראשון בסימן חי [ז]:

ענוה

א.

מי שְׁמַשְׁתָּף אֶת עַצְמוֹ בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, עַל־יָדֵי זֶה בָּא לְעֲנֹה:
:

ב.

עַל־יָדֵי אֲמַת יִזְכָּה לְעֲנֹה:
:

ג.

עַל־יָדֵי אֲמוֹנָה בָּא הַכְּנָעָה:
:

ד.

עַל־יָדֵי קְבִיעוֹת מְקוֹם לְתַפְלָה בָּא לִידֵי עֲנָה וְחֲסִידוֹת:
:

ה.

עלידי ענוה תפלתו נשמעת, וכאלו הקריב כל הקרבנות:

ו.

עלידי ענוה מוסיפין לו גדלה על גדלתו:

ז.

עלידי ענוה מאריך ימים:

ח.

עלידי ענוה אין מדקדקין אחר מעשיו:

ט.

יום שאתה מקטין את עצמך, יום הזה מוסיף פח וגבורה והתרוממות בקדשה של מעלה:

י.

כְּשֶׁאַתָּה רוֹאָה שְׁעֲנָה נְתַרְבָּה בְּעוֹלָם תִּצְפֶּה לְרַגְלֵי דְמַשִּׁיחָא :

יא.

עֲלִידֵי עֲנָה נְתַבְטַל פְּחַד הָאוֹיְבִים :

יב.

עֲלִידֵי עֲנָה נְתַבְטַל הַמַּחְלָקָת וְהִסּוּרִין :

יג.

עֲלִידֵי עֲנָה הַכֹּל עֲמוּ בְּשָׁלוֹם :

יד.

עֲלִידֵי עֲנָה בָּא חוּ. [וְלַעֲנוּיִם יִתְּנוּ חוּ"] :

טו.

מִי שֵׁשׁ לוֹ הַכְנָעָה אֵין לוֹ מוֹרָא, כְּאֵלוֹ יוֹשֵׁב בְּמִצּוֹר:

טז.

מִי שְׂאֵין בּוֹ הַכְנָעָה אֵין בּוֹ יִרְאָה:

יז.

עַל־יְדֵי עֲנָה נִתְגַּדֵּל, גַּם אֵינוֹ נוֹפֵל מִמַּדְרָגְתּוֹ:

יח.

מִי שֶׁהוּא לֵב רַךְ הוּא יְכוֹל לְהַכְנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר:

יט.

עַל־יְדֵי עֲנָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זוֹכֵר אוֹתוֹ:

ב.

עלידי ענה הקדוש־ברוך־הוא עושה לו תאנתו:

כא.

אין העולם מתקים אלא על מי שמשים עצמו כאין:

ענה - חלק שני

א.

סגלה לבנים - להקטין את עצמו:

ב.

עלידי גאה רבה נבעל כאשה:

ג.

הָאָדָם נָפַר בְּקוֹלוֹ אִם הוּא עָנָו אוֹ בְּעַל־גְּאוֹןָה :

ד.

לְפַעֲמִים עַל־יְדֵי שְׁפָלוּת שְׂאָדָם מְשַׁפֵּיל אֶת עַצְמוֹ, אוֹ אַחֲרַיִם מְשַׁפֵּילִין אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי זֶה מְבַטְלִין מֵעַלְיוֹ גְּזָרוֹת מִיְתָה :

ה.

כְּשֶׂאָדָם מְרַגֵּישׁ בְּעַצְמוֹ שְׁפָלוּת, יֵדַע שְׁמִיתָה נִגְזַר עָלָיו :

עצבות

א.

מִי שֶׁלֹּא תִקַּן חַטָּאת נְעוּרָיִם, עַל־יְדֵי זֶה בָּאִים לוֹ דְּאָגוֹת [״אָדָּאג מִחַטָּאתִי״]:

ב. לֵב

בָּא הַצֵּעַר לְאָדָם עַל־יָדַי דְּבוּרוֹ :

ג.

כְּשֵׁישׁ

לָדָּ צַעַר, תִּדְבֵּר מְזֶה הַצֵּעַר :

ד.

עַל־יָדַי דְּאָגָה בְּלֵב נוֹפֵל עַל הָאָדָם אַיְמוֹת מוֹת. ["לִבִּי יַחִיל בְּקִרְבִּי" פִּרְשׁ רְשִׁי" דוֹאֵג. "וְאַיְמוֹת מוֹת נִפְלוּ עָלַי"] :

ה.

עַל־יָדַי

הַכְּנָעָה נִתְבַּטַּל רְעָה וְיִגוֹן :

ו.

מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבוֹת יִסְתַּכַּל עַל הַצְּדִיקִים וְיָבֵא לוֹ שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ :

כְּשֶׁאַתָּה נִכְנָס בְּבֵית נֹכְרִי, עַל־יְדֵי זֶה בָּא עֲצָבוֹת. [וְעֲצָבִיךָ בְּבֵית נֹכְרִי].
מְשָׁלִי ה']:

עַל־יְדֵי עֲצָבוֹת אָדָם נִחְלָשׁ:

עַל־יְדֵי לֵב רָע הַפְּנִים נִשְׁתַּנָּה. [וְיִמְדוּעַ פְּנִיךָ רָעִים אֵין זֶה כִּי אִם רָע לְבָבִי.
נחמיה ב']:

כְּשֶׁיֵּשׁ לְךָ צַעַר בְּיוֹם שְׂמֵחָה וְכָל שְׂמֵחָתְךָ נִשְׁבֶּת, תִּדְעַ שְׂתַּמָּה זְכוּת אַבוֹתֶיךָ:

מִי שֵׁשׁ לוֹ עֲצָבוֹת יִתֵּן מִתְּנָה לְצַדִּיק תְּדִיר:

יב.
עלידי

עצבות   בא   שרפה :

יג.
עצבות

סימן   לאיזה   חלאת   שממשמש   לבוא :

יד.
עלידי

עצבות   הקדוש־ברוך־הוא   אין   עמו :

טו.
עלידי

עצבות   רואה   קרי :

טז.
עצבות

בא עלידי פעס. [״וּדְבַר עֶצֶב יַעֲלֶה אָף״. מְשָׁלִי ט״ו]:

יז.
עלידי

עצבות אינו משיג תוחלתו :

יח.
עלידי

עצבות נתבזה :

יט.

עלידי בכיה אין אדם יכול לאכל. [״נתבזה ולא תאכל״. שמואל א׳ א׳]:

כ.

מי שאין לו עצבות והוא תמיד בשמחה, בודאי יתנשא :

כא.
עלידי

עצבות בא בזיון :

כב.
בְּכִיָּה

הוא סימן טוב לחולָה:

כג.
עֲלִידִי

נגון אוֹיְבֵי נְתָרוֹמָמִים:

כד.
עֲלִידִי

נגון בָּא בְּאֵב לֵב:

כה.
מִי

שְׁהוּא מְהִיר הוּא עֲצָבָן:

כו.
קִרְבַּת

הַצְדִּיקִים מְשַׁמַּח אֶת הַלֵּב:

כז.

סַגְלָה לְהַסִּיר עֲצָבוֹת - שְׁיִשְׁמַע אֶת צַדִּיק וְכִבֵּד כְּשֶׁהוּא מְזַמֵּר:

כח.

מִי שֶׁאֵין מִתְוֹדֵה עַל עֲוֹנוֹתָיו אֲנַחָה וְדֹאגוֹת בָּאִים עָלָיו:

כט.

כְּשֶׁאָדָם מִתְאַוֶּה לְדַבְרִים שֶׁהֵם נִגְדִיִּים לְהַקְדוּשׁ־בְרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי זֶה בָּא לוֹ אֲנַחָה:

ל.

הָעֶצֶב עַל חֵלוֹם רָע מְבַטֵּל אֶת הַחֵלוֹם שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם:

לא.

קוֹל וּמְרָאָה וְרִיחַ מְשִׁיבִין דְּעֵתוֹ שֶׁל אָדָם:

לב.
עלידי

הצָעָה   הַצְעָקָה   הַצְעָרָה   הַצְעָרָה :

לג.

מי   שֵׁשׁ   לוֹ   עֲצָבוֹת   מְבִיא   עַל   עֲצָמוֹ   יְסוּרִין :

לד.

כָּל   הַנְּמֻשָּׁד   אַחַר   צָעָרוֹ   יוֹתֵר   מִדֵּי   הַצְעָרָה   נְמֻשָּׁד   אַחֲרָיו :

לה.
תמרים

מְבֻטָּלִין   דְּאָגָה :

לו.

אָגָדָה   מְשֻׁמָּח   אֶת   הָאָדָם :

עצבות - חלק שני

א.

עצבות שבלב האדם - כשפּרָגִיש בְּרַעְתּוֹ, כִּי הֵלֵב הוּא הַמְּסַבֵּב לְכָל זֶה; כִּי הֵלֵב הוּא הַגּוֹרֵם לְכָל דְּבַר הוּא לְטוֹב הוּא לְהִיפּוֹד:

ב.

צָרִיךְ לְשָׁמֵר אֶת עֲצָמוֹ מֵעֲצָבוֹת כִּי שְׂלֵא יָבֹא חֵס וְשָׁלוֹם לְיַדֵּי אַבְלוֹת:

ג.

עֲלִיידִי הַצַּעַר וְהַעֲצָבוֹת בָּא מְרִיבָה בְּעוֹלָם, וְעֲלִיידִי הַשְּׂמִחָה בָּא שְׁלוֹם בְּעוֹלָם:

ד.

עֲלִיידִי קִלְקוּל הַשְּׂמִחָה בָּא חוֹלְאִים חֵס וְשָׁלוֹם:

ה.
סגלה

להסיר   העצבות   עלידי   הרחמנות:

ו.
הנדריס

והנדבות   מביאין   שמחה:

עצירות

א.
עלידי

עצירות   באים   הרהורי   עבודה   זרה:

ב.
לכל

דבר   מיתה   יפתח   נקביו:

עברה

מי שעובר עברה להכעיס, לסוף שנתבזה בעיני בני־אדם והוא פועס עליהם:

עצלות

על־ידי תאוות שאדם תאב ואינו משיג אותם, על־ידי זה בא עצלות והוא

הדין

להפוך:

ב.

עלידי זריזות מסיר את השנה ומחקה את המחין:

עונש

א.

לפעמים כשאדם עושה מצוה והקדוש ברוך הוא מעניש אותו, זה מחמת
שלא עשה מצוה כזה כשבא לידו:

ב.

לפעמים דנין את האדם על פיו:

ג.

לפעמים האדם נהרג מחמת שהיה יכול להמליץ בעד אחד, ששונאים

ד.

לְפַעֲמִים הָאָדָם נֶעֱנֵשׁ עַל שְׁפָשֶׁע בְּמִלְאֲכָתּוֹ, אוֹ שֶׁנִּגְזַר גְּזֵרָה עַל אֲנָשִׁי מִקוֹמוֹ אוֹ עַל עַמּוֹ. [מִיּוֹנָה שֶׁשָּׁאַלּוּ אוֹתוֹ "מָה מְלַאכְתְּךָ וּמֵאֵין תָּבוֹא" וְכוּ' עֵין בְּפִירוּשׁ רְשִׁי שָׁם. יוֹנָה א']:

ה.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְמַהֵר לְהַפְרֵעַ מִכְּפוּיֵי טוֹבָה עַל־יְדֵי כְּפוּיֵי טוֹבָה. [רְשִׁי בְּמַלְכִים ב' י"ב. בְּשֵׁם מְדַרְשׁ]:

ו.

מִי שֶׁכָּלַב נִשְׁדָּד אוֹתוֹ, בְּיָדוּעַ שֶׁקִּבֵּל לְשׁוֹן הָרַע אוֹ שֶׁסָּפַר לְשׁוֹן הָרַע. ["לְכַלֵּב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ" "לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׂוֵא". שְׁמוֹת כַּב כג]:

עצה

א.

אל תשאַל עצה אַלאַ מִמִּי שֶׁיִּדְעַ סִּתְרֵי תוֹרָה. [״וַיֹּעֲזֵב וַחֲכָם חֲרָשִׁים וַנְּבוֹן לַחֹשׁ״. לְשׂוֹעֵה]

ב.

טוב לשאֵל עצה מִזְקֵנִים. [״וְעֵצָה מִזְקֵנִים״. יְחִזְקֵאל ז׳:]

ג.

הַנּוֹתֵן לְחֵבְרוֹ עֵצָה שְׂאִינָהּ הוֹגֵגֶת לוֹ, עַל־יָדֶי זֶה נוֹפְלִים לוֹ מִחֲשָׁבוֹת עֲבוּדָה זָרָה:

ד.

מִי שֶׁהוּא בֶּעַל מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת אֵל תִּקַּח עֵצָה מִמֶּנּוּ:

ה.

עַל־יָדֶי שְׂאִתָּה נוֹטֵל עֵצָה מִהָרֵב, עַל־יָדֶי זֶה תִּזְכָּה לְתִשׁוּעָה. [״וַיִּתְּשׁוּעָה בָּרַב יוֹעָז״. עֵינִי לְקוֹטֵי מוֹהַר״ן:]

ו.

כְּשֶׁאַתָּה רוֹאֵה שְׂרַעֲיָדָי אֵינָם עוֹזְרִים לָךְ, בְּיָדוּעַ שְׂאִין שׁוֹם עֲצָה מוֹעִיל לָךְ.
[״הֵאֵם אֵין עֲזָרְתִּי בִּי וְתִשָּׂה נִדְחָה מִמֶּנִּי״. אֵיבֹב ו']:

ז.

כְּשֶׁאַתָּה עוֹזֵר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יוֹעִיל לָךְ עֲצָה:

ח.

הָעֲצָה הִיא מְסֻגָּלֶת יוֹתֵר בְּשָׂדֶה:

ט.

הַהוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת אִשְׁתּוֹ, נוֹפֵל בְּגִיהוֹנָם:

י.

אֵל תִּשְׁאַל עֲצָה אֶלָּא מֵאִישׁ וְלֹא מֵאִשָּׁה:

עזות

א.

מי שיש בו עזות בידוע שעבר עברה להכעיס:

ב.

עזות בא עלידי פעס:

ג.

עלידי עזות נעשה אביר-לב, גם בידוע שעדין לא תקון פשעי אביו:

ד.

עלידי עזות נעשה אביר-לב, גם בידוע שעדין לא תקון פשעי אביו:

ה.

מי שיש לו עזות, תקונו שנייח תפליו שהיו על ראש צדיק:

ו.

כְּשֶׁרָשַׁע מְעִז בְּפָנָי יִשְׂרָאֵל, אֵין זֶה אֱלֹהִים כִּי יִפְשֹׁט יְפֹשֶׁט בְּמַעֲשָׂיו. [ה'העז
אִישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו. וְיִשְׂרָאֵל הוּא יָבִין דְּרָכָיו". מְשָׁלִי כ"א]:

ז.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲזוֹת, בְּיָדוֹעַ שְׂאִינוֹ מְסַתְּפֵק בְּמָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ:

ח.

הַתּוֹרָה הִיא תִקּוּן לְעֲזוֹת. [מִפְּנֵי מָה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲזוּן.
בִּיצָה כ"ה]:

ט.

עַל־יְדֵי עֲזוֹת גְּשָׁמִים נֶעְצָרִים, וּבְיָדוֹעַ שְׂנַכְשֵׁל בְּעֵבֶרָה, וְסוֹפוֹ שֶׁיִּכְשֵׁל בְּעֵבֶרָה,
וּמִתָּר לְקִרוֹתָו רָשָׁע, וּמִתָּר לְשִׁנְאוֹתָו, וְהוּא אֶחָד מִתַּקְעִיד [מִהַתְּשֵׁעַ מְאוֹת
שְׁבָעִים וְאַרְבָּעָה] דּוֹרוֹת:

י.

חֲצֵפָה אֶפְלוּ כְּלָפִי שְׁמִיָּא מְהִנִּי, וְהוּא מְלָכוּתָא בְּלֵא תִגָּא:

עזות - חלק שני

א.

כְּשֵׁרוֹאִין שְׁהַעוֹלָם מְעִיזִין פְּנִיָּהֶם כְּנֶגֶד הַתִּ"ח, יִדְעוּ שְׁבִוְדָאִי מְלָחְמוֹת
גְּדוּלוֹת יִתְעוֹרְרוּ עַל מְדִינָה הַזֹּאת:

ב.

כְּאֵב הָרֵאשׁ בָּא עַל שְׁמַעִיז פְּנִיָּו כְּנֶגֶד זֶרַע דְּדוּד הַמְּלָךְ:

אות פ

פחד

א.

בְּשֵׁעָה שָׁבָא פִּחַד עַל רָשָׁע, בְּיָדוּעַ שְׁבִיזָה הַשְּׁעָה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן לְצַדִּיק:

ב.

עַל־יְדֵי פִּחַד בָּא מְכַשׁוּל:

ג.

עַל־יְדֵי בְּטָחוֹן תִּנְצֵל מִפִּחַד. [״אֲבִטַח וְלֹא אֶפְחַד״]:

ד.

סָגְלָה לְבַטֵּל אֶת הַפִּחַד לְזָכֹר אֲבִרְהָם אֲבִינוּ:

ה.

בְּצַדִּיקָה תִּבְטֵל אֶת הַפִּחַד:

סְגָלָה לְבִטֵּל אֶת הַפֶּחַד שֶׁתֹּאמַר ה' צְבָאוֹת :

עַל־יָדַי הַפֶּחַד נִתְבַּטֵּל הַגְּאוֹן :

פֶּחַד מִכְחִישׁ כַּחוֹ שֶׁל אָדָם :

בְּרִדָּעַת לֹא אֵין לוֹ לְהִתְפַּחַד מִפְּנֵי קוֹל בְּעַלְמָא :

מֵאן דְּמִבְעַת, אֶף־עַל־גַּב דְּאִיהוּ לֹא חֲזִי מִזְלִיה חֲזִי, וְתִקְנָתוֹ - יְדִלַּג מִדְּכִתְתָּה
אֶרְבָּעָה גְרָמִידי אוֹ לִיקְרִי קְרִיאַת־שְׁמַע אוֹ יֹאמַר עֲזִי דְבִי טַבְחָא וְכוּ'.
[מְגִלָּה ג'] :

יא.

מי שיש לו פחדים יזמר זמר של שמחה:

יב.

עלידי שתציר שם אלקים לנגד עיניך ילכו הפחדים ממך:

יג.

מי שאוכל ממון ישראל פחדים באין עליו:

יד.

מי שאינו נזהר בברכת הנהגין ותחלה וסוף פחדים באים עליו:

טו.

עלידי בטחון לא יהיה לך פחד:

ט.ז.

הושענות חבוטים מסגלים לבטל הפחד:

י.ז.

מי ששומע ואצית לדין תורה נצול מפחד:

י.ח.

שלש מאות ועשר טבילות מבטלין הפחד. גם יתן מתנה להצדיק:

י.ט.

עלידי אמת האדם נצול מפחד בקילות:

כ.

עלידי עגנה לא יהיה לקד פחד:

כא.

בית שיש בו פחד, בגדוע שיש בו חלק לסטרא-אחרא:

כב.

כְּשֵׁישׁ אֵיזָה פֶּחַד וְאַחֲרֵכֶף בָּא שְׂרָפָה, בְּגִדוּעַ שְׂתִבְטַל הַפֶּחַד:

כג.

פֶּחַד בָּא עַל־יָדֵי חֲנֻפָּה. ["אַחֲזָה רְעֵדָה חֲנֻפִים"]:

כד.

כְּשֵׁישְׂרָאֵל בְּאַחַדוֹת הָאֲמוֹת מִתְפַּחֲדִין מֵהֶם:

כה.

כְּשֵׁשׁוֹכְחִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינָם נִשְׁעָנִים עָלָיו, עַל־יָדֵי זֶה מִתְפַּחֲדִים מֵאֲמוֹת:

כו.
עלידי

דאָגה

בא

פּחד :

כז.
עלידי

פּחד

בא

פּזבּים :

כח.
אור

הנר

סגלה

לפחד :

כט.
עלידי

התפארות

בעשירות

בא

פּחד :

ל.
פחד

בא

עלידי

פּעס :

לא.
עלידי

דאָגהּ וּפּחַד נַעֲשֶׂה הַלֵּב אָטוּם :

לב.
עלידי

לְמוּד תּוֹרָה עַל הַשְּׁלָחַן בְּשַׁעַת סְעוּדָה נְצוּל מִפְּחַד :

לג.
עלידי

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּחַד הוּא סִימָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִסְתִּיר פָּנִים מִמֶּנּוּ, וְסִימָן שְׂדֵינִים שׁוֹרִין

לד.
עלידי

מִי שֶׁאֵינּוּ מְתוּדָה עַל עֲוֹנוֹתָיו מוֹרָא בָּא עָלָיו :

פחד - חלק שני

א.

כְּשָׁבָא פִּחַד עַל אָדָם, יָדַע שְׁבָא בֶן גִּילּוֹ לְאִיזְהוּ צָרָה:

ב.

לְפַעְמִים אָדָם מִתְפַּחַד קִדָּם שְׁבָא עָלָיו אִיזְהוּ טוֹב:

ג.

מִי שְׁבוֹרַח מִן הַצָּרָה הוּא פִּקְחָ:

ד.

בְּלִילָה שְׁיֵשׁ לָךְ פִּחַד בְּשַׁעַת שָׁנָה, אַל תִּלְךָ בְּדָרְךָ בַּיּוֹם:

ה.

כְּשֶׁאָדָם נוֹטֶה לְמוֹת, אֶפְלוּ כְּשֶׁעָדִין בְּקוֹרְהַבְרִיָּאָה וְאִינוּ יוֹדְעַ שְׂדִינּוּ לְמִיתָה, אַף־עַל־פִּיכֹן הוּא מִתְפַּחַד וְאוֹמֵר בְּפִיו שְׂיִמוֹת:

פדיון

שבויים

א.

עלידי גְבוּהוֹת הֶלֶב נוֹפֵל לְתַפְיֹסָה:

ב.

דְמוּדָה לְנִכְרִים נוֹפֵל בְּיַדְהוֹן, אֶלָּא כָּל דְבָרֵיהֶם תִּסְתָּר:

ג.

הַאֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, מְבִיא גְאָלָה לְעוֹלָם:

ד.

עלידי פְּדִיוֹן שְׁבוּיִים נִתְקַבֵּץ נִדְחָיו שֶׁל הַפּוֹדָה:

ה.

מִי שְׂאִינוֹ יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ חֶשׁוֹב כְּתַפְיֹסָה:

ו.
בעיון

מִשְׁכַּב־זְכוֹר   נִתְפָּס   בְּתַפְיֹסָה :

ז.

מִי שְׁמַרְחֵם עַל הַשְּׁבוּיִים הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מֵצִילוֹ מִמִּיתָה :

ח.

מִי שֶׁהוּא בְּתַפְיֹסָה, בְּיָדוּעַ שְׁגָם נִשְׁמָתוֹ לְמַעַלָּה בְּתַפְיֹסָה :

ט.

מִי שֶׁבָּא לְהַצְדִּיק וְשׂוֹאֵל אֶת הַצְּדִיק עֲצָה וּמִיכָר עֲצָתוֹ אַחֲר־כֶּף, עַל־יְדֵי זֶה נִתְפָּס בְּתַפְיֹסָה :

י.

מִי שֶׁמֵּאֲכִיל לֶחֶם לְרַעֲבִים, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מֵצִיל אוֹתוֹ מִבֵּית־הָאֲסוּרִים. ["נִתַּן לֶחֶם לְרַעֲבִים הִ' מִתִּיר אֲסוּרִים". תְּהִלִּים קמ"ו:]

יא.

מי שלא תקן חטאות נעורים, עלידי זה בא לבית-האסורים:

יב.

מי שהוא רגיל להיות מוהל, או לספק צרכי סעודת ברית-מילה של עני, עלידי זה נצול מבית-האסורים:

פדיון שבויים - חלק שני

א.

עלידי נאוף נופל לתפיסה או לחלי פאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה נופל לזה. גם מזיקין שולטין עליו:

ב.

סגלת הצדקה לבטל כל אלו העונשים:

בְּשִׁבִיל שְׂאִין מְבֻקָּשׁין רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל לְתַפְיֶסָה, וְתַקּוּן
לְתַפְיֶסָה, שְׂיַפְרִינֵס אִיזְהוּ בְּעַל־יַחֲיִים :

עַל־יְדֵי תַשְׁמִישׁ הַמָּטָה בְּיָמִים שְׂאָסוּרִין בְּתַשְׁמִישׁ, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל
לְתַפְיֶסָה :

כְּשֶׁאֶחָד מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נִתְפָּס בְּתַפְיֶסָה, עַל־יְדֵי זֶה לְפִי בְּחִינַתוֹ נִסְתַּמּוּ
מַעֲיָנוֹת הַחֲכָמָה מַחֲכָמֵי הַדּוֹר, וְלִהְפֹּךְ כְּשִׁיּוֹצֵא מִהַתַּפְיֶסָה :

לְפַעֲמִים עַל־יְדֵי תַפְיֶסָה נִצּוֹל מִכְּלִיּוֹן בְּנִים :

עַל־יְדֵי לְשׁוֹן הָרַע נִתְפָּס בְּתַפְיֶסָה :

ת.

השְׁעָרוֹת שֶׁגִּדְלִין עַל הָאָדָם וְהַמְּלַבּוּשִׁים שֶׁעַל הָאָדָם בְּשָׁעָה שְׁיוֹשֵׁב
בְּתַפְסָּה, שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ מְלָעָר, שֶׁעוֹכֵר וּמְבַזֶּה אֶת הָאָדָם:

ט.

הַשְּׁתַדְלוֹת בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים מְסַגֵּל לְהוֹלִדָּה:

י.

מִי שֶׁעוֹסֵק בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים, גְּדוּלֵי הַדּוֹר נִכְלָלִים בּוֹ עַל־יְדֵי זֶה:

פְּרִישׁוֹת - חֵלֶק שֵׁנִי

א.

אָדָם הַמְתַנַּהֵג בְּפְרִישׁוֹת וְאַחֲר־כֵּן חוֹזֵר מְפְרִישְׁתּוֹ, עַל־יְדֵי זֶה הוּא נוֹפֵל
לְתַאֲוָה נוֹסֶפֶת מִמָּה שֶׁהָיָה לוֹ קִדְּם פְּרִישְׁתּוֹ:

ב.
הפְּרִישׁוֹת

מְבִיא שְׁבַע:

ג.
פְּרִישׁוֹת

מִתְשַׁמֵּשׁ חָשׁוּב כְּמוֹ תַעֲנִית:

ד.

חֹלְאַת שֶׁל רְקִיקַת דָּם בָּא, עַל־יְדֵי שְׁמַבְטֵל עֹנָה שֶׁל יַיִל טְבִילָה:

פּוֹסֵק - חֵלֶק שְׁנִי

א.

עַל־יְדֵי לְמוֹד פּוֹסְקִים עַד שְׁיִדַּע לְהוֹרוֹת הוֹרָאוֹת, עַל־יְדֵי זֶה גוֹרֵם פְּקִידָה לְכַמָּה עֲקָרוֹת:

ב.
עלידי

"שלח-ערוך"

באים

ליראה:

ג.
למוד

הפוסקים

מבטלן

הרהורי

עבודה

זרה:

ד.

כשאזנהו רשע נתגדל, אזי קשה לחדש איזהו סברא בפוסקים. גם דברי
הדינים אינם נשמעים באזני הבעלידינים:

אות

צ

צדקה

א.

כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה, שלום גדול ומליצי ישר בין
ישראל לאביהם שבשמים: (בבא בתרא י')

ב. גְּדוּלָה   צְדָקָה   שְׂמֵקֶרֶת   אֶת   הַגְּאֵלָה :

ג. וּמִצֵּלָת   מִן   הַמִּיתָה :

ד. וּמִקְבֵּל   פָּנָי   הַשְּׂכִינָה :

ה. וְנַעֲשֶׂה   מִלְּוָה   לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא :

ו. וְנִתְרוֹמֵם   מְזוּלוֹ :

וּנְקָרָא

צְדִיק

גְּמוּר.

(שָׁם) :

עַל־יָדֵי

צְדָקָה

נַעֲשֶׂה

סוּר

מֵרַע :

מִצְוָה לְזוֹן אֱלוֹ שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה יוֹתֵר מֵאֱלוֹ שְׁאִין עוֹסְקִים, אֲבָל לְעִנְיָן דִּינָא

אִין

לְחֵלֶק :

כְּשִׁמוּצִיא

גְּזֵלָה

מִתַּחַת

יָד

חֲבֵרוֹ

כְּאֱלוֹ

נָתַן

צְדָקָה :

הַפְּשָׁרָה

הִיא

מִשְׁפָּט

שְׂיִשׁ

בּוֹ

צְדָקָה :

יב.

הנותן צדקה לעני שאינו הגון, אין מקבל על זה שכר:

יג.

צריך להחזיק טובה לנותן, ואל תאמר שלא נתן לך משלו:

יד.

שקולה צדקה כנגד כל המצוות [כבא בתרא ט']:

טו.

גדול המעשה יותר מן העושה. (שם):

טז.

כל פרוטה ופרוטה מצטרפין לחשבון גדול. (שם):

יז.

העושה צדקה בסתר יותר ממנשה. (שם):

יח.

הנותן פרוטה לעני מתברך בשש, והמפיסו מתברך ביי"א. (שם):

יט.

הרויף צדקה, הקדוש־ברוך־הוא ממציא לו מעות וממציא לו בני־אדם מהגנים כדי לקבל עליהם שכר, וזוֹכֶה לְבָנִים בְּעַלֵי עֶשֶׂר, בְּעַלֵי חֲכָמָה, בְּעַלֵי אֲגָדָה. (שם):

כ.

בראש־השָׁנָה דָּנִין אֶת הָאָדָם כְּמַה יִפְסִיד, וְאִם זָכָה נוֹתֵן זֶה הַמָּמוֹן לְעֲנִיִּים. (שם) [י' דף]

כא.

ירושלים נפדיית בצדקה:

כב.
עלידי

מחצה : לאחאב נתפפר צדקה

כג.

הכנסת-אורחים מגן על חטא עבודה זרה :

כד.

גדולה הכנסת-אורחים שמרחה את הקרובים ומקרבת את הרחוקים :

כה.

המזמין עבוי"ם בתוך ביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו :

כו.

כשהעולם אין נותנים צדקה, המלכות גוזר גזרות רעות ולוקח ממונם :

כז.

יתו לצדקה בשתי נדים ויהיה תפלתו נשמעת:

כח.

עלידי הנדיבות תהיה לך תקומה. [והוא על נדיבות יקום]. יש? ענה ל"ב:

כט.

עלידי צדקה בא אמונה:

ל.

מי שהולך בשביל צדקות, הוא משכך חמה מן העולם:

לא.

גם זוכה לאמת:

לב.

עלידי צדקה יהיה לך בנים, ויהיה שלום ביניהם:

לג.

עלידי צדקה הפרות מצמיחין:

לד.

עלידי צדקה מקרב הישועה:

לה.

בעת צרה מזכירין לו הצדקות שנתן:

לו.

עלידי צדקה שתתן, גם השרים והמלכים יהיו עמך בשלום:

לז.
עלידי

צדקה לא ישמע אדם חמס ושווד ושבֿר:

לת.
עלידי

צדקה זוכה אדם לחו:

לט.
מי

שמדבר לבני־אדם שיתנו צדקה הוא מרבה ישועה:

מ.
כשאין

בעיר מי לסמוך את העניים בא שרפה:

מא.
בזכות

הצדקה נצול מגאונה:

מב.

אָמוּנָה חָשׁוּב כְּצִדְקָה. ("וְהָאֱמוּנָה בְּה' וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צִדְקָה"):

מג.

עַל־יְדֵי צִדְקָה לְשֵׁם שְׁמַיִם בָּא לְמַדַּת בּוֹשָׁה:

מד.

עַל־יְדֵי הַנְּדִיבוֹת יָבּוּא לְאַהֲבַת הַצְּדִיקִים:

מה.

מִי שֶׁגִּזְזַל אֶת הָעֲנִי בְּזִיוֹנוֹת בָּאִים עָלָיו:

מו.

מִי שֶׁנִּתְּנוּ צִדְקָה כְּאֵלּוּ מִבֵּיא קֶרֶבּוֹ:

מז. עלידי

צדקה בא גשם :

מח. עלידי

צדקה אין מגרשין את בני ישראל ממקומם :

מט.

כשאנשים נותנים צדקה, עלידי זה הפרות נתברכין והשלום בעולם :

נ.

עלידי אמת רואים את הצדקה שאתה עושה :

נא.

צדקה מגן על זרעו של אדם :

נב.

מי שמתפלל על חברו נחשב לו כצדקה. (וינעמד פינחס ויפלל ותחשב לו

לצדקה"י):

נג.

מי שיש לו די ספוקו, וְאִף־עַל־פִּיכּוֹ עֵינּוֹ רָעָה בְּעֵינַיִם שְׂבָאִים וּפּוֹשְׁטִין יְדִיהֶם שְׂיִתּוֹן לָהֶם, גַּם מִי שֶׁנּוֹתֵן עַל מַחְצִית שְׂכָר וְהֵם עֵמֶלִים וּמְבִיאִים לוֹ מַחְצִיתוֹ, וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁהֵם מְרוֹיַחִין וַיֵּשׁ לָהֶם פְּרָנְסָתָם וְדִי סְפוּקָם הוּא מֵצָר עַל זֶה כִּי עֵינּוֹ רָעָה, עָלְיוֹ נִתְקַיֵּם הַנְּבוּאָה הַנִּכְתָּב אַחַר פְּסוּק "בְּמִלְאוֹת שְׂפָקוֹ יָצָר לוֹ" עַד "זֶה חֶלֶק אָדָם רָשָׁע":

נד.

מי שעושה חסד עם אוהבי השם יתברך, עלידי זה מתקן פגם הברית:

נה.

בזכות עניים אנו נצולים מן הגוים:

נו.

כשאנחנו עושה מצוה, תראה שהמצוה לא תהיה בחנם אלא בכסף מלא:

נז.

בְּעוֹן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת הַשָּׁמַיִם נֶעְצְרִים וְהִיקָר הָהוּא:

נח.

הַשְּׂמֵחָה בְּצַדִּיקָה הוּא סִימֹן עַל לֵב שְׁלָם:

נט.

עֲשֵׂה עַד שְׂאֵתָה מוֹצֵא וּמְצוּי לָךְ וְעוֹדֵךְ בְּיָדֶךָ:

ס.

כָּל הַמְּשַׁגֵּר מִתְּנוּתָיו לְכַהֵן אֶחָד מִבְּיַד רָעַב לְעוֹלָם:

סא.

הַמְּטִיל מְלֵאֵי לְכִיס שֶׁל ת"ח זוֹכָה לֵיִשֵׁב בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה:

סב. גְּדוּלָה

צְדָקָה יוֹתֵר מִכֹּל הַקְרִבָּנוֹת:

סג. גְּדוּלָה

גְּמִילוּת־חֶסֶדִים מִן הַצְדָקָה.

סד.

שָׁמָּה תֵּאמַר כָּל הַבָּא לְקַפֵּץ וְלִתֵּן צְדָקָה מִסְפִּיקוֹ בְּיָדוֹ וּמִמְצִיאֵין לוֹ
אֲנָשִׁים מְהַגְנִים, תִּלְמוּד לֹמַר: "מֵה יָקָר", צָרִיף לְטוֹרַח וְלְרֹדֵף אַחֲרֵיהֶם
לְפִי שְׂאִינָם מְצוּיִים לְזָכוֹת עִם מְהַגְנִים:

סה.

הַצְדָקָה הִיא בְּשָׁנֵי פָּנִים: כְּמִתְנַת יָדוֹ וּכְבִרְכַת ה'.

סו.

מִי שֵׁישׁ לוֹ וְאִינוֹ רוֹצֵה לְהִתְפָּרֵס מִשְׁלוֹ וּמִקְבֵּל מֵאַחֲרִים, תִּדַע שֶׁנִּפְרָעִין
מִמֶּנּוּ לְאַחַר מוֹתוֹ, שֶׁנַּעֲשֶׂה עֶבֶד לָזָה שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ:

סז.

מי שנותן צדקה אף-על-פי-כן יכול להיות שירד מנכסיו:

סת.

כל המעלים עיניו מן הצדקה כאלו עובד עבודה זרה:

סט.

הגוזז נכסיו נצול מדינה של גיהנם:

ע.

אפלו עני יתן צדקה, ואין מראין לו סימני עניות:

צדקה - חלק שני

א.

עלידי נאוף נופל לתפיסה או לחלי כאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע

לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, נוֹפֵל לָזֶה : גַּם מִזִּיקוֹן שׁוֹלֵטִין עָלָיו : סִגְלַת הַצְּדָקָה לְבַטֵּל
כָּל אֱלוֹ הָעוֹנְשִׁים :

ב.
הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַשֶּׁבֶת הֵם נוֹתְנִים חַיִּים גְּשָׁמִיִּים גַּם-כֵּן :

ג.
עַל־יְדֵי צְדָקָה בְּסִפָּה קִלְחָה הוּא מְכַנִּיעַ אֶת אוֹיְבָיו, וְהַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ-הוּא מַצִּילוֹ
מִסָּבוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל אוֹיְבָיו :

ד.
לְסִיעַ לְתַלְמֵי־חֻכְמַיִם, בָּזָה מְבַטֵּל הוֹרָאת הַכּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת :

ה.
עַל־יְדֵי מְפָרְנִסִּי עֲנִיִּים נְצוּלִין הַמוֹרַעִם מִן הַמַּגֵּפָה בְּזָכוֹתָם : גַּם בְּזָכוֹתָם
מַחִין דְּגַדְלוֹת קוֹדְמִין לְמַחִין דְּקִטְנוֹת :

ו.

עלידי צדקה ממתיק הדין של לעתיד לבא, הינו יום הדין שלעתיד לבא:

ז.

אלו גומליחסדים העושים חסד, ולפעמים גורמים עם החסד לרעה, ועושים עצמן כאלו אינם רואים הרעה, הצומחת מחסדם, וזהו בחינת האזרה שהזהיר לכהנים, בחינת חסד שלא יפסיעו פסיעה גסה, עלידי זה גורמים, שהדין שלמעלה חס ושלום אינו במתינות: וכן להפך: כשמדקדקים בחסדם שלא יצמיח רעה, עלידי זה הדין במתינות:

ח.

מחדשי אוריתא צריכין ללמד קדם החדוש פוסקים וגם אחר-כך, והלמוד פוסקים הוא השמירה של החדושין שלא יגע בהן זר: גם כשרוצה לעשות צדקה, צריך לעשות כן כמו בחדושין:

ט.

החדושין דאוריתא והצדקה כל אחד מעורר את חברו:

י.

גדול כח המעשר שמהפך הקללה לברכה:

יא. עלידי

מעשר   נתבטלים   הרהורי   זנות:

יב. הגומל

חסד   אין   צריך   לזכות   אבות:

יג. עלידי

גמילות חסד   בא   לאריכות ימים:

יד.

יש תפלות שאינם נתקבלים למעלה אלא עד שנותנים כל־כך מעות לצדקה כפי מספר האותיות של התפלה השנייה לזה הדבר. למשל, כשמתפלל אלו התבות: "תן לי בנים", צריך לתן לצדקה כמספר אותיות "תן לי בנים":

טו. עלידי

צדקה   זוכה   לבנים:

ט.ז.

מי שְׁהוּא מְפָרְנֵס אֶת הָרַבִּים, עַל־יְדֵי זֶה מְמַשֵּׂיךְ הַבְּרָכָה מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל
לְחוּץ
לְאֶרֶץ:

י.ז.

עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שְׁנוֹתָנוּ לְעַנְיֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי זֶה מְמוֹנֵנוּ נִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ:

י.ח.

כְּשֶׁאָדָם בָּא לְעִיר לְדוֹר, יִשְׁלַח בְּשָׂר לְעַנְיֵי הָעִיר, וְעַל־יְדֵי זֶה יִשָּׂא חוֹן בְּעֵינֵי
שָׂרֵי
הָעִיר:

י.ט.

עַל־יְדֵי נְתִיבַת שְׂקָלִים נְצוּל מֵיֶצֶר הָרָע:

צדיק

א.

אל יקשה לך הדבר כשאתה רואה שהצדיק לא תקן איזהו דבר, כי זה סבה מאת השם יתברך שיניח מקום לבניו להתגדל בו:

ב.

פְּעָמִים שְׁבִטוּלָה שֶׁל תוֹרָה זֶהוּ יְסוּדָהּ:

ג.

מְקַבְּלִים מִתְּנוּת מְרַשְׁעִים כְּדֵי שְׂיַחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה:

ד.

צְדִיקִים מְהִיגֵי זְכוּתֵיהוּ אֶעֱלָמָא, אֲדִידְהוּ לֹא:

ה.

מְצִינּוּ שְׂצָדִיק אָחָד עוֹשֶׂה דְבַר כְּדֵי שְׂיִהְיֶה רַבּוֹ לְצָדִיק אַחֵר:

ו.

תועלת גדול לראות פני גדולי הדור:

ז.

הצדיק נענש כשאינו מתפלל על דורו:

ח.

הלומד תורה לתלמיד שאינו הגון נקרא רשע:

ט.

לשון חכמים היא מעשרת ומרפא, בכן תלמוד לדבר בלשונם:

י.

המלמד תורה לאחרים התורה נתגלה לו בלא טרח:

יא.

מצינו שהצדיק מתרעם כשאחד מתלמידיו מתקרב את עצמו לצדיק אחר

כְּדִי

לְהַתְּפָאֵר:

יב.

לְקָרֵב לְצַדִּיקִים בְּטָרְחָא מְסִתִּיעָא מִלְתָּא טְפִי לְעִבּוּדוֹת הַבּוֹרָא:

יג.

לְפַעְמִים מְרָאִים מִן הַשָּׁמַיִם לְצַדִּיק דָּבָר שְׂאִינוּ:

יד.

הַעוֹשֶׂה טוֹבָה לְמִי שְׂאִינוּ יוֹדְעָהּ, כְּזוֹרֵק אָבֹן לְמַרְקוּלִיס:

טו.

כָּל אָדָם יִנְהַג אֶת עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׂשֻׁמֶע מֵרְבוּ:

טז.

לְפַעְמִים הַקְּדוֹשׁ-שִׁבְרוּדֵיהוּא מְאַסֵּף כַּמָּה צַדִּיקִים בְּמָקוֹם אֶחָד, כְּדִי שְׂיִדְחֲקוּ זֶה אֶת זֶה וְיִצְטַעְרוּ, וְעַל־יְדֵי זֶה יִתְבַּשְׁלוּ כָּל צָרְפִים:

י.ז.

מי שאינו מעציר את עצמו זוכה לתלמידים"

י.ח.

יש צדיק שקולו הולך מרחוק, הינו בפרסום, ואחר-כך הוא נופל עלידי תאות

י.ט.

מי שהקדוש-ברוך-הוא חשוב בעיניו, יכתב בספר כל שמות הצדיקים והתנאים והיראים לזכרון. [ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה'"] הינו מי שכותב לעצמו בספר לזכרון כל שמות הצדיקים יראי ה'. "ולחשבי שמו".
בודאי חשוב בעיניו שמו יתברך]:

כ.

אל יקשה לך, למה להם לצדיקים להנות מאחרים כדי להנהיג את בני ביתו בעשר ובכבוד, מוטב שלא להנהיג ולא להנות מאחרים, אל יקשה לך, כי כל מה שיש תענוג והרחבה להצדיק, עלידי זה נתגדל נשמתו, ואזי יש בית מנוחה לשכינת הקדוש-ברוך-הוא, ובכן אין לבוא להבית בידים ריקניות:

כא.

כְּשֶׁתִּרְצֶה שְׂתַּפְּלֵל עֲלֶיךָ אֵיזָה צַדִּיק, תִּלְךָ לְצַדִּיק שֶׁהוּא רַחֲמָן:

כב.

מִי שֶׁהוּא מְפָרֵס בְּדוֹרוֹ, צָרִיךְ לְקַרֹּת אוֹתוֹ רַבִּי, אֲפֹלוּ שֶׁאַתָּה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ:

כג.

כְּשֶׁהצַּדִּיק נוֹפֵל לְאֵיזָה צָרָה צָרִיךְ לוֹ לְבַקֵּשׁ מִצַּדִּיק אַחַר שְׂתַּפְּלֵל בְּעֵדוֹ:

כד.

אֵלוּ בְּנֵי־אָדָם הַנוֹסְעִים לְהַצַּדִּיק, אֲרֵי־עַל־פִּי שְׂאִין מְקַבְּלִים תּוֹרָה מִמֶּנּוּ,
מְקַבְּלִים שָׂכָר עַל הַנְּסִיעָה:

כה.

מִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים חַיִּב מֵיָתָה:

כו.

הַצַּדִּיק יָכוֹל לְהַעֲלוֹת מֵתִים לְמַדְרָגָה גְּדוֹלָה:

כז.

בְּהַלִּיכָה שְׁהוֹלֵךְ אֶצֶל תַּיִח בְּזָה הוּא מֵתְקוֹן פָּגַם שְׁפָגַם בְּבִרְכַּת הַנְּהַנִּין:

כח.

כָּל שְׂאֵפֶשֶׁר לוֹ לְמַחֹת וְלֹא מוֹחָה הוּא נֶעְנֵשׁ עֲלֵיהֶם:

כט.

לֹא אֵרַח אֶרְעָא לְקַבֵּל מְרוֹת אַחֲרֵים בְּפָנֵי הַצַּדִּיק:

ל.

כָּל הַמִּתְעַצֵּל בְּהִסְפְּדוֹ שֶׁל חָכָם אֵינּוּ מֵאַרְיָד זְמִים:

לא.
הצדיק

יכול לענש לפי מזלו:

לב.

כשהצדיק נפטר, אזי לקותא בא לפי מדתו שנהג:

לג.

בזכות הצדיק תלמידיו מתפרנסין:

לד.

מי ששומע תורה מהצדיק, הוי כאלו הוא אמר התורה:

לה.

שקולה מיתת הצדיקים כשרפת בית אלקינו:

לו.

אם תלמיד־חכם הגון הוא למד ממנו, ואם לאו פרש ממנו:

לז.

אין להסתפל על רבו בביתה־מרחץ וכדומה:

לח.

לפעמים יש שני צדיקים שוין, לאחד מראין לו דברים עליונים ולאחד אין מראין לו. תדע שזה שאין מראין לו, מפני שצריך להשתמש בזכותו להגן על אחרים:

לט.

מוטב לקרב את עצמו לצדיק שהוא רחמן:

מ.

בזכות שמוש אדם גדול אדם נצול ממיתה:

מ.א.

המורה הלכה בפני רבו חיב מיתה, וראוי להכישו נחש, ונקרא חוטא, ומורידין אותו מגדלתו, ואזיל לשאול בלא ולד:

מ.ב.

המקור שממנו תשאב החכמה, דהינו הרב, השתדל שיהיה ברוך וכשר ולא תחליפנו, ולא תמיר אותו:

מ.ג.

כל איש ידמה במעשיו לברכת אותו השבט:

מ.ד.

כשיש רשע בבית אפי נסתלק מהצדיק מעין התורה:

מ.ה.

בזכות קבורת הצדיקים בחוץ לארץ יזכו גם שאר המתים מגלגול מחלות:

מו.

הַמָּמוֹן שֶׁמֵהֵנָּה אֶת הַצַּדִּיק הָרִי זֶה כְּאִלּוּ עֶבֶד עֲבוֹדַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ:

מז.

יש צדיקים שאינם נקראים בשם רבי:

מח.

כְּשֶׁהַצַּדִּיק אוֹמֵר אֵיזֶהוּ דְבוּר, כָּל זְמַן שֶׁהַדְּבוּר לֹא נִתְקַיֵּם שְׁעָדִין לֹא בָּא זְמַנוֹ, הַדְּבוּר הַזֶּה הוּא חֲקוּק בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אֲבָל אֵין מְאִיר בְּבְהִירוֹת, וְכִשְׁמֹגִיעַ הַזְּמַן שִׁיתְקַיֵּם, אָזִי הַדְּבוּר מִתְחִיל לְהֵאִיר בְּבְהִירוֹת:

מט.

הַמֵּהֵנָּה אֶת תַּלְמִיד־חֶכֶם, צָרִיךְ לְחַזֵּק שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה בְּעֵינָיו הַתַּלְמִיד־חֶכֶם:

נ.

הַמוֹנֵעַ הַלְכָה מִתַּלְמִידוֹ כְּאִלּוּ גּוֹזֵלוֹ מִנְחֻלַת אָבוֹתָיו, וְאֶפְלוּ עֲבָרִין שְׁבִמְעֵי אִמּוֹן מְקַלְלִין אוֹתוֹ וּמְנַקְבִין אוֹתוֹ כְּכַבְרָה. וְאִם לָמְדוּ זֹכָה לְבִרְכוֹת כְּיוֹסֵף, וְזֹכָה וּמְלַמְּדָה לְעוֹלָם הַבָּא:

נא.

מי שְׁאִינוּ מְהֵנָה תְּלַמֵּיד־חֶכֶם מְנַכְסִיו אִינוּ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם:

נב.

הַמְלִיגָה עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים הוּא נֶעְנֵשׁ מִיָּתֵהּ:

נג.

קִרְבַּת הַצַּדִּיקִים טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא:

נד.

הַצַּדִּיק בְּדַבּוּרוֹ יְכוּל לְפַסֵּק לָזֶה גּוֹרְעֵדוֹ וְלָזֶה גִּיהֶנָם:

נה.

טוֹב לְבָלוֹת זְמַן רַב בְּשִׁבְלֵי שְׁעָה אַחַת שְׂוִתְקָרֵב לְצַדִּיק:

נו.

כְּשֶׁנִּתְמַעַט לְאָדָם מְשֻׁמְשֵׁיו יִדְאָג מִיּוֹם הַמִּיתָה אוֹ צֶעַר אַחֵר:

נז.

יֵשׁ נְאֻה דּוֹרֵשׁ וְאַף־עַל־פִּי־כֹן אֵינוֹ מְכֻוֹן אֶל הָאָמֶת:

נח.

צְדִיק יָכוֹל לְהִגְבִּיחַ תּוֹרָה שֶׁל צְדִיק אַחֵר:

נט.

מֵה שֶׁהַצְדִּיק מְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה, הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אוֹמְרָה בְּשֵׁמוֹ:

ס.

דְּבָרֵי צְדִיקִים חֲכָמִים חֲבִיבִים מְדַבְּרֵי תּוֹרָה וּמְדַבְּרֵי נְבִיאִים, וְצָרִיךְ לְשָׁמַע וּלְצִיַּת אוֹתָם אַף־עַל־פִּי שְׂאִין מְרַאִין לָךְ שׁוֹם מוֹפֵת:

ס.א.

מִי שֶׁמְשַׁבַּח אֶת הַצַּדִּיק וְנוֹחוּ בְּרָכוֹת עַל רֵאשׁוֹ:

ס.ב.

הַצַּדִּיק שֶׁבָּעִיר – כָּל דְּבָרֵיהֶם עָלָיו מְטָל:

ס.ג.

מִתֵּר לְצַדִּיק לְשֹׁמֵשׁ עִם מִי שֶׁהוּא שׁוֹנֵה הַלְכוֹת, כְּשֶׁהוּא מְלַמְדוֹ אֵיזֶהוּ דָּבָר
חֲדָשׁ:

ס.ד.

מִי שֶׁמְבִיא אֶת עַס־הָאָרֶץ לְקָרֵב תַּחַת פְּנֵי הַצַּדִּיק מִקְבֵּל עַל־יָדָי זֶה שְׂכָר:

ס.ה.

עַל־יָדָי הַקְּבֵלַת פְּנֵי הָרֵב לֹא יִרְאֶה שְׂחַת:

סו.

לְפַעֲמִים הַתְּפִלָּה אֵינָה מוֹעֵלֶת אֶלָּא בְּשַׁעֲתָהּ, וּכְשֶׁפוֹסְקִין מְלַהֲתִפְלֵל עוֹשֶׂה
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רְצוֹנוֹ וְחִפְצוֹ:

סז.

הַמְּבִיא דוֹרוֹן לְתַלְמֵידֵי-חֶכֶם, כְּאֵלוֹ מִקְרִיב בְּכוֹרִים:

סח.

אֵין לְהִטְרִיחַ אֶת הַמְּקוֹם:

סט.

מִי שְׂאוֹהֵב אֶת הַצְּדִיק צָרִיךְ לְשָׁמֵר אֶת הַצְּדִיק שֶׁלֹּא יֵצֵא עָלָיו שֵׁם רָע:

ע.

כָּל טוֹבָתוֹן שֶׁל רְשָׁעִים רָעָה הִיא אֶצֶל הַצְּדִיקִים:

ע.א.

אל תתפלל ואל תטריח את קונך כל זמן שאתה יכול לעשות בפעלה:

ע.ב.

הצדיק – כל זמן שהוא בעולם הזה, הגרעון שיש לו משתמשין בו
הצדיקים האחרים שפגועין:

ע.ג.

יש תלמידים שעקרום תלויים בזכות הצדיק, וכשנסתלק הצדיק אזי
נסתלקים גם הם או נענשים:

ע.ד.

המקורבים שיש להצדיק בחייו, הם יהיו מקורבים במוותם:

ע.ה.

מי שהיה מקורב לצדיק אחד ואחר כך מקורב את עצמו לצדיק אחר,
התורה ששמע מהצדיק הראשון מטרידין אותו:

עו.

לְפָעַמִּים הַצָּדִיק נִפְטָר כְּדִי שְׂיִכָּרֵעַ אִיזָה דִּין לְמַעַלָּה:

עז.

אִיזָהוּ בֶן עוֹלָם הַבָּא, זֶה שְׁחוּלְקִין לוֹ כְּבוֹד מִחַמַּת חֲכָמָתוֹ:

עח.

עֲלִידִי צְדָקָה נַעֲשֶׂה סוּר מֵרַע:

עט.

אִינְךָ זָקוּק לְיִסָּר תִּלְמִידֶךָ וְלִסְלָקוֹ מִלְּפָנֶיךָ כְּשֶׁאֵינּוּ רוֹצֶה לִילֵךְ בְּדַרְךְ הַיָּשָׁר,
אָלָּא תִקְרָבֶהוּ, כִּי זֶה טוֹבַת שְׂאֵר הַתִּלְמִידִים, וְסוּפוֹ לְתַתּ לֵב:

פ.

לְפָעַמִּים אָדָם מֵת קִדְּם זְמַנּוֹ עֲלִידִי תִרְעַמֵּת צָדִיק:

פ.א.

יכול להיות שיהיה אדם צדיק גדול, אף-על-פי שלא למד הרבה:

פ.ב.

מי שאינו מאמין בדברי הצדיקים ראוי לענש, כלישון מלגלג:

פ.ג.

כשאחד בא לקרב את עצמו לצדיק, מתר לו להרחיקו כשואל קשיות שאינו צריך:

פ.ד.

כשהצדיק אומר תורה לעם, מתר לו לחבב תורתו בעיניהם קדם שיאמר:

פ.ה.

אפלו זוג ראשון מתהפך בתפלה:

פ.ו.

בְּעוֹלָם הַזֶּה כָּל הַרוֹצֵה לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ מִקָּרֵב, אֲבָל בְּעוֹלָם הַבָּא אֵין מִקָּרְבִּין אֶלָּא הַמִּקָּרְבִּין מִכֶּבֶד:

פ.ז.

צָדִיק שֶׁקָּרֵב אֶת הָאָדָם, וְהָאָדָם הַזֶּה לֹא רָצָה לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ, מִתֵּר לוֹ לְדַחוֹת בְּיָדָיו:

פ.ח.

הַצָּדִיק יְכוּל לַעֲנֹשׁ אֶת הָאָדָם בְּמִיתָה, אֲפֹלוּ עַל־יְדֵי חֲלִישוֹת דַּעְתּוֹ, אֲפֹלוּ בְּטַעוֹת:

פ.ט.

דְּבָרִים שֶׁאֵתָּה שׁוֹמֵעַ מִפִּי הַצָּדִיק הֵם מוֹעִילִים יוֹתֵר מִמָּה שֶׁאֵתָּה לוֹמֵד בְּסִפְרִים:

צ.

אָדָם מִבֵּין יוֹתֵר כְּשֶׁרוֹאֶה פְּנֵי הַמְדַבֵּר:

צא.

עלידי דבור קל של הצדיק נפתח אור גדול, אז בנקל לבני־אדם להשיג חכמות רמות:

צב.

מי שאינו נוהג כשורה מתר להשתעבד בו:

צג.

לפעמים הצדיק מנשא את האדם ואחר כך משפילו וזה לטובת האיש:

צד.

יש צדיק נקרא טוב, ויש צדיק שאינו נקרא טוב, ויש רשע רע, ויש רשע שאינו רע. (צדיק וטוב לו):

צה.

גנאי הוא ושללות לדור, שכפופין לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו:

צו. לְלַמֵּד

לְאַחֲרֵים עֲדִיף מִמְעֶשֶׂה :

צז. יֵשׁ

לְהִזְהַר מִלְּהִרְאוֹת חֲסִידוֹת לְפָנָי גְּדוּלִים :

צח.

מֵהוֹת הָאָדָם נָכַר עַל־יְדֵי הַתְּקַרְבוֹתוֹ ; כְּשֶׁרוֹאִין לְמִי הוּא מְקָרֵב :

צט.

הַצְּדִיק אֵל יִסְכּוֹ עֲצָמוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּעֲצָמוֹ, עַד שְׂיִהְיֶה הוּא מְסֻכּוֹ, אֶלֶּא
יִשְׁתַּתַּף עֲמוֹ צְדִיק מְחַטְּאִים אַחֵר :

ק.

הַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ כַּח לְהִתְפַּלֵּל עַל אָדָם שְׂיִנָּצֵל מִחַטְּאִים :

קא.
הצדיק

הוא הצלם־אלקים של הדור:

קב.
הצדיק

הוא סובל לסובליו בעת צרתם:

קג.

יכול אדם שיהיה צדיק, אף־על־פי שאין לו בטחון בשלמות:

קד.

הצדיק יכול להתענג, ואינו ירא מהיצר הרע, כי תורתו מגנה עליו.

קה.

מי שאינו עומד בפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח.

קו.

אין להטריח את השם ותברך כשיכולין להועיל עלידי דבר אחר.

קז.

לפעמים עלידי נחתרות אחד ומעט שעושין לצדיק, עלידי זה זוכין לעולם הבא.

קח.

מי שיש לו אמונה שלמה בהשם ותברך יכול לעשות נחתרות לצדיק.

קט.

מי שאין לו שום הרהורי עבודה זרה, הוא משתוקק תמיד להציל את הצדיקים.

קי.

מי שרוצה לעשות טובה לצדיק הקדוש ברוך הוא נותן לו כח לזה.

קיא.

תלמיד־חכם המביט ברבותיו נתקצרו שנותיו.

קיב.

המנהיג עצמו ברבנות כשיש גדול ממנו נתקצרים שנותיו.

קיג.

כשהצדיק צריך להתפלל שיתנו לו איזה דבר ונרא מהמקטרגים על צדקתו, יבקש הקדש רצונו.

קיד.

כשרשע עושה איזהו רעה ובא להצדיק ושואל ממנו אם יפה עשה, מתר לומר לו: יפה עשית, כדי להציל את נפשו.

קטו.

מי שמפריש בני־אדם מלבוא תחת כנפי השכינה, עלידי זה נופלים בניו לעבדות.

קטז. לפְעָמִים

צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רְחֻמִים עַל הַחֹלָה שְׂיָמוּת.

קיז.

בְּתַחֲלָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְגַלֵּה הַסּוּד בְּהַתּוֹרָה לְהַצְדִּיק, וְאַחֲרָיָהּ אוֹמֵר
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הַתּוֹרָה בְּשִׁבִיל הַצְדִּיק.

קיא. לפְעָמִים

הַצְדִּיק מְתַעֲנֶה וּמְתַפְּלֵל וְאֵינוֹ מוֹעִיל.

קיט.

הַצְדִּיק מֵתָר לוֹ לְפָרֵץ גְּדָרִים שֶׁל אַחֲרָיִם בְּשִׁבִיל דַּרְכּוֹ.

קכ.

לפְעָמִים גּוֹזְרִים מְלַמְעֵלָה עַל מְסַפֵּר בְּנֵי-אָדָם שְׂיָמוּתוֹ, וַיֵּשׁ אֶחָד בֵּינֵיהֶם
שֶׁהַצְדִּיק אוֹהֵב אוֹתוֹ, יֵשׁ כַּחַ בְּצַדִּיק לְהַתְּפִלֵּל עָלָיו וּלְהַצִּיל אוֹתוֹ וְלִתֵּן אַחֵר
תַּחֲתָיו.

קבא.

יש כח בהצדיק לקח מזה ולתן לזה:

קכב.

ברכת הצדיק הוא פדיון.

קכג.

כל צדיק יש לו דבר עבודה, שצדיק אחר, אפלו גדול ממנו, אינו יכול להשיג עבודתו.

קכד.

מה שהצדיקים נוסעים ממקום למקום בשביל ממון, כי דברי תורה עניים במקום ונעשירים במקום אחר.

קכה.

אריכת ימים של תלמידי חכמים בא כשמכבדו זה את זה.

קבו.

אִינָה דוֹמָה תַּפְּלַת צַדִּיק בְּו צַדִּיק לַתַּפְּלַת צַדִּיק בְּו רָשָׁע.

קבו.

מִי שֶׁמְנַסֶּה אֶת הַצַּדִּיק כְּאִלוּ מְנַסֶּה אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

קבת.

כָּל הַגְּבוּיֹת שֶׁאֲמוֹת הָעוֹלָם גּוֹבִין מִיִּשְׂרָאֵל, אֵין זֶה אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַפְּגָם שֶׁפָּגְמוּ בְּכָבוֹד הַצַּדִּיק.

קבט.

כְּשֶׁשׁוֹנְאֵי הַשֵּׁם דּוֹבְרִים וְחוֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק, הוּא כְּבוֹד גָּדוֹל לַהַצַּדִּיק.

קל.

עַל־יְדֵי אֲמוּנַת צַדִּיקִים נִמְתָּק הַדִּין.

קלא.

הַצְדִּיק הוּא מְלַמֵּד אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹרָתוֹ אִיךָ יִתְנַהֵג עִמָּנוּ.

קלב.

הַתְּפִלָּה שְׂאֵדָם מִתְפַּלֵּל בְּהִתְקַשְּׁרוֹת הַצְדִּיקִים הוּא נֶעְנֶה.

קלג.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל עוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשָׂבִיל הַצְדִּיקִים.

קלד.

הַלִּיצְנוֹת אֵינוֹ מְנִיחַ אֶת הָאָדָם לֵילֵךְ לַצְדִּיקִים.

קלה.

עֲלִידֵי צְדָקָה זוֹכֵה לְהִתְקַרְבוֹת לַצְדִּיקִים.

קלו.

אין לך צדיק שאין עליו מחלקת ומחקרים.

קלוז.

יש רשע שהוא בוש לכפר בצדיק עצמו ומדבר רעות על אלו שהם תחת הצדיק.

קלח.

עלידי ראית פני הצדיק נתחדד השכל.

קלט.

מי ששומר את הצדיק, שלא יפל בו שום צער, יזכה לכבוד ויהנה מצדקת הצדיק.

קמ.

עלידי שמיעת תורה מפי הצדיק מקבלין חיות:

קמא.

רָשַׁע שְׁעָשָׂה חֲטָאִים רַבִּים, תִּקְנָתוֹ – שְׂיִהְיֶה פְּעֻלֹתָיו לְחַיּוֹת אֶת הַצַּדִּיק:

קמב.

כְּשֶׁרָשַׁע מְכַנֵּיעַ אֶת עַצְמוֹ תַּחַת הַצַּדִּיק, בְּיָדוֹעַ שֶׁנֶּגְזַר עַל הַצַּדִּיק אֵיזָה צָרָה וְעִכְשָׁו לֹא יָבֹא עָלָיו עוֹד הַצָּרָה.

קמג.

כְּשֶׁתִּירָא מֵהַצַּדִּיק תִּזְכָּה לְסוּר מֵרַע:

קמד.

כְּשֶׁהַצַּדִּיק שׁוֹרָה בְּצַעַר, וְהָרָשָׁע מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָלָיו, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכָּה לְעֵתִיד לְעַמֵּד עַל שְׁעָרֵי צַדִּיק:

קמה.

מֵה שְׁלֹפְעָמַיִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינּוּ שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת הַצַּדִּיק, כְּדִי שְׂיִדְחָה בָּזָה אֶת הָרָשָׁעִים שְׂיִשְׁאַרוּ בְּרַשְׁעוֹתָן:

קמו.

על־ידי מַחֲלָקֶת עַל הַצְדִּיק שׁוֹכַחִין אֶת הַתּוֹרָה:

קמוז.

הַשֵּׁבַח שֶׁמִּשְׁבַּחִין אֶת הַצְדִּיקִים כְּאִלוֹ מִשְׁבַּחִין אֶת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא:

קמח.

עִיר שְׁהִיא צִיָּת אֶת הַצְדִּיק, אִין מְלַחֲמָה נִשְׁמַעַת בָּהּ וְאִין מְהוּמָה וְאִין שְׁמוּעָה רָעָה:

קמט.

הַהֲתַנַּגְדוֹת עַל הַצְדִּיקִים זֶה בָּא מֵהַתַּנַּגְדוֹת שֶׁבֵּין הַצְדִּיקִים בְּעֶצְמוֹ:

קנ.

בְּשִׁבְלֵי זֶה הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן פְּרִנְסָה לַצְדִּיק עַל־יַד הַמוֹרֵעַ, כְּדִי שְׁיִהְיֶה לוֹ אֵיזָה הַתְּחַבְּרוֹת עִמָּהֶם, וְכִשְׂיִזְכֹּר הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֶת הַצְדִּיק יִזְכֹּר
גַּם אוֹתָם:

קנא. ביאת

המשיח תלוי בקרבת הצדיקים:

קנב. עקר

השלמות הנפש תלוי בקרבות הצדיקים:

קנג.

מי שמקרב את עצמו להצדיק וקרבתו אינו בתמימות, עלידי זה נהפך אחר כך:

קנד.

השקרו – בשעה שבא לראות את הצדיק, לבו חושב איך ידבר אחר כך. [וואם בא לראות שוא ידבר "כשבא לראות זה ששוא ידבר הינו שקרו כשבא לראות את הצדיק אזי: "לבו יחשב און לו יצא לחוץ ידבר" כנ"ל. תהלים מ"א]:

קנה.

הדבורים שדוברים על הצדיק, לסוף שדבריהם נהפך עליהם, ונופלים למשכב:

קנו.

מי שֶׁמְכַנֵּיעַ אֶת עַצְמוֹ בְּפָנֵי הַצַּדִּיק, בְּזֶה מְעוֹרֵר אֶהְבָּה אֶצֶל הַצַּדִּיק:

קנו.

עַל־יְדֵי סְפוּרֵי מַעֲשִׂוֹת מַצַּדִּיקִים, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהִתְקַרֵּב לָהֶם:

קנת.

לְפִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לְהַצַּדִּיק כִּן הָעֲשִׂירִים סוּמְכִין אוֹתוֹ, וְלְפִי סְמִיכְתָּם אוֹתוֹ כִּן יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת הָרָשָׁעִים בְּתַשׁוּבָה:

קנט.

הִיסוּרִין שֶׁבָּאִין עַל הַצַּדִּיקִים, בְּשִׁבִיל כְּדֵי שְׁלֹא יִהְרָרוּ הָרָשָׁעִים לְעוֹלָם הַבָּא עַל הַטּוֹב שֶׁיִּתֵּן הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לַצַּדִּיקִים:

קס.

כְּשֶׁהִירָאִים הֵם בְּהִתְחַבְּרוֹת עִם הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי זֶה גוֹרְמִים זְווג בֵּין קֹדֶשׁ אֶחָד הוּא וְשְׁכִינְתָּהּ פָּנִים בְּפָנִים, וְאִין יִרְדֶּה אֶחָדֵינוּ:

קסא.

עלידי שִׁבַּח שְׁמִשְׁבָּחִין אֶת הַצְּדִיקִים מִפִּילִין אֶת הַרְשָׁעִים נְפִילָה גְדוּלָה:

קסב.

הַצְּדִיק נְסִתִּילֵק בְּעוֹן בְּשׁוֹף וְנִאֲוִי:

קסג.

הַנּוֹאֲפִים - לָרַב הֵם מִתְנַגְּדִים עַל הַצְּדִיקִים:

קסד.

כְּשֶׁהַצְּדִיק נְסִתִּילֵק, נִשְׁאַר הָעוֹלָם כְּטִמְאִים, וְצַדִּיקַת הָעוֹלָם נִמְאָס בְּעֵינֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:

קסה.

עַל־יְדֵי הַגְּדֻלַּת הָעוֹלָם עַל הַצְּדִיק נִתְעוֹרַר חֵס וְשְׁלוֹם חֲרוֹן-אָף, גַּם שְׂרָפָה נִתְעוֹרַר:

קסו.

טְלִטּוּל הַצְּדִיקִים לַפְּעָמִים הוּא בְּשִׁבִיל לְגִלוֹת אֵיזָה צְדִיק נִסְתָּר:

קסז.

לַפְּעָמִים יְסוּרִין בָּאִים עַל הַצְּדִיק כְּדִי לְמַעַט בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל:

קסח.

מְלוּי כְּרִיסָם שֶׁל הַמּוֹרְעִים גּוֹרֵם לְאַבְדֹת הַצְּדִיק:

קסט.

יְסוּרִים שְׂבָאִים עַל הַצְּדִיקִים הוּא כְּפָרָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל:

קע.

מִי שְׂאִינוּ רוֹצֶה לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עַל שֶׁל הַצְּדִיק, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כּוֹעֵס עָלָיו וּמְבַעֲתָהוּ:

קעא.

מי שְׁמַבִּיא דִּזְרוֹן לְצַדִּיק, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה לוֹ נְחִתָּרוֹת:

קעב.

עֲלִידֵי דִּזְרוֹן שְׁמַבִּיאִין לְצַדִּיקִים, מְכַנְיַעִים אֶת הַשׁוֹנְאִים וּמְבַטְלִין אֶת הָרוּחַ הָרָע שְׁשׁוֹרָה עַל הָאָדָם:

קעג.

עֲלִידֵי הַשְּׁתַּטְחוֹת עַל קְבָרֵי הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבוֹת, אַף-עַל-פִּי שְׂאִינֹו רְאוּי לְקָדָשׁ. ["טוֹבֵתִי בֵּל עֲלִידֵי לְקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ"]:

קעד.

מי שְׁמַסְפֵּר מַעֲשִׂיֹוֹת מְצַדִּיקִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֶסֶד:

קעה.

מֵה שֶׁהַצַּדִּיק מְנַהִיג אֶת הָעוֹלָם, הוּא מְחַמֵּת יְרָאָה שְׁבַתוֹכוֹ:

קעו.

בְּשִׂאָדָם נִתְבָּרָךְ מִן הַצְדִּיק צָרִיךְ לַעֲמֹד עַל רַגְלָיו:

קעז.

הַמְלִיךְ גּוֹבֵה יִצְיָאוֹתָיו מִן הָעַם:

קעת.

עַל־יְדֵי כְבוֹד שְׂמִיכְבֻּדִין אֶת בְּנֵי הַצְדִּיקִים, נִתְעוֹרֵר רָצוֹן אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרָךְ
שְׂיִבּוֹא מְשִׁיחַ:

קעט.

עַל־יְדֵי הַהֲלִיכָה שְׁהוֹלְכִים לַצְדִּיק מְכַנְיָעִים אֶת הַשׁוֹנְאִים:

קפ.

מִי שְׁעוֹבֵר עַל הַצּוּוּי שֶׁל הַצְדִּיק הוּא נוֹפֵל מִחֲשִׁיבָתוֹ:

קפא.

מי שמהנהו מנכסיו, כאלו מהנה כל ישראל ונצול ממיתה:

קפב.

מי שמסרב על דברי צדיק כאלו שאל בקוסמים:

קפג.

עלידי החכמה ה' עמו, גם אימתו מטלת על הבריות:

קפד.

מי שסומד את הצדיק בכל מיני סמיכות, הוא סמוד וקרוב לו לעולם הבא:

קפה.

מי שמתגרה בצדיק לסוף הוא נתפס במצודה רעה:

קפו.

מי שְׁמַסְפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת מַצְדִּיקִים מִזְכִּירִין לוֹ צְדָקוֹתָיו:

קפז.

הַצְדִּיק יָכוֹל לִתֵּן דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם:

קפח.

הַצְדִּיק – כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר יִדְרֹךְ בּוֹ רַגְלָיו הוּא קוֹנֶה:

קפט.

מִי שֶׁנֹּתֵן עֶצֶה לְצְדִיקִים בְּעַת הַתְּנַגְדוֹת, מַעֲשֵׂה יָדָיו קִזְמִים; וְאִין מְבַטֵּל אוֹתָם:

קצ.

בְּשִׁעָה שְׁמִסְתַּכֵּל עַל הַצְדִּיק יִסְתַּכֵּל בְּאִימָה, כִּדִּי שְׁלֵא יַעֲנִשׁוּ אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם:

קצא.

על־ידי יראת־שמים נשתוקק האדם לקרב את עצמו לצדיק:

קצב.

על־ידי ישיבה יצל שלחן הצדיק נתבטל המלחמה:

קצג.

מי שהוא זיפן, לסוף שיתחבר עם המתנגדים שחולקים על הצדיק:

קצד.

לפעמים הצרעת פורח לצדיק, כי מקרוב קרב איזה אדם בתשובה:

קצה.

מי שאומר על הצדיק שהוא רשע ועל הרשע שהוא צדיק, על־ידי זה יפל לחלשה, גם על־ידי זה חמה ולבנה נלקין:

קצו.

התקשרות לצדיק הוא רפואה גדולה:

קצז.

קשה לאדם להשיג איזה תשובה, כשיש צדיק בעיר, ואינו מבקש ממנו שיתפלל עליו:

קצח.

לפעמים יש אחד שמקרב בהתקרבות גדול לצדיק, ואינו מרגיש בעצמו שום יראת־שמים; ידע כי אם לא היה מקרב לא היה ראוי לחיות כלל:

קצט.

לפעמים הצדיק נתביש לבקש מהקדוש־ברוך־הוא על צערו. מה עושה הקדוש־ברוך־הוא, מביא צער כזה על רשע, כדי כשהרשע בא ומבקש ממנו שיתפלל עליו, עלידי זה נצול גם הצדיק מצערו:

ר.

מי שחולק על הצדיק בפניו בידוע שאין בו יראת־שמים:

רא.

לפעמים המחלוקות על הצדיק הוא הוכחה גדולה שהוא צדיק:

רב.

יש רשע שמצליח, וכשרודף את הצדיק, אזי הקליפות בעצמם נוקמים ממנו:

רג.

החלוק שבין צדיק לירא-שמים, שהירא אין לו רשות לגלות מסתוריו של הקדוש-ברוך-הוא, אבל הצדיק יש לו רשות:

רד.

מי שדובר על הצדיק, בידוע שהוא גדלן. [הדברות על צדיק עתק בגאון]. תהלים

רה.

כשהקדוש-ברוך-הוא רוצה, שהצדיק ילמד דרך את העם, מרמו לו בפרנסתו:

רו.

הצדיק כְּשֶׁמִתְפַּלֵּל עַל הָאָדָם, הוּא מְבִין עַל אֵיזָה עֲבָרָה בָּא עָלָיו הַפְּרָעוֹת
הַזֹּאת:

רוז.

מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת בְּרִיתוֹ, בְּוֹדָאֵי מְחַבֵּב אֶת הַצְּדִיק:

רח.

כְּשֶׁהַצְּדִיק עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינוֹ מִשְׁגִּיחַ עַל הַמּוֹרֵעִים לְלַמֵּד אוֹתָם,
עַל־יָדֵי זֶה נוֹפֵל מִמְדַּרְגָּתוֹ:

רט.

עַל־יָדֵי הַפְּרָנְסָה שֶׁמִּפְּרָנְסִין אֶת הַצְּדִיק נִמְחַל לָהֶם כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ
הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים וּבָעֲלִים מִתְּכַפְּרִים:

א.

על־ידי ספּוּרֵי מַעֲשֵׂי־וַת שֶׁל צְדִיקִים מִמְּשִׁיכֵי־אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ בְּעוֹלָם, וְדוֹחָה
הַרְבֵּה חֲשָׁד וְצָרוֹת מִן הָעוֹלָם:

ב.

גַּם זוֹכָה לְבַגְדִים נְאִים:

ג.

בְּשִׁבְעַת יְמֵי אֲבִלוֹת שֶׁל הַצְּדִיק, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְשַׁפֵּיעַ עַל הַמֵּת־אֲבָלִים
עָלָיו מְאֹר הַגְּנוּז מִשְׁשֵׁת יְמֵי־בְרָאשִׁית:

ד.

אֵל תִּתְמָה עַל הַחֶפֶץ, שֶׁהָאֲדָם הוּא בְּרִיָּה קְטַנָּה וְבוֹ תִּלְוִי כָּל הָעוֹלָמוֹת, כִּי
כֵן בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה שְׂרוּיָה; מוֹעֵט מַחְזִיק אֶת הַמְּרַבֵּה:

ה.

כָּל אֲדָם מְצַיֵּר בְּזִיו פָּנָיו גּוֹרְעָדוֹן שְׁלוֹ:

על־פי רב, היראים – פרנסתם בא עלידי טלטולים:

לפעמים הצדיק בא לטלטולים, כדי פשיבוא לעולם הבא, יזכר כל המקומות שהיה בהם, ועלידי זה יבואו טובות לאלו המקומות:

מי שידע שמות של בני הצדיקים שבדור, הוא יודע כל המאֵרעות שהיה:

מי שמצדיק את הבריות כל חפציו נעשים בלי שום מונע:

כשהצדיק נחלש כחו, שאין יכול לעשות רצון קונו כמקדם, ידע שאין הקדוש־ברוך־הוא רוֹצה עוד שיורה דרך תשובה לרשעים:

יא.

עקר כח הצדיקים הוא כשהדין נמתק, הינו עלידי אחדות השם ותברך:

יב.

כשהצדיקים נתפרסמים בעולם, עלידי זה נתחדשים נגונים בעולם:

יג.

מי שמוסר נפשו בשביל ישראל דינו אינם בטלים וכאשר יגזר בן יקום:

יד.

עלידי שמוש הצדיק בא חרות ונתבטל הקללות:

טו.

אלו המקרבים ליראיהם, גם הם זוכים ליראה ולדעת:

ט.ז.

כְּשֶׁהַצַּדִּיק נִתְעַשֵּׂר, עַל־יְדֵי זֶה הַרְשָׁעִים חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה:

י.ז.

כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רוֹאֶה אֵיזָה צַדִּיק, שֵׁישׁ כַּח בְּיָדוֹ לְקָרֵב בְּנִי־אָדָם לְעִבּוּדָתוֹ אָזִי מַעְמִיד עָלָיו שׁוֹנְאִים, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקָרֵב אֶת בְּנִי־אָדָם, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁאֵין לוֹ שׁוֹנְאִים אֵין יָכוֹל לְקָרֵב, כְּמוֹ בַּעַת בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ יֵשְׁבוּ בְּשָׁלוֹם, וְאִזְ אֵין מְקַבְּלִין גְּרִים:

י.ח.

יֵשׁ שְׁנֵי צַדִּיקִים, שֶׁאֶחָד דְּבוֹרָיו הֵם כְּחֵרִישָׁה, וְהַשְּׁנִי דְּבוֹרָיו כְּקִצְיָה, אוֹ אֶחָד דְּבוֹרָיו הֵקֵמַת הַבְּרִית לְזוּג, וְהַשְּׁנִי דְּבוֹרָיו הֵם הַמְּמַשְׁיכִין אֶת הַזֶּרַע וּמְהוּיִם אֶת הַנֶּלֶד בְּבֶטֶן אִמּוֹ וּמַגְדִּילִין אוֹתוֹ. בְּכֵן כְּשֵׁישׁ מַחְלֶקֶת בֵּין שְׁנֵי צַדִּיקִים הָאֵלוֹ אֵל יִתְעַרֵּב זֶר בְּתוֹךְ דְּבוֹרָם שֶׁמְדַבְּרִים זֶה עַל זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְלַק הַמְּכֻּן:

י.ט.

כְּשֶׁהוֹלְכִין עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים, צָרִיךְ לָזֶה זְכוּת שֶׁיּוּכַל לְאַסֹּף רוּחוֹ וּנְשָׁמָתוֹ לְקַבֵּר שְׁיִהְיֶה כְּאֵלוֹ הוּא חַי, כִּי אִם אֵין זְכוּת, אָזִי רוּחוֹ וּנְשָׁמָתוֹ עוֹלִין לְמַעְלָה לְתוֹךְ שָׁאֵר הַצַּדִּיקִים:

ב.

עלידי הזפרת שמות הצדיקים יכולין להביא שנוי במעשה בראשית, כְּלוּמַר לְשָׁנוֹת הַטְּבַע. וְסִימָן לְדַבֵּר: "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ" כּוּי "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְכוּי – גְּזֵרֵה־שְׁנוּה:

כא.

מִי שִׁיּוּדַע מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שֶׁטַעַם בְּאַמַּת טַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הוּא יָכוֹל לְהַפִּיר בְּאַחַר, אִם הָיָה אֶצֶל צְדִיק עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם לֹא, כִּי מִי שֶׁזִּכָּה לְהִיּוֹת אֶצֶל צְדִיק אַמְתִּי עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, אֲזִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה מְסַתְּפֵל, נַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הָאִוִּיר בְּחִינַת אִוִּיר דְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְעַל־כֵּן מִי שִׁיּוּדַע מְטַעַם אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד לְפִי עֵרְפוֹ, הוּא מְחִיב לְהַרְגִישׁ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כְּשִׁפּוּגַע וּמְתוּעַד יַחַד עִם זֶה הָאִישׁ, שֶׁהָיָה אֶצֶל הַצְּדִיק אַמְתִּי עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, כִּי עַל־יְדוֹ נַעֲשֶׂה הָאִוִּיר בְּבְחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּנִּ"ל:

ק

אות

קללה

א.

עלידי הקללות בא אבילות חס ושלום:

ב.

אין אדם רשאי לקלל אלא-אם-כן יכול לראות הדורות שיצאו ממנו:

ג.

אל תהיה קללת הדיוט קלה בעיניך:

ד.

הקלות הולכים אחר הכונה:

ה.

לפעמים נתקיים קללת הצדיק כל ימי חייו ולא לאחר מותו:

ו.

סוף שקללת חנם ישוב על המקלל:

קָלֶלֶת אֶפְלוּ בְחִנָּם וְאֶפְלוּ עַל תְּנַאי בְּאֵה :

אֶפְלוּ נְכָרִי הַמְבָרָךְ אֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרָךְ :

קללה - חלק שני

אָדָם הַרְגִיל בְּקָלֹת הוּא מְעוֹלֵס־הַתְּהוֹ, וְכֵן לְהַפֹּד, הַרְגִיל בְּבִרְכָה הוּא מְעוֹלֵס הַתְּקוֹן :

עַל־יְדֵי הַחֲקִירוֹת בְּעוֹלֵס־הַתְּהוֹ, הֵינּוּ מֵה לְמַעֲלָה מֵה לְמַטָּה כּוֹי, עַל־יְדֵי זֶה גוֹרֵם קָלָה, וְהַשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִחֲקִירוֹת הָאֵלוּ גוֹרֵם בְּרָכָה :

הַרְגִּיל בְּקִלָּה עַל־יָדֶי זֶה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּגָדִים עַל שַׁבָּת:

אֵין כַּח הַקְּלָה חָל עַל מִיחָס:

עַל־יָדֶי שְׁמוּשׁ הַצַּדִּיק בָּא חֲרוּת וְנִתְבַּטַּל הַקְּלָלוֹת:

עַל־יָדֶי מְשֻׁאֲזֵמְתוֹ בְּאִמוּנָה נִתְבַּטְּלִים הַקְּלָלוֹת:

כְּשֶׁאָדָם מְקַלֵּל לְחֵבְרוֹ בְּשַׁעַת חֲרָדָה, מִזִּיק לוֹ הַקְּלָה מְאֹד:

קלפה

א. אותיות אתה מקניעים את הקלפות:

ב. שמירה לילדות, שתכתב על קלף פסוק: "ה' רמה ידך בל יחזיון":

ג. בחרבות קלפות שקיחים:

ד. הנר מקניע שליטות הקלפות:

ה. מזלו של אדם שומר את האדם מלקיות נזוק:

הַשְּׁבָעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּיִם, בְּדַבְרוֹ מְכַנְיַעֵין הַרוּחַ רָעָה:

מְזִיקִין מְצוּיִים בְּבוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁמְצוּיִין בְּשָׂדוֹת:

מְקוֹם שֶׁאֵין בְּנִי־אָדָם מְצוּיִין שְׂכִיחִים שֶׁם שְׂדִים אֶפְלוּ בַיּוֹם, אֲבָל בְּעִיר אֶפְלוּ בְּלִילָה לֹא חִשְׁיָנוּ:

לְצַד צָפוֹן הַשְּׂדִים נְגָלִים לְבְנֵי־אָדָם מְאֹד:

סִגְלָה לְהַבְרִיחַ רוּחַ הַטְּמָאָה, לְקָרוֹת פְּרִשֶׁת נֹחַ:

יא.

כְּשֶׁמְדַבֵּר עִם רָשָׁע, עַל־יָדָי הֶבֶל פִּי וְנִתְגַּשְׁם:

קלפה - חלק שני

א.

יֵשׁ שְׂדִים שְׂמֻצוּיִים בְּבָתִּים, שֶׁהֵם מְקַלְקְלִין הַשְּׁלוֹם־בַּיִת, וְעַל־יָדָי זֶה כַּעַס וְקִטְטוֹת בַּבַּיִת. וְעַקֵּר הַבַּיִת הַיָּא הָאִשָּׁה כִּי בֵּיתוֹ זֶה אֲשֶׁתּוֹ, וְעַל־כֵּן עַל־פִּי רַב עַקֵּר הַקִּטְטוֹת מִמֶּנָּה. וְלִפְעָמִים נֶאֱחָזִים בְּשָׂאֵר בְּנֵי־הַבַּיִת, וְעַל־יָדָי זֶה נֶעֱשִׂים הַקִּטְטוֹת וְהַמְרִיבוֹת כְּנִ"ל, וְעַל־יָדָי זֶה בָּאִים יִסּוּרִים עַל בְּנֵי הַבַּיִת. וְזֶה מִפְּרֹשׁ בַּפְּסוּק: "בְּתֵיהֶם שְׁלוֹם מִפְּחָד", וְדָרְשׁוּ רַז"ל: מִפְּחָד – אֱלוֹ שְׂדִים, וְזֶהוּ "שְׁלוֹם מִפְּחָד" כִּי הַשְּׁלוֹם הַפְּדָה הַפְּחָד, שֶׁהֵם הַשְּׂדִים הַמְּקַלְקְלִים הַשְּׁלוֹם כְּנִ"ל, וְזֶהוּ: "וְלֹא שִׁבְט אֱלוֹהִים" וְכוּ', הֵינּוּ הַיִּסּוּרִים כְּנִ"ל:

קנאה

א.

כְּשֵׁי־תִבְטַל   הַקְנָאָה,   אָזִי   יִהְיֶה   קְבוּץ   גְּלִיּוֹת :

ב.

עַל־יְדֵי   קְנָאָה   בָּא   שְׂרָפָה :

ג.

עַל־יְדֵי   קְנָאָה   בָּא   שְׂפִיכוֹת־דְּמִים :

ד.

עַל־יְדֵי   קְנָאָה   בְּמִמּוֹן   חֲבֵרוֹ   נַעֲשֶׂה   שׁוֹטָה :

ה.

עַל־יְדֵי   בִּיאָתְדָּךְ   לְצַדִּיק   יִתְבַּטַּל   מִמָּדָּךְ   הַקְנָאָה :

ו.
עלידי

קנאה

עצמותיו

מקובין:

ז.
השום

מוציא

קנאה:

ח.
דפרע

קנאה

מחריב

ביתו:

ט.
עלידי

קנאה

בא

תשישות

כח:

קרי

א.

קָרִי בָּא עַל־יָדֵי דְבוּר מְזוֹנוֹת גַּם עַל־יָדֵי שְׁנַפֵּל מְאֻמוֹנָתוֹ:

ב.

מִי שְׁמוּצִיא קָרִי לְסוּף הוֹלֵךְ עָרוֹם:

ג.

עַל־יָדֵי עֲצָבוֹת רוּאָה קָרִי:

ד.

מִי שֶׁנֶּזְהַר לֶאֱכֹל מִשְׂאֵלַת הַחֶם הוּא נֶצוּל מִטְמְאָת קָרִי:

ה.

אִין לוֹ לְאָדָם לֶאֱכֹל עַל שֶׁלְחָן הַצַּדִּיק קִדְם שְׁטָבֵל לְקָרִיו:

ו.

תְּשַׁמַּח בְּטוֹב שָׂבָא עַל הַצְּדִיקִים וְזֶה תִּקּוּן לְקָרִי:

ז.

עַל־יָדֵי הַלִּיצָנוֹת בָּא לְטַמְּאֵת קָרִי:

ח.

קָרִי בָּא מִקְלוֹת־רֵאשׁ:

ט.

קָרִי בָּא עַל־יָדֵי אֲכִילַת שׁוֹם וּבִיצִים:

י.

גַּם עַל־יָדֵי דְבָרִים בְּטָלִים וְנִבּוּל פֶּה:

קרי - חלק שני

א.

השְׁכָרוֹת גֹרֵם גְלוּת: גַּם גֹרֵם הוֹצָאת זָרַע לְבִטּוּלָה:

ב.

הַבְּזִיוֹנוֹת בָּאִים עַל־יְדֵי קָרִי:

ג.

הַדְּבֹר שֶׁאָדָם מְדַבֵּר בְּחֻצֵי דְבוּר, שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא אוֹתִיּוֹת הַדְּבוּר יָפָה יָפָה, זֶה בְּחִינָה כְּמוֹ בְּחִינַת קָרִי:

ד.

הַבְּנִים מְתִים, חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי רְאִית קָרִי:

ה.

תִּקּוּן גָּדוֹל לְמִקְרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, לוֹמֵר אֵלוֹ עֲשֶׂרָה קְפִיטָל תְּהִלִּים בְּאוֹתוֹ

היום, שיקרה לו חס ושלום: והן אלו: "מכתם לדוד" ט"ז; "לדוד משפיל
אשרי" ל"ב; "אשרי משפיל אל דל" מ"א; "כאיל תערג" מ"ב; "למנצח
אל תשחת" נ"ט; "על ידותון" ע"ז; "תפלה למשה" צ'; "הודו לה' קראו"
ק"ה; "על נהרות בבלי" קל"ז; "הללו אל בקדשו" ק"נ. ותדע נאמנה,
שאלו היוד קפיטל מסגלים מאד מאד לתקון עוון זה, והנזהר בזה לומר
אותם כנ"ל, אין צריך להתגרא עוד כלל, כי בודאי יתקן בזה, כי הם תקון
גדול מאד:

לילד

קשוי

א.
אשה שאוכלת צנון בעבורה, תלד בקשוי:

ב.
אשה שהיא מקשה לילד, סגלה שתתן לה לשתות מים משבעה בארות:

ג.
גם בניה לא יהיו עמה בבית:

ד.
גם

תלחש לה באזנה אותיות של שם סיג:

ה.
גם

מטתה לא תעמוד במערב ובדרום:

ו.
גם

תתלה על צנארה ממרור הנשא:

ז.
גם

תלחוש לה באזנה אותיות: פא ויו עין הא:

ריש

אות

רשעים

הרחקת

א.

כְּשֶׁהַצַּדִּיק בָּא לְבֵית הַרְשָׁע הַבַּיִת נִתְפָּרֵד, וְדוֹקָא שְׁהַבַּיִת מְזַמֵּן לְבִרְכָּה:

ב.

הַרְחַק מֵרְשָׁעִים כְּדִי שְׁלֹא תִתְפַּס בְּעוֹנְשָׁם:

ג.

בְּשִׁבִיל אֵיבָה מְרַאֵין אֵיזָה קִרְבוֹת לְרְשָׁעִים:

ד.

לְפַעֲמִים כְּשֶׁעוֹשִׂין אֵיזָה טוֹבָה לְרְשָׁע גָּמוּר, בְּזָה עוֹשִׂין נִחְתָּרוּחַ לְהַקְדוּשָׁה בְּרוֹדְהוּא:

ה.

אֲסוּר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ, אֲבָל מְקוּם שְׂיָבוֹא מִשִּׁבְחוֹ שְׂבַח לְצַדִּיק מִתֵּר לְסַפֵּר קִצָּת:

ו.

מי שְׁמַלְמֵד זְכוּת עַל הַרְשָׁע גַּם הוּא נִקְרָא רָשָׁע:

ז.

אֲפֹלוּ עוֹשֶׂה אֵיזָהוּ דָּבָר כְּדַת וְכַדִּין אֵין אָנוּ סוּמְכִין עָלָיו:

ח.

מי שְׁעָרַב בְּעַד רָשָׁע נוֹפֵל לְיַד תַּאֲוַת נְאוּף גַּם נוֹפֵל לְחַלְשָׁה:

ט.

רָשָׁע שְׁשָׁכַח אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי, בְּיַדוּעַ שְׁלֵא יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע כָּשֵׁר:

י.

כְּשֶׁנוֹפֵל שׁוֹנְאוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּיַדָּךְ אֵל תִּרְחַמְהוּ:

יא.

כְּשֶׁלֹא תַחֲבֹר אֶת עֲצָמְךָ לְשִׁקְרָנִים הַיְדוּעִים לָךְ, עַל־יְדֵי זֶה תִזְכֶּה לְהַבִּין אֶת הַצְּבוּעִים:

יב.

מִי שֶׁשׁוֹנֵא אֶת הַמְּסִיתִים, בְּוַדַּאי לֹא יִדְבֵק בּוֹ דְּבָרִים:

יג.

עַל־יְדֵי לַמּוֹד תּוֹרָה נַעֲשֶׂה רַחוּק בֵּין הַרְשָׁעִים הַמְּקַרְבִּים:

יד.

מִי שֶׁמְרַחֵק אֶת עֲצָמוֹ מִרְשָׁעִים הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ יְשׁוּעָה:

טו.

הַפְּזוֹר שֵׁשׁ בֵּין הַרְשָׁעִים הוּא סִימָן לְיְשׁוּעָה:

טז.
תרחיק

מלדור   בבית   שדר   בו   רשע:

יז.

אל   תדבר   עם   המסיתים   אפלו   להוכיחם   ולקרבים:

יח.

התחברות   רשעים   מזיק   לעבודת   השם   ?תברך:

יט.

נאה ומתקבל לקדושי ה' שייעשו מסד ומגו, עד שממנו יברח כל איש מציק
ורשע:

הרחקת רשעים - חלק שני

א.

מי שְׁאִינוּ מְבִין רְשָׁעַת הַרְשָׁעִים הַצְּבוּעִים, הוּא מוֹתֵעַב:

ב.

הַצְּבוּעִים גוֹרְמִים כָּאֵב עֵינַיִם לְהַמּוֹרֵעַם הַטּוֹעִים בָּם:

ג.

צָרִיךְ אָדָם לְשָׁמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִלְּנַשֵּׁק אֶת עֲצָמוֹ עִם רְשָׁעִים, כִּי עַל־יָדֵי הַנְּשִׁיקָה נַעֲשֶׂה בִּינֵיהֶם הַתְּקַשְׁרוֹת גַּם לְאַחַר מִיתָה:

ד.

יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵם מֵינַיִם וְאַפִּיקוֹרְסִים גְּדוֹלִים, אָבֵל הֵם אֵינָם מְגַלִּים אַפִּיקוֹרְסוֹת, וְאֵין בְּרֵאָדָם יוֹדֵעַ לְשָׁמֵר אֶת עֲצָמוֹ, אָבֵל עַל־יָדֵי מַדַּת הַצְּנִיעוֹת אָדָם נִצּוֹל מֵאֵלוֹ אַפִּיקוֹרְסִים:

ה.

הַרְשָׁעִים אֵינָם מְבַלְבְּלִים אוֹתָנוּ מֵעֲבוֹדַתָּנוּ בַּעֲבֹרוֹת שְׁעוֹבְרִים, כְּמוֹ שֶׁמְבַלְבְּלִים אוֹתָנוּ בְּמַצּוֹת שֶׁהֵם עוֹשִׂים, בְּשִׁבְלֵי זֶה: גּוֹי שֶׁשָּׁבַת חֵיב מִיתָה:

רחמנות

א. מי שמרחם על עניים זוכה לראות בנחמות השם? תבדוק:

ב. גם מנצח תמיד:

ג. כשאין רחמנות אזי רעב בא לעולם:

ד. גם גזלות נתרבה:

ה.

מי שמתפלל בְּכַח זֹכָה לְרַחֵם עָלַי עַנְיִים:

ו.

מי שאין לו רחמנות נשתגע:

ז.

מי שמשלים טובה תחת רעה מאריך ימים וְשָׁנִים:

ח.

עלידי הרחמנות יתבטל ממך תאוות:

ט.

כשאתה רואה שאחיד בצרה, ואין אתה עוזר לו, כאלו אתה עשית לו הרעה:

הַרְוָאָה חֲבִירוֹ בְּצַעַר צָרִיד שְׂיִבְקֶשׁ עָלָיו רַחֲמִים :

עַל־יְדֵי בְּקִשָּׁת הַרַחֲמִים זֹכָה לַעֲשׂוֹת שְׂדוּכִים טוֹבִים הַגּוֹנִים :

הִדּוּן אֶת בְּגִי'אָדָם לְכַף זְכוּת יְזָכָה לְקַבֵּל אֶת הַמוֹעֲדִים כְּנֶכּוֹן :

רַחֲמָנוֹת - חֵלֶק שְׁנִי

בְּשָׁבִיל שְׂאִין מְבַקֶּשֶׁין רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ, עַל־יְדֵי זֶה נוֹפֵל לַתְּפִיסָה. וְתִקּוֹן לַתְּפִיסָה – שְׂיִפְרִינֶס אִיזְהוּ בְּעַל־יְחִיִּים :

ב.

בְּאֵב הַשָּׁנִים בָּא עַל־יְדֵי אַכְזָרִיּוֹת עַל בְּעַל־יַחֲיִים:

ג.

סִגְלָה לְהַסִּיר הַעֲצָבוֹת – עַל־יְדֵי הַרְחַמְנוֹת:

ד.

צָרִיד לְשָׁמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִלְּצַעַר אֶת בְּעַל־יַחֲיִים, כִּי נִזְיֵק לוֹ:

רֵאִיָּה - חֵלֶק שֵׁנִי

א.

אִין הָעֵין יְכוּל לְרֵאוֹת, אֶלָּא מָה שְׁנוֹתְנִים לוֹ רְשׁוֹת לְרֵאוֹת, אֶפְלוּ שְׁיִהְיֶה הַדָּבָר לְפָנָיו, אִינּוּ יְכוּל לְרֵאוֹת עַד שְׁנוֹתְנִים לוֹ רְשׁוֹת מִן הַשָּׁמַיִם לְרֵאוֹת:

ב.

חֶסֶרֹן   הִלְבְּנָה   וּלְקוֹתָהּ   מְזִיק   לְחִלּוּשֵׁי   הָרְאוֹת:

ג.

קְדוּשׁ   הַחֹדֶשׁ   מְסַגֵּל   לְרַפְאוֹת   חִלּוּשֵׁי   הָרְאוֹת:

ד.

תִּקּוּן   חֲצוֹת   מְסַגֵּל   לְחִלּוּשֵׁי   הָרְאוֹת:

ה.

עַל־יְדֵי   שְׁבוּעָה   בָּא   כָּאֵב   עֵינַיִם:

ו.

הַצְּבוּעִים   גוֹרְמִים   כָּאֵב   עֵינַיִם   לְהַמּוֹרֵעִים   הַטּוֹעִים   בָּם:

ז.

כְּשֶׁאָדָם גָּדוֹל מְרַגֵּשׁ אֵיזָהוּ כָּאֵב בְּעֵינָיו, יֵדַע שֶׁבָּנוּ אוֹ תִלְמִידוֹ עָשׂוּ אֵיזָהוּ

עברה :

ח.

מי שעוצם עיניו מראות ברע, עלידי זה נצול מבזיונות :

ט.

כשאדם יוצא לשוק ומתירא שלא יבוא לידי הרהור עלידי הראיה שיראה נשים גפות, יאמר הפסוק "הן אראלם צעקו חוצה" וכו' (ישעיהו ל"ג ז'), ועלידי זה ינצל מראות :

י.

הסתכלות על אתרוג הוא רפואה לכאב עינים :

יא.

הזכי הראות יכולין לראות על החלפים של השוחטים את הפלי בית המקדש :

יב.

זָכִי הָרְאוֹת יְכוּלִין לְהַפִּיר אֶת הָאָדָם מִי רְבוּ, שֶׁלְמַדוֹ תוֹרָה. וְדוֹקָא
כְּשֶׁמְפִירִין אֶת תַּאֲר פְּנֵי הָרֵב, כִּי עַל־יְדֵי הַהֲלָכוֹת שֶׁלְמַד מְרְבוּ, נַעֲשֶׂה פְּנֵי
הַתְלַמִּיד כְּתַאֲר פְּנֵי הָרֵב, כִּי הַהֲלָכָה הִיא חֲכָמְתוֹ הַמְאִיר תַּאֲר פְּנֵיו –
"חֲכָמַת אָדָם תְּאִיר פְּנָיו". וְכִשְׁמִקְבֵּל הַהֲלָכָה מְקַבֵּל חֵלֶק מִתַּאֲר פְּנָיו, וְלִפִּי
רְבוֹי הַהֲלָכוֹת כֵּן נִתְרַבֶּה חֵלְקֵי תַּאֲר פְּנָיו:

יג.

כָּאֵב

עֵינַיִם

מְזִיק

לְעֵתִים:

יד.

הַגְּנֵבָה

מְזִיק

לְעֵינַיִם:

רפואה - חלק שני

א.

דַּע, שֶׁיֵּשׁ לְכָל עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב כַּח מְיַחֵד לְרִפְאוֹת אֵיזוֹהוּ חוֹלְאֵת מְיַחֵדָת, וְכָל זֶה
אֵינוֹ לְמִי שֶׁלֹּא שָׁמַר אֶמוּנָתוֹ וּבְרִיתוֹ, וְלֹא שָׁמַר אֶת עֲצֻמוֹ מִלְעֵבֵר עַל "אֵל
תְּהִי בְּזוֹ לְכָל אָדָם". אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהוּא גַם־כֵּן שׁוֹמֵר
הַבְּרִית וּמְקַיֵּם "אֵל תְּהִי בְּזוֹ לְכָל אָדָם", אֵין רְפוּאָתוֹ תוֹלָה בְּחֵלְקֵי עֵשֶׁבִים
הַמְיַחֵדִים לְחֻלְאֵתוֹ, אֶלָּא נִתְרַפָּא בְּכָל מְאֹכֵל וְכָל מִשְׁקָה בְּבַחֲיִנַת "וּבְרִדָּה

אֶת לַחֲמֹד" וְכוּ', וְאִין צָרִיד לְהַמְתִּין עַד שְׂתִרְמִי לוֹ עֲשׂוּבִים הַמְיַחֲדִים
לְרַפּוּאָתוֹ:

ב.

עַל־יְדֵי עֵיוֹן עֲמַק בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה יָכוֹל לְפַקֵּד עֲקָרוֹת וּלְרַפְּאוֹת חוֹלָאֵת
חֶזֶק:

ג.

לְצַרְעַת מִזִּיק דְּבָרִים מְלוּחִים וּרְפּוּאָתוֹ מִיָּם חַיִּים. וְסִימָן לְדָבָר: "יִגְרַע
נְטִפֵי־מַיִם", הֵינּוּ צָרְעַת הַבָּא מֵהַתְּגַבְרוֹת הַדָּם עַל הַפֶּיִם, שְׂבוּ "יִזְקוּ מְטָר
לְאֲדוּ" [אִיּוֹב לוֹ]: (יִזְקוּ – לְשׁוֹן הַזֶּקֶת):

ד.

הַסְתַּכְּלוֹת עַל אֲתָרוֹג הוּא רְפּוּאָה לְכָאֵב עֵינַיִם:

שִׁין

אוֹת

שמחה

א.

כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁלְבוֹ שָׁלֵם לְאִלְקִיוֹ:

ב.

מְחִמָּת   שִׂמְחָה   נִפְתָּח   הַלֵּב:

ג.

בְּרָבוֹת הַשִּׂמְחָה נִתְחַזַּק כַּח הַשְּׂכָלִי, וְהַמְּאָכֵל וְהַמְּשֻׁתָּה הֵם סִבָּה גְדוֹלָה לְשִׂמְחַת הַלֵּב וּלְהַרְחִיק הָעֲצָבוֹת וְדָאָגוֹת:

ד.

עַל־יָדֵי צְדָקָה בְּלֵב שָׁלֵם בָּא לְיָדֵי שִׂמְחָה:

ה.

הַשִּׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה הִיא מְעוֹ לְאָדָם. [”חֲדוֹת ה' הִיא מְעוֹזְכֶם” נְחֻמָּה ח']:

כְּשֶׁאַתָּה רוֹאָה, שְׁהִרְשָׁע בְּפִתְעַ פְּתָאוֹם הוּא שׁוֹחֵק, בְּיָדוֹעַ שֶׁנֶּפֶל לוֹ אֵיזָה
עֲצָה עַל עֵבְרָה:

עַל־יָדֵי עֲצוֹת טוֹבוֹת שְׂתַתֵּן תְּזַכֶּה לְשִׂמְחָה:

עַל־יָדֵי הַרְקוּדִין וְהַתְּנוּעוֹת שְׁאַתָּה עוֹשֶׂה בְּגוֹף, נִתְעוֹרֵר לָךְ שִׂמְחָה:

כְּשֶׁנּוֹפֵל לָךְ שִׂמְחָה בְּלִבְךָ בְּפִתְעַ פְּתָאוֹם, זֶהוּ מְחַמֵּת שֶׁנּוֹלַד אֵיזָהוּ צַדִּיק:

עַל־יָדֵי יִרְאָה בָּא הַתְּלַהֲבוֹת:

יא.

מי שִׁמְבֹזָה בְּעֵינַי עֲצָמוֹ, עַל־יָדַי זֶה יָבוֹא לְהַתְּלֵהבוֹת:

יב.

עַל־יָדַי כְּוִנּוֹת הַלֵּב בָּא שְׂמֵחָה:

יג.

מי שֶׁהוּא רָגִיל בְּשִׁחוּק, בְּזֹדוּעַ שֶׁהוּא רָחוֹק מִגְּדֹלַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

יד.

עַל־יָדַי זָמַר תְּבוֹא לִיְדֵי שְׂמֵחָה וְהַתְּלֵהבוֹת:

טו.

כְּשֶׁתִּשְׂמַח אֶת הַצַּדִּיק, תּוֹכֵל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשְׂמֵחָה:

ט.ז.

מִי שְׁמַפְרִסִם אֶת הַצַּדִּיק זֹכָה לְשִׂמְחָה:

י.ז.

עַל־יְדֵי בְטָחוֹן בָּא שִׂמְחָה. [״כִּי בּוֹ יִשְׂמַח לִבְנוֹ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בְטָחוֹנוֹ״]:

י.ח.

עַל־יְדֵי תְנוּעוֹת הַגּוּף בָּא הַתְּלַהּבוֹת הַלֵּב:

י.ט.

עַל־יְדֵי אֱמוּנָה שְׁלֵמָה תְּבוֹא לְמַדְרָגָה שְׂתֵּתֶאֱוָה בְּגוּף וְנִפְשׁ לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

כ.

מִי שֶׁמְשִׁים עֲצָמוֹ כְּשִׁירִים, יִזְכֶּה לְהַתְּלַהּבוֹת:

כא.
עלידי

שְׁמָחָה תְּפִיסָת הַמֶּלֶךְ נִתְגַּדֵּל:

כב.
השְׁמָחָה

היא סימן שְׁהוּא זָרַע בְּרֵךְ ה':

כג.
הַגְּשָׁמִים

יוֹרְדִין בְּזָכוֹת שְׁמַחַת חֲתָן וְכֵלָה:

כד.
עלידי

שְׁמָחָה שֶׁל מִצְוָה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מְסַכֵּךְ עָלָיו:

כה.
עלידי

שְׁמָחָה בְּשַׁמְחַת תּוֹרָה זוֹכָה לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה:

כ.ו.

כְּשֶׁהִשְׁמַחָה בָּאָה לְאָדָם פְּתָאוּם, בְּדוּעַ שְׂיָבוֹא לוֹ חֶסֶד וַיִּשׁוּעָה:

כ.ז.

עַל־יְדֵי שְׂמָחָה נִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ שֶׁל אָדָם, גַּם יִזְכָּה לְדַעַת:

שמחה - חלק שני

א.

מִי שֶׁהוּא שְׂמֵחַ תָּמִיד, עַל־יְדֵי זֶה הוּא מְצַלֵּחַ:

ב.

הַנְּדָרִים וְהַנְּדָבוֹת מְבִיאִין שְׂמָחָה:

שכרות

א.
עלידי

שְׁכָרוֹת

נוֹפֵל

מִמְדַּרְגָּתוֹ :

ב.
עלידי

שְׁתִּיטָה

זֵנוֹ,

לְסוֹף

שְׁמִקְבָּל

שְׁחָד :

ג.
השְׁכָרוֹת

מִבִּיא

לִידֵי

כְּפִירָה

בְּאֶמֶת

וּלְהוֹדוֹת

לְשֶׁקֶר :

ד.
הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

אוֹהֵב

מִי

שְׁאִינוֹ

מִשְׁתַּכָּר :

ה.
הַשָּׁמוֹן

מְבִטֵל

הַשְׁכָּרוֹת :

ו.
הָרְאִיָּה

מְשַׁכֶּרֶת

בְּיוֹתֵר:

ז.
עַל־יָדַי

שְׁכָרוֹת

נוֹפֵל

לְהַרְהוּרֵי

נְאוּף:

ח.
הַשְׁכּוֹר

–

אֵין

יְכַלֵּת

בְּיָדוֹ

לְהַמְתִּיק

דִּינִים:

ט.
הַשְׁכּוֹר

–

אֵין

מְגַלֵּין

לוֹ

רְזִין

דְּאוּרִיתָא:

י.
יָין

עִם

לְבוֹנָה

מְטְרִיפִין

דְּעֵתוֹ

שֶׁל

אָדָם:

שכרות - חלק שני

א.

מי שֶׁלְהוֹט אַחַר עֲבוֹדַת אֲדָמָה בָּא לְיָדוֹ אֶחָד מִשְׁלֵשׁ: אוֹ לְיָדוֹ שְׁפִיכוֹת־דָּמִים אוֹ לְיָדוֹ צָרְעַת אוֹ לְיָדוֹ שְׁכָרוֹת:

ב.

הַשְּׁכָרוֹת גּוֹרֵם גְּלוּת: גַּם גּוֹרֵם הוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה:

ג.

אִי אֶפְשֵׁר לְשְׁכָרוֹת שְׁלֵא יָבֹא לְאִיזָה תִּקְלָה:

ד.

עַל־יָדוֹ שְׁכָרוֹת הוּא שׁוֹכֵחַ בְּאֲזֵקֵרוֹת מִשֶּׁה רַבְּנוּ, כִּי מִשֶּׁה מְלַבֵּשׁ בְּרַמ"ח אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם, וּבְכָל אֵיבָר וְאֵיבָר מְזַהֵר אֶת הָאָדָם בְּמַצּוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ, וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא "מַחֲקָק" – גִּימְטְרִיא רַמ"ח:

ה.

עלִידי השְׁכָרוֹת מִפְּשִׁיט אֶת הַדַּעַת מֵהִלְבוֹשׁ חֲסָדִים, וּמִלְבִּישׁוֹ בְּגִבּוֹרוֹת
חֲזָקוֹת חס וְשָׁלוֹם:

ו.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹנְאִים זָרִיר מִן הַיּוֹ, וְעַלִּידי זֶה נַעֲשֶׂה רֹאשׁ לָהֶם:

שָׂרִים

א.

מִי שֶׁסָּבְאוּ מְהוּל בְּמַיִם, הַשָּׂרִים אֵינָם נוֹהֲגִים עִמוֹ בְּיַשְׁרָנוֹת. ["סָבְאוּ
מְהוּל בְּמַיִם שָׂרִיף סוֹרְרִים" יִשְׁעִיה א']:

ב.

מִי שֶׁאֵין דָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף־זְכוּת כְּאֵלוֹ הֶרְגוּ, גַּם הַשָּׂרִים אֵינָם נוֹהֲגִים עִמוֹ
בְּיַשְׁרָנוֹת:

ג.

אַמִּירַת הַלֵּל וצִדְקָה מְסַגְּלִין לְחֹן בְּעֵינַי הַשָּׁר:

ד.

עֲלִידֵי אֲכִילַת פֶּת עֲכוּ"ם מוֹנְעִין הַיַּעַר מִלְחָטֵב יַעֲצִים:

ה.

בְּשִׁבִיל דִּי דְבָרִים נְכֹסִי בְּעֲלֵי־בְתִים נְמֹסְרִים לְמַלְכוֹת:

שחד

א.

עִיר שְׁיֵשׁ בָּהּ קִבְּלַת שְׁחַד, חִזְלוֹת בְּאֵין עֲלִיו:

ב.
עלידי

שחד

גדלתו

מסתלקת :

ג.
עלידי

שחד

בא

שרפה :

שלוס

א.
נרות

של

שבת

מרבין

שלום :

ב.

עלידי רדיפת שלום זוכין לכבוד בעולם הזה ולחיים בעולם הבא :

כָּל שֶׁהוּא מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם אֵין בּוֹ מְשׁוּם "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחַק":

בְּנֵי־אָדָם הַכּוֹפִים לְצַדִּיקָה, עַל־יָדָם שְׁלוֹם הַמַּלְכוּת נִתְּוֶסֶף:

עַל־יָדֵי רְדִיפַת שְׁלוֹם בָּא לְבִטְחוֹן:

שְׁלוֹם בָּא עַל־יָדֵי שְׁלוֹם בָּא עַל־יָדֵי אֶמֶת:

בְּנֵי־בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם תִּלְוִי בְּשְׁלוֹם:

ת.
עלידי

שְׁלוֹם בְּאִים בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת:

ט.
כְּשֵׁיט

מוֹסֵר יֵשׁ שְׁלוֹם:

י.
עלידי

לְמוֹד תִּינוּקוֹת בְּבֵית רֶבֶן נְתִירָה שְׁלוֹם:

יא.
עֲכִירַת

הַמִּים הוּא סִימָן שְׂאִין שְׁלוֹם:

יב.
כְּשֵׁאִין

שְׁלוֹם הַתְּפִלוֹת אֵינָם נְתִקְבָּלִים:

יג.
עלידי

שלום זוכין להתגלות אליהו:

יד.
כשאינ

שלום אין הנשים יולדות זכרים:

טו.

מי שמשאיל לבניאדם דברים הצריכים להם, כשיש בריחה לעולם הוא נמלט:

טז.
השלום

הוא סימן לחיים:

יז.
עלידי

רדיפת שלום מציל לבניו ממיתה ומגלות:

יח.
הַבְּרָכָה

בָּא עַל־יָדַי שְׁלוֹם:

יט.
כְּשֵׁיט

שְׁלוֹם אֵין פְּחַד:

כ.

עַל־יָדַי שְׁיֵשׁ שְׁלוֹם בֵּין הַרְשָׁעִים, עַל־יָדַי זֶה יֵשׁ לָהֶם כָּל טוֹב:

כא.

לְפַעֲמִים הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל עַל־יָדַי רְשָׁעִים:

כב.
הַשְׁלוֹם

סִימֹן לְשִׁבְעַ:

כג.

כְּשֶׁהַשָּׂרִים שָׁל מַעֲלָה מִתְגַּרִּים, תִּכְּף הָאֵי תִּגְרָא נִתְהוּה בֵּין הָאֲמוֹת וּבֵין

החֲכָמִים :

שבועה

א.

עִיר שֵׁשׁ בָּה שְׁבֻעוֹת תִּחָרַב וְתִהְרַס חֵס וְשָׁלוֹם :

ב.

עֲלִיָּדִי שְׁבֻעוֹת שָׁקָר נוֹפְלִים מֵאֲמוֹנָה :

ג.

לְמוֹד מִסֻּכָּת שְׁבֻעוֹת מְסֻגָּל לִירִידַת הַגֶּשֶׁם :

ד.

עֲלִיָּדִי שְׁבֻעוֹת שָׁקָר בְּאִין הִרְהוּרִי נְאוּף :

ה.

מי שהוא רגיל בשבועות מחשבות רעות באים לו תמיד:

ו.

על ידי העברת השבועה אין תקומה במלחמה:

ז.

מי שעובר על השבועה, בידוע שאינו מכבד יראי השם. [וְאֵת יְרֵאֵי ה' יְכַבֵּד נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹל וְלֹא יִמְרָא. תהלים

ח.

על כל עברות שבתורה נפרעין ממנו; וכאן – ממנו וממשפחתו ומכל העולם כלו, וממנו נפרעין לאתר:

ט.

דברים שאין אש ומים מכלין אותם, שבועות שקר מכלין אותן:

י. מלאך גבריאל הוא ממנה על השרפה לשרף גם להציל:

שבת - חלק שני

א. התורה והמעשר והשבת הם נותנים חיים גשמיים גם כן:

ב. הרגיל בקללה, עלידי זה לא יהיה לו בגדים על השבת:

ג. עיר ששומרין את עצמן מלקת חוץ לתחום שבת, עלידי זה הבשר בזול:

ד.

עלידי שמירת שבת ממשיך על עצמו אור של משיח גם עלידי תשובה:

ה.

עלידי שמירת שבת הוא כבן המתחטא לפני אביו והוא ממלא שאלותיו, גם הוא גוזר והקדוש-ברוך-הוא מקימה, גם הקרן של מעשים טובים שלו קימים לעולם הבא, ואינו אוכל אלא מפרותיהם:

שנה - חלק שני

א.

מי שהוא מקדש יותר הוא רחוק מהשנה יותר:

ב.

עלידי רבוי השנה והתנומה, עלידי זה דוחפין אותו מפרכה דקדשה, ונשתנה פניו, ונתקלקל צלם-אלקים:

ג.

חַמְשָׁה־עָשָׂר "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" שֶׁבִּתְהִלָּים מְסַגְּלִים לְבַטֵּל הַשָּׁנָה:

ד.

מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישֹׁן יַעֲלֶה עַל מַחְשְׁבָתוֹ אָמוּנוֹת תְּחִיַּת־הַמֵּתִים:

שוחט - חלק שני

א.

עַל־יְדֵי שׁוֹחֲטִים הַגּוֹנִים בְּנִי־אָדָם מְרַחֲמִים זֶה עַל זֶה, וְהוּא הַדִּין לְהַפְדֹּ:

ב.

הַשׁוֹחֵט שֶׁהוּא מְקַיֵּם כְּבוֹד אָב, הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְשַׁמְרוֹ שְׁלֵא לְהֶאֱכִיל טְרֵפוֹת, וְהוּא הַדִּין

ג.

על־ידי השוֹחֲטִים הַרְשָׁעִים הַמְאֻכְלִין טְרֵפוֹת, הַגְזָלוֹת נְתֻבָּה בְּעוֹלָם:

ד.

הַזְכִּי הָרְאוֹת יְכוּלִים לְרְאוֹת עַל הַחֲלָפִים שֶׁל הַשׁוֹחֲטִים אֶת הַכְּלֵי בֵּית־
הַמִּקְדָּשׁ:

ה.

מִי שֶׁנִּתְאַלֵּם בְּפִתּוֹעַ פְּתָאוֹם יַעֲבִירוּ עַל פִּי חֲלָף כָּשֶׁר:

תיו

אות

תשובה

א.

הַתַּעֲנִית מוֹעִיל לְכָל דְּבָר:

ב.

מי שְׁהוּא עָרוֹם מִמַּעֲשֵׂים טוֹבִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ אַחֲרֵים מִרְשָׁעָתָם:

ג.

הַתְּעִנִּית

קָשָׁה

מִחֶרֶב:

ד.

הַתְּשׁוּבָה

רְאוּי

שְׁתִּהְיֶה

בְּאוֹתוֹ

דָּבָר

עֲצָמוֹ:

ה.

כְּשֶׁאָדָם חוֹשֵׁב: כֹּד וְכֹד אֲעֲשֶׂה; כֹּד וְכֹד תִּעֲלֶה בְּיָדִי, עַל־יָדַי זֶה אֵין מְחַשְׁבֹתוֹ
נְתַקִּים:

ו.

גְּלוֹת

מְכַפֶּרֶת

עַל

הַכֹּל:

ז.

מִי שֶׁדַּעַתּוֹ שְׁפָלָה כְּאֵלוֹ הַקָּרִיב כָּל הַקְּרִבּוֹת :

ח.

כָּל הַמִּתְנַדֶּה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא :

ט.

הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ תוֹרָה כְּאֵלוֹ עָשָׂא וְכְאֵלוֹ עָשָׂא לְדַבְרֵי תוֹרָה וְכְאֵלוֹ עָשָׂא

י.

רַב פָּפָא יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא עַל שְׁקָרָא לְתַלְמִידֵי חָכָם בְּלִשׁוֹן גְּנָאִי :

יא.

יְשׁוּמַר אָדָם אֶת פִּיּוֹ מִלּוּמַר : אֶעֱשֶׂה הָעֲבֵרָה הַזֹּאת אֲפִלּוּ בְּדֶרֶךְ לִיצָנוּת, כִּי דְבוּרוֹ מִכְרִיחַ אוֹתוֹ לְמַעֲשֵׂה :

יב.

כָּל הַבּוֹכָה בְּלֵילָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע, וְכוֹכָבִים וּמַזְלוֹת בּוֹכִין עִמוֹ:

יג.

חֲזִיבֵי כְּרִיתוֹת שְׁלָקוּ נִפְטְרוּ מִיַּדֵּי כְּרִיתָתוֹ:

יד.

כְּשֶׁבָא צַעַר לְעוֹלָם יִחַשֵׁב שֶׁבְּשִׁבִיל חֶטְאוֹ בָּא זֹאת הַצָּרָה:

טו.

הַמְּלַבּוֹשִׁין שְׁעוֹשִׂין לְצַדִּיק, כָּל מְלַבּוֹשׁ יֵשׁ לוֹ סִגְלָה בְּפָנָי עֲצֻמוֹ לְכַפֵּר:

טז.

כִּיּוֹן שְׁנֵשָׂא אָדָם, אִשָּׁה, עֲוֹנוֹתָיו מִתְּפַקְּקִין:

יז.

כְּשֶׁרוּאָה או שְׁשָׁמַע אֵיזָה יסוּרִין שְׁבָא עַל גּוֹי יִהְרָהֵר בְּתִשׁוּבָה:

יח.

הָדָר בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שְׁרוּי בְּלֹא עוֹוֹן:

יט.

יֵשׁ לְהַקֵּל אִפֹּן הַתְּשׁוּבָה עַל הַחוּטָאִים:

כ.

הָעוֹוֹן מְכַחֵשׁ כְּחוֹ שָׁל אָדָם:

כא.

כְּשֶׁבִאִין שְׁנֵי מִצּוֹת לְיָדָד תַּעֲשֶׂה זֹאת הַמִּצְוָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּפִיַת הַיֶּצֶר יוֹתֵר:

כב.

צָרִיכִין לְהִתְעַנּוֹת כְּשֶׁמְצַעְרִין אֶת הַצַּדִּיק :

כג.

צָעַר הֶלֶב הוּא קָרוֹב לְהוֹרִיד דְּמַעוֹת :

כד.

הַמַּחְזִיר בְּגִי-אָדָם בְּתַשׁוּבָה זֹכָה וְיוֹשֵׁב בִּישׁוּבָה שֶׁל מַעֲלָה, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבַטֵּל הַגְּזֵרָה בְּשִׁבְלֵוֹ :

כה.

חֲלִישׁוֹת דַּעְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא גְדוּלָה מִתְעַנִּית :

כו.

הָעוֹשֶׂה דְּבַר עֲבָרָה וּמִתְחַרֵּט בָּהּ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו :

כז.

הנושא ונותן באמונה מוחלין לו על כל עוונותיו:

כח.

תחלת המחשבה עוזרות לאדם לאמצע וסוף המעשה שימשך בקדשה, ואם לא חשב בקדשה בתחלה אז יארע תקלה באמצע ובסוף:

כט.

שלחו בהכנסת אורחים מכפרת:

ל.

הגדלה מכפרת:

לא.

לפעמים כשמתחיל לעשות תשובה באין לו יסורין, זה מפני ששהא מלעשות תשובה:

לב.
עלידי

אנחה שְׁנֵאָנַח נְעֻשָׁה בְּרִיָּה קְדֻשָׁה:

לג.

עלידי אהבת צדיקים יכולין הצדיקים להחזיר את העם בתשובה

לד.

מי שמתחזיר את העם בתשובה, בזכותו אין פחד ומחלקת בעולם:

לה.

מי שעוזר ליתומים, עלידי זה משבר פחם של האמות, ועלידי שבירתם
רשעי ישראל חוזרין בתשובה.

לו.

מי שמתחזיר בני אדם בתשובה נצול מבית האסורים:

לו.

גם   הוא   מְכַבֵּד   בְּעֵינַי   ד':

לת.

גם   זֹכָה   לְהִיּוֹת   מְפָרָס   בֵּין   הָאָמוֹת:

לט.

מִי שֶׁדָּרְכוֹ תִּמְיֵד לְהַחְזִיר בְּגִי-אָדָם בְּתִשׁוּבָה, בְּזָכוֹתוֹ מְבַטֵּל מַחְשְׁבוֹת זָרוֹת
מְגֹדוּלֵי

מ.

מִי   שְׂמַחְזִיר   רְשָׁעִים   בְּתִשׁוּבָה   יִזְכָּה   לְשִׂמְיַרְת   שֶׁבַת:

מא.

גם   אֵינוֹ   נִזְק   מְנַחֵשׁ:

מב.

כְּשֶׁתִּלְמַד אֶת בֶּן רָשָׁע דָּרָךְ טוֹב, עַל־יְדֵי זֶה תוּכַל לְבַטֵּל גְּזֵרוֹת:

מג.

עַל־יְדֵי שְׂקָר מַחְזִיק יְדֵי רָשָׁעִים:

מד.

מִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּכָל לֵב, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ לֵב לְדַעַת אוֹתוֹ:

מה.

עַל־יְדֵי שְׂמִיעַת קוֹל שׁוֹפָר מְאֹדָם כָּשֶׁר הַיַּצָּר הָרַע נִשְׁבֵּר וְנִתְעוֹרַר תְּשׁוּבָה בְּעוֹלָם:

מו.

מִי שָׂרוּצָה לְשׁוֹב יְזַהֵר מִלְּהִיּוֹת בְּעַל־חֹב:

מז.

מי שאוהב את הצדיקים, יכול להחזיר את בני־אדם בתשובה:

מח.

מי שמתנדב הקדוש־ברוך־הוא אוהב אותו אהבת נדבה ומשיב מפניו חרוץ־אפו:

מט.

האמות הם קרובי תשובה:

נ.

למוד התורה היא מכפרת:

נא.

מי שהוא במדרגה גדולה יכול להשיג שלמותו במעוט פעולות:

נב.

בְּמַעֲשֵׂיךָ : צַעַר בָּא עָלֶיךָ תִּפְשֹׁשׁ

נג.

מִי שֶׁרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים וַיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת, הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ שָׂכָר כְּאִלּוּ עָשָׂה, וּמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה לְפִי יְכוּלְתּוֹ, אֲזִי מְקַבֵּל עֲנֹשׁ עַל זֶה :

נד.

מִי שֶׁמְזַכֵּה אֶת הַרְבִּים נַעֲשֶׂה שְׂתָף לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית :

נה.

אִין עֵרֶךְ לְמַצְוָה שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם לַעֲצֻמוֹ לְבַד, אֲפִלּוּ שְׂתִהְיֶה רַבָּה ; לְמַצְוָה שֶׁתִּמְשָׁךְ מִמֶּנָּה זְכוּת לְרַבִּים, אֲפִלּוּ שְׂתִהְיֶה קְטַנָּה :

נו.

הַפְּרָנְסָה וְהַשׁוֹנְאִים וְהַחֹלְאֵת וְרַבּוּי הָעֶשֶׂר הוּא הַמוֹנְעִין לְאָדָם מִהִגִּיעַ אֶל הַשְּׂלֵמוֹת וְהַתְּכֵלִית :

נז.

כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה אֵיזָה הֶזֶק, זֶה הַסִּימָן שֶׁיֵּצֵר הָרַע שׁוֹלֵט עָלֶיךָ:

נח.

מִי שֶׁמְסִית אֶת חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ הַטּוֹב שֶׁרָפָה בָּא עָלָיו:

נט.

מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִבְכוֹת, הַסְּגֵלָה שֶׁיֵּשֵׁב בְּמָקוֹם שֶׁשׁוֹפְכִים שָׁם שְׁנֵי נְהָרוֹת
בְּיַחַד:

ס.

מִי שֶׁמְחַזֵּיר אֶת בְּנֵי־אָדָם בְּתִשׁוּבָה זֹכָה לְחֻכְמָה:

סא.

עַל־יְדֵי הַעֲצָלוֹת נִדְמָה לְאָדָם שֶׁנִּסְתָּר מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ הַתִּשׁוּבָה:

סב.

מי שמגלה סודותיו, אִזִּי קָשָׁה לְדַבֵּר הִזָּה לְהִתְקַיֵּם:

סג.

מי שבוש על עוונותיו, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ צְדָקָה:

סד.

הַתְּעֵנִית שְׁהוּא בְּלֹא דַעַת אֵינּוּ תְּעֵנִית:

סה.

מִשְׁעָה שְׁאָדָם חוֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אִזִּי מְקַבְּלִין תְּפִלָּתוֹ אֶף-עַל-פִּי שְׁלֹא עָשָׂה

סו.

כְּשֶׁתְּרַצֶּה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, תִּבְקָשׁ מֵהַצַּדִּיק שְׁהוּא יִכְנִיס אוֹתְךָ לְפָנֵי הַשֵּׁם
?תִּבְרָךְ:

סז.

עלידי חסד ואמת יכפר עוון. ["בחסד ואמת יכפר עון": משלי יו]:

סת.

עלידי שתבקש מהשם יתברך, שיתן לך אהבה, עלידי זה יכסה הקדוש-
ברוך הוא פשעך:

סט.

מי שמתודה על עוונותיו, יזכה שלא יצטרך למכר מנחלת אבותיו: ["אשר
חכמים יגידו להם לבדם נתנה ארץ"]:

ע.

כשאתה מוכיח אותם שלא תקנו חטאות נעורים תכלל את עצמך עמם,
ועלידי זה יקבלו ממך:

עא.

עקר תקון פגם עוונותיו עלידי הכנעה:

עב.

צָרִיף אָדָם לְהוֹכִיחַ אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל בִּקְרָה:

עג.

הַעֲבֹדוֹת שֶׁאָדָם עוֹבֵד אֶת ד' בְּבַחֲרוּתוֹ כֹּל יוֹם, עָרְפוּ יָקָר מִשָּׁנִים רַבּוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה לָעֵת זְקִנְתּוֹ:

עד.

אִי אֶפְשָׁר שִׂידַע אָדָם בְּחַיָּיו, אִם נִתְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ:

עה.

מָה שֶׁאֵנוּ רוֹאִים, שְׁמִי שֶׁמֵתְחִיל לַעֲבֹד אֶת ד' יִסּוּרִין בְּאֵין עָלָיו, זֶה מַחֲמַת שְׁהֵתְחִיל מֵתוֹךְ יִרְאָה שֶׁל צָדֵק:

עו.

הַמֵּתְחִיל לַעֲבֹד אֶת ה', הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לוֹ: יוֹדַע אֲנִי שֶׁחֲפָצָךְ וְרִצּוֹנְךָ לַעֲבֹד אוֹתִי, אָבֵל מָה הוּא הַבְּטוּחוֹת שֶׁמָּא לְמַחֵר תַּעֲזֹב אוֹתִי, אִם כֹּן אֵיךְ אֶקְרַב אוֹתְךָ בְּשִׁבִיל הַרְצוֹן שְׂרָצִית, וְאֵיךְ אֶגְלֶה לָךְ תַּכְף דְּבָרִים נִסְתָּרִים, אֶלָּא כֹן תַּעֲשֶׂה: בְּתַחֲלָה אֶהֱב אוֹתִי כָּךְ וְתַעֲשֶׂה מִצְוֹתַי, אֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדַע הַשֶּׁכֶל שֶׁל הַמִּצְוָה, וְעֹבֵד אוֹתִי פְּשׁוּט בְּלֹא חֲכָמוֹת, וְכִשְׁתַּעֲבֹד אוֹתִי כַּמָּה זְמָנִים, אֲזִי אֶאֱמִין לָךְ וְאֶגְלֶה לָךְ טַעַם וְשִׁכְל שֶׁל כָּל דְּבָר וְדָבָר וְאֶקְרַב אוֹתְךָ בְּכָל מִינֵי הַתְּקַרְבוֹת, כִּי הַזְּמַן הַרַב שֶׁעֲבַדְתָּ אוֹתִי

מקדם הוא בטוחות, שלא תעזב אותי (הן אמת):

עז.

בזה יודע האדם שבאמת הוא רוצה לעבד, כשאינו רוצה בפרסומו:

עח.

מי שאינו יודע דרך השם יקטין את עצמו:

עט.

עלידי תפלה שהיא בשועה ימחל לך הקדוש ברוך הוא:

פ.

עלידי שקרים אין אדם יכול להיטיב מעשיו:

פא.

מי שאינו יכול לבטל את היצר הרע עלידי המשכת אותו לבית המדרש, ידע שעדין ברשעתו קיים:

פב.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָפֵץ בְּמַצּוֹת שְׁעוֹשֶׂה בָּהֶם גַּם רְצוֹן הַבְּרִיּוֹת, יוֹתֵר
מִבְּמַצּוֹת שְׁבִין אָדָם לְקוֹנוֹ:

פג.

מוֹטֵב לְאָדָם לְקַיֵּם הַמְצָוָה כְּפִי הָאֲפָשֶׁר מְלַהֲנִיחַ לְגַמְרֵי:

פד.

תִּקּוֹן הַגּוֹיף קָדָם תִּקּוֹן הַנַּפֶּשׁ:

פה.

הַבּוֹכָה וּמִתְאַבֵּל עַל אָדָם כָּשֶׁר מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו:

פו.

מַצָּוָה לְהַחְזִיר אֶת בְּנֵי-אָדָם עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, וְאִם אֶתָּה יִרְא, שְׁלֵא יִשְׁמַע
לְךָ תֵּאמַר דְּבַרְיֶךָ בְּשֵׁם צַדִּיק אַחַר כֵּדֵי שִׁשְׁמְעוּ אוֹתְךָ:

פז.

כָּל הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" בְּכֹנֶה וּמִתְפַּלֵּל בְּכֹנֶה, מְלַאכֵי הַשָּׂרֵת מִבְּקָשׁוֹ מֵהַשָּׁם
יִתְבָּרֵךְ שְׂיִכְפֹּר לוֹ :

פח.

הַעֲוֹנָה "אֲמֵן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא" בְּכָל כָּחוֹ, אֲפֹלוּ יֵשׁ בּוֹ שְׂמִיךְ שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה,
מוֹחֲלִין לוֹ :

פט.

אֵלוּ אֵין רוֹאִין פְּנֵי גֵיהֶנֶם : דְּקִדּוּקֵי עֲנִיּוֹת וְחֹלֵי מַעֲסִים וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נוֹשִׁים
וְעַל מְלָכוֹת :

צ.

הַתְחַזֵּק בְּמַצּוֹת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֵיכֶלֶת בְּיַדְךָ :

צא.

הַפְסֵד מִמוֹן מְכַפֵּר עַל גּוֹפוֹ :

צב.

הצמאון הוא תקון דברים בטילים :

צג.

התשובה מביא רפואה לעולם :

צד.

תשובה מיראה זדונות נעשין כשגגות, ומאהבה נעשין כזכיות :

צה.

תשובה מקרבת את הנאלה ומארכת ימיו ושנותיו של אדם :

צו.

עלידי תשובת יחיד מוחלין לו ולכל העולם כלו :

צז.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִתְפַּיֵס עַל-יְדֵי וְדוּי, וְדוּמָה כְּאֵלוּ בְּנֵה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב קָרְבָּן:

צח.

מִי שֶׁמְעַבֵּיר עַל מִדּוֹתָיו מְעַבֵּירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו:

צט.

הַתּוֹרָה וּגְמִילוֹת-חֲסָדִים מְכַפְּרִין:

ק.

צָעֲקָה וּבְכִיָּה בְּלִילָה יוֹתֵר נִשְׁמַעַת לְרַחֵם:

קא.

בְּעִלְתֵּי-שׁוּבָה יִתְפַּלֵּל עַל הַנְּשָׁם, וְעַל-יְדֵי זֶה מְכַפְּרִין לוֹ עַל עֲוֹנוֹתָיו:

קב.

כְּשִׁישְׂרָאֵל מִתְעַנֵּין, אֵין נַעֲנִין עַד שְׂיִהְיוּ עִם רְשָׁעִים בְּאֶגְדָּה:

קג.

הַדָּרֵךְ שְׂיִבֹר לוֹ הָאָדָם, שְׂיִאָהֵב אֶת הַתּוֹכָחוֹת וַיִּחְזִיק בְּאֶמוּנָה יְתָרָה:

תשובה - חלק שני

א.

יוֹם שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה הוּא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן וּמַעַלָּה כָּל הַיָּמִים לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, וְכֵן יוֹם הַכְּפּוּרִים הוּא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן:

ב.

גַּם עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה הָרוּחַ שֶׁל מְשִׁיחַ מְנַשְּׁבֵת עַל גְּזֵרוֹת הַמַּלְכּוּת וּמַבְטָלָן:

גם עלִידי תשובה נתבטל החמימות הגדולה:

הנערים הוא בקל להשיב אותם להשם יתברך מזקנים:

צריך לכפות את הרשעים בכפית ממון שיחזרו בתשובה:

עלִידי תשובה הפרנסה בנקל:

עלִידי מפלגי וחרפי הדור מאירין את היראה, ועלִידי היראה מתנוצץ זכות אבות, ועלִידי התנוצצות האבות נתעורר תשובה בעולם:

ח.

הַקְדוּשָׁה הַבְּרוּךְ הַזֶּה עוֹשֶׂה שְׂבִילִין בַּיָּמִים, כְּדֵי לְכַבֵּשׁ עוֹנוֹתֵינוּ וּלְהוֹצִיא צְדָקוֹתֵינוּ:

ט.

כְּשֶׁהַצְּדִיק נִתְעַשֵּׂר, עַל־יְדֵי זֶה הַרְשָׁעִים חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה:

י.

עַל־יְדֵי שְׂמִירַת שַׁבָּת מִמְּשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ גַּם עַל־יְדֵי תִשׁוּבָה:

תוכחה

א.

הַמּוֹכִיחַ צָרִיךְ לומר תּוֹכַחְתּוֹ עַל־יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת הַדְּבוּר לְשָׂרְשׁוֹ, וְאִז נִתְקַבֵּל תּוֹכַחְתּוֹ:

ב.

מי שֶׁנִּשְׁתַּמֵּד - אֵל תּוֹכַח אֹתוֹ כִּי לֹא תוֹעִיל:

ג.

עַל־יְדֵי שְׂאִין מְקַבֵּל תִּכְחוֹת נִחָרֵב מְעוֹנוֹ:

ד.

מִי שֶׁמוֹכִיחַ אֶת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא בְּחֻקָּהּ, עַל־יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר חֶסֶד וְשָׁלוֹם גְּלוֹת גְּדוֹל וְהַכְּבֹדָה מִהֶאֱמוֹת:

ה.

לְעוֹלָם אֵל יוֹצִיא אָדָם אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכָּלֵל:

ו.

מִפְּנֵי עֲנֵשׁ תּוֹכַחַה חוֹזֵר בּוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל הַטּוֹב שֶׁיֵּצֵא מִפּוֹ:

הִיכָא דִּינְדַע דְּלֹא מְקַבְּלֵי תוֹכְחָה, הֲנַח לְהֵם:

מִי שְׂיֵרָא מִבְּנֵי־אָדָם לְהוֹכִיחַ אוֹתָם, לְסוֹף שֶׁהִקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹבֵר אוֹתוֹ לְפָנֵיהֶם. [״אַל תַּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן אֲחַתֶּךָ לְפָנֵיהֶם״. יִרְמְיָה א]:

מִי שְׂיִוְדַע לְהִזְהִיר וְאֵינוֹ מְזַהִיר, גַּם חֲבֵרוֹ מֵיָדוֹ נִעְנָשׁ:

עַל־יָדֵי צְדָקָה תִּזְכָּה לְקַבֵּל מוֹסֵר:

מִי שְׂאֵינוֹ מְקַבֵּל מוֹסֵר נִדוֹן בְּמִיתָה:

יב.

עלידי תזכרה שתזכיר, תנוח בקבר בלא צער גיהנם ותזכה לגורען.

יג.

מתר לדחות בשתי ימים את זה שלא קבל ממך תזכרה:

יד.

כל זמן שתזכרה בעולם, נחת רוח וטובה וברכה באה לעולם:

טו.

עלידי תזכרה נמתק הדין ונמשך החסד:

תזכרה - חלק שני

א.

מי שאין במעלות הצדקות וגם אין לו זכות אבות, ורוצה לקרב את בני-

אָדָם לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִשְׁמַר אֶת עֲצֻמוֹ מִנְסִיוֹנוֹת, וּבִפְרֵט שְׁלֹא
יִתְקַנְאוּ בּוֹ
הַרְשָׁעִים:

ב.

מִי שֶׁמְקַרֵב אֶת הָרְחוּקִים לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַפְּרָכּוֹת מְסוּרִים בְּיָדוֹ:

ג.

מִי שֶׁשׁוֹמֵעַ תּוֹכְחָה וְאִינוֹ נִתְקַבֵּל אֲצֵלוֹ, יֵדַע שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְלוֹת אֲצֵל אַחֵרִים,
וְסִימָן לְדַבֵּר: "בְּדַבָּרִים לֹא יִנָּסֵר עֲבָד", "לֵוָה לְאִישׁ מְלֹוָה":

ד.

אִין מִי שֶׁיִּכּוֹל לְזַרֵק דְּבוּרִים לְתוֹךְ פִּי שֶׁל חֵבְרוֹ מְרַחוֹק, אֶלָּא עַד שֶׁיִּכְנִיס
אֶת חֵבְרוֹ לְבַחֲנֵית עֲבוּר תַּחֲלָה:

ה.

בְּזֶה שְׂיוֹצְאִין לְקִרְאָת אָדָם חָשׁוּב, נִתְעוֹרְרִין עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא
הָעוֹלָם: גַּם עַל־יְדֵי קִרְבַּת הָרְחוּקִים גַּם־כֵּן:

תפלה

א.

צָרִיךְ אָדָם לִהְיוֹת נְכֻסָּף וּמְשֻׁתָּק לְטוֹב הַכֶּלֶל, אֶף־עַל־פִּי שֶׁיִּמְשֹׁךְ לוֹ לְבַד
הַפֶּסֶד:

ב.

הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת כָּאֵלּוּ הֵבִיא מְנַחֵה טְהוֹרָה:

ג.

הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְצוּי בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת:

ד.

עַל־יְדֵי חֲנֻפָּה אֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמָעַת:

ה.

עלידי יסק התורה מתוך דחק תפלתו נשמעת:

ו.

המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחלה:

ז.

מי שדעתו שפלה עליו אין תפלתו נמאסת:

ח.

לעולם יקדים אדם תפלה לצרה:

ט.

כל המאמץ עצמו בתפלה למטה, אין צרים יכולים להסטינו? מלמעלה:

י.

לעולם יבקש אדם רחמים שיהיו הכל מאמצין את כחו, ושיסיעוהו:

מִלֵּאכֵי הַשָּׁרֵת לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים, וְשָׁלֵא יִהְיוּ לוֹ מִסְטִינִים מְלַמְעָלָה:

י.א.

תְּפִלַּת אַחַר מוֹעִיל יוֹתֵר מִתְּפִלַּת עֲצָמוֹ, וְאַפְלוּ צְדִיק צָרִיךְ לְתְּפִלַּת אַחֲרָיִם:

י.ב.

מִתֵּר לְהִתְפַּלֵּל עַל בַּעַל לְשׁוֹן הָרַע שְׂיָמוּת, וְשִׁשְׁתַּכַּח תּוֹרָתוֹ, וְשָׁלֵא יִהְיֶה לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְשָׁלֵא יִהְיוּ לוֹ בְּנִים חֲכָמִים:

י.ג.

כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֲפָצָיו:

י.ד.

יָפָה צְעָקָה לְאָדָם בֵּין קֶדֶם גְּזֵר־דִּין בֵּין לְאַחַר גְּזֵר דִּין:

טו.

אַל יִבְקֹשׁ אָדָם עַל שׁוֹם דְּבָר יוֹתֵר מִדָּאִי:

ט.ז.

בְּיוֹם הַגִּשְׁמִים יְשׁוּעָה פָּרָה וְרַבָּה בְּעוֹלָם, וּמְלִיצֵי זְכוּת נִכְנָסִין לְפָנָיו:

י.ז.

תְּפִלַּת יְחִיד אֵינָה נִשְׁמָעַת אֶל־אֱ־סֶכֶן לְבוֹ מְכֹון, וּתְפִלַּת צְבוּר נִשְׁמָעַת אֶרֶץ־
עַל־פִּי שְׂאִין יָב כָּל־שָׁלֵם:

י.ח.

מִצְלִינֵן אֶת־רֵתִי: לֹא

י.ט.

אֶסוּר לְהִטְרִיחַ אֶת ה' לְשָׁנוֹת אֶת הַטְּבֵעַ:

כ.

מִי שְׁמַעְבִּיר עַל מִדּוֹתָיו, תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמָעַת:

כא.

המספר בשבחו של מקום יותר מדאי נעקר מן העולם:

כב.

בית הכנסת שמחשבין בו חשבונות, לסוף שזלינו בו מת מצנה:

כג.

לכל דבר שבקדשה צריך הכנה והזמנה:

כד.

בשאלת צרכיו אל גרים ראשו לשאל שאלה גדולה, אבל בתורה ויראת שמים ישאל כל תאנתו:

כה.

מצנה להיות לו בגדים מכבדים בשעת התפלה:

כו.

הנהיגו ברכותיו בעולם הזה כדי להיות רגילין לעולם הבא:

כז.

יבקש אדם רחמים, שלא יבוא לידי עניות:

כח.

עלידי התפלה יכול לשנות את המזל:

כט.

הדבור בקול רם מביא הרגשה ותנועה בכל האיברים:

ל.

מי ששולה על רוחו להתחנן לפני השם יתברך, עלידי זה נושא חן בעיני השם יתברך:

לא.
עלידי

בטחון הקדוש-ברוך הוא שומע תפלתו:

לב.
אל

תתפלל בבית, שבנה בעל-מחלוקות:

לג.

קדם התפלה תתן צדקה ותקשר את עצמך לצדיקי הדור:

לד.

אדם מקבל שפע וכח אלקי כפי אותו המקום שמתפלל בו:

לה.

כשהצבור מתפללים הוא עת רצון:

לו.

מי שיש לו בית־הכְּנֶסֶת וְאֵינוֹ נִכְנָס לְשָׁם לְהִתְפַּלֵּל, גֹּרֵם גְּלוּת לְבָנָיו:

לז.

על כָּל הַדְּבָרִים, הוּן עַל דְּבַר גְּדוֹל הוּן עַל דְּבַר קָטָן, תִּתְפַּלֵּל:

לח.

אֶקְדִּימוֹ וְאַחֲשִׁיכוֹ לְבִי־כְנִישָׁתָא כִּי הֵיכִי דְתֵאָרִיכוֹ חַיִּי:

לט.

מי שְׁאֶפְשֵׁר לוֹ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ, נִקְרָא חוֹטָא:

מ.

הַנִּפְנָה וְנוֹטֵל יָדָיו וּמְנִיחַ תְּפִלִּין וְקוֹרָא וּמִתְפַּלֵּל, כְּאֵלוֹ בְּנֵה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב
עָלָיו קָרְבָן וְכָאֵלוֹ וְכָאֵלוֹ טָבֵל:

מ.א.

מי שִׁנְזָהָר לומר דְּבוּר קְדוּשׁ בְּבֵית הַטְּנַפֶּת יִזְכֶּה לְאַרְיכוֹת יָמִים:

מ.ב.

גְּדוּלָה תִּפְלָה מְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּיְמֵן הַקְּרִבָּנוֹת:

מ.ג.

תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּתְפִלָּה וְדִרְדְּרֵי אֶרֶץ צָרִיכִין חֲזִיק:

מ.ד.

אֵל תִּתְפַּלֵּל אֱלֹא בְּבֵית שֵׁשׁ בּו חֲלוֹנוֹת:

מ.ה.

עֲלִידֵי צְדָקָה בְּשִׁתֵּי יָדִים תִּתְפַּלְתּוּ נְשִׁמְעֵת:

מו.

בְּשַׁעַת תִּפְלֶה יִפְרֹשׁ כַּפָּיו כְּאֵלוּ מִקְבֵּל אֵיזָה דָּבָר:

מז.

עַל־יְדֵי גָזַל אוֹ מִבֵּישׁ פָּנֵי חֲבֵרוֹ אֵין תִּפְלֶתוֹ נִשְׁמַעַת:

מח.

שַׁבָּת וְרֵאשִׁיחַדָּשׁ יוֹתֵר מְסַגֵּל לְהַעֲלוֹת הַתִּפְלָה:

מט.

כְּשֶׁאָדָם נֶעְצָר, זֶה סִימָן שְׂאִין תִּפְלֶתוֹ נִתְקַבְּלַת:

נ.

עַל־יְדֵי הַהִשְׁתַּוְּקוּת שְׂאָדָם מִשְׁתַּוְּקֵק בְּלִילָה לְהִשָּׂם יִתְבַּרֵּךְ, עַל־יְדֵי זֶה בְּנִקֵּל לֹו לְהַתְפַּלֵּל בְּבִקָּר:

נא. תפלה

שהיא בדמעות היא נתקבלת:

נב.

כשאתה מבקש איזה דבר, תזכור זכות אבות:

נג.

כשהקדוש-ברוך-הוא מעניש איזה רשע שידע בו שלא יעשה עוד תשובה, והצדיק מתפלל עליו יותר מדאי, עלידי זה נענש הצדיק:

נד.

כשהמתפלל נופל לקטנות זה סימן שלא יתבלבל תפלתו:

נה.

כשאין לך שלום עם העולם אין נתקבל תפלתך:

נו.

צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּשָׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר אַתָּה דָּר בָּהּ:

נז.

מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַבֵּד אוֹתוֹ וּפּוֹקֵד אֶת לוֹחְצָיו:

נח.

עַל-יְדֵי תְּקוּוֹת-חַצוֹת מִזְכִּירִין אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַטּוֹבוֹת, שֶׁהִבְטִיחַ לְיִשְׂרָאֵל:

נט.

מִי שֶׁמְלַמֵּד זְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר תְּשׁוּעָה, וְהַתְּשׁוּעָה בָּאָה עַל יָדוֹ:

ס.

מִי שֶׁאֵין מִתְפַּלֵּל עַל צָרַת יִשְׂרָאֵל נִקְרָא חוֹטָא:

ס.א.

צָרִיךְ אָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל זְרַעוֹ וְעַל כָּל הַבָּאִים אַחֲרָיו:

ס.ב.

אָסוּר לְאָדָם שְׂיִהְיֶה כְּפוּי טוֹבָה בֵּין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין גּוֹי:

ס.ג.

מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכַפֵּר לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו:

ס.ד.

הַחֹלָה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל עַצְמוֹ בְּדַמְעוֹת, בְּנֵדָאֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִרְפָּא אוֹתוֹ וְיִקְבַּל תְּפִלָּתוֹ:

ס.ה.

כְּשֶׁאֲתָה רוּצָה לִשְׂאֵת תְּפִלָּתְךָ תִּתְפַּלֵּל בְּעַד יִשְׂרָאֵל:

סו.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבַקֵּשׁ אֶת הָאָדָם שְׂיִתְפַּלֵּל לְפָנָיו :

סז.

מִי שֶׁמְצִיל אֶת הָעַנִי מִחֶזֶק מִמּוֹנוֹ, הַכַּח הוּא בִּנְקֵל בְּאוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה :

סח.

עַל־יְדֵי בְטָחוֹן תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אָדָם נִשְׁמָעַת :

סט.

מִי שֶׁהוּא עָנוּ, יָכוֹל לְצַעֵק בְּתְפִלָּתוֹ מִן הַלֵּב :

ע.

עַל־יְדֵי שְׂמִיחָה תָּבוֹא תְּפִלָּתְךָ בְּהִיכָל מֶלֶךְ :

ע.א.

מִי שָׂאִין לוֹ הַנָּאָה מִתְּפִלָּתוֹ יִתְפַּלֵּל בְּרָנָה :

ע.ב.

מִי שֶׁמִתְפַּלֵּל בְּכַח, הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתוֹ :

ע.ג.

מִי שֶׁנִּדְרָר אֵיזָהוּ נִדְרָר, אֵין מְקַבְּלִין תְּפִלָּתוֹ עַד שֶׁיִשְׁלַם אֶת נִדְרוֹ :

ע.ד.

מִי שָׂאִין בּוֹ אָמוּנָה, אֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמָעַת :

ע.ה.

מִי שֶׁמְשַׁמַּח אֶת הַצַּדִּיק תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמָעַת :

ע.ו.

צָרִיךְ קִדְם הַתְּפִלָּה לְדַבֵּק אֶת רוּחוֹ בְּהַבּוֹרָא, וּמִחֲמַת הַדְּבָקוֹת יֵצְאוּ

עז.

כְּשֶׁתִּשְׁמַע חֶרְפְּתָד וְתִשְׁתַּק, תִּזְכֶּה שְׂיַעֲנֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּקִשְׁתָּד :

עח.

מִי שְׁמַתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ, עַל־יְדֵי זֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כּוֹפֵל לוֹ אֶת טוֹבָתוֹ :

עט.

תַּפְּלָה שְׂאִינָה נְתַקְבֶּלֶת לְמַעַלָּה נִשְׁרָפֶת :

פי.

מִי שְׁמַתְפַּלֵּל עַל הַחֲרָפוֹ, עַל־יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְהַתְפַּלֵּל בְּלֵב וְגוֹף :

פא.

תַּפְּלָה שֶׁהוּא בְּשִׂמְחָה הִיא עֲרֵבָה וּמְתוּקָה לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ :

פב.

מי שיש לו עגנה, אפלו כשמתפלל במחשבה הקדוש-ברוך-הוא עושה מחשבתו:

פג.

לפעמים הקדוש-ברוך-הוא אין מקבל תפלת הצדיק כשמתפלל על איזה אדם, כי הקדוש-ברוך-הוא יודע שימשיך זה האדם לאחר זמן את הצדיק בחטאים

פד.

אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד. [פרוש מי שעובד השם, אחריו הולכים ונמשכים המחשבות לבלבל יותר משאר בני-אדם, וזהו אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד]: חזק

תפלה - חלק שני

א.

בשביל שאין מבקשין רחמים על חבירו, עלידי זה נוכל לתפיסה, ותקון

לתפוסה   שיפּרנס   איזוהו   בעלי־חיים :

ב. התפלה   מעלה   קשפניו   כלפי   מעלה :

ג. מי   שמבקש   רחמים   על   בני־דורו   זוכה   לגלוי   שכינה :

ד. עלידי   שירות   ותשבחות   ממשיכין   שכינתו   למטה :

ה. תפלת   שליח־צבור   יש   בה   בחינת   מלחמה :

ו. מי שמקיים "יהי ממון חברך חביב עליך כשלד", עלידי זה זוכה להתפלל בכונת הלב :

אֲמִירַת תְּהִלִּים סִגְלָה לְהוֹרִיד גְּשָׁמִים. תְּהִלָּם – לְמִטֵּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּחֲוֶה
מִיָּם:

כָּל הַמַּצֵּר בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, אֲרֵעֲלֵפִי שְׂמֹטִיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי
מֵעֵלָה אֵינוֹ נֶעֱנֵשׁ:

יֵשׁ תְּפִלוֹת שְׂאִינָם נִתְקַבְּלִים לְמַעַלָּה אֲלָא עַד שְׁנוֹתַנִּים כְּלִכְדָּ מְעוֹת לְצַדִּיקָה
כְּפִי מִסֵּפֶר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה הַשֵּׁיִךְ לָזֶה הַדְּבָר. לְמַשָּׁל, כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל אֱלוֹ
הַתְּבוֹת: "תֵּן לִי בָנִים", צָרִיךְ לִתֵּן צַדִּיקָה כְּמִסֵּפֶר אוֹתִיּוֹת "תֵּן לִי בָנִים":

עֲלִידֵי תְּפִלָּה יְכוֹל לְשַׁנּוֹת זְוֹגוֹ הַנִּכְרָז בְּשָׁמַיִם:

יא.

הַתְּפִלָּה שֶׁל רַבִּים נִשְׁמַעַת יוֹתֵר כְּשֶׁהֵם בְּכַנוּפֵיָא מִמָּה שֶׁהֵם מְפָרְדִּים:

יב.

לְפַעֲמִים אֵינָה בָּאָה הַיְשׁוּעָה אֲלָא עַד שֶׁיִּתְפַּלְלוּ כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם וְלֹא דִי בְּתַפִּלַּת יַחֲד:

יג.

מִי שֵׁישׁ לוֹ שׁוֹנְאִים קֶשָׁה לוֹ לְכוּן דַּעְתִּיהָ בְּתַפִּלָּה:

יד.

צָרִיךְ אָדָם לְהִזְהַר בְּשַׁעָה שְׂמִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם שֶׁיְהִיָּה בְּקַדְשָׁה וּבְטָהָרָה, הֵינּוּ שֶׁיִּקְדָּשׁ רוּחַ פִּיּו כְּל־כָּךְ שֶׁיְהִיָּה בְּבַחֲיַנַּת רוּחַ נְבוּאָה, וְאַז הָרוּחַ הַזֶּה הוֹלֵךְ וּמְפִיל אוֹתָם הַבוֹטְחִים בְּשׂוֹא וּבְהֶבֶל, וְזֶהוּ: בְּשֵׁם יִי אֱלֹקֵינוּ נִזְכִּיר – הַמָּה כָּרְעוּ וְנִפְלוּ:

חֲזַק

הוֹסַפְה מַחֲיִי מוֹהַר"ן (סִימְנִים עַה-עז):

* * * שֶׁיִּדָּךְ לְהֶאֱלֹף-בֵּית הַחֶדֶשׁ אוֹת ד' דַּעַת סִימָן א' הַמִּתְחִיל דַּע כִּי לְכָל הָעוֹלָמוֹת וּלְכָל נְבִרָא יֵשׁ קוֹמָה מִיַּחְדָּת לְמַשָּׁל מִיֵּן הָאֲרִיָּה וְכוּי וְהַהֲבִידִלִים כָּלָם הֵם רְמוּזִים בְּתַמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת בְּצִרוּפֵיהֶם וְהַזִּכָּה לְהַבִּין אֶת הַתּוֹרָה וְכוּי. נִרְאָה לִי שֶׁזֶה עֲנִין הַשִּׁיחָה שֶׁשְׂמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ קָדָם שְׁבַת חֲנֻכָּה תַקַּס"ה מַעֲנִין הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁכָּל הַתַּמוּנוֹת וְהַצּוּרוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם כָּלָם נְכַלְלִים בְּתַבַּת אָדָם הַנֶּאֱמָר בְּתוֹרָה נַעֲשֶׂה אָדָם, כִּי בְּזֶה הַתַּבָּה אָדָם שֶׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּתַבָּה זוֹ נְכַלְלִים כָּל מֵינֵי הַתַּמוּנוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם שֶׁבַעוֹלָם. וְכֵן בְּתַבַּת בְּהֵמָה וְחִיָּה הַנֶּאֱמָר בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, בְּזֶה הַתַּבָּה גַם-כֵּן נְכַלְל כָּל הַתַּמוּנוֹת שֶׁל כָּל בְּהֵמָה וְחִיָּה, וְכֵן שֶׁאָר הַנְּבִרָאִים וְהָאֲרִיךְ בְּשִׁיחָה זוֹ וְאָמַר אֲזוּ שֵׁישׁ חֲכָמוֹת אֶפְלוּ בְּזֶה הָעוֹלָם

שְׂיִכּוּלִין לַחַיּוֹת בְּהֵם לְבַד בְּלֵי שׁוּם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. וְהָאָרִיזָא בְּשִׁיחָה זֹו
הֲרִיבָה וְלֹא זָכִינוּ לְכַתְּבָהּ :

* * * שְׂיִדָּא לְאַלְף-בֵּית הַחֲדָשׁ אֹת דַּעַת סִימָן א' בְּסוּפוֹ, וְגַם יוֹדַע
הַתְּאַחֲדוּתָם הֵינּוּ רֵאשִׁיתָם וְתַכְלִיתָם כִּי בְּרֵאשִׁית וּבְתַכְלִית הֵם בְּאַחֲדוֹת
בְּלֵי הַבְּדֵל. אֶפְשָׁר שְׂזָה הָיָה קִצָּת כְּנֻת רַבְּנּוּ ז"ל בְּהַתּוֹרָה הַמִּתְחַלֶּת "לְכוּ
חִזּוּ מִפְּעֻלוֹת ה'" (בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן ל"ט), כִּי לְכָל דְּבָר יֵשׁ הַתְּחִלָּה
וְתַכְלִית וְכוּ', עֵינֵן שָׁם הֵיטֵב. וְאֶפְשָׁר הָיְתָה כְּנֻתוֹ עֵנְיָן הַנִּי"ל שְׂצָרִיכִין לְזַכּוֹת
לְיַדַע וּלְהַשִּׁיג עֵנְיָן הַנִּי"ל שְׂבִיחַ הַתְּחִלָּה וְהַתְּכִלִּית הֵם בְּאַחֲדוֹת בְּלֵי הַבְּדֵל, כִּי
זֹאת הַתּוֹרָה לְכוּ חִזּוּ הַנִּי"ל לֹא זָכִיתִי לְהַבִּינָה הֵיטֵב בְּשַׁעָה שְׂשִׁמְעָתִי מִפִּי
הַקְּדוֹשׁ, וְגַם כְּשֶׁרָאָה הַתּוֹרָה בְּכַתֵּב אָמַר שְׂבִזֹאת הַתּוֹרָה לֹא כְּנֻתִי לְדַעַתוֹ
וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן לֹא כָּךְ אָמַרְתִּי, וְגַם אָפְלוּ לֹא כָּךְ הָיְתָה כְּנֻתִי, וְאֶפְשָׁר
הָיְתָה כְּנֻתוֹ עֵנְיָן הַנִּי"ל וְזֶה לֹא בְּאַרְתִּי שָׁם בְּכַתֵּב, עַל-כֵּן אָמַר שְׂלֹא כְּנֻתִי
לְדַעַתוֹ וְה' יוֹדַע נִסְתָּרוֹת :

* * * שְׂיִדָּא לְאַלְף-בֵּית הַחֲדָשׁ שְׂחֲבַר בִּימֵי יְלָדוּתוֹ, עַל-יְדֵי זְרִיזוֹת בְּנִקְל
לְהִיּוֹת פְּרָנֵס הַדּוֹר בְּגִשְׁמִיּוֹת אוֹ בְּרוּחָנִיּוֹת, וְסִימָן לְדְבָר : "לֵךְ אֶל נְמֻלָּה
עֲצֵל" (מְשָׁלִי ו'), עַל-זֶה כְּתִיב מְשִׁים רוּעִיהָ אֲבִין יִשְׂרָאֵל דְּהֵינּוּ פְּרָנֵס. הֵינּוּ
לְזַכּוֹת לְהַתְּמַנּוֹת לְהִיּוֹת פְּרָנֵס זֶה עוֹמֵד עַל זְרִיזוֹת הַנְּלַמֵּד מִהַנְּמֻלָּה כִּי
"מְשִׁים רוּעִיהָ אֲבִין יִשְׂרָאֵל" כְּנִי"ל. וְעֵנְיָן זֶה כְּבָר נִדְפָּס בְּאַלְף-בֵּית הַחֲדָשׁ
בְּלְשׁוֹן אַחַר, אִךְ בְּסִגְנוֹן זֶה שְׂמַעְתִּי זֶה הָעֵנְיָן מִפִּי הַקְּדוֹשׁ :